

Aki Hugg

**KANSALLINEN RISKIARVIO 2023; NUORTEN AI-
KUISTEN KOKEMUKSIA UHKA- JA HÄIRIÖTILAN-
TEIDEN VAIKUTTAVUUKSISTA JA NIIDEN TODEN-
NÄKÖISYYKSISTÄ**

PRO GRADU

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
INFORMAATIOTEKNOLOGIAN TIEDEKUNTA
2024

TIIVISTELMÄ

Hugg, Aki

Kansallinen riskiarvio 2023; Nuorten aikuisten kokemuksia uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuuksista ja niiden todennäköisyyksistä
Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 2024, 184 s.

Turvallisuus ja strateginen analyysi, pro gradu -tutkielma

Ohjaaja: Moilanen, Panu

Viimeaikaiset muutokset Suomen ja Euroopan turvallisuusympäristössä ovat vaikuttaneet Suomen kansalaisten kokemaan turvallisuuden tunteeseen. Sisäministeriön lokakuussa 2023 teettämän tutkimuksen mukaan suomalaisten turvallisuuden tunne oli laskenut 14 % vuodesta 2022 ja erityisesti alle 40-vuotiaiden turvallisuuden tunne oli heikompaa kuin vanhemmilla ikäluokilla.

Samaan aikaan kun erilaiset uhka- ja häiriötilanteet ovat lisääntyneet ja monimuotoistuneet, niin myös turvallisuusviranomaisten ja valtionhallinnon toteuttamat uhka- ja riskiarviot ovat yleistyneet. Kansallisessa riskiarviossa 2023 on tunnistettu yhteensä 21 uhka- ja häiriötilannetta, joilla on laajaa kansallista merkitystä, sekä arvioitu niiden vaikutusta yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin ja strategiaan tehtäviin.

Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää, miten 18–25-vuotiaat nuoret aikuiset kokevat Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuuden omaan turvallisuuden tunteeseensa, kuinka todennäköisinä he kyseisiä uhka- ja häiriötilanteita pitävät ja mitkä ovat keskeisimmät vaikuttimet todennäköisyyssarvioiden taustalla.

Tutkimuskysymyksiin vastattiin toteuttamalla kyselytutkimus, jonka harkinnanvarainen näyte muodostui asevelvollisuuttaan suorittavista varusmiehistä, Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskelevista kadeteista, sekä Jyväskylän yliopiston opiskelijoista. Kyselytutkimuksen tulokset analysoitiin tilastollisella päättelyllä, laadullisen teoriaohjaavan sisällönanalyysin ja vertailevan tutkimusmenetelmän keinoin.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamat uhka- ja häiriötilanteet vaikuttavat kyselyyn vastanneiden nuorten aikuisten turvallisuuden tunteeseen yleisellä tasolla tarkasteltuna vähäisesti. Kyselytutkimuksen perusteella eniten turvallisuuden tunteeseen vaikuttavat uhka- ja häiriötilanteet olivat vakava ydinvoimalaonnettomuus, uhka sotilaallisesta voimankäytöstä sekä terroristinen, tai muu väkivaltainen isku.

Todennäköisimpinä uhka- ja häiriötilanteina seuraavan viiden vuoden aikana pidettiin informaatiovaikuttamista, laajamittaista maahantuloa, sekä poliittista, taloudellista ja sotilaallista painostusta. Todennäköisyyssarvioiden taustavaikuttimien osalta keskeisimmäksi johtopäätökseksi nousi se, että Ukrainan sodan ja Venäjän toimien vaikutus todennäköisyyssarvioihin oli huomattava.

Asiasanat: Kansallinen riskiarvio 2023, riskienhallinta, turvallisuus, turvallisuuden tunne, todennäköisyyssarvio

ABSTRACT

Hugg, Aki

National Risk Assessment 2023; Young adults' experiences of the effectiveness of threat and disturbance situations and their probabilities

Jyväskylä: University of Jyväskylä, 2024, 184 pp.

Security and Strategic Analysis, Master's Thesis

Supervisor: Moilanen, Panu

Recent changes in the Finnish and European security environment have affected the sense of security experienced by Finnish citizens. According to a study commissioned by the Ministry of the Interior in October 2023, Finns' sense of security had decreased by 14% since 2022, and especially the sense of security of people under 40 was more fragile than in older age groups.

While various threat and disturbance situations have increased and become more diverse, threat and risk assessments carried out by the security authorities and the state administration have also become more common. In the National Risk Assessment 2023, a total of 21 threat and disruption situations with broad national significance have been identified, and their impact on society's vital functions and strategic tasks has been assessed.

The aim of this thesis is to find out how young adults between the ages of 18 and 25 perceive the impact of the threats and disruptions highlighted in the National Risk Assessment 2023 on their own sense of security, how likely they consider those threats and disruptions to be, and what are the key factors behind the probability estimates.

The research questions were answered by carrying out a survey, the discretionary sample of which consisted of conscripts performing their military service, cadets studying at the National Defense University, and students at the University of Jyväskylä. The results of the survey were analyzed using statistical reasoning, qualitative theory-driven content analysis and comparative research methods.

As a conclusion, it can be stated that the threat and disturbance situations highlighted by the National Risk Assessment 2023 have little effect on the sense of security of the young adults who responded to the survey. Based on the survey, the threat and disturbance situations that most affect the feeling of security were a serious nuclear power plant accident, the threat of military use of force, and a terrorist or other violent attack.

The most likely threat and disruption situations in the next five years were information influence, large-scale immigration, and political, economic, and military pressure. Regarding the background influences of the probability estimates, the most important conclusion was that the impact of the Ukraine war and Russia's actions on the probability estimates was considerable high.

Keywords: National Risk Assessment 2023, risk management, safety, feeling of safety, probability assessment

KUVIOT

KUVIO 1	Riskienhallinnan viitekehys.....	19
KUVIO 2	Riskienhallintaprosessi	20
KUVIO 3	Kansalliseen riskiarvioon 2023 vaikuttavat tekijät	22
KUVIO 4	Todennäköisyyden verbaalisen ja numeerisen ilmaisuuden yhdistävä asteikko.....	34
KUVIO 5	Rothschildin näkemys turvallisuuden laajenemisesta	41
KUVIO 6	Turvallistamisteoriaan liittyvä prosessi.....	42
KUVIO 7	Vastaajien taustatietojen keskeisimmät tunnusluvut	72
KUVIO 8	Arviot informaatiovaikuttamisen vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen.....	73
KUVIO 9	Vastaajaryhmien arviot informaatiovaikuttamisen vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen.....	74
KUVIO 10	Informaatiovaikuttamisen todennäköisyyteen liittyvät arviot..	75
KUVIO 11	Vastaajaryhmien arviot informaatiovaikuttamisen todennäköisyydestä	75
KUVIO 12	Painostuksen vaikutukset turvallisuuden tunteeseen.....	77
KUVIO 13	Vastaajaryhmien arviot poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen painostuksen vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen	77
KUVIO 14	Painostuksen todennäköisyyteen liittyvät arviot	78
KUVIO 15	Vastaajaryhmien arviot poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen painostuksen todennäköisyydestä.....	79
KUVIO 16	Sotilaallisen voimankäytön vaikutukset turvallisuuden tunteeseen.....	80
KUVIO 17	Vastaajaryhmien arviot sotilaallisen voimankäytön vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen.....	81

KUVIO 18	Sotilaallisen voimankäytön todennäköisyyteen liittyvät arviot	.81
KUVIO 19	Vastaajaryhmien arviot sotilaallisen voimankäytön todennäköisyydestä	.82
KUVIO 20	Laajamittaisen maahantulon vaikutukset turvallisuuden tunteeseen.....	83
KUVIO 21	Vastaajaryhmien arviot Suomeen kohdistuvan laajamittaisen maahantulon vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen	84
KUVIO 22	Laajamittaisen maahantulon todennäköisyyteen liittyvät arviot	84
KUVIO 23	Vastaajaryhmien arviot Suomeen kohdistuvan laajamittaisen maahantulon todennäköisyydestä.....	.85
KUVIO 24	Terroristisen tai muun väkivaltaisen iskun vaikutukset turvallisuuden tunteeseen.....	86
KUVIO 25	Vastaajaryhmien arviot Suomen yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin kohdistuvan terroristisen tai muun väkivaltaisen iskun vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen.....	87
KUVIO 26	Terroristisen tai muun väkivaltaisen iskun todennäköisyyteen liittyvät arviot	88
KUVIO 27	Vastaajaryhmien arviot Suomen yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin kohdistuvan terroristisen tai muun väkivaltaisen iskun todennäköisyydestä	88
KUVIO 28	Väkivaltaisen liikehdinnän vaikutukset turvallisuuden tunteeseen.....	90
KUVIO 29	Vastaajaryhmien arviot isojen väkijoukkojen tai yhteisöjen väkivaltaisen liikehdinnän ja yhteiskuntajärjestystä vaarantavan toiminnan Suomessa vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen....	90
KUVIO 30	Väkivaltaisen liikehdinnän todennäköisyyteen liittyvät arviot.	91

KUVIO 31	Vastaajaryhmien arviot isojen väkijoukkojen tai yhteisöjen väkivaltaisen liikehdinnän ja yhteiskuntajärjestystä vaarantavan toiminnan todennäköisyydestä Suomessa	92
KUVIO 32	Julkisen talouden häiriön vaikutukset turvallisuuden tunteeseen	93
KUVIO 33	Vastaajaryhmien arviot julkisen talouden häiriön vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen.....	94
KUVIO 34	Julkisen talouden häiriön todennäköisyyteen liittyvät arviot..	94
KUVIO 35	Vastaajaryhmien arviot julkisen talouden häiriön todennäköisyydestä	95
KUVIO 36	Rahoitusjärjestelmän häiriöiden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen.....	96
KUVIO 37	Vastaajaryhmien arviot rahoitusjärjestelmän häiriöiden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen.....	97
KUVIO 38	Rahoitusjärjestelmän häiriöiden todennäköisyyteen liittyvät arviot.....	97
KUVIO 39	Vastaajaryhmien arviot rahoitusjärjestelmän häiriöiden todennäköisyydestä.....	98
KUVIO 40	Sähkön saannin suurhäiriöiden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen.....	99
KUVIO 41	Vastaajaryhmien arviot sähkön saannin suurhäiriöiden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen.....	99
KUVIO 42	Sähkön saannin suurhäiriöiden todennäköisyyteen liittyvät arviot.....	100
KUVIO 43	Vastaajaryhmien arviot sähkön saannin suurhäiriöiden todennäköisyydestä.....	101
KUVIO 44	Polttoaineiden saannin vakavien häiriöiden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen	102
KUVIO 45	Vastaajaryhmien arviot polttoaineiden saannin vakavien häiriöiden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen	103

KUVIO 46	Polttoaineiden saannin vakavien häiriöiden todennäköisyyteen liittyvät arviot	103
KUVIO 47	Vastaajaryhmien arviot polttoaineiden saannin vakavien häiriöiden todennäköisyydestä.....	104
KUVIO 48	Tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöiden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen.....	105
KUVIO 49	Vastaajaryhmien arviot tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöiden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen.....	106
KUVIO 50	Tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöiden todennäköisyyteen liittyvät arviot	106
KUVIO 51	Vastaajaryhmien arviot tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöiden todennäköisyydestä	107
KUVIO 52	Kuljetusten jatkuvuuden häiriöiden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen.....	108
KUVIO 53	Vastaajaryhmien arviot kuljetusten jatkuvuuden häiriöiden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen	109
KUVIO 54	Kuljetusten jatkuvuuden häiriöiden todennäköisyyteen liittyvät arviot	109
KUVIO 55	Vastaajaryhmien arviot kuljetusten jatkuvuuden häiriöiden todennäköisyydestä.....	110
KUVIO 56	Mikrobilääkeresistenssin kasvun vaikutukset turvallisuuden tunteeseen.....	111
KUVIO 57	Vastaajaryhmien arviot mikrobilääkeresistenssin kasvun vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen.....	111
KUVIO 58	Mikrobilääkeresistenssin kasvun todennäköisyyteen liittyvät arviot.....	112
KUVIO 59	Vastaajaryhmien arviot mikrobilääkeresistenssin kasvun todennäköisyydestä.....	113

KUVIO 60	Pandemian tai epidemian vaikutukset turvallisuuden tunteeseen.....	114
KUVIO 61	Vastaajaryhmien arviot pandemian tai muun vastaavan laajalle levinneen epidemian vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen... ..	114
KUVIO 62	Pandemian tai epidemian todennäköisyyteen liittyvät arviot	115
KUVIO 63	Vastaajaryhmien arviot pandemian tai muun vastaavan laajalle levinneen epidemian todennäköisyydestä	116
KUVIO 64	Eläintautiepidemioiden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen	117
KUVIO 65	Vastaajaryhmien arviot eläintautiepidemioiden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen.....	117
KUVIO 66	Eläintautiepidemioiden todennäköisyyteen liittyvät arviot...	118
KUVIO 67	Vastaajaryhmien arviot eläintautiepidemioiden todennäköisyydestä.....	119
KUVIO 68	Vesihuollon häiriöiden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen	120
KUVIO 69	Vastaajaryhmien arviot vesihuollon häiriöiden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen.....	120
KUVIO 70	Vesihuollon häiriön todennäköisyyteen liittyvät arviot.....	121
KUVIO 71	Vastaajaryhmien arviot vesihuollon häiriöiden todennäköisyydestä.....	121
KUVIO 72	Elintarvikehuollon häiriöiden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen.....	123
KUVIO 73	Vastaajaryhmien arviot elintarvikehuollon häiriöiden ja ruoka- ja ravintoturvan heikkenemisen vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen.....	123
KUVIO 74	Elintarvikehuollon häiriöiden todennäköisyyteen liittyvät arviot	124

KUVIO 75	Vastaajaryhmien arviot elintarvikehuollon häiriöiden ja ruoka- ja ravintoturvan heikkenemisen todennäköisyydestä 124
KUVIO 76	Merellisen monialaonnettomuuden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen..... 126
KUVIO 77	Vastaajaryhmien arviot merellisen monialaonnettomuuden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen 126
KUVIO 78	Merellisen monialaonnettomuuden todennäköisyyteen liittyvät arviot 127
KUVIO 79	Vastaajaryhmien arviot merellisen monialaonnettomuuden todennäköisyydestä..... 128
KUVIO 80	Vakavan ydinvoimalaitosonnettomuuden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen..... 129
KUVIO 81	Vastaajaryhmien arviot vakavan ydinvoimalaitosonnettomuuden Suomessa tai sen lähialueilla vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen..... 129
KUVIO 82	Vakavan ydinvoimalaitosonnettomuuden todennäköisyyteen liittyvät arviot 130
KUVIO 83	Vastaajaryhmien arviot vakavan ydinvoimalaitosonnettomuuden Suomessa tai sen lähialueilla todennäköisyydestä 131
KUVIO 84	Laajojen maastopalojen vaikutukset turvallisuuden tunteeseen 132
KUVIO 85	Vastaajaryhmien arviot useamman yhtäaikaisen laajan maastopalon Suomessa vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen 132
KUVIO 86	Laajojen maastopalojen todennäköisyyteen liittyvät arviot ... 133
KUVIO 87	Vastaajaryhmien arviot useamman yhtäaikaisen laajan maastopalon Suomessa todennäköisyydestä..... 134
KUVIO 88	Äärimmäisen voimakkaan avaruusmyrskyn vaikutukset turvallisuuden tunteeseen 135
KUVIO 89	Vastaajaryhmien arviot äärimmäisen voimakkaan avaruusmyrskyn vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen 136

KUVIO 90	Äärimmäisen voimakkaan avaruusmyrskyn todennäköisyyteen liittyvät arviot 136
KUVIO 91	Vastaajaryhmien arviot äärimmäisen voimakkaan avaruusmyrskyn todennäköisyydestä..... 137
KUVIO 92	Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden turvallisuuden tunteeseen merkittävimmin vaikuttaneet uhka- ja häiriötilanteet..... 139
KUVIO 93	Maanpuolustuskorkeakoulun kadettien turvallisuuden tunteeseen merkittävimmin vaikuttaneet uhka- ja häiriötilanteet.... 139
KUVIO 94	Varusmiesten turvallisuuden tunteeseen merkittävimmin vaikuttaneet uhka- ja häiriötilanteet. 140
KUVIO 95	Vastaajaryhmien todennäköisimmiksi arvioimat uhka- ja häiriötilanteet vastaajaryhmittäin 142
KUVIO 96	Kyselyyn vastanneiden nuorten aikuisten vaikuttavimmiksi arvioimat uhka- ja häiriötilanteet. 145
KUVIO 97	Kyselyyn vastanneiden nuorten aikuisten todennäköisimmiksi arvioimat uhka- ja häiriötilanteet..... 147
KUVIO 98	Kaikkien Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuus vastaajaryhmien turvallisuuden tunteeseen..... 149
KUVIO 99	Kaikkien Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuus vastaajaryhmien turvallisuuden tunteeseen..... 151

TAULUKOT

TAULUKKO 1 Perinteisen ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan eroavaisuudet.....	28
---	----

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

KUVIOT JA TAULUKOT

1	JOHDANTO.....	14
2	RISKIENHALLINNAN VIITEKEHYS.....	18
2.1	Riskienhallinnan toimintamekanismit, prosessit ja standardit.....	19
2.2	Kansallisen riskiarvio 2023.....	21
2.3	Riskienhallinnan historiaa.....	23
2.3.1	Perinteinen riskienhallinta.....	24
2.3.2	Kokonaisvaltainen riskienhallinta.....	26
2.3.3	Perinteisen ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan erot.....	28
2.4	Riski- ja uhka-arvioihin liittyvät todennäköisyyden ilmaiset.....	29
2.4.1	Todennäköisyys matemaattisesta näkökulmasta.....	29
2.4.2	Todennäköisyys filosofisesta näkökulmasta.....	30
2.4.3	Todennäköisyyksien numeraalinen ja verbaalinen ilmaisu.....	32
2.5	Kansallisen riskiarvio 2023 teoreettinen tarkastelu.....	35
3	TURVALLISUUS KÄSITTEENÄ JA ONTOLOGINEN TURVALLISUUS.....	38
3.1	Turvallisuus käsitteenä.....	38
3.1.1	Perinteinen turvallisuuskäsitys ja realistinen koulukunta.....	39
3.1.2	Laaja turvallisuuskäsitys ja Kööpenhaminan koulukunta.....	40
3.1.3	Yhteiskunnallinen turvallisuuskäsitys.....	43
3.1.4	Inhimillinen turvallisuuskäsitys.....	44
3.2	Turvallisuus tunteena.....	46
3.3	Ontologisen turvallisuuden käsite.....	48
3.3.1	Ontologisen turvallisuuden käsitteen syntyhistoria.....	49
3.3.2	Ontologisen turvallisuuden rakentuminen.....	50
3.3.3	Ontologisen turvallisuuden ylläpitäminen.....	52
3.3.4	Ontologisen turvallisuuden tutkimus ja kritiikki.....	54
4	TUTKIMUSASETELMA, MENETELMÄT JA AINEISTO.....	60
4.1	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	61
4.2	Tutkimusmenetelmät.....	62
4.2.1	Kyselytutkimus.....	62
4.2.2	Laadullinen sisällönanalyysi.....	64
4.2.3	Vertaileva tutkimusmenetelmä.....	66
4.3	Kyselytutkimuksen toteuttaminen.....	67
4.4	Tutkimuksen aineisto ja sen tulkinta.....	68
5	AINEISTON ANALYYSI JA TUTKIMUSTULOKSET.....	71
5.1	Vastaajien taustatiedot.....	71

5.2	Uhka- ja häiriötilanteisiin liittyvät tulokset	72
5.2.1	Vihamielinen informaatiovaikuttaminen	73
5.2.2	Poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostaminen	76
5.2.3	Suomeen kohdistuva sotilaallinen voimankäyttö	80
5.2.4	Suomeen kohdistuva laajamittainen maahantulo	83
5.2.5	Terroristinen tai muu väkivaltainen isku	86
5.2.6	Väkivaltainen liikehdintä	89
5.2.7	Julkisen talouden häiriöt	92
5.2.8	Rahoitusjärjestelmän häiriöt	95
5.2.9	Sähkön saannin suurhäiriöt	98
5.2.10	Polttoaineiden saannin vakavat häiriöt	101
5.2.11	Tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöt	105
5.2.12	Kuljetusten jatkuvuuden häiriöt	108
5.2.13	Mikrobilääkeresistenssin kasvu	110
5.2.14	Pandemia tai laajasti levinnyt epidemia	113
5.2.15	Eläintautiepidemiat	116
5.2.16	Vesihuollon häiriöt	119
5.2.17	Elintarvikehuollon häiriöt	122
5.2.18	Merellinen monialaonnettomuus	125
5.2.19	Vakava ydinvoimalaitosonnettomuus	128
5.2.20	Laajat maastopalot Suomessa	131
5.2.21	Äärimmäisen voimakas avaruusmyrsky	134
5.2.22	Muut kyselyssä esiin nousseet ilmiöt ja tekijät	137
5.3	Vastaajaryhmien välinen vertailu	138
5.3.1	Uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuus	138
5.3.2	Uhka- ja häiriötilanteiden todennäköisyys	141
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	143
6.1	Uhka- ja häiriötilanteiden vaikutus turvallisuuden tunteeseen	144
6.2	Uhka- ja häiriötilanteiden todennäköisyys ja vaikuttimet	146
6.3	Vastaajaryhmien välisestä vertailusta tehdyt johtopäätökset	148
6.4	Tutkielman luotettavuuden arviointi ja jatkotutkimustarpeet	151
6.4.1	Tutkielman luotettavuuden arviointi	151
6.4.2	Jatkotutkimustarpeet ja loppusanat	155
	LÄHTEET	158
	LIITE 1 KYSELYTUTKIMUKSEN KYSELYLOMAKE	169

1 JOHDANTO

Turvallisuusympäristö Suomessa ja koko maailmassa on ollut murroksessa viimeisten vuosien aikana. Helmikuussa 2022 alkanut Ukrainan sota vaikutti oleellisesti paitsi Suomen, niin myös koko Euroopan turvallisuusympäristöön, muodostaen vakavimman Euroopan turvallisuuteen kohdistuvan uhkan vuosikymmeniin. (Ulkoasianvaliokunta, 2023). Suomen kannalta yksi keskeisimmistä turvallisuusympäristöön liittyvistä muutoksista oli, kun Suomesta tuli NATO:n (North Atlantic Treaty Organization) jäsen keväällä 2023.

Yhtenä keskeisenä vaikuttimena NATO-jäsenyyden hakemiselle oli Ukrainan sodan myötä tapahtunut perustavanlaatuinen muutos Suomen ja Euroopan turvallisuusympäristössä. NATO-jäsenyyden myötä Suomi pyrkii vahvistamaan ja vakauttamaan Itämeren ja Pohjois-Euroopan turvallisuutta, sekä parantamaan Suomen sotilaallista huoltovarmuutta ja koko yhteiskunnan kriisinkestävyyttä (Valtioneuvosto, 2023). Ukrainan sodan ja NATO-jäsenyyden lisäksi myös vuonna 2019 alkanut koronapandemia vaikutti oleellisesti Suomen kansalaisten hyvinvointiin niin taloudellisesti kuin sosiaalisestikin, kuormittaen samalla paitsi kansalaisten henkistä hyvinvointia, niin myös sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmien kantokykyä (Valtioneuvoston kanslia, 2022, s.17–18).

Kaikki edellä mainituilla muutokset turvallisuusympäristössä ovat vaikuttaneet paitsi globaaleiden geopoliittisten ja geotaloudellisten jännitteiden kasvuun (Ulkoasianvaliokunta, 2023), niin myös Suomen kansalaisten kokemaan turvallisuuden tunteeseen. Sisäministeriön lokakuussa 2023 teettämän Sentiementti-tietotyövälineen väestötutkimuksen mukaan suomalaisten turvallisuuden tunne oli laskenut 14 % vuoden 2022 lokakuussa teetetystä tutkimuksesta ja erityisesti alle 40-vuotiaiden turvallisuuden tunne oli heikompaa kuin vanhemmilla ikäluokilla (Sisäministeriö, 2023b).

Samaan aikaan kun erilaiset kansalaisten turvallisuuden tunteeseen vaikuttavat uhka- ja häiriötilanteet ovat lisääntyneet ja monimuotoistuneet, niin myös erilaiset turvallisuusviranomaisien ja valtionhallinnon toteuttamat uhka- ja riskiarviot ovat yleistyneet. Kyseisten uhka- ja riskiarvioiden tavoitteena on varautua erilaisiin uhka- ja häiriötilanteisiin, jotta niiden mahdolliset vaikutukset voitaisiin minimoida. Muun muassa Euroopan unionin pelastuspalvelumekanismi

velvoittaa kaikkia jäsenmaita arvioimaan säännöllisesti riskit, jotka voivat aiheuttaa tarpeen pyytää pelastustoimen apua muilta mailta (Sisäministeriö, 2019, s.9). Suomessa kyseinen arvio tunnetaan nimellä Kansallinen riskiarvio ja sen tarkoituksena on ennakoida Suomeen mahdollisesti kohdistuvia suhteellisen äkillisiä tapahtumia, jotka vaativat viranomaisilta normaalista poikkeavia toimia tai avun pyytämistä muilta mailta tai kansainvälisiltä järjestöiltä. (Sisäministeriö, 2023a, s.8). Ensimmäinen Suomen kansallinen riskiarvio julkaistiin vuonna 2015, toinen vuonna 2019 ja järjestyksessään kolmas riskiarvio julkaistiin helmikuussa 2023.

Helmikuussa 2023 julkaistussa Kansallisessa riskiarviossa 2023 on tunnistettu yhteensä 21 uhka- ja häiriötilannetta, joilla on laajaa kansallista merkitystä, sekä arvioitu niiden vaikutusta yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin ja strategiaan tehtäviin. Riskiarvio on laadittu poikkihallinnollisessa yhteistyössä ja se on vahvasti sidoksissa kansalliseen varautumiseen, muodostaen perustan yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaiselle varautumiselle (Sisäministeriö 2023a, s.8).

Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää, miten 18–25-vuotiaat nuoret aikuiset kokevat Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuuden omaan turvallisuuden tunteeseensa. Subjektivistista turvallisuuden kokemista lähestytään ontologisen turvallisuuden käsitteen näkökulmasta. Tutkimuksen toisena tavoitteena on selvittää, kuinka todennäköisinä nuoret aikuiset kyseisiä uhka- ja häiriötilanteita pitävät seuraavan viiden vuoden aikana ja mitkä ovat keskeisimmät vaikuttimet heidän todennäköisyysarvioidensa taustalla. Tämän aihepiirin tutkimuksen ajankohtaisuutta ja tärkeyttä korostaa Sisäministeriön lokakuussa 2023 teettämän tutkimuksen havainto siitä, että alle 40- vuotiaiden turvallisuuden tunne oli heikompaa kuin vanhemmilla ikäluokilla (Sisäministeriö, 2023b). Tutkielman tavoitteet on muotoiltu kolmeen tutkimuskysymykseen seuraavasti;

Millainen nuorten aikuisten näkemys Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuudesta omaan turvallisuuden tunteeseen on?

Kuinka todennäköisiksi nuoret aikuiset kokevat Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamat uhka- ja häiriötilanteet seuraavan viiden vuoden aikana?

Mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat nuorten aikuisten arvioon Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden todennäköisyyksistä seuraavan viiden vuoden aikana?

Esitettyihin tutkimuskysymyksiin vastattiin toteuttamalla empiirinen tutkimus, jossa käytettiin tutkimusmenetelmänä kvantitatiivista kyselytutkimusmenetelmää. Kyselytutkimuksen perusjoukon muodostivat 18–25-vuotiaat nuoret aikuiset. Tutkimuksen harkinnanvarainen näyte muodostui asevelvollisuuttaan suorittavista varusmiehistä, Maanpuolustuskorkeakoulussa (MPKK) opiskelevista

kadeteista, sekä Jyväskylän yliopiston humanistis- yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa opiskelevista 18–25-vuotiasta henkilöistä. Kyselytutkimuksen toteuttamisessa hyödynnettiin Webropol-kyselytutkimustyökalua. Kyselytutkimuksen tulokset analysoitiin tilastollisella päättelyllä, sekä laadullisen teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin. Tämän lisäksi vastaaja ryhmien välisessä vertailussa käytettiin vertailevaa tutkimusmenetelmää.

Tutkielman keskeisin käsitteistö koostuu käsitteistä riskienhallinta, riski, riskiarvio, todennäköisyys, turvallisuus, turvallisuuden tunne ja ontologinen turvallisuus. Riskienhallinnalla tarkoitetaan prosesseja, joilla organisaatio järjestelmällisesti arvioi ja kartoittaa siihen kohdistuvia riskejä. Riskien hallintaan kuuluvat myös organisaation omien toimintojen ja prosessien kehittäminen ja tasapainottaminen siten, että siihen kohdistuvia riskejä ja niiden vaikutuksia voidaan välttää tai vähentää. (Rousku, 2017, s.11). Riski tarkoittaa epävarmuuden vaikutusta tavoitteisiin, poikkeamaa odotetusta. Vaikutus voi olla myönteinen tai kielteinen odotettuun verrattuna (Rousku, 2017, s.11). Riskiarviolla taas tarkoitetaan prosessia, johon kuuluu riskien tunnistaminen, analysointi ja kontrolloikeinojen kartoittaminen riskien vähentämiseksi. Riskit voidaan luokitella niiden vaikuttavuuden ja niiden toteutumisen todennäköisyyden mukaan (Rousku, 2017, s.20).

Tässä tutkielmassa todennäköisyys on käsite, joka ilmaisee vaihtoehtojen mahdollisuutta. Sitä voidaan myös pitää tapahtumien yleisyyden mittana, jota voi ilmaista kvantitatiivisesti tai kvalitatiivisesti. Matemaattisesta näkökulmasta tarkasteltuna todennäköisyys on mitta, joka mittaa satunnaisilmiön tapahtumien sattumisen mahdollisuutta (Mellin, 2006, s.23). Filosofisesta näkökulmasta tarkasteltuna todennäköisyys on yritys ymmärtää sattuman toteutumisen ehtoja ja siten varmuuden etsimistä. Todennäköisyyksien ymmärtäminen antaa ihmiselle mahdollisuuden ennustaa tapahtumista sekä myös mahdollisuuden hallita luonnon ja yhteiskunnan prosesseja (Tieteen termipankki, 2023).

Turvallisuuden käsite ei ole yksiselitteinen, eikä sillä ole yhtä kansainvälisesti hyväksyttyä määritelmää. Turvallisuuden käsitteen merkitys on sidoksissa kontekstiin, jossa sitä käytetään. Tässä tutkielmassa käsite turvallisuus tarkoittaa vapautta uhista ja kykyä puolustautua niitä vastaan (Eskola, 2008). Aivan kuten turvallisuus, niin myös turvallisuuden tunne on moniselitteinen käsite, koska kyseessä on yksilön oma, subjektiivinen tunnetila. Tarkastelen tutkielmassani subjektiivista turvallisuuden kokemista brittiläisen sosiologin Anthony Giddensin ontologisen turvallisuuden käsitteen kautta, jonka mukaan ontologinen turvallisuus on luottamusta, joka useimmilla ihmisillä on oman identiteettinsä jatkuvuuteen sekä materiaalisen ja sosiaalisen elinympäristön pysyvyyteen. (Giddens, 1990, s. 92).

Tämän tutkielman toisessa luvussa luodaan katsaus riskienhallinnan toimintaympäristöön käsittelemällä siihen liittyviä toimintamekanismeja, prosesseja ja standardeja, sekä paneudutaan keskeisimmiltä osin Kansalliseen riskiarvion 2023 sisältöön. Lisäksi luvussa tarkastellaan riskienhallinnan historiaa ja teoreettisia pääsuuntauksia ja käsitellään riskienhallintaan oleellisesti liittyviä todennäköisyyden ilmaisuja. Luvun lopuksi analysoidaan Kansallista riskiarviota

2023 riskienhallintaan ja todennäköisyyksien ilmaisuun liittyvien teorioiden kautta.

Tutkielman kolmas luku pureutuu turvallisuuden käsitteeseen, esitellen turvallisuuden tutkimuksen koulukuntia ja pääsuuntauksia. Lisäksi luvussa tarkastellaan turvallisuutta tunteena, keskittyen tutkielman keskiössä olevaan subjektiiviseen turvallisuuden kokemiseen brittiläisen sosiologin Anthony Giddensin ontologisen turvallisuuden käsitteen kautta.

Tutkielman neljännessä luvussa esitellään tutkielmassa käytetyt tutkimusmenetelmät, sekä kuvaillaan kyselytutkimuksen toteuttamiseen ja sen pohjalta syntyneen aineiston käsittelyyn liittyvät prosessit. Tutkielman viides luku puolestaan luo katsauksen tutkielman tutkimustuloksiin ja sekä esittelee tutkimuksen kohderyhmien välisen vertailun pohjalta tehtyjä havaintoja.

Tutkielman viimeinen luku esittelee tutkielman keskeisimmät johtopäätökset, tarkastelee tutkimuksen luotettavuutta, sekä määrittelee mahdolliset jatkotutkimustarpeet aihepiirin tutkimukseen liittyen.

2 RISKIENHALLINNAN VIITEKEHYS

Ihmiskunta on läpi historiansa joutunut tekemään päätöksiä epävarmoin perustein, toisin sanoen ollut pakotettu ottamaan riskejä. Tästä huolimatta ihmisluonnolle on geneettisesti luontaista suojella omaa olemassaoloaan välttämällä liiallista riskinottoa. Ihmisen luontainen taipumus välttää riskinottoa on ollut paitsi edellytys ihmislajin selviytymiselle, mutta samalla se on luonut perustan myös systemaattiselle riskienhallinnalle ja sen syntymiselle (Kloman, 2010, s.19).

Systemaattisen riskienhallinnan ja siihen liittyvien prosessien ja riskiarvioiden kehittyminen on ollut vahvasti sidoksissa taloudelliseen ja teknologiseen kehitykseen, joka on tuonut mukanaan uudenlaisia uhkia ja riskejä. Aiemmin käytössä olleet teknologiset välineet, systeemit ja niitä hyödyntävät organisaatiot olivat huomattavan paljon nykyaikaa yksinkertaisempia, jolloin mahdollisten aktualisoituneiden riskien seuraukset eivät olleet niin laajoja ja tuhoisia, kuin nykyisessä globalisoituneessa maailmassa. Nykyaikana käytössä olevat, yleensä vahvasti teknologiaan nojaavat välineet ja järjestelmät ovat monimutkaisia ja eri sistemien rakenteet niin toisiinsa verkottuneita, että konkretisoituneiden riskien kerrannaisvaikutuksilla saattaa olla katastrofaalisia vaikutuksia esimerkiksi globaalille taloudelle. Tämä on asettanut myös uusia vaatimuksia organisaatioille ja lisännyt tarvetta yhä systemaattisemmalle riskienhallinnalle, jonka avaintekijöitä ovat kyky määritellä riskinottoon liittyvät kynnykset ja kyvykkyys tehdä oikeanlaisia päätöksiä (Bernstein, 2012, s.1-2).

Tässä luvussa esitellään riskienhallinnalle tunnuksenomaisia toimintamekanismeja ja prosesseja, sekä luodaan katsaus systemaattisen riskienhallinnan syntyhistoriaan. Lisäksi luvussa esitellään keskeisimmiltä osin Kansallisen riskiarvio 2023, sekä paneudutaan perinteisen ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan näkökulmiin, teorioihin ja niihin liittyviin aiempiin tutkimuksiin. Luvussa myös tarkastellaan riskeihin ja riskiarvioihin sidoksissa olevaa todennäköisyyden käsitettä, niin matemaattisesta kuin filosofisesta näkökulmasta, sekä esitellään todennäköisyyden ilmaisuun käytettäviä taksonomioita. Luvun lopuksi tarkastellaan tutkielman viitekehystenä toimivaa Kansallista riskiarviota 2023 riskienhallintaan liittyvien teorioiden näkökulmasta.

2.1 Riskienhallinnan toimintamekanismit, prosessit ja standardit

Riskienhallinnalle ei ole olemassa yhtä virallisesti hyväksyttyä määritelmää, vaan sen määrittely vaihtelee hieman toimintaympäristön ja kontekstin mukaan. Yleisesti ottaen riskienhallinta voidaan mieltää toiminnaksi, jolla johdetaan, ohjataan ja torjutaan organisaatioon tai subjektiin kohdistuvia riskejä (Rousku, 2017, s.11). Valtion näkökulmasta tarkasteltuna se voidaan määrittää osaksi valtioiden organisaatioiden johtamista, jolla tuetaan organisaatioiden tavoitteiden saavuttamista ja toimintaan liittyvien mahdollisuuksien ja uhkien tunnistamista (Valtionvarainministeriö, 2023). Riskienhallinta voidaan myös nähdä toimenpiteinä jo toteutuneiden virheiden korjaamiseksi tai täysin riskivapaan toimintaympäristön luomiseksi (Louisot & Ketcham, 2014, s.15).

Riskienhallinnan tavoitteena on mahdollistaa organisaation tai yrityksen menestyminen, toiminnan jatkuvuuden varmistaminen ja tavoitteiden saavuttaminen. Riskienhallinta on systemaattista ja tavoitteellista toimintaa, jolla tuetaan myös johtamista ja päätöksentekoa. Riskienhallinnalla pyritään myös löytämään ne tekijät, joilla on vaikutuksia organisaation tai yrityksen menestymiseen, tuloksellisuuteen, turvallisuuteen ja hyvinvointiin. Riskienhallinta pitää sisällään siihen liittyvän toimintakulttuurin, prosessit ja rakenteet, joiden avulla voidaan hallita haitallisia tapahtumia (Rousku, 2017, s.11–12).

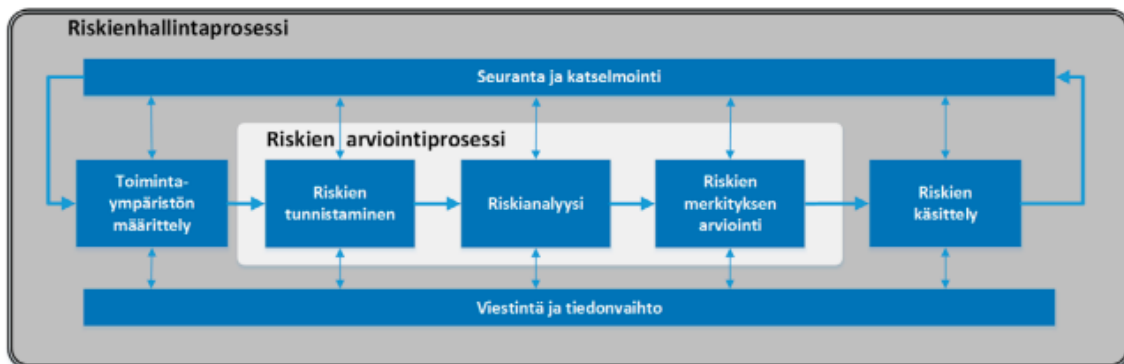
Riskienhallinnan viitekehys muodostuu organisaation ulkoisesta toimintaympäristöstä ja sidosryhmistä, riskienhallintapolitiikan ja riskienhallintaprosessiin liittyvistä malleista ja ohjeista, sekä organisaation riskienhallintaprosessista (Rousku, 2018, s.12). Standardiin ISO 31000 perustuva riskienhallinnan viitekehys on esitelty kuviossa 1.

KUVIO 1 Riskienhallinnan viitekehys (Rousku, 2017, s.12)

Riskienhallintaprosessi koostuu toimintaympäristön määrittelemisestä, arviointiprosessista ja tunnistettujen riskien käsittelystä. Jokaiseen näistä vaiheista

sisältyy myös seuranta ja katselmointi, sekä viestintä, tiedottaminen ja tietojen vaihto (Rousku, 2017, s.18). Toimintaympäristön määrittelyssä rajataan, mitä riskejä sisällytetään varsinaiseen riskienarviointiprosessiin ja mitkä riskit jätetään varsinaisen arviointiprosessin ulkopuolelle. Toimintaympäristön määrittelyssä on oleellista myös hahmottaa keskeisimmät riippuvuudet. Riskien arviointiprosessi koostuu kolmesta eri vaiheesta; riskien tunnistamisesta, riskien analysoinnista ja riskien merkityksen arvioinnista. Prosessi päättyy riskeihin käsittelyyn, jossa määritellään, mitä toimenpiteitä tunnistettuihin riskeihin tullaan kohdistamaan. Esimerkkejä toimenpiteistä voivat olla riskien torjuminen, riskin syyn poistaminen, riskin toteutumisen todennäköisyyteen vaikuttaminen, riskin torjuminen tai riskin hyväksyminen (Rousku, 2017, s.19–27). Standardiin ISO 31000 (International Organization for Standardization, 2018) perustuva riskienhallintaprosessi on esitelty kuviossa 2.

KUVIO 2 Riskienhallintaprosessi (Rousku, 2017, s.18)

Toimintaympäristön kokonaisvaltaisuus ja riskienhallintaan liittyvien toimintojen proaktiivinen luonne asettavat vaatimuksia riskienhallinnalle ja siihen liittyville prosesseille. Tämä on tuonut organisaatioiden ja yritysten saataville myös joukon riskienhallintaan liittyviä standardeja. Standardit eivät sinällään ole yrityksiä ja organisaatioita velvoittavia, vaan ne pitävät sisällään erilaisia ohjeita, työkaluja, toimintamalleja, joita organisaatiot ja yritykset voivat hyödyntää omissa riskienhallintaprosesseissaan ja -järjestelmissään (Przetacznik, 2022, s.99–100).

Tärkeimmät ja samalla käytetyimmät standardit ovat vuonna 2003 Federation of European Risk Management Associationsin (FERMA) julkaisema FERMA- riskienhallintastandardi, Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commissionin (COSO) vuonna 2004 julkaisema "COSO Enterprise Risk Management Framework – the American standard" (uudistettu versio standardista julkaistu 2017), sekä International Organisation for Standardisation (ISO) 2009 julkaisema standardi ISO31000, jonka uudistettu painos julkaistiin vuonna 2018 (Przetacznik, 2022, s.99-100).

2.2 Kansallisen riskiarvio 2023

Kansallinen riskiarvio 2023 on helmikuussa 2023 julkaistu, sisäministeriön johdolla laaja-alaisessa poikkihallinnollisessa yhteistyössä laadittu riskiarvio. Kansallisen riskiarvion tarkoituksena on ennakoida Suomeen mahdollisesti kohdistuvia uhka- ja häiriötilanteita, jotka edellyttävät viranomaisilta normaalioloista poikkeavia toimia, tai kansainvälisen avun pyytämistä. Euroopan Unionin (EU) pelastuspalvelumekanismia koskevan päätöksen (N:o 1313/2013/EU) kuudes artikla edellyttää, että EU:n jäsenvaltioiden on kehitettävä riskienhallintaa kansallisella tasolla ja annettava asiaa koskien EU:n komissiolle yhteenveto riskiarviosta kolmen vuoden välein. Aiemmat kansalliset riskiarviot on laadittu vuosina 2015 ja 2018. Kansallinen riskiarvio palvelee myös yhteiskunnan turvallisuusstrategiaa ja siihen liittyvää riskianalyysia (Sisäministeriö, 2023, s.8–9).

Kansallinen riskiarvio 2023 pyrkii tunnistamaan ja tarkastelemaan sellaisia uhka- ja häiriötilanteita, joilla on laajempaa kansallista merkitystä, eli kohdistuivat Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia, 2017) määrittelemiin elintärkeisiin toimintoihin (johtaminen, kansainvälinen ja EU- toiminta, puolustuskyky, sisäinen turvallisuus, talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus, väestön toimintakyky ja palvelut, henkinen kriisinkestävyys) ja niihin liittyviin strategisiin tehtäviin. Tämän kaltaiset uhka- ja häiriötilanteet edellyttävät Suomelta kriisinsietokykyä ja varautumista. Yksi riskiarvion keskeisimpiä tavoitteita onkin, että sitä hyödynnetään kansallisen varautumisen suunnittelussa kaikilla toiminnan tasoilla (Sisäministeriö, 2023, s.9–10).

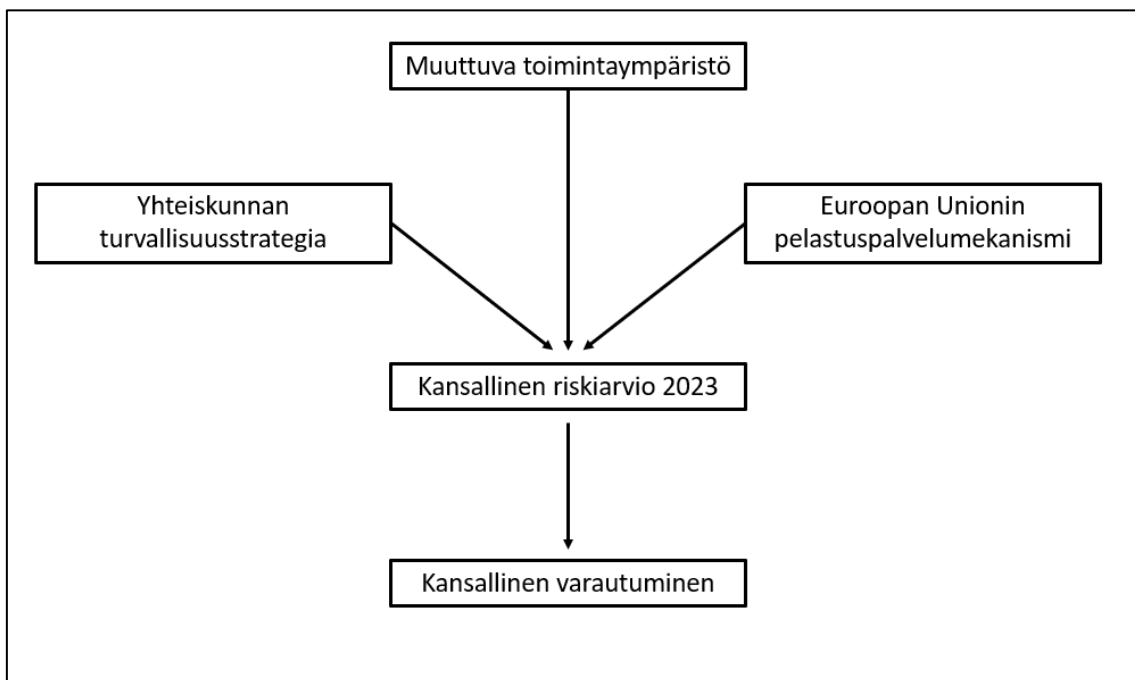
Kansallinen riskiarvio 2023 keskittyy arvioimaan yhteensä 21:n uhka- ja häiriötilanteen vaikutuksia yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin ja niiden turvaamiseen liittyviin strategisiin tehtäviin. Arviointi tapahtuu asteikolla ”ei vaikutusta”, ”vähäinen vaikutus”, ”merkittävä vaikutus” ja ”vakavasti vaarantava vaikutus” (Sisäministeriö, 2023, s.14). Riskiarvion esiin nostamat uhka- ja häiriötilanteet ovat;

- Informaatiovaikuttaminen
- Poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus
- Sotilaallisen voiman käyttö
- Laajamittainen maahantulo ja painostaminen maahantulijoita ohjaimalla
- Yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin tehty terroristinen tai muu väkivaltainen isku
- Isojen väkijoukkojen, ryhmien tai yhteisöjen väkivaltainen liikehdintä tai yhteiskuntajärjestystä vaarantava toiminta
- Julkisen talouden häiriö
- Rahoitusjärjestelmän häiriö
- Sähkön saannin suurhäiriö
- Polttoaineiden saannin vakavat häiriöt
- Tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöt

- Kuljetusten jatkuvuuden häiriöt
- Mikrobilääkeresistenssi
- Pandemia tai muu vastaava laajalle levinnyt epidemia
- Eläintautiepidemiat
- Vesihuollon häiriöt
- Elintarvikehuollon häiriöt ja ruoka- ja ravintoturvan heikkeneminen
- Merellinen monialaonnettomuus
- Vakava ydinvoimalaitosonnettomuus Suomessa tai Suomen lähialueilla
- Useampi yhtäaikainen laaja maastopalo
- Äärimmäisen voimakas avaruusmyrsky

Edellä mainittuja uhka- ja häiriötilanteita arvioidessaan Kansallinen riskiarvio 2023 korostaa niiden ja niihin liittyvien riskien välisiä yhteyksiä ja riippuvuussuhteita, sekä nostaa esiin muuttuvan toimintaympäristön vaikutukset yhteiskunnan turvallisuuteen. Turvallisuusympäristön muutoksista Kansallinen riskiarvio 2023 nostaa esiin Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen ympäristön muutokset, globaalit arvo- ja toimitusketjut, yhteiskunnalliset muutokset, yhteiskunnan yhä kasvavan digitalisoitumisen, ilmastonmuutoksen sekä hybridivaihtamisen (Sisäministeriö, 2023, s.14–30).

Huomionarvoista uhka- ja häiriötilanteiden ja niihin liittyvien riskien osalta arviossa on se, että Kansallinen riskiarvio 2023 ei juurikaan ota kantaa siinä mainittujen uhka- ja häiriötilanteiden todennäköisyyteen, vaan kuvailee tilanteita ja olosuhteita, joissa todennäköisyys uhka- ja häiriötilanteiden toteutumiseen liittyen kasvaa. Kuviossa 3 on esitelty Kansalliseen riskiarvion 2023 laatimiseen vaikuttavat tekijät.

KUVIO 3 Kansalliseen riskiarvioon 2023 vaikuttavat tekijät (Sisäministeriö, 2023)

Miten sitten Kansallinen riskiarvio näyttäytyy ja asemoituu riskienhallinnan viitekehukseen riskienhallintaan liittyvien teorioiden ja näkökulmien kautta? Seuraavissa alaluvuissa tutustumme riskienhallinnan historiaan, sekä siihen vaikuttaneisiin teorioihin ja suuntauksiin. Kyseiset teoriat ja suuntaukset luovat pohjan tutkielman luvussa 2.5 esitetylle Kansallisen riskiarvion 2023 teoreettiselle tarkastelulle.

2.3 Riskienhallinnan historiaa

Ensimmäiset teokset liittyen riskeihin ja riskien hallintaan juontavat juurensa renessanssin aikaan, jolloin ensimmäiset todennäköisyyksiin liittyvät tutkimukset ja teoriat saivat alkunsa. Riskitieteen näkökulmasta käännteentekevä hetki koettiin 1600-luvulla, jolloin Blaise Pascalin ja Pierre de Fermatin välisen uhkapelejä käsittelevän kirjeenvaihdon seurauksena syntyi riskikäsityksen matemaattinen perusta, todennäköisyyslaskenta. Todennäköisyys nähtiin tuolloin niin sanottuna klassisena todennäköisyytenä, jossa tietyn tapahtuman todennäköisyys määritellään suotuisien tapausten ja kaikkien tapausten lukumäärien suhteena, edellyttäen alkeistapauksia on perusteltua pitää keskenään yhtä todennäköisinä. Matemaattisen todennäköisyyslaskennan seurauksena käsitys epävarmuudesta, riskeistä ja niihin liittyvästä päätöksenteosta muuttui ratkaisevasti, luoden perustan riskitieteen jatkokehitykselle (Kivelä & Nurmiainen, 2000, s.370).

Blaise Pascalin ja Pierre de Fermatin kehittämä matemaattisen todennäköisyyslaskennan teoria oli eräänlainen alkusysäys paitsi matemaattiselle todennäköisyyslaskennalle, niin myös riskitieteelle. Vuosisatojen saatossa matemaatikot ovat kehittäneet todennäköisyysteoriasta tehokkaan työkalun tukemaan tiedonkäsittelyä, sekä päätöksentekoa. Riskitieteen kannalta keskeisiä tutkijoita ja teoreetikkoja ovat olleet muun muassa Jakob Bernoulli (suurten lukujen laki), Daniel Bernoulli (odotetun hyödyn teoria), Abraham de Moivre (normaalijakauman ja keskihajonnan käsitteiden keksijä), Thomas Bayes (Bayesin teoreema), Friedrich Leitner (vuonna 1915 julkaistun riskejä käsittelevän teoksen ”Die Unternehmensrisiken” kirjoittaja), Frank Knight (määrittä eron epävarmuuden ja riskin välillä vuonna 1921 teoksessaan ”Risk, Uncertainty and Profit”), John von Neumann (peliteoria), Stanislaw Ulam (Monte Carlo- simulaatio) ja Harry Markowitz (portfolio- teoria) (Przetacznik, 2022, s.96–97).

Kasvanut tietoisuus todennäköisyyksistä ja syvällisempi tuntemus riskeistä mahdollistivat riskienhallinnan ja siihen liittyvien prosessien kehittymisen. Tästä huolimatta riskitieteiden todellinen kehitys alkoi 1900-luvulla ja sen suurimpina ajureina toimivat talouteen liittyvät epävarmuudet ja romahdukset, poliittisen ilmapiirin ja luonteen muuttuminen, maailman sodat ja muut aseelliset konfliktit, sekä luonnonkatastrofit ja ennen kaikkea tieteen ja teknologian nopea kehittyminen (Przetacznik, 2018, s.254–254).

Toisen maailman sodan jälkeen, 1950-luvulla, alkoi riskienhallintaan liittyvän tutkimuksen ja kehityksen kukoistuskauti, joka liittyi vahvasti

markkinatalouteen keskittyvään riskinhallintaan. Tuon aikakauden yksi vaikuttavimpia teoksia riskitieteiden näkökulmasta oli vuonna 1963 julkaistu, Robert Mehrin ja Bob Hedgesin ”Risk Management in the Business Enterprise”. Teos esitteli viisi portaisen riskienhallintaprosessin, joka sisälsi riskien tunnistamisen, riskien suuruuden mittaamisen, riskien vaikutusten arvioinnin, kontrollikeinojen kartoittamisen ja seurannan. Teoksessa myös kuvailtiin kolme riskienkäsitelyn perusmenetelmää; riskien hyväksyminen, riskien siirtäminen ja riskien vähentäminen (Mehr & Hedges, 1963).

Riskienhallinta ja siihen liittyvät arviot oli pitkään liitetty vain markkinatalouteen ja yksityisille kuluttajille tarjolla oleviin vakuutuksiin, joiden tarkoitus oli suojata heitä erilaisilta tapaturmiin liittyviltä rahallisilta tappioilta. Kyseiset vakuutukset koettiin kuitenkin kalliiksi ja usein myös toimimattomiksi, jolloin 1970-luvulla yritykset ja organisaatiot siirtyivät käyttämään johdannaisia rahoitusriskien hallitsemiseksi (Dionne, 2013, s.148). Johdannaiset ovat rahoitusinstrumentteja, joiden hinta määräytyy jonkin toisen hyödykkeen arvon perusteella. Tällainen hyödyke voi olla esimerkiksi valuutta, korko, osake, indeksi tai raaka-aine (Tilastokeskus, 2023).

Johdannaisten käyttö riskienhallinnan välineenä yleistyi laajasti 1980-luvulla, jolloin myös aloitettiin kansainvälinen riskiensääntely. Yritykset myös kehittivät sisäisiä riskienhallintamalleja ja -prosesseja suojautuakseen odottamattomilta riskeiltä. Riskienhallinnan ja siihen liittyvien prosessien yleistyessä, myös riskienhallinnan johtaminen korostui ja näin ollen yrityksiin perustettiin erikseen riskien arviointiin ja johtamiseen liittyviä positioita. Huolimatta kehittyneemmistä säännöksistä ja riskienhallintamenetelmistä, taloudellinen ja teknologinen kehitys asetti yhä suurempia vaatimuksia myös riskienhallinnalle, jonka johdosta 1990-luvun alussa otettiin ensimmäiset askeleet kohti kokonaisvaltaisempaa ja proaktiivisempaa riskienhallintaa, Enterprise Risk Managementia (ERM) (Dionne, 2013, s.148).

Seuraavissa alaluvuissa tarkastelemme kahden riskienhallintaan liittyvän pääsuuntauksen tunnuspiirteitä, sekä vertailemme niiden välisiä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

2.3.1 Perinteinen riskienhallinta

Perinteisen riskien hallinnan näkemyksen mukaan riskit käsitellään erillisinä kokonaisuuksina, ikään kuin omissa siiloissaan. Tästä syystä perinteinen riskienhallinta tunnetaan myös englanninkielisellä termillä ”silo risk management”. Perinteisessä riskienhallinnassa yksittäisten riskien käsitteleminen ja hallinta on siis vain yksi funktio yrityksen tai organisaation muiden funktioiden joukossa. Riskejä käsitellään valikoivasti yksittäistapauksina, ottamatta huomioon riskien välisiä suhteita ja keskinäisriippuvaisuuksia ja – vaikutuksia eri riskien ja riskitekijöiden välillä (Lam, 2014, s.100). Perinteiselle riskienhallinnalle on tunnuksenomaista, että riskeihin suhtaudutaan negatiivisesti, korostaen niiden haittavaikutuksia sen sijaan, että nähdään myös niissä piileviä positiivisia vaikutuksia (Hampton, 2009, s.10–14).

Perinteisen riskienhallinnan kehityskulku on jakautunut kolmeen eri siiloutumisen aikakauteen, jotka ovat sidoksissa kulloisenakin aikakautena vallalla olleisiin näkemyksiin; vakuutusten hallintaan, rahoitusriskien hallintaan ja sisäiseen valvontaan. Yrityksiin liittyvä riskienhallinta miellettiin aina 1950-luvulle asti vakuutusten ottamisena, jolloin vakuutus ostettiin lähinnä vaarariskin siirtämiseksi. Ensimmäiset näkemykset hieman laajemmasta näkemyksestä riskienhallintaan liittyen esitettiin 1950-luvun puolivälin jälkeen, mutta käännteentekevä hetki riskienhallinnan näkökulmasta koettiin vuonna 1963, jolloin Robert Mehr ja Bob Hedges julkaisivat teoksensa ”Risk Management in the Business Enterprise”, jonka vaikutukset näkyvät yhä nykypäivänä. Huolimatta siitä, että kyseinen teos esitti ajatuksen kokonaisvaltaisemmasta riskienhallinnasta (ERM), niin riskienhallinnan painopiste muodostui mitattavissa olevien riskien kartoittamiseen, joita varten yrityksiin perustettiin omia riskienarviointiin- ja hallintaan keskittyviä osastoja (McShane, 2018, s.139).

Toisen perinteisen riskienhallinnan aikakauden muodosti rahoitusriskien hallinnan ympärille rakentunut riskienhallinta. Rahoitusriskien hallintaan nojaavan riskienhallinnan keskeinen kulmakivi oli vuonna 1973 julkaistu rahoituksessa käytettävä Black-Scholes- optioiden hinnoittelumalli, jonka kehittivät Fischer Black ja Myron Scholes (Black & Scholes, 1973). Kyseinen malli tarjosi ratkaisun eurooppalaisen osakkeen osto-option hinnan määrittelemiselle, jonka myötä johdannaisten käyttäminen rahoitusriskien (valuutan korot, hyödykkeiden hinnat, luottoriskit) suojaamiseksi muodostui riskienhallinnan toiseksi pääsuuntaukseksi vakuutusten hallinnan rinnalle (Kallunki, Martikainen & Niemelä, 2007, s.192–198). Nyt yrityksissä riskienhallinnan siilot muodostuivat usein yritysjohton hallinnoimista, vakuutuksilla käsiteltävistä riskeistä ja talousosastojen hallinnoimista pääomarakenteella ja johdannaisilla käsiteltävistä rahoitusriskeistä (McShane, 2018, s.140).

1980-luvun lopun ja 1990-luvun alun taloudelliset skandaalit synnyttivät kolmannen perinteisen riskienhallinnan siilouman, sisäisen valvonnan ja auditoinnin. Sisäisen valvonnan ja auditoinnin hoitivat käytännössä kirjanpitäjät, ja toiminnan keskiössä oli täyttää paitsi yrityksen tai organisaatioon asettamat sisäiset vaatimukset, niin myös varmistuminen siitä, että yritys noudattaa lakeja ja hyvän taloudellisen raportoinnin käytänteitä. Riskienhallintaan keskittyneet komissiot ryhtyivät myös ottamaan kantaa sisäiseen valvontaan ja auditointiin, kuten Committee of Sponsoring Organizations (COSO). COSO esitti vuonna 1992, että yritysten sisäisen valvonnan prosessin päämääränä tulee olla se, että yritys noudattaa asetettuja lakeja ja määräyksiä. COSO:n 1992 julkaisema riskiarvio myös korosti erikseen vaatimukseen ja standardeihin nojaavan riskienhallinnan merkitystä (McShane, 2018, s.140–141).

Perinteisen riskienhallinnan vahvuudet nojaavat sen yksinkertaisuuteen. Riskienhallinnan yksinkertainen organisatorinen rakenne on melko kustannustehokas ja helppo toteuttaa. Lisäksi kun riskienhallinnan vastuut jaetaan jo valmiiksi olemassa oleville osastoilla, tarve organisaatiomuutoksille tai henkilöstön lisäämiselle poistuu (Przetacznik, 2018, s.255).

Perinteisen riskienhallinnan heikkoudet taas piilevät sen valikoivuudessa. Mikäli yritykseen tai organisaatioon kohdistuvia riskejä ei ole kartoitettu riittävästi niin saattaa olla, että jokin oleellinen riski jää tunnistamatta, tai sitä ylenkatsotaan. Toinen perinteisen riskienhallinnan heikkous on se, että riskit tunnistetaan, analysoidaan ja käsitellään erikseen ja itsenäisesti, eikä kukaan ole vastuussa riskienhallintaprosessin keskitetystä johtamisesta. Tämä luo merkittäviä paineita myös yrityksen tai organisaation sisäiselle viestinnälle. Riskienhallintaprosessin keskitetyn johtamisen puuttumisella voi myös olla negatiivinen vaikutus riskien priorisointiin, sekä siihen että yrityksen tai organisaation käsitys siihen kohdistuvasta kokonaisriskistä voi olla puutteellinen tai vinoutunut (Green, 2015, s.141–143). Puutteellinen johtaminen voi johtaa myös tilanteeseen, jossa osa riskeistä jää osastojen vastuualueiden ulkopuolelle, ja näin ollen siis huomaamatta tai oletetaan että riskin käsittely on toisen osaston vastuulla, jolloin se jää kokonaan käsittelemättä (Przetacznik, 2018, s.256)

2.3.2 Kokonaisvaltainen riskienhallinta

1990-luvulle tultaessa viranomaiset, luokituslaitokset, yritysjulkaisut ja tutkijat reagoivat yritysskandaaleihin ja liiketoimintayritysten romahduksiin vaatimalla yrityksiltä enemmän panostamista riskienhallintaan ja siihen liittyviin prosesseihin (McShane, 2018, s.140). Askel perinteisestä riskienhallinnasta kohti kokonaisvaltaisempaa riskienhallintaa otettiin 1990-luvun alussa, kun Enterprise Risk Management (ERM)-konsepti esiteltiin suurelle yleisölle, sisältäen ehdotuksen siitä, että organisaatioiden tulisi aloittaa riskienhallinta yhden, kokonaisvaltaisemman viitekehyksen avulla (Przetacznik, 2022, s.98–99).

Kokonaisvaltainen ERM-konsepti eroaa merkittävästi perinteisestä riskienhallinnan lähestymistavasta. ERM:n mukaan yrityksiin kohdistuvia riskejä tulee lähestyä kokonaisvaltaisesti ja monipuolisesti, korostaen että kaikki mahdolliset riskit ja niiden väliset yhteydet ja riippuvuussuhteet tulee ottaa huomioon osana riskienhallintaa (Bromley, McShane, Nail & Rustambekov, 2015, s.5–8). Tämä mahdollistaa kokonaisvaltaisemman riskienhallinnan ja pienentää mahdollisuutta siihen, että jokin keskeinen riskitekijä jää huomioimatta. ERM-konseptin tavoitteena on siis yhdistää kaikki yritykseen kohdistuvat riskit samaan viitekehykseen, joka mahdollistaa riskien kokonaisvaikutusten arvioinnin yrityksen tai organisaation strategisiin tavoitteisiin (Schiller & Prpich, 2014, s.1000–1001).

Osiltaan kokonaisvaltaisen lähestymistavan juurruttamiseen on käytetty portfolioteoriaan nojaavaa riskiportfolioteoriaa. Portfolioteoria (tai moderni portfolioteoria) on Harry Markowitzin vuonna 1952 kehittämä teoria, jonka mukaan riskiä välttelevä sijoittaja voi rakentaa sijoitussalkkuja, joissa odotettu tuotto on maksimoitu halutulla markkinariskin tasolla. Toinen vaihtoehto on riskin vähentäminen (Mangram, 2013, s.1–2). Riskiportfolioteoria noudattaa samoja periaatteita kuin esikuvansa; jokainen riski tulisi analysoida, jonka jälkeen se siirretään riskisalkkuun. Riskisalkun koostamisesta ja ylläpidosta organisaatiossa vastaa yleensä siihen erikseen nimetty henkilö, esimerkiksi riskienhallintapäällikkö. Riskiportfoliossa riskin ominaisuudet analysoidaan ja sen riippuvuudet ja yhteydet toisiin riskeihin tunnistetaan, jonka jälkeen riskit ryhmitellään niiden

luonteen ja vaikutusten mukaan. Varsinainen riskianalyysi aloitetaan vasta siinä vaiheessa, kun kaikki riskit on siirretty riskisalkkuun (Green, 2015, s.3). Riskiportfolioteoria antaa siis yritykselle mahdollisuuden tunnistaa sen toiminnalle keskeisimmät riskit ja arvioida niiden vaikutusta organisaation toimintaan tai tulokseen.

ERM-konseptia tarkastellessa tulee huomioida, että kyseessä on ennemminkin teoreettinen lähestymistapa ja viitekehys, kuin tiukka vaiheisiin sidottu säännönmukainen malli. Kaksi laajasti käytettyä ERM-konseptiin nojaavaa riskienhallinnan viitekehystä ovat COSO:n ”ERM- Integrated Framework” ja Institute of Risk Managementin (IRM) ” A structured approach to ERM and the requirements of ISO 31000”, jotka sisältävät työkaluja, ohjeita ja prosesseja yritysten ja organisaatioiden riskienhallinnan parantamiseksi.

Yksi kokonaisvaltaisen riskienhallinnan keskeinen elementti on organisaatiokulttuuri. ERM-konseptiin nojaava kokonaisvaltainen riskienhallinta edellyttää yritysten ja organisaatioiden jäseniltä vahvaa sitoutumista toimintatapaan, joka kannustaa etsimään riskejä ja ottamaan ne huomioon osana operatiivista ja strategista päätöksentekoa. Näin ollen ERM-konseptiin nojaava riskienhallinta vaatii toimiakseen infrastruktuurin lisäksi organisaatiokulttuurin, joka perustuu riskitietoisuuteen jokaisen sen jäsenen osalta (Przetacznik, 2018, 256–257). Toinen keskeinen elementti ERM-konseptissa löytyy sen tavassa suhtautua riskeihin. Kokonaisvaltaisessa riskienhallinnassa riskejä ei nähdä pelkästään negatiivisina tekijöinä (kuten perinteisessä riskienhallinnassa), vaan myös mahdollisuuksina. Näin ollen yritysten ja organisaatioiden tulisi keskittyä negatiivisten riskien vaikutusten poistamiseen ja vaikutusten pienentämisen lisäksi keskittyä myös positiivisten riskien, mahdollisuuksien, hyödyntämiseen (Lam, 2016, s.3).

Vuoden 2008 finanssikriisi kaatoi useita suuryrityksiä, jotka käyttivät riskienhallintaan ERM-konseptiin nojaavaa kokonaisvaltaista riskienhallintamallia. Samassa yhteydessä ERM-konseptiin kohdistui kritiikkiä, jossa konseptiin väitettiin olevan enemmänkin eräänlainen utopia ja tavoitetila, kuin todellinen menetelmä riskien hallitsemiseksi. Esitettiin myös väitteitä siitä, että ERM-konsepti on vinoutunut ja että sitä käyttäneet yritykset eivät ole implementoineet sitä oikealla tavalla. Yhdeksi syyksi implementoimisen epäonnistumiselle nostettiin konseptin kompleksisuus; ERM-konsepti hyödynsi useita eri tieteenhaaroja ja ammattikuntia ja sen edellyttämä integraatio, perinteisen riskienhallinnan siiloumien sulauttaminen yhdeksi kokonaisuudeksi oli epäonnistunut. ERM-konseptia kritisoitiin myös sen epäselkeydestä (McShane, 2018, s.141–142). Philip Bromley, Michael McShan, Anir Nail ja Elzobek Rustambekov löysivät vuonna 2015 tutkimuksessaan ”Enterprise Risk Management: Review, Critique and Research Directions, Long Range Planning” yhteensä 22 eri määritelmää ja kuvausta ERM:n liittyen vuosien 1996–2011 välillä julkaistuista akateemisesta kirjallisuudesta (Bromley, ym., 2015, s.26–27). Näin ollen ERM-konseptin epäselvyyteen liittyvä kritiikki on ainakin osiltaan perusteltua.

2.3.3 Perinteisen ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan erot

Perinteinen riskienhallinta ja ERM-konseptiin nojaava kokonaisvaltainen riskienhallinta ovat edelleen yritysten ja organisaatioiden yleisimmin käytetyt lähestymistavat riskejä kohtaan. Huolimatta siitä, että kokonaisvaltainen riskienhallinta nähdään näistä kahdesta lähestymiskulmaltaan kattavampana ja sen käyttäjän etuja paremmin palvelevana, monet yritykset käyttävät edelleen segmentointiin perustuvaa perinteistä riskienhallinnan konseptia (Przetacznik, 2022, s.102).

Alla olevassa, Benjamin Butterfieldin artikkeliin (Butterfield, 2017) ja Johanna Väisänen Pro gradu- tutkielmaan (Väisänen, 2018, s.23) perustuvassa taulukossa 1 on esitelty perinteisen ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan keskeisimmät eroavaisuudet:

	Perinteinen riskienhallinta	Kokonaisvaltainen riskienhallinta
Lähestymistapa	Segmenttikohtainen, jossa liiketoimintayksiköt/- segmentit käsittelevät omat riskinsä	Kokonaisvaltainen (holistinen), jossa toiminta lähtee johdosta alaspäin
Käsitys riskeistä	Vähän tai ei lainkaan tietoa organisatoristen riskien kokonaiskuvasta	Laaja kokonaisnäkemys organisatorisista riskeistä
Painopiste	Liiketoimintayksikön tappioiden ehkäisemisessä (taktinen taso)	Riskin vähentämisessä, pitkäjänteisyydessä sekä arvontuottamisessa läpi organisaation (strateginen taso)
Omaisuserät	Keskittyy fyysisiin ja taloudellisiin omaisuuksiin	Arvioi koko omaisuusportfolion ja aineettomat omaisuserät kuten asiakkaat, työntekijät, toimittajat, innovaatioprosessit ja immateriaalioikeudet
Tavoite	Etsii ratkaisuja riskin pienentämiseen kunkin siilon oman osaamisen ja päätöksentekokyvyn puitteissa	Etsii ratkaisuja riskin pienentämiseen koko organisaatiossa asetetun strategian puitteissa

TAULUKKO 1 Perinteisen ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan eroavaisuudet (Butterfield, 2017 & Väisänen, 2018)

Huolimatta näiden kahden eri lähestymistavan eroavaisuuksista, niitä tarkastellessa tulee huomioida, että molemmilla riskienhallinnan muodoilla on sama tavoite; yritykseen tai organisaatioon kohdistuvien riskien tunnistaminen ja käsittely, epävarmuuksien vähentäminen ja tätä kautta pyrkimys suojella ja edesauttaa oman organisaationsa menestystä (Butterfield 2017).

Teknologian jatkuva ja nopea kehittyminen ja yhä voimistuva globalisaatio asettavat yritykset ja organisaatiot tilanteeseen, jossa he joutuvat kohtaamaan täysin uudenlaisia, osiltaan jopa ennennäkemättömiä riskejä ja uhkia. Kyberrikollisuus, Internet of Things (IoT), ilmastonmuutos, terrorismi ja valtioiden

väliset konfliktit asettavat omat haasteensa myös yritysten ja organisaatioiden riskienhallinnalle. Näin ollen myös riskienhallinnan ja riskitieteiden on kehitettävä riskien mukana, jotta riskienhallintajärjestelmät ja -prosessit tarjoavat yrityksille ja organisaatioille parhaan mahdollisen suojan uhkia vastaan. Riskienhallinta on siis jatkuvasti kehittyvä toiminto, jonka kehittymisen edellytyksenä on yhä lisääntyvä riskitieteiden kehittämis- ja tutkimustyö (Przetacznik, 2022, s.103).

2.4 Riski- ja uhka-arvioihin liittyvät todennäköisyyden ilmaiset

Yhden merkittävän osa-aleen riskienhallintaan kuuluvasta riskienhallintaprosessista muodostaa riskianalyysi ja siihen liittyvä riskien toteutumisen todennäköisyyden arviointi. Riskianalyysien arviot tietyn riskin todennäköisyydestä perustuvat usein asiantuntijoiden subjektiivisiin näkemyksiin, jolloin yhteisen käsityksen muodostaminen riskin todellisesta todennäköisyydestä voi olla vaikeaa (Rousku, 2017, s.22). Yleisesti ottaen todennäköisyyttä voidaan pitää tapahtumien yleisyyden mittana (Mellin, 2006), jota voi ilmaista kvantitatiivisesti tai kvalitatiivisesti. Toisin sanoen todennäköisyyden käsitettä voidaan lähestyä niin matemaattisesta kuin filosofisestakin näkökulmasta.

2.4.1 Todennäköisyys matemaattisesta näkökulmasta

Riskien todennäköisyyden arvioinnin lähtökohtana on usein todennäköisyyslaskentaan perustuvat mallit. Kyseiset mallit soveltuvat erityisesti tilanteisiin ja aloille, joissa epävarmuus ja mahdolliset vahingot ovat ennakoitavissa sekä mitattavissa tai mallinnettavissa. Yhtenä esimerkkinä tästä ovat esimerkiksi taloudellinen riskienhallinta ja sopimusten edellyttämät riskiarvioon liittyvät laskelmat (Koskinen, 2018, s.12).

Matemaattinen todennäköisyys perustuu todennäköisyysteoriaan, josta ensimmäiset viitteet löytyvät italialaisen Gerolamo Cardanon teoksesta *Liber de Ludo Aleae* vuodelta 1563. Teorian varsinaisina kehittäjinä pidetään kuitenkin ranskalaisia Blaise Pascalia ja Pierre de Fermatinia, joiden uhkapeleihin liittyvä kirjeenvaihto jalostui teoriaksi klassisesta todennäköisyydestä. Klassisen todennäköisyyden kulmakivi on ”yhtä todennäköisen periaate”, jota voidaan pitää klassisen todennäköisyyden tunnusmerkkinä. Tällä tarkoitetaan sitä, että klassisen todennäköisyyden mukaan satunnaiskoe (tilanne tai ilmiö, jossa esiintyy satunnaisuutta) on mahdollista toistaa samoissa olosuhteissa rajattoman monta kertaa toistojen ollessa riippumattomia ja alkeistapaukset (tulospmahdollisuudet) yhtä mahdollisia, eli todennäköisiä keskenään. Käytännössä tämä ei kuitenkaan voi toteutua kuin periaatteen tasolla (Koskenoja, 2002, s.1–2).

Matemaattinen todennäköisyys ei jäänyt pelkästään Pascalin ja de Fermatinin teorian varaan, vaan vuonna 1713 Jakob Bernoulli liitti klassiseen todennäköisyysteoriaan tilastollisen todennäköisyyden, joka tunnetaan myös nimellä todennäköisyyden frekvenssitulkinta ja empiirinen todennäköisyystulkinta.

Tilastollisen todennäköisyystulkinnan mukaan todennäköisyyksiä voidaan määrittää vain, jos ilmiön rakenne on selkeä ja kaikki siinä olevat alkeistapaukset ovat selkeästi määriteltyjä, esiintyen riittävän yleisesti. Tapahtuman suhteellinen frekvenssi muodostaa todennäköisyyden mitan, jota voidaan tarkentaa kasvattamalla otoksen kokoa. Tilastollista todennäköisyyttä tarkastellessa on huomioitava, että kyseisellä teorialla ei ole varsinaista matemaattista pohjaa, vaan se on perusluonteeltaan lähinnä filosofinen ja käytäntöön soveltuva malli ja näin ollen sen rooli osana klassista todennäköisyyttä on kyseenalaistettu (Mellin, 2006 & Koskenoja, 2002, s.4).

Todennäköisyysteoria täydentyi vielä 1700-luvulla englantilaisen Thomas Bayesin tilastollisen päättelyn, eli niin sanotun ehdollisen todennäköisyyden käsitteellä, joka tunnetaan myös nimellä Bayesin teoreema. Lopullinen läpimurto todennäköisyyslaskennan saralla koettiin vuonna 1933, kun neuvostoliittolainen Andrei Nikolajevits Kolmogorov onnistui aksioimaan todennäköisyyden ja täten todistamaan, että todennäköisyyslaskenta on osa analyysissä käytettävää mitta-teoriaa (Lehtinen, 2010, s.91–96)

Matemaattisen todennäköisyysteorian merkitys riskienhallinnalle ja siihen liittyvälle päätöksenteolle on ollut merkittävä. Matemaattisen todennäköisyysteorian hyödyntäminen on yleistä erityisesti rahoitus- ja finanssialalla liittyvässä riskienhallinnassa, mutta sillä on oma sijansa myös lääketieteessä, tietojenkäsittelytieteessä, ja teknillisillä aloilla, jossa tietyn tapahtuman tai ilmiön todennäköisyyttä voi ennustaa numeroiden avulla. On kuitenkin tilanteita, jolloin todennäköisyyksien arviointi matemaattisilla teorioilla ei ole mahdollista, jolloin todennäköisyyttä tulee lähestyä toisesta näkökulmasta.

2.4.2 Todennäköisyys filosofisesta näkökulmasta

Todennäköisyyttä käsittelevässä filosofiassa on kaksi keskeistä kysymystä, jotka liittyvät todennäköisyyteen ja sen tulkintaan ja olemukseen. Ensimmäinen niistä on se, että mikä on se formaalinen todennäköisyysteoria, jota tulisi noudattaa? Useimmat tutkijat ovat sitä mieltä, että Kolmogorovin aksioima todennäköisyysteoria on se teoria, jota tulisi seurata, mutta myös tästä poikkeavia näkemyksiä filosofiassa on esitetty. Toinen, riskienhallinnan ja riskien arvioinnin näkökulmasta keskeinen kysymys on se, mitä arviot todennäköisyydestä todella tarkoittavat? Ovatko todennäköisyydet objektiivisia todellisuuden piirteitä, vai onko kyseessä yksilöiden subjektiiviset arviot jonkin ilmiön tai tapahtuman todennäköisyydestä? (Lyon, 2010, s.92).

Ensimmäiset filosofiset viittaukset käsitteellisestä yhteydestä todennäköisyyden ja mahdollisuuden välillä löytyvät antiikin kreikasta. Filosofi Aristoteleen teoksen ”Retoriikka” mukaan todennäköistä on se mikä ”tapahtuu useimmiten”. Kyseinen määrittely on yhteneväinen Aristoteleen kannattaman modaaliteorian kanssa, jonka mukaan välttämätön on aina totta, mahdollinen on joskus totta ja mahdoton ei ole koskaan totta. Modaaliteoria ei kuitenkaan ole täysin ongelmaton todennäköisyyden näkökulmasta tarkasteltuna, sillä sovellettuna ajallisesti määriteltyihin lauseisiin (esimerkiksi huomenna sataa lunta) ne ovat aina tosia, jos ne pitävät paikkansa määrätyllä hetkellä. Näin ollen kaikki, mitkä ovat

totta jollain hetkellä, näyttää olevan välttämätöntä, joka taas johtaa deterministiseen käsitykseen. Modaaliteorian toisen ongelman muodostaa se, että se toteuttaa runsauden periaatteeksi (Principle of Plenitude) kutsutun kyseenalaisen metafyyssisen oletuksen, jonka mukaan kaikki mahdollisuudet toteutuvat joskus (Niiniluoto, 2016, s.112).

Moderni filosofinen todennäköisyysajattelu kehittyi vähitellen 1600-luvun puolessavälissä ja tuon ajan ajattelu nojasi paitsi Aristoteleen ajatuksiin, niin myös Tuomas Akvinolaisen tarkasteluihin koskien Aristoteleen endoxa-käsitettä, josta kumpusivat moraaliteologian eri todennäköisyysopit. Tämän lisäksi tuon ajan filosofinen todennäköisyysajattelu otti vaikutteita monista käytännöllistä todennäköisyyttä koskevista arvioista, kuten merenkulun vakuutustoimista, uhkapeleistä ja yleisestä liike-elämästä, jotka vaikuttivat oleellisesti myös matemaattisen todennäköisyysajattelun syntyyn. Näistä taustavaikuttimista syntyi siis filosofinen ja matemaattinen teoria todennäköisyydestä. Toisinaan tätä rationaalisen lajia kutsuttiin järkevyydeksi, jolle oli tunnuksenomaista se, että se hylkäsi ajatuksen absoluuttisesta varmuudesta inhimillisissä toiminnoissa ja pyrki myksissä, pois lukien matematiikka. Eri ajattelijat näkivät todennäköisyyden tarkan ennustamisen mahdollisuuden hieman eri tavalla ja monet tavoittelivatkin ”moraalista varmuutta, eli perusteltua näkemystä jostakin asiasta, jota voitiin pitää totena, ellei todisteita sitä vastaan ilmaantunut (Roinila, 2018, s.4)

Filosofisen todennäköisyyden keskeisiä filosofeja olivat muun muassa Descartes, Gassendi, Arnauld, Nicole, Locke ja Leibniz, joiden näkemyksissä toistuu ajatus siitä, että rationaalisen uskomuksen (arvion todennäköisyydestä) tulee perustua havaintojen varmuuden lisäksi toistuvuuteen. Descartes tavoitteli sellaista moraalisen varmuuden tasoa, joka riittäisi arkielämän tarpeisiin, kun taas Leibniz pyrki kehittämään todennäköisyyden asteiden logiikkaa ja kaavaa, jonka avulla olisi voitu ratkaista epävarmoja tapauksia, tässä kuitenkin onnistumatta. Matemaattinen ja filosofinen näkökulma todennäköisyysajatteluun syntyivät siis hieman eri lähtökohdista, mutta elivät rinnakkain ja osiltaan toisiaan tukien (Roinila, 2018, s.5).

Filosofisesta näkökulmasta tarkasteltuna todennäköisyys voidaan jakaa kahteen näkemykseen; objektiiviseen ja subjektiiviseen todennäköisyyteen. Objektiivisessä todennäköisyydessä jokin tapahtuma on aidosti epämääräinen. Subjektiivinen todennäköisyys puolestaan viittaa tapauksiin, joissa todellista epämääräisyyttä ei välttämättä ollen lainkaan, vaan joissa yksittäinen henkilö tai yksittäiset henkilöt esittävät todennäköisyysarvion jonkin tapahtuman todennäköisyydestä. Tyypillisiä esimerkkejä subjektiivisesta todennäköisyydestä ovat esimerkiksi vedonlyönnissä käytettävät kertoimet (Baggini & Fosl, 2013, s.58).

Nykypäivän, osiltaan erilaisiin riskienhallintastandardeihin nojaavat riskiarviot tunnistavat niin matemaattisen kuin filosofisen lähestymistavan todennäköisyyteen ja sen olomuotoihin. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii valtionvarainministeriön vuonna 2017 julkaisema, SFS-ISO 31000 riskienhallinta -standardiin perustuva ”Ohje riskienhallintaan”, joka toteaa seuraavasti;

”Analyysissä arviot todennäköisyydestä ja vaikutuksista perustuvat osallistujien subjektiivisiin näkemyksiin, jolloin voi olla vaikea muodostaa yhteistä käsitystä riskin

tasosta. Sen vuoksi on tärkeää kirjata mahdolliset mielipiteisiin tai muihin epävarmuustekijöihin perustuvat seikat riittävän selkeästi myöhemmin tapahtuvaa päätöksentekoa varten. Analyysi voi perustua kvantitatiiviseen (määrällinen, numeerisesti esitettävään) tai kvalitatiiviseen (laadulliseen, kuvailevaan esitykseen) tarkasteluun tai niiden yhdistelmään” (Rousku, 2017, s.22)

Yllä mainittu toteamus pitää sisällään siis selkeän vaatimuksen siitä, että riskienhallintaprosessiin sisältyvän riskianalyysin tulee esittää joko määrällinen, numeerisesti esitetty (toisin sanoen ainakin jollakin tavalla matemaattiseen todennäköisyyteen perustuva) tai laadullinen, kuvailuun (toisin sanoen ainakin jollakin tasolla filosofiseen todennäköisyyteen nojaava) perustuva arvio jonkin riskin tai ilmiön toteutumisen todennäköisyydestä. Tämä johdattelee meidät tarkastelemaan todennäköisyyden ilmaisumuotoja ja niihin liittyviä tekijöitä.

2.4.3 Todennäköisyyksien numeraalinen ja verbaalinen ilmaisu

Merkittävää roolia riskienhallinnassa ja siihen liittyvissä arvioissa näyttelee paitsi todennäköisyys, mutta myös sen ilmaiseminen. Tietyn tapahtuman todennäköisyyttä voidaan ilmaista paitsi numeraalisesti (esimerkiksi prosentteina), niin myös verbaalisesti (Li, Du, Li, Xuan, Wang & Rao, 2016, s.1). Todennäköisyyden ilmaisu numeraalisesti tai verbaalisesti on yleinen tapa tuoda ilmi esimerkiksi päätöksentekoon vaikuttavat epävarmuudet ja riskitekijät (de Bruin, Fischhoff, Millstein & Halpern-Felsher, 2000, s.116).

Todennäköisyyksien numeraalista ilmaisua käytetään erityisesti aloilla, jotka perustuvat vahvasti sellaiseen tietoon, jossa numeroilla ja laskennalla on keskeinen merkitys. Tällaisia ovat muun muassa tekoälyn kehittämiseen ja tutkimukseen liittyvät, Bayesilaiseen mallintamiseen perustuvat monimutkaiset järjestelmät, joissa hyödynnetään niin sanottuja Bayesin verkkoteknologioita (Bayes networks). Lisäksi Bayesin mallintamista on hyödynnetty muun muassa lääketieteessä, teollisessa mallintamisessa, sekä yhteiskuntatieteissä (Myllymäki & Tirri, 1998, s.1).

Ilmaistaessa todennäköisyyttä numeroiden avulla, on sen vahvuutena paitsi arvion tarkkuus ja laskettavuus, niin myös se, että numeroilla on selkeä suuruusjärjestys. Tämä mahdollistaa muun muassa riski- ja epävarmuustekijöiden selkeämmän luokittelun. Toisin kuin todennäköisyyksien verbaalinen ilmaisu, numeerinen ilmaisu jättää vähemmän tilaa subjektiiviselle tulkinnalle ja näin ollen voidaan mieltää luonteeltaan tarkemmaksi (Li, ym., 2016, s.1). Todennäköisyyden ilmaisun numeroiden avulla heikko puoli on siinä, että usein numerot ovat vaikeammin tulkittavissa ja keskivertoihmiselle todennäköisyyden ilmaiseminen numeroiden avulla on usein vieraampaa kuin verbaalisen ilmaisun käyttäminen (Renooij & Witteman, 1999, s.171–172).

Todennäköisyyksien ilmaisuun liittyen ihmiselle on luontaisempaa käyttää enemmän verbaalista, kuin numeerista ilmaisua kuvaamaan jonkin riskin, ilmiön tai tapahtuman toteutumisen todennäköisyyttä (Wintle, Fraser, Wills, Nicholson & Fidler, 2019, s.1). Osiltaan todennäköisyyksien verbaalinen ilmaisu koetaan paitsi luonnollisempana, niin myös helpommin ymmärrettävämpänä ja

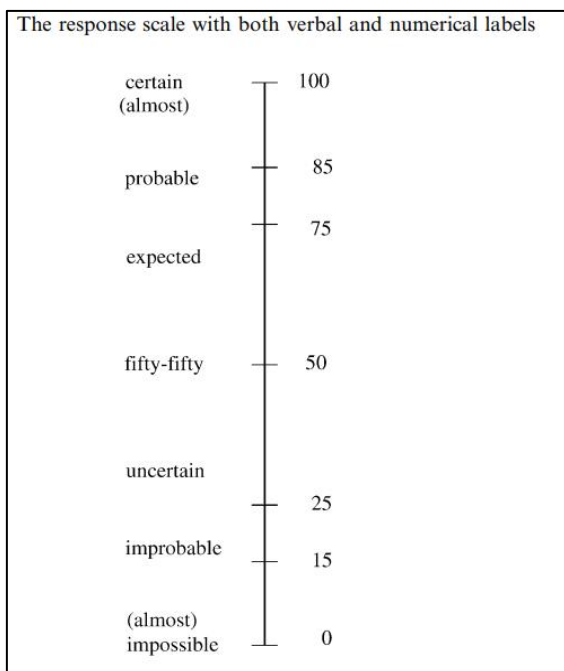

välitettävänä ilmaisun tapana, jonka avulla on helpompaa viestiä todennäköisyyksiin liittyvää epämääräisyyttä. Ihmisille on siis luontaisempaa ilmaista todennäköisyyksien osalta itseään verbaalisesti (kvalitatiivisesti), kuin numeraalisesti (kvantitatiivisesti) (Wallsten, Budescu & Zwick, 1993, s.176). Todennäköisyyksien verbaalista ilmaisua käytetään erityisesti lääketieteessä, sekä politiikkaan ja turvallisuuteen liittyvässä analyysissä (Hamm, 1991, s.193), kuten esimerkiksi riskienhallintaan liittyvissä arvioissa.

Todennäköisyyksiin liittyvän verbaalisen ilmaisun heikkouksina nähdään sen tietynlainen epämääräisyys, joka taas juontaa juurensa verbaalisten ilmaisujen subjektiiviseen tulkintaan (Hamm, 1991, s.194). Tämä korostuu erityisesti silloin, kun puhutaan sellaisista verbaalisista ilmaisuista kuten "mahdollinen" (possible) (Renooij & Witteman, 1999, s.173). Todennäköisyyksien verbaalisessa ilmaisussa tulee huomioida, että usein arviot todennäköisyydestä perustuvat asiantuntijoiden subjektiivisiin näkemyksiin, jolloin voi olla vaikea muodostaa yhteistä käsitystä tietyn riskin tai ilmiön todennäköisyydestä (Rousku, 2017, s.22).

Verbaalisten ilmaisujen esittämistavoissa ja tulkinnoissa on siis eroavaisuuksia eri yksilöiden välillä, joka voi johtaa väärinymmärryksiin ja tätä kautta vääriin arvioihin ja päätöksiin (Du & Stevens, 2011, s.250). Yhtenä hyvänä esimerkkinä todennäköisyyteen liittyvän verbaalisen ilmaisun monimuotoisuudesta voidaan pitää Hanna Vogel, Sebastian Abbelbaumin, Heidimarie Hallerin ja Thomas Ostermannin vuonna 2022 tekemää tutkimusta, jonka tavoitteena oli tiivistää olemassa olevaa tutkimusta verbaalisesti ilmaistujen todennäköisyyksien numeerisesta tulkinnasta. Tutkimus keskittyi vuosien 1967–2018 väliin aikaan ja se tunnisti yhteensä 181 erilaista aihepiiriin liittyvää tutkimusta, jotka sisälsivät yhteensä 35 erilaista todennäköisyyteen liittyvää verbaalista ilmaisua, numeerisine keskiarvoineen (Vogel, Abbelbaum, Haller & Ostermann, 2022).

Todennäköisyyden ilmaisuun voidaan myös käyttää numeerisen ja verbaalisen ilmaisun yhdistelmää, jossa verbaalinen todennäköisyyttä ilmaiseva käsite sidotaan tiettyyn numeeriseen arvoon, joka voidaan esittää esimerkiksi prosentteina. Yhtenä esimerkkinä tästä voidaan pitää Silja Renoojin ja Cilia Wittemanin vuonna 1999 tekemää tutkimusta, jonka lopputuotteena syntyi seitsemän verbaalista ilmaisua ja niiden numeeriset arvot sisältävä asteikko, jonka tarkoituksena oli toimia apuvälineenä tutkijoille ja asiantuntijoille (Renooij & Witteman, 1999). Renooj ja Witteman tutkivat myös kyseisen asteikon toimivuutta käytännön kokeilla vuonna 2002, jossa he osoittivat kyseisen asteikon paitsi tuovan varmuutta todennäköisyyteen liittyvään arvioon, niin myös helpottavan arvioin tekemiseen liittyvää prosessia (Witteman & Renooij, 2003). Wittemanin ja Renoojin luoma asteikko on esitelty kuviossa 4.

KUVIO 4 Todennäköisyyden verbaalisen ja numeerisen ilmaisun yhdistävä asteikko (Witteman & Renooij, 2003, s.120)

Toisena hyvänä esimerkkinä vastaavanlaisista asteikoista voidaan pitää valtionhallinnon ja turvallisuusviranomaisten (esimerkiksi Valvira, Suojelupoliisi, Puolustusvoimat, Valtioneuvoston kanslia) arviot, joissa verbaalisesti esitetyille arvioille tapahtumien todennäköisyydestä on annettu tietyt numeeriset arvot. Huomionarvoista on kuitenkin se, että todennäköisyyksien verbaaliset ilmaisut ja niiden numeeriset arvot eivät ole kaikilla edellä mainituilla organisaatioilla identtisiä keskenään, vaan niissä on eroavaisuuksia eri viranomaisten välillä. Esimerkiksi Suojelupoliisi käyttää ilmaisuja "erittäin epätodennäköinen (5 %)", "epätodennäköinen (20 %)", "todennäköinen (75 %)" ja "erittäin epätodennäköinen (90 %)" (Suojelupoliisi, 2023), kun taas valtionvarainministeriö käyttää ilmaisuja "epätodennäköinen", "mahdollinen", "todennäköinen" ja "lähes varma" (Rousku, 2017). Valtionvarainministeriön arviot eivät siis sisällä varsinaista numeerista arvoa, vaan kuvailevat ilmiöiden esiintymistiheyksiä vain verbaalisesti.

Todennäköisyyksien ilmaisun verbaalisen ja numeerisen ilmaisun yhdistävien asteikkojen tavoitteena on tuoda niiden tulkitsijoille (esimerkiksi riskiarvion lukevalle päättäjälle) selkeyttä ja johdonmukaisuutta todennäköisyyksien tulkitoihin liittyen. Usein ongelmaksi nousee kuitenkin se, että ihmiset eivät kiinnitä huomiota näihin asteikkoihin, vaan tulkitsevat verbaalisia ja numeerisia ilmaisuja omista lähtökohdistaan. Osiltaan tämä johtuu siitä, että erilaisissa raporteissa ja arvioissa kyseiset todennäköisyyden ilmaisuja kuvaavat asteikot ovat raportin tai arvion lopussa tai alussa, jolloin ihmiset harvoin vaivautuvat tarkastelemaan niitä. Näin ollen kyseiset asteikot numeerisine arvoineen ja verbaalisine ilmaisuineen tulisi sisällyttää raportin tai arvion tekstiosion yhteyteen, eikä erilliseksi taulukokseen. Täten ne ovat koko ajan lukijan nähtävillä, jolloin tulkintojen moniselitteisyys vähenee ja todennäköisyyksien tulkinta on

johdonmukaisempaa, mahdollistaen paremman ja objektiivisemmän päätöksen (Wintle, Fraser, Wills, Nicholson & Fidler, 2019, s.2 ja s.15).

Todennäköisyyksien verbaalisen ja numeerisen ilmaisun välistä suhdetta on tutkittu paitsi käyttäytymistieteiden, niin myös neurotieteiden näkökulmasta. Kiinan tiedeakatemian psykologian instituutin vuonna 2016 julkaistu tutkimus ”ERP Correlates of Verbal and Numerical Probabilities in Risky Choices: A Two-Stage Probability Processing View” (Li, Du, Li, Xuan, Wan & Rao, 2016) käsittelee numeeristen ja verbaalisten todennäköisyyksien kognitiivista käsittelyä neurotieteiden näkökulmasta. Tutkimuksen perusteella ei pystytty selkeästi määrittelemään, käsittelevätkö ihmiset numeerisesti ja verbaalisesti ilmaistuja todennäköisyyksiä samalla tavalla, mutta tutkimus osoitti, että numeeristen ja verbaalisten ilmaisujen välillä on selkeästi tulkinnallista johdonmukaisuutta. Tutkimus myös nosti esiin, että ihmiset käsittelevät todennäköisyyksiin liittyviä tulintoja (numeerisia ja verbaalisia) neurologian näkökulmasta kaksivaiheisesti. Ensimmäisessä vaiheessa verbaaliset tai numeeriset todennäköisyydet muutetaan yhteiseksi mitattavaksi arvoksi, jonka jälkeen toisessa vaiheessa todennäköisyydelle annetaan semanttinen merkitys, toisin sanoen arvioidaan, onko todennäköisyys korkea vai matala (Li, Du, Li, Xuan, Wan & Rao, 2016, s.7).

2.5 Kansallisen riskiarvio 2023 teorettinen tarkastelu

Miten Kansallinen riskiarvio 2023 sitten näyttäytyy edellisissä alaluvuissa esiteltyjen riskienhallintaan liittyvien teorioiden ja näkökulmien kautta? Tarkasteltaessa Kansallista riskiarviota 2023 kahden riskienhallinnan teoreettisten pääsuuntauksien kautta, voidaan sen katsoa edustavan kokonaisvaltaiseen riskienhallintaan (Enterprise Risk Management) perustuvaa riskiarviota. Asia ei kuitenkaan ole täysin yksiselitteinen, sillä riskiarviossa on havaittavissa huomattavan selkeitä piirteitä myös perinteisestä riskienhallinnan suuntauksesta.

Kansallinen riskiarvio lähestyy riskejä luvussa 2.3.2 esitellyn kokonaisvaltaisen ERM-konseptin mukaisesti kokonaisvaltaisesti ja monipuolisesti, korostaen riskien välisten yhteyksien ja riippuvuussuhteiden huomioimista osana riskienhallintaa. Kansallisessa riskiarviossa 2023 korostetaan, että siinä mainitut uhka- ja häiriötilanteet ja niissä tapahtuvat muutokset voivat olla arvaamattomia ja vaikutusten kertaantumisen myötä yksittäisellä uhka- tai häiriötilanteella saattaa olla laaja-alaisia vaikutuksia eri toimintoihin keskinäisriippuvaisesta toimintaympäristöstä johtuen (Sisäministeriö, 2023, s.12). Samalla arvio korostaa, että uhka- ja häiriötilanteita ja niihin sisältyviä riskejä on tarkasteltava laaja-alaisesti yli sektorirajojen. Tämän kaltainen lähestymistapa on hyvin tyypillistä kokonaisvaltaiselle riskienhallinnalle (Bromley, McShane, Nail & Rustambekov, 2015, s.5–8).

Kansallisen riskiarvion 2023 kokonaisvaltaista lähestymistapaa riskeihin edustaa myös tapa, jolla se on laadittu. Arvio on laadittu Sisäministeriön johtamassa poikkialueellisessa yhteistyöryhmässä, jonka tavoitteena on ollut karsoittaa ja tunnistaa riskejä, joilla on laajempaa kansallista merkitystä. Kyseisten

uhka- ja häiriötilanteiden hoitaminen edellyttää toimenpiteiden koordinoitua useiden eri toimijoiden välillä niin kansallisesti kuin mahdollisesti jopa kansainvälisesti. Poikkihallinnollinen yhteistyöryhmä sisälsi edustuksen useasta eri ministeriöstä (sisäministeriö, oikeusministeriö, viestintä- ja liikenneministeriö, ope- tus- ja kulttuuriministeriö, ympäristöministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, puolustusministeriö, ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, valtionvarainministeriö), Huoltovarmuuskeskuksesta, Turvallisuuskomiteasta, valtioneuvoston kansliasta ja Ilmatieteenlaitoksesta. Näiden lisäksi työryhmä sisälsi edustuksen Suomen Punaisesta Rististä, sekä yhteisen edustajan aluehallintovirastoista (Sisäministeriö, 2023, s.10–11). Edustus- ton laaja-alaisuus on selkeä indikaatio kokonaisvaltaiselle riskienhallinnalle tyy- pillisestä laaja-alaisesta lähestymistavasta uhka- ja häiriötilanteita ja niihin liitty- viä riskejä kohtaan.

Huolimatta siitä, että Kansallinen riskiarvio 2023 edustaa tavoitteiltaan, laa- dintatavaltaan ja kattavuudeltaan kokonaisvaltaista riskienhallintaa, on siinä ha- vaittavissa selkeitä piirteitä myös perinteisestä riskienhallinnasta. Kansallisen riskiarvion laatimisessa on hyödynnetty jo aiemmin laadittuja eri hallinnonalojen ja toimijoiden laatimia riskiarvioita, tai niitä vastaavia prosesseja. Käytännössä se on siis kooste usean eri valtionhallinnon alan ja toimijan omista riskiarvioista. Kansallisessa riskiarviossa 2023 myös korostetaan, että sen ei ole tarkoitus toimia kaiken kattavana riskilistauksena, vaan jokainen toimija vastaa oman alansa ris- kien kartoittamisesta, seuraamisesta ja päivittämisestä (Sisäministeriö, 2023, s.10–11). Kansallisen riskiarvion lisäksi sisäministeriö velvoittaa alueellisia toi- mijoita (kunnat, hyvinvointialueet, alueen viranomaiset, elinkeinoelämä, järjes- töt) laatimaan poikkihallinnollisesti hyvinvointialueiden aluejaon mukaisesti erillisiä, alueellisia riskiarvioita, jotka keskittyvät huomioimaan tietyille alueille ominaisia uhka- ja häiriötilanteita (Sisäministeriö, 2023, s.15).

Riskienhallintaan liittyvien teoreettisten pääsuuntausten näkökulmasta tar- kasteltuna voitaneen todeta, että Kansallinen riskiarvio 2023 on kokonaisvaltai- seen riskienhallinnan konseptiin nojaava valtakunnallinen riskiarvio, jonka pe- rustukset lepäävät perinteisen riskienhallinnan konseptin mukaisesti tuotettujen alueellisten ja poikkihallinnollisesti toteutettujen riskiarvioiden varassa. Valtiol- lisella tasalla tämä saattaa olla myös ainoa keino kokonaisvaltaisen riskiarvion tuottamiseksi, sillä Suomessa ei ole sellaista organisaatiota tai toimijaa, joka olisi lailla velvoitettu, tai mahdollisesti edes kykeneväinen itsenäisesti laatimaan koko yhteiskuntaa koskettavaa, hallinnollisesti poikkileikkaavaa ja laaja-alaista ris- kiarviota.

Aivan kuten aiemmin mainittiin, yksi oleellinen osa riskienhallintaa ja sii- hen liittyviä arvioita on uhka- ja häiriötilanteiden ja niihin liittyvien riskien to- dennäköisyyden ilmaiseminen. Kansallinen riskiarvio 2023 muodostaa tämän osalta poikkeuksen, sillä se keskittyy arvioimaan 21:n eri uhka- ja häiriötilanteen vaikutuksia yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin ja niitä turvaaviin strategi- siin tehtäviin, mutta ei ota juurikaan kantaa niiden todennäköisyyksiin. Toden- näköisyyksien osalta Kansallinen riskiarvio 2023 käsittelee ainoastaan

toimintaympäristön muutoksen vaikutuksia jonkin tietyn uhka- tai häiriötilanteen toteutumisen todennäköisyyteen (Sisäministeriö, 2023, s.11).

Käytännössä Kansallinen riskiarvio 2023 nostaa esiin sellaisia tilanteita, joissa tietyn uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyys kasvaa, ottamatta kuitenkaan tarkemmin varsinaiseen tapahtuman todennäköisyyteen. Ainoan poikkeuksen Kansallinen riskiarvio 2023 tekee arvioidessaan pandemian tai muun vastaavan laajalle levinneen epidemian todennäköisyyttä, jonka todennäköisyyttä Kansallinen riskiarvio 2023 pitää verbaalisesti ilmaistuna suurena, avaamatta kuitenkaan sen tarkemmin, mitä käsite "suuri" tarkoittaa esimerkiksi numeraalisesti ilmaistuna.

Todennäköisyyksien ilmaisun osalta Kansallinen riskiarvio 2023 poikkeaa Kansallisesta riskiarviosta 2018, joka arvioi uhkamallien ja häiriöiden osalta niiden vaikuttavuuden lisäksi myös niiden todennäköisyyksien muutostrendiä asteikolla "kasvaa", "laskee" ja "säilyy ennallaan" (Sisäministeriö, 2019, s.23). Kansallinen riskiarvio 2018 ei pitänyt sisällään edellä mainittujen verbaalisten ilmaistujen numeraalisia arvoja, vaan pidättäytyi todennäköisyyksien muutostrendien verbaalisessa kuvailussa. Todennäköisyyksien arviointiprosessia, tai mihin kyseiset todennäköisyysarviot perustuvat, ei avattu tai perusteltu juuri laisinkaan.

Uhka- ja häiriötilanteiden todennäköisyyksien puuttumista Kansallisesta riskiarvioista 2023 voidaan sinällään pitää hieman erikoisena, koska esimerkiksi Kimmo Rouskun valtionvarainministeriön toimeksiannosta vuonna 2017 laatiman "Ohje riskienhallintaan" mukaan riskienhallinnan riskianalyysivaihe pitää sisällään riskien todennäköisyyksien ja niiden vaikutusten arvioinnin. Kyseinen ohje määrittelee todennäköisyyksien arviointia varten neliportaisen asteikon, joka sisältää verbaaliset kuvailut "epätodennäköinen", "mahdollinen", "todennäköinen" ja "lähes varma". Tämän lisäksi jokainen todennäköisyyteen arviointiin liittyvä verbaalinen ilmaisu on avattu sanallisesti, joka helpottaa todennäköisyysarvion tekemistä ja oikean ilmaisun valitsemista (Rousku, 2017, s.23).

Edellä mainitun riskienhallintaohjeen tavoitteena on yhdenmukaistaa ja tehostaa riskienhallintaprosessissa eri ministeriöissä, virastoissa, laitoksissa, sekä muissa julkisen hallinnon instituutioissa ja se on sovellettavissa laaja-alaisesti useimpiin organisaation toimintoihin (Rousku, 2017, s.9). Huolimatta siitä, että ohje on laadittu yksityiskohtaisesti ja riskienhallintastandardi ISO 31000 mukailleen, ei Kansallinen riskiarvio 2023 noudata kyseistä ohjeistusta ainakaan uhka- ja häiriötilanteiden todennäköisyyksien arvioinnin osalta.

Kansallinen riskiarvio 2023 nostaa esiin sen, että uhkamallien ja häiriötilanteiden arviointiin liittyy epävarmuutta, koska uhkien syiden, täsmällisten kohteiden ja ilmenemisen laajuuden sekä todennäköisyyden ja seurannaisvaikutusten tarkka ennustaminen on vaikeaa (Sisäministeriö, 2023, s.12). Tämä ei silti sinällään selitä sitä, miksi Kansallinen riskiarvio 2023 ei ota kantaa yhden riskienhallintaprosessin kannalta keskeiseen tekijään, uhka- ja häiriötilanteiden toteutumisen todennäköisyyksien arviointiin.

3 TURVALLISUUS KÄSITTEENÄ JA ONTOLOGINEN TURVALLISUUS

Fyysinen turvallisuus. Sosiaalinen turvallisuus. Kyberturvallisuus. Psykologinen turvallisuus. Sisäinen turvallisuus. Yhteiskunnallinen turvallisuus. Listausta sanoista, joissa esiintyy sana ”turvallisuus” voisi jatkaa loputtomiin, koska se on nykypäivänä liitetty niin moniin eri asiayhteyksiin. Mutta mitä turvallisuus itse asiassa on? Mistä puhumme, kun puhumme turvallisuudesta? Miltä turvallisuus tuntuu?

Kansainvälinen turvallisuuden tutkimus syntyi kansainvälisten suhteiden tutkimuksen osa-alueeksi toisen maailman sodan jälkeen ja se keskittyy tarkastelemaan ja tutkimaan organisoitua väkivaltaa, aseellisia konflikteja ja valtioiden kansallista turvallisuutta. Realistisen koulukunnan näkemys turvallisuuden tutkimuksesta oli vallalla aina kylmän sodan päättymiseen asti, jonka jälkeen turvallisuuden käsite ja tutkimus alkoivat laajentua. Turvallisuuden tutkimukseen liittyvät teoreettiset näkökulmat ja lähestymistavat monipuolistuivat 1990-luvulta lähtien, jolloin kriittinen koulukunta, konstruktivismi, feminismi ja inhimillinen turvallisuus nousivat haastamaan perinteistä käsitystä turvallisuudesta, osoittaen että turvallisuudessa ja sen tutkimuksessa on kyse muustakin kuin valtiosta ja sen turvallisuudesta.

Tässä luvussa tarkastellaan turvallisuuden käsitettä ja sen ilmenemistä eri näkökulmista ja kontekstien yhteydessä, sekä luodaan katsaus turvallisuuden tutkimuksen keskeisimpiin suuntauksiin. Tämän lisäksi luvussa tarkastellaan turvallisuutta tunteena ja esitellään tutkielman kannalta keskeinen, Anthony Giddensin ajatuksiin pohjautuva ontologisen turvallisuuden käsite.

3.1 Turvallisuus käsitteenä

Turvallisuus ilmiönä on niin laaja-alainen ja monimuotoinen, että käsitteen ”turvallisuus” yksiselitteinen määrittäminen on erittäin haastavaa johtuen siitä, että käsitteen merkitys on sidoksissa kontekstiin, jossa sitä käytetään. Tässä

tutkielmassa käsite ”turvallisuus” tarkoittaa vapautta uhista ja kykyä puolustautua niitä vastaan (Eskola, 2008).

Turvallisuuden käsite voidaan kuitenkin mieltää monella muullakin tapaa. Turvallisuudesta on tullut eräänlainen metaviitekehys, joka ulottuu perinteisestä valtiollisesta turvallisuudesta kulttuuriseen turvallisuuskäsitykseen, sisältäen sosiaalisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin, sekä modernin ekologisen ja teknologisen turvallisuuskäsityksen. Dosentti Sirpa Virta nostaa esiin havainnon siitä, että turvallisuuden määritelmät ovat usein dikotomisaa (subjektiivinen ja objektiivinen turvallisuus), toimijan tai kohteen mukaisia (mikä, minkä, kenen), vasta-kohtien kautta esitettyjä (uhka, riski, vaara) tai hallinnon ja politiikan funktionaalaisia määritelmiä (sisäinen, ulkoinen, kansallinen, globaali turvallisuus). Virran mukaan turvallisuus voidaan nähdä myös muun muassa arvona, oikeutena, hyödykkeenä ja palveluna (Virta, 2012, s.121–122).

Turvallisuutta voidaan lähestyä objektiivisesti tai subjektiivisesti. Objektiiivisella turvallisuudella tarkoitetaan sitä, että turvallisuus nähdään asian tilana, eikä se ole riippuvainen yksilöiden kokemuksista. Subjektiivinen turvallisuus taas lähestyy turvallisuutta yksilön tai yhteisöjen kokemusten kautta. On oleellista myös hahmottaa, että objektiivinen ja subjektiivinen turvallisuus ovat yhteydessä toisiinsa, mutta niiden välinen suhde voi olla hyvinkin paradoksaalinen. Ihminen voi kokea subjektiivista turvallisuuden tunnetta ympäristössä, joka objektiivisesti on määritelty turvattomaksi. Toisaalta ihminen voi kokea subjektiivista turvattomuuden tunnetta ympäristössä, joka on objektiivisesti tarkasteltuna vapaa uhkista ja riskeistä (Mutanen, 2011, s.22).

Aivan kuten aiemmin mainittiin, turvallisuuskäsitys on voimakkaasti yhteydessä kontekstiin jossa sitä käsitellään, luoden pohjan ja viitekehysten turvallisuuden ymmärtämiselle ja tulkinneille. Seuraavaksi luodaan katsaus riskienhallinnan ja turvallisuuden kokemisen kannalta keskeisimpiin turvallisuuskäsityksiin ja niiden tutkimukseen.

3.1.1 Perinteinen turvallisuuskäsitys ja realistinen koulukunta

Perinteinen, niin sanottu kapea turvallisuuskäsitys nostaa keskiöön valtion ja siihen kohdistuvat sotilaalliset uhkat (Eskola, 2008, Limnell, 2009, s.53). Kapean turvallisuuskäsityksen kulta-aikana pidetään kylmän sodan aikaa, joka keskittyi poliittisten periaatteiden puolustamiseen ja valtioiden välisten voimasuhteiden tarkasteluun strategioiden, teknologisten kompetenssien sotilaallisten suorituskykyjen osalta (Williams, 2023, s.2–3).

Perinteinen turvallisuuskäsitys nojaa siis pitkälle ajatukseen valtion suvereniteetista ja valtio nähdäänkin kansainvälisten suhteiden tärkeimpänä yksikönä ja sen turvallisuus tärkeimpänä turvattavana kohteena (Limnell, 2009, s.50–51). Kansainvälisten suhteiden näkökulmasta turvallisuus on riippuvainen valtioista ja niiden välisistä suhteista, sekä siitä miten ne suojautuvat sisäisiltä tai ulkoisilta uhkilta. Tämän kaltaisessa valtiokeskeisessä turvallisuuskäsityksessä pääosaa näyttölee sotilaallisten kykyjen lisäksi myös geopoliittiset tekijät (Bruun, 2021, s.18).

Perinteisessä turvallisuuskäsityksessä valtion turvallisuus ja siihen liittyvät uhkakuvat jakautuvat valtion sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen. Sisäinen turvallisuus pitää sisällään muu muassa rikollisuuden, sisäisen epävakauden ja valankumouksellisen toiminnan, mutta yleisesti ottaen kyseessä on valtion suhteesta sen alueella oleskeleviin ihmisiin. Sisäisessä turvallisuudessa keskeisimpänä toimijan usein nähdään Poliisi. Ulkoinen turvallisuusulottuvuus taas muodostuu valtioiden välisestä turvallisuudesta ja voimankäytöllä uhkaamisesta ja sen keskeisenä toimijana nähdään valtion asevoimat (Jokela & Katajamäki, 2018).

Perinteiseen turvallisuuskäsitykseen pohjautuvaa tutkimusta toteuttavia tahoja kutsutaan realistisen koulukunnan edustajiksi. Perinteinen turvallisuustutkimus tekee kahtiajaon sotilaallisen turvallisuuden ja niin kutsutun ”pehmeän” turvallisuuden välillä, nostaan ”kovan” sotilaallisen turvallisuuden ”pehmeää” turvallisuutta oleellisemmaksi (Limnell, 2009, s.52–53). Koulukunnan näkemyksen mukaan muuttunut turvallisuusympäristö ei vaikuta turvallisuuden luonteeseen, vaan edelleenkin merkittävin turvallisuuteen tekijä on valtioiden suveriniteetti, joskin siihen kohdistuvat uhat ovat muuttaneet muotoaan.

Perinteinen turvallisuuskäsitys on kohdannut kritiikkiä johtuen nimenomaan sen liiallisesta valtiokeskeisyydestä ja kapeakatseisuudestaan. Sen ei katsota huomioivan riittävästi muita turvallisuuden ulottuvuuksia, eikä se huomio riittävästi yhteiskunnan verkostoituneisuutta ja globalisaation myötä laajentunutta turvallisuuskäsitystä. Yksi perinteisen, valtiokeskeisen turvallisuuskäsityksen haastajista on kriittisen turvallisuustutkimuksen piiriin kuuluva Walesin koulukunta (tunnetaan myös nimellä Aberyswythin koulukunta), joka näkee nimenomaan valtion syynä turvattomuuteen. Walesin koulukunta nostaakin turvallisuuden keskiöön ihmisen (yksilön), yksilön toimijuuden ja inhimillisen turvallisuuden ja koulukunnan keskeisimmät käsitteet ovat yksilö, yhteisö ja emansipaatio (Buzan, 2009, s.206–207).

3.1.2 Laaja turvallisuuskäsitys ja Kööpenhaminan koulukunta

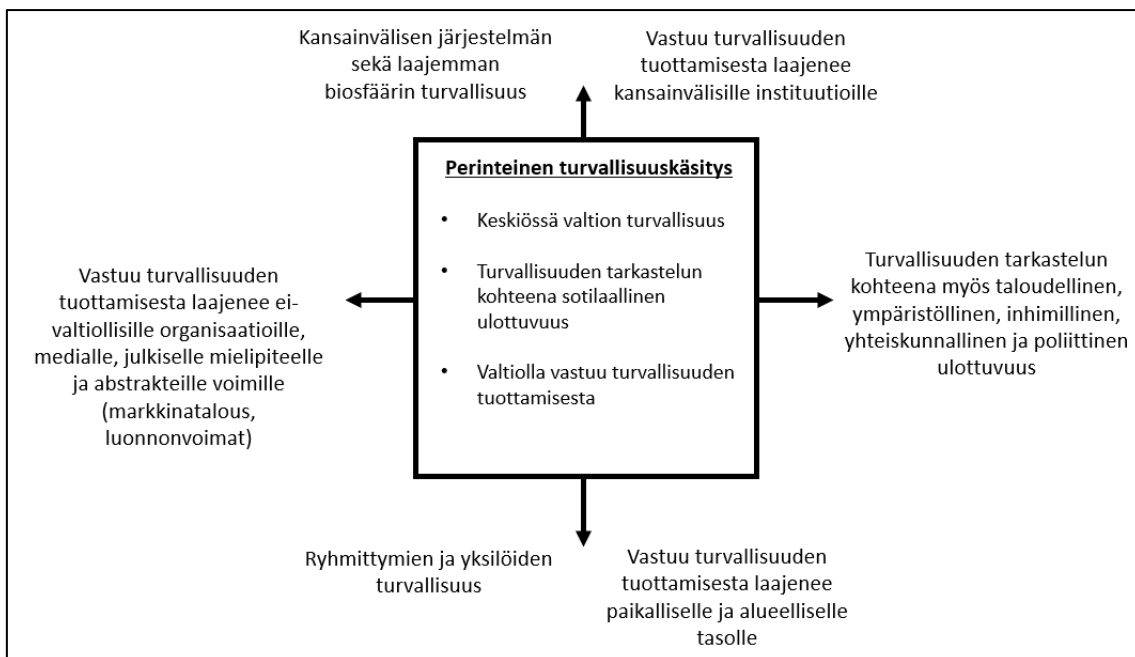
Laajan turvallisuuskäsityksen voidaan katsoa kattavan perinteisen turvallisuuskäsityksen sisältämien sotilaallisen ja geopolittisen ulottuvuuksien lisäksi myös useita muita eri ilmiöitä ja haasteita. Esimerkkeinä tällaisista ilmiöistä ja haasteista toimivat muun muassa ilmastonmuutos, energia ja vesivarojen niukkuus, väestönkasvu, terrorismi, tartuntataudit, järjestäytynyt rikollisuus, kyberulottuvuudessa tapahtuvat hyökkäykset ja rikokset, sekä yhteiskunnan haavoittuvuuden lisääntymisen (Valtioneuvoston kanslia, 2012, s.12).

Ensimmäiset laajaa turvallisuuskäsitettä koskevat tieteelliset kirjoitukset tuotettiin 1980-luvulla (Heusala, 2012, s.96), josta kenties merkittävimpana voidaan pitää Barry Buzanin vuonna 1983 julkaisemaa teosta ”People, States and Fear” (Buzan, 1983). Kyseisessä teoksessa Buzan kritisoi perinteistä turvallisuuskäsitystä liian kapeakatseiseksi ja esitti näkemyksensä kokonaisvaltaisemmasta lähestymistavasta, jossa turvallisuus jaetaan kolmeen eri tasoon; yksilön turvallisuuteen, valtion turvallisuuteen ja kansainvälisen järjestelmän turvallisuuteen. Turvallisuuden tasojen lisäksi Buzan määritteli teoksessaan viisi eri turvallisuus-sektoria, jotka olivat sotilaallinen-, poliittinen-, yhteiskunnallinen-, taloudellinen

ja ympäristöön liittyvä sektori. Buzan ei pitänyt mitään itsestään selvyytenä, vaan analysoi konstruktiiivisesti määrittämiään turvallisuuden tasoja ja sektoreita, tehden johtopäätöksiä niistä saamiensa havaintojen pohjalta ja luoden pohjaa laajenevalle turvallisuuden käsitteelle ja sen tutkimukselle (Stone, 2009, s.3–6, Krogars, 1999, s.266).

Toinen esimerkki turvallisuuskäsityksen laajenemisesta on Emma Rothschildin vuonna 1995 esittämä näkemys siitä, että turvallisuus on laajentunut neljällä eri ulottuvuudella, vertikaalisesti ja horisontaalisesti. Rothschildin mukaan turvallisuuskäsitys laajenee perinteisestä turvallisuuskäsityksestä vertikaalisesti siten, että turvallisuus laajenee valtion turvallisuudesta alaspäin kattamaan ryhmien ja yksilöiden turvallisuuden, ja vastaavasti ylöspäin sisältäen myös kansainvälisen järjestelmän ja laajemman biosfäärin turvallisuuden. Turvallisuuden tarkastelun kohteiden osalta turvallisuuskäsitys laajenee horisontaalisessa suunnassa kattamaan myös taloudellisen, ympäristöllisen, inhimillisen, yhteiskunnallisen ja poliittisen ulottuvuuden. Vastuu turvallisuuden tuottamisesta ulottuu Rothschildin mukaan vertikaalisesti ylöspäin koskettaen kansainvälisiä instituutioita, sekä horisontaalisesti ulottaen vastuuta turvallisuuden tuottamisesta ei-valtiollisille organisaatioille, medialle, julkiselle mielipiteelle ja sellaisille abstrakteille voimille kuten markkinatalous ja luonnonvoimat (Rothschild, 1995, s.55–57). Kuviossa 5 on esitetty pelkistetysti Rothschildin näkemys turvallisuuden laajenemisesta.

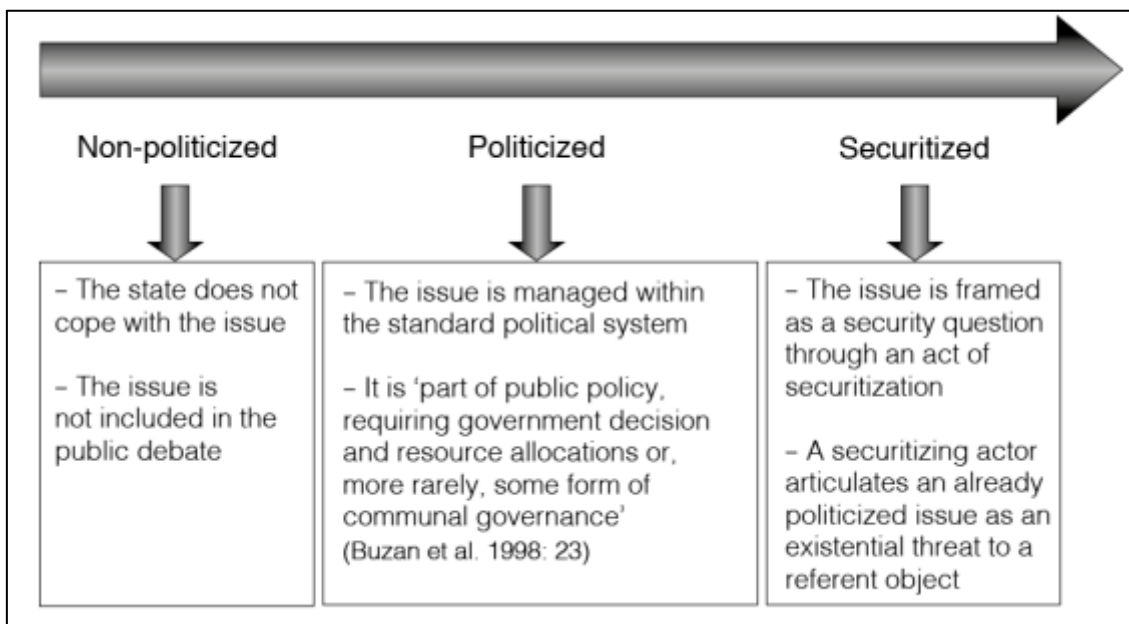
KUVIO 5 Rothschildin näkemys turvallisuuden laajenemisesta (Rothschild, 1995, s.55–57).

Yhtenä merkittävä toimijana turvallisuuskäsityksen laajenemisen osalta kylmän sodan jälkeisenä aikana on pidetty niin kutsuttua Kööpenhaminan koulukuntaa (Copenhagen School). Koulukunta lähestyy turvallisuuden käsitettä ja tutkimusta kriittisesti, konstruktiiivisesta näkökulmasta, joskin poiketen perinteisistä konstruktivistisista teorioista. Perinteisen konstruktivismiin painottaessa

todellisuuden rakentumista sosiaalisen kanssakäymisen varaan, Kööpenhaminan koulukunta korostaa puhunnan merkitystä ja vaikutusta määriteltäessä tiettyä ilmiötä ja sen muuttumista uhkaksi.

Kööpenhaminan koulukunta nojaa ajatteluaan vahvasti yhteiskunnalliseen turvallisuuskäsitykseen, joka esitellään tutkielman alaluvussa 3.1.3. Koulukunta syntyi kylmän sodan jälkeisinä vuosina ja siitä muodostui kansainvälisten suhteiden (international relations) tutkimuksen keskeisimpiä ja vaikuttavimpia koulukuntia. Koulukunnan akateemisen ajattelun eräänlaisen perustan muodostaa Buzanin vuonna 1983 julkaisema ”People, States and Fear”, mutta Kööpenhaminan koulukunnan merkittävämpänä teoksena voidaan pitää Buzanin, Wæver ja De Wilden vuonna 1998 julkaisemaa teosta ”Security: A New Framework for Analysis” (Buzan, Wæver, De Wilde, 1998), joka yhdisti Buzanin näkemyksen turvallisuuden tasoista, sekä Ole Wæverin turvallistamisen teorian (Does, 2013, s.16). Kyseinen teos muodostui Kööpenhaminan koulukunnan ajattelun kulmakiveksi ja korosti laaja-alaista turvallisuuskäsitystä sisältäen sotilaallisen, taloudellisen, ympäristöllisen, poliittisen ja yhteiskunnallisuuden kokonaisuuden, mutta nosti myös esiin koulukunnan tunnetuimman tavan turvallisuuden tarkasteluun ja tulkintaan liittyen, turvallistamisteorian.

Turvallistamisteoria (securization theory) on Ole Wæverin 1990-luvun puolivälissä luoma teoria, joka sai lopullisen muotonsa vuonna 1998 ilmestyneessä teoksessa ”Security: A New Framework for Analysis” (Buzan, Wæver, De Wilde, 1998). Turvallistamisteorian mukaan turvallisuutta vaarantavat ilmiöt syntyvät turvallistamisprosessin kautta, jossa puhuminen turvallisuudesta (turvallisuuspuhe) voidaan poliittisen päättäjän toimesta nostaa poliittisesti merkittäväksi (politisoida) tekijäksi ja tätä kautta turvallistaa, eli nostaa uhaksi turvallisuudelle (Does, 2013, s.17, Silvasti, 2019, s.289). Turvallistamisteoriaan liittyvä prosessi on esitetty kuviossa 6.

KUVIO 6 Turvallistamisteoriaan liittyvä prosessi (Does, 2013, s.17).

Turvallistamisteoria on ollut suosittu erityisesti kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa, mutta siihen on kohdistunut myös kritiikkiä. Esimerkiksi kansainvälisten suhteiden tutkimuksen professori Matt McDonald näkee turvallistamisteorian liian kapea-alaisena kolmessa eri mielessä; ensinnäkin turvallisuuden määrittävä teko (puhe) on määritelmänä liian suppea, sillä se keskittyy vain vallassa olevien toimijoiden puheaktiin. Toisekseen konteksti, jossa teko (act) tapahtuu, on määritelty liian kapeakatsaisesti, koska se keskittyy vain siihen hetkeen, jolloin jokin asia nostetaan esiin, tai siihen puututaan. Kolmanneksi ja viimeiseksi McDonald kohdistaa kritiikkinsä turvallistamisteorian uhkakeskeisyyteen ja erityisesti siihen, että toiminnan luonne määritellään vain ja ainoastaan uhkien kautta (McDonald, 2008, s.564). Monet tutkijat ovatkin esittäneet perustellun vaatimuksensa siitä, että turvallistamisteorian tulisi ulottaa käsittelemään myös muuta kuin puheaktilla toteutettua turvallistamista, jolloin se soveltuisi paremmin empiiriseen tutkimukseen ja kykenisi selittämään paremmin turvallisuushaasteita ja niiden syntymistä (Does, s.19).

3.1.3 Yhteiskunnallinen turvallisuuskäsitys

Aivan kuten aiemmin mainittiin, Kööpenhaminan koulukunta nojasi ajatteluaan vahvasti yhteiskunnalliseen turvallisuuskäsitykseen (societal security). Yhteiskunnallinen turvallisuuskäsitys nousi esiin ensimmäisen kerran vuonna 1983 Barry Buzanin teoksessa "People, State and Fear" (Buzan, 1983), jossa se edusti yhtä Buzanin viidestä turvallisuuden sektorista. Nykyiseen muotoonsa se hioutui 1990-luvulla Kööpenhaminan koulukuntaan kuuluvien henkilöiden toimesta, muodostuen Kööpenhaminan koulukunnan eräänlaiseksi konseptuaaliseksi kulmakiveksi, johon koulukunta valoi perustansa (Theiler, 2003, s.249).

Yhteiskunnallisen turvallisuuskäsityksen lähtölaukauksena pidetään Ole Wæverin, Barry Buzanin, Morten Kelstrupin ja Pierre Lemaitren vuonna 1993 julkaistua teosta "Identity, Migration and the New Security Agenda in Europe", jossa yhteiskunnallisen turvallisuuskäsitys esiteltiin eräänlaisena vastauksena käynnissä oleviin konflikteihin, kuten Jugoslavian sotaan. Teos määritteli yhteiskunnallisen turvallisuuden "yhteiskunnan kyvyksi säilyttää oma luonteensa muuttuvissa olosuhteissa ja mahdollisissa ja toteutuneissa uhkatilanteissa" (Buzan & Hansen, 2009, s.212-213).

Siinä missä perinteinen turvallisuuskäsitys on huolissaan ensisijaisesti valtiosta ja sen suvereniteetista, yhteiskunnallinen turvallisuuskäsitys nostaa keskiöön kollektiivit ja yhteisöt, sekä niiden kulttuurin, kielen ja identiteetin säilyvyyden (Theiler, 2003, s.249), asettuen yksilö- ja valtiotason väliin. Perinteinen ja yhteiskunnallinen turvallisuuskäsitys eivät silti sulje toisiaan pois, sillä yhteiskunnallisessa turvallisuuskäsityksessä kollektiivit ja yhteisöt nähdään valtion turvallisuuden muodostavana tekijänä ja näin ollen yhteiskunnallinen turvallisuus on siis olemukseltaan dualistinen, edustaen samaan aikaan sekä valtion yhtä turvallisuuden osa-alueetta, mutta samaan aikaan myös turvallisuuden varsinaista kohdetta (Roe, 2022, s.234).

Yhteiskunnallisen turvallisuuskäsitys siis vaalii kollektiivista identiteettiä ja sen ylläpitämistä. Mikäli yhteiskunta menettää identiteettinsä, se ei

sellaisenaan selviä (survive) tai säily ennallaan. Yhteiskunnan identiteetin vaarantavina uhkina yhteiskunnallisen turvallisuuskäsityksen mukaan voidaan nähdä esimerkiksi tilanteet, jossa yhteisön tai kollektiivin ilmaisunvapautta tai kulttuuria (kieli, perinteet, oppilaitokset, uskonnon tai uskomuksen harjoittaminen) rajoitetaan, tai yhteisön jäseniä karkotetaan tai jopa tapetaan (Roe, 2022, s.237). Tällaisia uhkia voivat olla esimerkiksi etniset tai kulttuuriset puhdistukset (esimerkiksi juutalaisvainot 1940-luvulla), väkivaltaisuuudet tiettyä väestöryhmää kohtaan, systemaattinen sortaminen tai uskonnon tai kulttuuristen tapojen harjoittamisen kieltäminen. Kyseiset uhkat voivat Kööpenhaminan koulukunnan mukaan millä tahansa Buzanin määrittämällä turvallisuuden sektorin alueella, joskin yhteiskunnallisen ja sotilaallisen turvallisuuden sektoreita pidetään todennäköisimpinä ympäristöinä uhkien syntymiselle (Roe, 2022,s.241).

Yhteiskunnalliseen turvallisuuskäsitykseen on luonnollisesti kohdistunut myös kritiikkiä. Yhtenä kritiikkinä koulukuntaa kohtaan on esitetty se, että he kohtelevat yhteisöjä ja kollektiiveja eräänlaisina ikuisesti turvallisuutta etsivinä kokonaisuuksina, ennemmin kuin kulttuurisesti ja historiallisesti muuttuvina tekijöinä, joiden kulttuuri, olemus ja olomuoto kehittyy ajan myötä (Theiler, 2003, s.253–254). Koulukuntaa on kritisoitu myös siitä, että se rinnastaa kansallisen ja yhteiskunnallisen identiteetin ja muokkaa käsitystä yhteiskunnasta tavalla, joka ei ole tieteellisesti hyväksyttävää. Jos yhteiskunnalla olisi vain yksi identiteetti, niin siihen liittyy riski suvaitsemattomuuden kasvamisesta, joka taas todennäköisesti johtaisi konfliktiin (Saleh, 2010, s.237).

3.1.4 Inhimillinen turvallisuuskäsitys

1990-luvulla syntyneen inhimillisen turvallisuuskäsityksen (human security) keskiössä on perinteisestä turvallisuuskäsityksestä poiketen valtion sijasta yksilö ja yhteisöt, sekä niiden vapaus pelosta ja puutteesta (Kaldor, Martin & Seclhow, 2007, s.273). Inhimillisen turvallisuuskäsityksen alulle panijana toimi Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) kehitysohjelmassa vuonna 1994 lanseerattu Human Security - konsepti. YK:n kehitysohjelman tarkoituksena oli laajentaa turvallisuutta usealla eri ulottuvuudella, kuitenkin siten, että turvallisuutta tulisi lähtökohtaisesti tarkastella aina ihmisten, ei niinkään valtion tai instituutioiden näkökulmasta (Buzan & Hansen, 2009, s.203). YK määrittelee inhimillisen turvallisuuden olevan analyyttinen, suunnittelua tukeva turvallisuuden viitekehys, joka tukee YK:n laaja- alaisia ennaltaehkäiseviä toimia. Viitekehys kattaa useita eri sektoreita (taloudellinen-, ruoka-, terveys-, ympäristö-, henkilökohtainen-, yhteisö- ja poliittinen turvallisuus) ,jotka kehittävät ratkaisuja turvallisemman maailman luomiseksi (Yhdistyneet Kansakunnat, 2023).

Huolimatta siitä, että YK on määritellyt inhimillisen turvallisuuden käsitteen, niin selkeää yksimielisyyttä käsitteen määritelmästä ei ole. Inhimillisen turvallisuuskäsityksen osalta onkin syntynyt kaksi eri koulukuntaa; laajaan ja suppeaan turvallisuuskäsitykseen nojaavat ajattelutavat. Laajempi inhimillinen turvallisuuskäsitys korostaa ihmisen haavoittuvuutta ylipäättään ja se kattaa ainakin periaatteellisella tasolla kaikki uhat ja kaikki mahdolliset uhan lähteet, mukaan lukien muun muassa eri järjestäytyneen väkivallan muodot, sairaudet,

ympäristöuhkat, luonnonkatastrofin, taloudellisen taantumana ja siihen liittyvän köyhyyden, sekä nälänhädän. Laajemman turvallisuuskäsityksen koulukunnalla on vahvat siteet ihmisoikeuksiin, sekä ihmisen kehitykseen ja kyvykkyyksiin liittyviin tutkimuksiin ja teorioihin (Fukuda-Parr & Messineo, 2012, s.5-7).

Siinä missä laaja inhimillisen turvallisuuskäsitys korostaa ihmisen haavoittuvuutta kaikkia mahdollisia uhkia kohtaan, niin suppean inhimillisen turvallisuuskäsityksen koulukunta keskittyy erityisesti organisoituun poliittiseen väkivaltaan ja sen uhkaan. Heidän määritelmänsä mukaan inhimillinen turvallisuus on vapautta järjestäytyneestä väkivallasta, jonka tekijä on tunnistettavissa oleva henkilö ja väkivalta ei satunnaista, vaan organisoitua ja järjestäytyneitä. Suppean koulukunnan edustajat kritisoivat laajaa inhimillistä turvallisuuskäsitystä siitä, että se on liian laaja ollakseen hyödyllinen ja hyödynnettävissä, kun taas suppea inhimillinen turvallisuuskäsitys mahdollistaa keskittymisen ihmisten turvallisuuteen ja mahdollistaa paremman valmiuden mahdolliseen interventioon (Fukuda-Parr & Messineo, 2012, s.7)

Osa siis näkee inhimillisen turvallisuuskäsityksen keskiössä ihmisoikeudet ja niiden kehittämisen, osan mielestä taas inhimillisen turvallisuuskäsityksen tulisi keskittyä vain tilanteisiin, jossa vakava väkivallan uhka on läsnä (Tadjbakhsh & Chenoy, 2007, s.2). Heusalan mukaan taas näkemykset inhimillisen turvallisuuden käsitteestä voidaan jakaa tyypeittäin niihin, jotka tarkastelevat käsitteen tutkimuksellisia ominaisuuksia, niihin, jotka arvioivat sitä käytännön toimintaohjelmaksi ja niihin, jotka näkevät inhimillisen turvallisuuden arvomaailmaan liittyvänä poliittisen ideaalina (Heusala, 2012, s.106).

Inhimillinen turvallisuuskäsitys on saanut osakseen kritiikkiä muun muassa käsitteen laajuudesta johtuen (Buzan & Hansen, 2009, s.204). Käsitteen laajuuteen liittyen on kritisoitu erityisesti sitä, että koska käsite sisältää niin monia eri komponentteja sekä fyysisestä, että psykologisestakin ulottuvuudesta, niin ilman komponenttien välistä hierarkiaa poliittisten päättäjien (tai muiden viitekehystä hyödyntävien) on mahdotonta priorisoida resurssiensa keskittämistä ongelmien hoitamiseksi (Tadjbakhsh & Chenoy, 2007, s.8).

Huolimatta siitä, että inhimillisen turvallisuuskäsityksen viitekehys nostaa akateemisuuden sijaan keskiöön käytännön politiikkaan vaikuttamisen, on sitä arvosteltu vaikuttavuuden puutteesta. Michael Chandler onkin kutsunut inhimillistä turvallisuutta "koiraksi, joka ei hauku", tarkoittaen tällä sitä, että huolimatta siitä, että huolimatta siitä, että inhimillinen turvallisuus on laajasti näkyvillä kansainvälisessä poliittisessä keskustelussa, niin vaikutukset käytännön politiikkaan ovat vähäiset ja se pikemminkin vahvistaa kuin haastaa vallalla olevia poliittisia agendoja (Chandler, 2008, s.428).

Inhimillisen turvallisuuskäsityksen merkitys tieteelle ja politiikalle on ollut ennen kaikkea se, että sen on haastanut perinteistä turvallisuuskäsitystä ja tuonut tutkimukseen ja politiikkaan uusia narratiiveja ja näkökulmia, sekä herättänyt keskustelua turvallisuuden perimmäisestä olemuksesta. Se on myös nostanut esiin perinteisestä turvallisuuskäsityksestä poikkeavia turvallisuuden ulottuvuuksia ja nostanut yksilön ja yhteisön mukaan osaksi turvallisuuden tarkastelua (Heusala, 2012, s.106). Tämän tutkielman kannalta inhimillinen

turvallisuuskäsitys on siinä mielessä keskeinen, että se nostaa esiin ihmisen, sekä yksilön turvallisuuden ja turvattomuuden tunteen. Mitä sitten turvallisuus tunteena tarkoittaa ja mistä elementeistä turvallisuuden tunne rakentuu?

3.2 Turvallisuus tunteena

Tämän tutkielman keskeisin teema on Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden vaikutukset 18–25-vuotiaiden nuorten aikuisten turvallisuuden tunteeseen. Turvallisuuden (ja turvattomuuden) tunteesta puhutaan ja kirjoitetaan paljon, mutta mistä itse asiassa puhumme, kun puhumme turvallisuudesta tunteena? Turvallisuuden tunne on yksilön tai yhteisön subjektiivinen kokemus, joten sen selkeä ja yksiselitteinen määrittelyminen on haastavaa. Aivan kuten tutkielman luvussa 3.1 todettiin, on oleellista hahmottaa, että objektiivisella turvallisuudella (turvallisuudella asian tilana) on selkeä yhteys subjektiiviseen turvallisuuteen, joskin niiden välinen suhde voi olla hyvinkin paradoksaalinen. Ihminen voi kokea subjektiivista turvallisuuden tunnetta ympäristössä, joka objektiivisesti on määritelty turvattomaksi. Toisaalta ihminen voi kokea subjektiivista turvattomuuden tunnetta ympäristössä, joka on objektiivisesti tarkasteltuna vapaa uhkista ja riskeistä (Mutanen, 2011, s.22). Näin ollen siis ihminen voi kokea olonsa turvattomaksi esimerkiksi kotonaan, vaikka hänen kotinsa olisi objektiivisen turvallisuuden näkökulmasta täysin turvallinen.

Timo Airaksinen kuvailee teoksessaan ”Yksilöturvallisuutta etsimässä” turvallisuuden tunteen syntyvän silloin, kun ihminen kokee, että häneen ei kohdistu uhkaa tai vaaraa. Airaksinen luokittelee turvallisuuden tunteen toisen asteen tunteeksi, toisin sanoen ihminen tuntee olonsa turvalliseksi silloin, kun ihminen toteaa, että hänellä ei ole mitään syytä pelätä. Näin ollen Airaksinen määrittelee turvallisuuden tunteen negatiiviseksi tunteeksi, joka on luonteeltaan omissiivinen (pois sulkeva), sillä se perustuu uhan ja siihen liittyvien tekojen, tilanteiden ja ilmiöiden poissaoloon (Airaksinen, 2012, s.105). Mihin sitten ihmisen taipumus turvallisuuden tunteeseen perustuu?

Ihmisen taipumusta turvallisuuden tunteeseen voidaan lähestyä muun muassa tarpeen ja halun näkökulmista. Yhdysvaltalainen psykologi Abraham Maslow luokitteli teoriassaan tarvehierarkiasta turvallisuuden tunteen yhdeksi ihmisen viidestä perustarpeesta, asettaen sen ihmisen toiseksi tärkeimmäksi tarpeeksi fyysisten tarpeiden (kuten nälkä ja jano) jälkeen. Itse asiassa Maslown mukaan joissain äärimmäisissä tilanteissa, joissa yksilön henki on uhattuna, turvallisuus ja turvallisuuden tunteen täyttäminen ajaa jopa fysiologisten tarpeiden edelle (Maslow, 1943, s. 373).

Turvallisuuden tunteen täyttämisen tarpeelle Maslow näki ominaisena sen, että ihminen suosii itselleen tuttuja tai tunnettuja valintoja ja ympäristöjä, tuntemattomien sijaan. Ihminen myös etsii eräänlaista selkeää ja yhtenäistä maailmankatsomusta esimerkiksi jonkin tietyn uskonnon, tieteen tai filosofian kautta, joka osiltaan tyydyttää ihmisen tarpeen turvallisuuden tunteesta. Maslown mukaan osa ihmisistä saattaa hakea turvallisuuden tunnetta tukeutumalla toiseen

henkilöön (tai instituutioon), jonka kokee olevan vahvempi kuin hän itse ja hakea itselleen turvallisuutta (ja turvallisuuden tunnetta) tätä kautta (Maslow, 1943, s. 374–376).

Maslowille siis turvallisuuden tunne on yksi ihmisen keskeisimmistä perustarpeista, joka takaa ihmisen hengissä säilymisen. Onko ihmiselle kuitenkaan täysin välttämätöntä tuntea olonsa turvalliseksi, vai onko kyse ennemminkin siitä, että haluamme tuntea olomme turvalliseksi?

Airaksinen on pohtinut turvallisuutta tarpeen lisäksi halun näkökulmasta, sekä pohtinut turvallisuuden tarpeen ja halun välistä suhdetta ja eroavaisuuksia. Airaksinen näkee halun *”yksilön subjektiivisena motivationaalisena tilana, joka on muiden ihmisten ymmärrettävissä ja joka suuntautuu johonkin itselle myönteiseksi koettuun päämäärään”* (Airaksinen, 2012, s.179). Airaksinen nostaa esiin myös sen, että halun olemassaolo ja voimakkuus eivät ole juurikaan sidoksissa tekojen kausaaliin vaikutuksiin. Tällä hän tarkoittaa sitä, että ihmisen halu ei välttämättä johda aina toimintaan tuon halun saavuttamiseksi, mikäli toiminnan kausaaliset seuraukset arvioidaan ihmisen tai yksilön kannalta huonoiksi. Tarpeen Airaksinen taas määrittelee seuraavasti; *”Tarve on yksilön tieteellisesti havaittavissa oleva ja yleensä poistettavissa oleva puutostila, joka haittaa yksilön normaalia elämää ja joka siksi johtaa vaateeseen poistaa puutos”* (Airaksinen, 2012, s.179).

Pohtiessaan turvallisuuden tunteen perimmäistä olemusta, Airaksinen esittää ajatuksen siitä, että subjektiivisesti ajateltuna turvallisuuden tunne on enemmänkin halu, mutta objektiivisesti tarkasteltuna taas tarve. Airaksinen näkee subjektiivisella tasolta tarkasteltuna turvallisuuden tunteen haluna, jonka aktivoituu silloin kun ihminen tulkitsee olevansa vaarassa tai on joutumaisillaan vaaraan. Huolimatta siitä, että turvallisuus on halu, Airaksisen mukaan ihminen ei ole valmis luopumaan turvallisuudesta kokonaan. Turvallisuuden halu tyydytty Airaksisen mukaan eri tavalla eri tilanteissa, riippuen siitä kuinka paljon uhkia ja niiden tuomaa turvattomuuden tunnetta ollaan valmiita sietämään ja millaiset riskit niihin liittyen ovat vallalla. Edellä mainittuihin ajatuksiin liittyen, Airaksinen määrittelee turvallisuuden tunteen olevan *”subjektiivinen halu, josta ei ole mielekästä luopua kokonaan”*, lisäten että *”turvattomuus turvallisuuden vastakohtana ei ole mielekäs halu ja vaikka vaaraa usein halutaankin, niin turvattomuudesta on aina huolehdittava”* (Airaksinen, 2012, s.180–181). Turvallisuus on siis eräällä tapaa kompromissi.

Turvallisuus haluna rakentuu Airaksisen mukaan sosiaalisesti, eli halu turvallisuuteen syntyy puheesta, koetusta tilanteesta, historiasta, ihmisen kokemuksista ja omista tavoitteista. Keskeiseksi kysymykseksi nouseekin se, että kuinka turvallisuuden tunteesta luovutaan siten, että säilytämme kuitenkin riittävän määrän turvallisuuden tunnetta? Esimerkiksi extreme- urheilijat asettavat usein itsensä vaaraan, käyttäen kuitenkin suojavälineitä, kuten kypärää tai vaikkapa rintapanssaria. Mistä tämä johtuu? Airaksisen mukaan tämä on seurausta turvallisuuden sosiaalinen konstruktioista, joka määrittelee missä vaiheessa turvattomuus ylittää rajan, joka ei ole perusteltavissa, eli riski kuoleman vaarasta nousee liian korkeaksi. Turvallisuuden sosiaalinen konstruktio on siis rajat määrittävä tekijä, joka ohjaa ihmisten luopumista omasta turvallisuuden tunteesta (Airaksinen, 2012, s.183).

Turvallisuuden tunteen Airaksinen määrittelee siis enemmän subjektiiviseksi haluksi, kuin objektiiviseksi tarpeeksi. Turvallisuuden tarpeen osalta Airaksinen tulee päätelmään, että turvallisuus ei ole objektiivisesti tarkasteltuna sinällään oikea tarve, sillä ei ole mitään tieteellistä (objektiivista) tapaa määritellä turvallisuuden ratkaisevaa puutetta tai vajetta, vaan turvallisuus on sosiaalinen konstruktio silloinkin, kun se ei näytä subjektiiviselta halulta (Airaksinen, 2012,184).

Osiltaan turvallisuuden tunteen selkeään ja yksiselitteiseen määrittelyyn vaikuttaa sen kontekstisidonnaisuus. Turvallisuuden tunnetta on tutkittu ja mitattu paitsi turvallisuuden tutkimuksessa, niin muun muassa kasvatustieteissä, psykologiassa, musiikkitieteissä, sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuksessa ja matemaattis- luonnontieteellisessä tutkimuksessa. Useassa tapauksessa turvallisuuden tunnetta määritellään toimintaympäristön ja sieltä löytyvien vaikuttimien kautta.

Esimerkiksi tutkittaessa turvallisuuden tunnetta osana oppilaitosten turvallisuutta (kasvatustieteet), keskeisiä turvallisuuden tunteeseen vaikuttavia tekijöitä ja tutkimuskohteita ovat koulun ja luokan ilmapiiri, yhteisöllisyys, rutiinit ja toimintatavat, sekä kotien ja perheiden tuki oppilaille (Virta, Asanti, Junntila, Koivusilta, Koski, & Virta, A., 2012, s.121). Vastaavasti taas tutkittaessa eri asumisen muotoja ja niiden vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen, keskeisiksi tekijöiksi nousevat tapaturmat, vesivahingot, väkivalta, murrot ja seksuaalisen häirinnän uhkat (Susineva, 2014, s.112). Turvallisuuden tunne sidotaan siis usein toimintaympäristöön, jossa sitä tarkastellaan ja tutkimuksen kohteena on itse turvallisuuden tunteen sijasta ne eri tekijät, jotka vaikuttavat turvallisuuden tunteen muodostumiseen.

Sisäministeriö määrittelee sisäisen turvallisuuden yhteydessä turvallisuuden tunteen tarkoittamaan rikosten, häiriöiden, onnettomuuksien, tapaturmien sekä näihin rinnastettavien ilmiöiden aiheuttamien pelkojen ja huolien vaikutusta ihmisten hyvinvointiin (Sisäministeriö, 2019). Kyseinen määritelmä on sinällään tutkielman kannalta merkityksellinen, sillä se kertoo Kansallisen riskiarvion 2023 laatimisesta vastuussa olevan ministeriön näkemyksen siitä, mistä turvallisuuden tunne syntyy ja mitkä seikat vaikuttavat turvallisuuden tunteeseen. Osiltaan sisäministeriön näkemys myötäilee Airaksisen näkemystä siitä, että ihminen tuntee olonsa turvalliseksi silloin, kun ihminen kokee, että hänellä ei ole mitään syytä pelätä (Airaksinen, 2012,s.105). Määritelmä ei silti varsinaisesti ota kantaa itse turvallisuuden tunteeseen, vaan tekijöihin, joista se syntyy. Miten siis voimme lähestyä turvallisuuden tunnetta konkreettisemmin varsinaisen tunteen kautta?

3.3 Ontologisen turvallisuuden käsite

Tässä tutkielmassa lähestytään turvallisuuden tunnetta brittiläisen sosiologi Anthony Giddensin ontologisen turvallisuuskäsitteen kautta. Giddensin mukaan ontologinen turvallisuus on luottamusta, joka useimmilla ihmisillä on oman

identiteettinsä jatkuvuuteen sekä materiaalisen ja sosiaalisen elinympäristön pysyvyyteen (Giddens, 1990, s. 92). Giddensin mukaan ontologinen turvallisuus tunteena on siis vahvasti sidoksissa ihmisen tietoisuuteen häntä ympäröivästä maailmasta ja luottamukseen sen jatkuvuudesta.

Tässä tutkielmassa tarkastellaan Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamia uhka- ja häiriötilanteita, sekä niiden vaikutuksia nuorten aikuisten turvallisuuden tunteeseen. Kansallinen riskiarvio 2023 käsittelee sellaisia uhkia ja häiriötilanteita, joilla on laajaa kansallista merkitystä ja jotka vaikuttavat yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin (Sisäministeriö, 2023, s.8) ja tätä kautta koko yhteiskuntaan ja siellä asuviin kansalaisiin. Näin ollen kyseiset häiriötilanteet ja uhat vaikuttavat merkittävästi Giddensin ontologisen turvallisuuden käsitteen keskeiseen elementtiin, ihmisten materiaalisen ja sosiaalisen ympäristöön ja sen pysyvyyteen, sekä heidän luottamukseensa sen jatkuvuutta kohtaan. Tutkielmassa käsitellään nimenomaan turvallisuuden tunnetta osana yhteiskuntaan kohdistuvia uhka- ja häiriötilanteita, joten Giddensin ontologien turvallisuuskäsityksen käyttäminen tutkielman turvallisuuskäsityksen lähtökohtana on perusteltua. Mistä sitten ontologisessa turvallisuudessa on kyse?

3.3.1 Ontologisen turvallisuuden käsitteen syntyhistoria

Ensimmäistä kertaa ontologisen turvallisuuden käsite nousi esiin Ronald Laingin vuonna 1959 julkaistussa tutkimuksessa ”The Divided Self, An Existential Study in Sanity and Madness”, jonka kohteena oli skitsoidisesta persoonallisuushäiriöstä ja skitsofreniasta kärsivät henkilöt. Laingin tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia mielenterveyshäiriöiden syntymiseen liittyviä prosesseja ja pyrkiä tekemään niistä aiempaa ymmärrettävämpiä (Laing, 1964, s.9). Laing käsitteli tutkimuksessaan myös ontologista turvattomuutta ja sen vaikutuksia mielenterveyshäiriöiden syntyyn (Laing, 1964, s.39). Laing määritteli ontologisen turvallisuuden ilmenevän ihmisen tietoisuutena omasta olemassaolostaan todellisena, elävänä, kokonaisena ja ajallisessa merkityksessä jatkuvana henkilönä. Laingin mukaan ontologisen turvallisuuden tunteen omaava henkilö kykenee kohtaamaan elämäänsä koskevat psykologiset ja fyysiset vaarat, riskit ja uhat, koska hänellä on luottamus paitsi itsensä, myös ympäröivän maailman olemassaoloon ja pysyvyyteen (Laing, 1964, s.39).

Vastakohdan ontologiselle turvallisudelle muodostaa Laingin tutkimuksen yksi keskeinen elementti, ontologinen turvattomuus. Laingin mukaan ontologista turvattomuutta kokeva henkilö kokee päivittäisen elämänsä eräänlaisena selviytymistaisteluna, jossa kaikki päivittäisestä elämästä kumpuavat vaarat, riskit ja uhat aiheuttavat hänelle ahdistusta. Siinä missä ontologista turvallisuu- tta kokeva ihminen kokee itsestään selvänä oman olemassaolonsa todellisuuden ja sen jatkuvuuden, joutuu ontologisesta turvattomuudesta kärsivä henkilö kehittämään keinotekoisia tapoja oman identiteettinsä ylläpitämiseksi, joka Laingin mukaan useimmiten johtaa erilaisiin mielenterveydellisiin häiriöihin (Laing, 1964, s.42-43).

Laingin ontologisen turvattomuuden käsitettä tarkastellessa tulee kuitenkin huomioida, että käsitettä ei ole alun perin tehty luonnehtimaan ihmisiä ja

yksilöitä yleisellä tasolla, vaan tietynlaisista mielenterveysongelmista kärsiviä yksilöitä. Kyseiset yksilöt myös muodostivat Langin tutkimuksen kohderyhmän (Lang, 1959). Siinä missä ontologinen turvallisuuden tunne luo Langin mukaan eräänlaisen perustan ”normaalin” elämän elämiselle, ontologisesta turvattomuudesta kärsivät henkilöt kokevat itsensä irrallisina muusta maailmasta ja kokevat epävarmuutta paitsi omasta itsestään, mutta myös ympäristöstään, jossa elävät (Lang, 1964, s.65–68). Lang näkikin ontologisen turvattomuuden terminä ja käsitteenä, jonka tarkoituksena oli kuvata patologista tilaa, joka voi johtaa äärimmäisiin käyttäytymismalleihin ja vakaviin mielenterveyshäiriöihin, eikä missään vaiheessa ilmaissut, että kyseinen käsite olisi suoraan sovellettavissa muihin konteksteihin tai tieteenaloihin (Gustafsson & Krickel-Choi, 2020, s.882).

Huolimatta siitä, että Ronald Lang loi ontologisen turvallisuuden ja turvattomuuden käsitteet, niin tunnetuksi ontologisen turvallisuuden käsitteen nosti brittiläinen sosiologi Anthony Giddens. Hän tarkasteli ontologista turvallisuutta enemmän yhteiskuntatieteiden kuin lääketieteen näkökulmasta, luodessaan osiltaan myös Laingin ajatuksiin nojaavaa strukturaatioteoriaansa (rakenteistumisteoria), joka käsittelee yhteiskunnallisten järjestelmien muodostumista ja uusiutumista. Giddens käsittelee ensimmäistä kertaa ontologista turvallisuutta vuonna 1976 teoksessaan *“New rules of sociological method: a positive critique of interpretative sociologies”* ja uudestaan vuonna 1984 ilmestyneessä teoksessa *“The constitution of society”*, mutta Giddensin syvällisin ontologista turvallisuutta ja sen rakentumista käsittelevä teos on vuonna 1991 julkaistu *“Modernity and self-identity: self and society in the late modern age”* (Giddens, 1991). Kyseisessä teoksessa Giddens paneutuu yhteiskunnan nykyaikaistumiseen ja yksilön identiteetin muodostumiseen, käsitellen samalla syvällisesti myös ontologisen turvallisuuden rakentumista ja ylläpitoa, sekä siihen liittyviä kysymyksiä.

3.3.2 Ontologisen turvallisuuden rakentuminen

Giddens lähtee ajatuksissaan liikkeelle siitä olettamuksesta, että ihminen on aina tietoinen siitä, mitä hän tekee ja miksi. Tätä hän kutsuu reflektiiviseksi tietoisuudeksi, jonka avulla ihminen tarkkailee ympäristöään ja siinä tapahtuvia ja toistuvia sosiaalisia konventiota, jotka muodostavat eräänlaisen jatkumon hänen elämälleen. Giddensin mukaan refleksiivinen tietoisuus on ominaista kaikelle inhimilliselle toiminnalle, tapahtuu se sitten käytännön tietoisuuden tasolla (practical consciousness) tai tiedostamatta, jota Giddens kutsuu diskursiiviseksi tietoisuudeksi (Giddens, 2013, s.41).

Käytännön tietoisuus on ontologisen turvallisuuden kokemisen näkökulmasta keskeinen tekijä, sillä se toimii eräänlaisena emotionaalisenä ja kognitiivisena ankkurina, jonka avulla ihminen luottaa selviävänsä niin henkilökohtaisista, kuin koko kansakuntaakin koskettavista kriiseistä ja konflikteista. Toinen keskeinen tekijä käytännön tietoisuuden lisäksi Giddensin mukaan onkin ihmisen luottamus paitsi omaan itseensä, niin myös ympäristöönsä (Giddens, 2013, s.42–44). Miten tuo luottamus sitten syntyy ja rakentuu?

Giddens nojautuu luottamuksen syntymiseen liittyvissä näkemyksissään Erik.H.Eriksonin kehitysteoriaan, jossa ihmisen psykososiaalisen kehityksen

vaiheet ovat sidoksissa eri ikävaiheissa tapahtuviin kriiseihin. Ontologisen turvallisuuden kokemisen näkökulmasta keskeisin kehitysvaihe (kriisi) on vauvaiässä (0–1,5 vuotta) syntyvä perusturvallisuuden tunteen muodostuminen, jota kutsutaan myös perusluottamukseksi. Onnistuessaan tämä kehitysvaihe synnyttää lapsessa toivon tunteen, joka myöhemmin jalostuu uskoksi tulevaisuuteen ja täten rakentaa ihmisen kykyä sietää vastoinkäymisiä ja pettymyksiä myöhemmin elämässään. Vastaavasti tämän kehitysvaiheen epäonnistuminen voi johtaa ihmisen epäluottamukseen itseään ja ympäristöään kohtaan, joka ilmenee usein myös turvattomuuden tunteena, jota Erikson kutsuu perusturvattomuudeksi (Erikson, 1950, s.219–222).

Perusturvallisuuden syntymisen (tai syntymättömyyden) keskiössä on luonnollisesti lapsen ja tämän vanhempien välinen hoivasuhde ja siihen liittyvät rutiinit. Rutiinit, jotka tuottavat lapselle mielihyvää, kuten ruokailu, läheisyys vanhempien kanssa tai nukkuminen ovat avainasemassa lapsen perusturvallisuuden syntymisen näkökulmasta. Lapsi hyvin usein assosioi nämä mielihyvää tuottavat rutiinit omiin läheisiinsä, erityisesti vanhempiinsa ja vähitellen lapsi oppii luottamaan näiden rutiinien jatkuvuuteen. Eräänlaisena osoituksena ontologisen turvallisuuden tunteen muodostumisesta voidaan pitää sitä, kun lapsi kykenee ensimmäistä kertaa päästämään omat vanhempansa pois silmistään ilman, että se aiheuttaa ahdistuksen tai vihan tunteita. Tämä osoittaa sitä, että lapsen luottamus oman ympäristönsä jatkuvuuteen on kehittynyt siihen pisteeseen, että lapsi uskaltaa luottaa paitsi sen jatkuvuuteen, niin myös omaan itseensä ja kykyynsä selviytyä elinympäristössään (Erikson, 1950, s.219–220).

Aivan kuten Eriksen, myös Giddens korostaa paitsi lapsen ja hänen vanhempiansa välisen luottamus- ja hoivasuhteen, niin myös tapojen ja rutiinien merkitystä varhaislapsuuden kokemuksissa. Nämä kokemukset luovat pohjan ihmisen kokemukselle ympäristön jatkuvuudesta ja luovat edellytykset luottamuksen syntymiselle, joka taas mahdollistaa ontologioiden turvallisuuden kokemisen myöhemmässä ihmisen elämässä (Giddens, 2013, s.45). Giddens näkeekin luottamuksen eräänlaisena ”emotionaalisenä rokotteenä” (emotional inoculation) eksistentiaalista ahdistusta vastaan, jonka keskiössä on ihmisen huoli omasta olemassaolostaan ja sen päättymisestä, sekä pohdinnat oman elämän merkityksellisyydestä ja mielekkyydestä. Giddens kuvailee varhaislapsuudessa syntyvän perusluottamuksen olevan ihmisen tunteita suojaava kotelo (emotional cocoon), jonka avulla ihminen kykenee elämään arkista elämäänsä omassa elinympäristössään huolimatta siellä vallitsevista vaaroista ja riskeistä ja ahdistumasta niiden olemassaolosta (Giddens, 2013, s.45–46).

Giddensin mukaan oleellinen osa perusluottamusta on myös se, että ihminen oppii erottamaan oman itsenäisyytensä häntä ympäröivästä maailmasta, sekä hyväksyy häntä ympäröivän maailman todellisuuden. Ympäröivällä maailmalla Giddens tarkoittaa paitsi sen fyysisiä rakenteita, mutta ennen kaikkea yksilön vuorovaikutusta ihmisten ja yhteiskunnan rakenteiden ja instituutioiden välillä, jotka vaikuttavat ihmisen käytännön tietoisuuteen ja muodostavat asioille merkityksiä muovaten koettua todellisuutta (Giddens, 2013, s.48–49).

3.3.3 Ontologisen turvallisuuden ylläpitäminen

Ontologinen turvallisuus ja sen kokeminen ei ole sen kaltainen tila tai olemisen muoto, joka kerran synnyttyään jatkuisi ikuisesti, vaan se vaatii ylläpitoa. Keskeisen osan paitsi ontologisen turvallisuuden muodostumista, niin myös sen jatkuvaa kokemista ja ylläpitoa muodostavat Giddensin mukaan rutiinit. Giddens mukaan kaikki yksilöt kehittävät eräänlaisen ontologisen turvallisuuden viitekehysten, joka nojaa erimuotoisiin rutiineihin. Kyseisten rutiinien, käyttäytymis- ja ajatusmallien avulla ihmiset käsittelevät erilaisia vaara- ja uhkatilanteita, sekä niiden aiheuttamia pelko- ja ahdistustiloja. Giddens näkeekin rutiinit eräänlaisina selviytymismekanismeina, joilla ihminen hallitsee negatiivisia tunteitaan sosiaalisessa ympäristössään ja pyrkii minimoimaan niiden vaikutuksia itseensä. Näin ihminen pyrkii suojelemaan paitsi omaa ja muiden itsetuntoa, niin myös eleiden ja kielenkäytön välityksellä ontologisen turvallisuuden tunteen syvämpiä ja alitajuisia rakenteita (Giddens, 2013, s.48-53).

Pelkästään rutiinit eivät kuitenkaan riitä ontologisen turvallisuuden tunteen ylläpitämiseksi. Giddensin näkemyksen mukaan ontologisen turvallisuuden tunteen saavuttaminen ja ylläpitäminen edellyttää yksilöltä "vastauksia" keskeisiin eksistentiaalisiin "kysymyksiin" niin käytännön tietoisuuden kuin diskursiivisen tietoisuudenkin tasolla (Giddens, 2013, s.53). Giddens jaottelee nämä ihmisen elämän perusparametreja käsittelevät kysymykset ja pohdinnat neljään luokkaan; olemassaoloon ja olemiseen, ihmiselämään rajallisuuteen, muiden ihmisten olemassaolon ja kokemusten ymmärtämiseen, sekä oman identiteetin jatkuvuuteen liittyviin pohdintoihin. Giddens kutsuu edellä mainittuja aihealueita ontologisiksi ja epistemologisiksi elementeiksi, joita jokainen joutuu käsittelemään osana jokapäiväistä sosiaalista toimintaansa (Giddens, 2013, s.61). Mitä sitten nämä Giddensin nimeämät elementit pitävät sisällään? Mitä vastauksia ihmisen tulee löytää ja mitä pohdintoja käydä läpi, jotta hän kykenisi saavuttamaan ja ylläpitämään ontologisen turvallisuuden tunteen?

Ensimmäinen kysymys, jonka ihminen elämässään kohtaa liittyy olemassaoloon ja olemiseen. Ymmärtääkseen oman olemassaolonsa, ihmisen tulee löytää ja hahmottaa häntä ympäröivä ulkoinen todellisuus, jonka varaan hän ryhtyy rakentamaan ontologista viitekehystään. Giddensin mukaan oleminen (to be) siis edellyttää ontologisen tietoisuuden muodostumista. Tämä ontologinen tietoisuus ei ole sama kuin oman identiteettinsä tiedostaminen, huolimatta siitä, että ne kietoutuvat toisiinsa ihmisen kehittyessä. Käytännössä ihminen ilmaisee itseään ja omaa olemistaan käyttäytymisen tasolla, jota ohjaavat erilaiset traditiot ja perinteet. Nuo traditiot ja perinteet ihminen oppii häntä ympäröivästä todellisuudesta, ja ne auttavat häntä muodostamaan oman ontologisen viitekehysten erimuotoisine rutiineineen (Giddens, 2013, s.54-55). Esimerkiksi ihminen kasvaa ympäristössä, jota leimaa tietyt säännölliset uskonnolliset toimitukset kuten tietynä kellonaikoina tehtävät rukoukset, tulee kyseisistä toimituksista osa hänen ontologista viitekehystään.

Toinen Giddensin ontologisista elementeistä liittyy ihmisten elämän rajallisuuden ymmärtämiseen, toisin sanoen ihmiselämän ja ulkoisen maailman väliseen suhteeseen. Giddensin mukaan ihmisen elämä muodostaa eräänlaisen

eksistentiaalisen ristiriidan, sillä elämme elävinä elottoman maailman ympäröiminä, tiedostaen oman rajallisuutemme elämämme jatkuvuuden suhteen. Olemme siis tietoisia, jopa varmoja, omasta kuolevaisuudestamme ainakin biologisessa mielessä. Giddens kuitenkin erottaa pohdinnoissaan kuoleman biologiseen ja subjektiiviseen tasoon. Ihminen voi biologisessa näkökulmassa olla varma omasta kuolemastaan, mutta subjektiivisella, henkisellä tasolla kuolema ja sen jälkeiset tapahtumat ovat arvoitus. Kuoleminen subjektiivisella tasolla on paitsi mysteeri, niin myös eksistentiaalinen ongelma. (Giddens, 2013, s.55) Kuinka voimme lähestyä tai tutkia aihetta, jonka tutkiminen henkilökohtaisella tasolla on mahdotonta?

Giddens nojautuu näkemyksissään kuolemaan liittyen Sigmund Freudin ja Søren Kierkegaardin ajatuksiin todeten, että koska ihminen ei voi ymmärtää kuolemaa subjektiivisella tasolla, tulee kuolemasta vain siirtyminen olemisesta ei olemiseen. Näin ollen siis olemattomuuden pelosta tulee yksi kehittyvän ihmisen ensisijaisista ahdistuksen lähteistä. Osiltaan lääkkeen tämän kaltaiseen ahdistukseen tarjoavat erilaiset uskonnot ja uskomukset, joissa esiintyi lupauksia tai pohdintoja "tuon puoleisen" elämän jatkuvuudesta (Giddens, 2013, s.56).

Kolmanneksi epistemologiseksi elementiksi Giddens nostaa muiden ihmisten olemassaolon tunnistamisen. Tällä Giddens tarkoittaa paitsi ihmisen tietoisuutta toisten ihmisten olemassaolosta, niin ennen kaikkea tietoisuutta siitä, että jokaisella yksilöllä on oma tietoisuutensa. Toisten ominaisuuksien oppiminen on varhaisimpia asioita, joita lapsena opimme tarkkaillessamme ympäristöämme ja siellä vaikuttavia ihmisiä. Muiden ihmisten olemassaolon tunnistaminen ja heidän tarkkailemisensa on avainasemassa itsetietoisuutemme kehityksen kannalta, joka osiltaan mahdollistaa myöhemmin myös kielen oppimisen. Giddens korostaa myös tässä elementissä vanhempien tai lapsesta huolehtivien kasvattajien merkitystä. Samalla kun lapsi tunnistaa häntä ympäröivien ihmisten olemassaolon ja alkaa luottamaan heihin, alkaa hän samalla rakentamaan luottamusta myös muuhun häntä ympäröivään maailmaan, luottaen sen jatkuvuuteen päivä päivältä enemmän. Aikuiseksi kehittyneen henkilön sosiaalinen ympäristö koostuu luottamuksesta, ihmissuhteista ja käsityksestä maailman todellisuudesta. Toisin sanoen rakentaakseen ja ylläpitääkseen omaa sosiaalista ympäristöään, ihmisen on tunnistettava muiden ihmisten olemassaolo ja nähtävä heidät itsensä kaltaisina tiedostavina yksilöinä (Giddens, 2013, s.56–58).

Viimeisen Giddensin neljästä ontologisesta ja epistemologisesta elementistä muodostaa ihmisen oman identiteetin jatkuvuus. Giddensin mukaan oman identiteetin muodostaminen ja ylläpitäminen edellyttää aiemmin mainittua reflektiivistä tietoisuutta, eli tietoisuutta siitä mitä hän tekee ja miksi (Giddens, 2013, s.41 ja s.58). Giddens ei siis näe identiteettiä vain annettuna ominaisuutena, vaan ihmisen on luotava ja rutiininomaisesti ylläpidettävä omaa identiteettiään osana refleksiivistä aktiviteettiaan. Identiteettiä ei tule sekoittaa luonteenpiirteisiin, vaan Giddensin mukaan identiteetti on ihmisen refleksiivinen käsitys omasta elämästään ja sen keskeisistä vaiheista. Se ei ole siis muodoltaan ikuisesti samanalaisena säilyvä, vaan ihmisen identiteetti kehittyy ja muuttuu, muodostaen jatkumon.

Osoittaakseen identiteetin merkityksen yksilölle, Giddens käyttää esimerkkinä tämän tutkielman kappaleessa 3.3.1 esiteltyä Ronald Laingin tutkimusta, jossa Laing tutki muun muassa ontologista turvattomuutta ja sen vaikutuksia mielenterveyshäiriöiden syntyyn (Laing, 1964, s.39). Laingin mukaan ontologisesti epävarmoilla henkilöillä puuttuu usein johdonmukainen tunne oman identiteettinsä jatkuvuudesta. Usein tämä on sidoksissa ympäristössä tapahtuvien muutosten aiheuttamisesta riskeistä, jotka aiheuttavat ontologisesti epävarmoissa henkilöissä neuroottista huolestuneisuutta, joka usein johtaa toimintakyvyn menettämiseen. Ontologisesti epävarma ihminen ei siis pysty kehittämään tai ylläpitämään luottamusta omaa itseään tai ympäristöään kohtaan.

Giddensin mukaan ”normaali” identiteetti on käytännössä edellä mainittujen ominaisuuksien vastakohta. Henkilö, jolla on varma tunne omasta identiteetistään, kokee elämänsä eräänlaisena jatkumona, jota hän pystyy refleksiivisesti peilaamaan ja omaksumaan siihen uusia asioita. Usein myös tämän kaltainen henkilö kykenee suodattamaan häneen kohdistuvat jokapäiväiset vaarat ja uhat aiemmin kuvaillun suojaavan kotelon (emotional cocoon) avulla, ja näin nauttimaan tästä eräänlaisesta koskemattomuudesta (Giddens, 2013, s.60).

Ihmisen oman identiteetin jatkuvuus ei ole siis kiinni ihmisen luonteesta, tai siitä mitä muut ajattelevat, vaan ennen kaikkea siitä, miten ihminen kykenee ylläpitämään omaa elämäntarinaansa. Keskiössä on siis se, miten ihminen näyttäytyy itselleen. Giddensin mukaan ihmisen on myös kyettävä ymmärtämään se, että hänen identiteettinsä muovautuu elämän varrella. Ihmisen identiteetti on luonnollisesti sidoksissa sosiaaliseen ja kulttuuriseen ympäristöön, jossa hän on kasvanut ja elää. Näin ollen ihmisen on ymmärrettävä ne lähtökohdat ja ympäristö, joista hän on lähtenyt ja oltava käsitys siitä, mihin päin hän on menossa (Giddens, 2013, s.61–62). Vain tätä kautta ihminen voi muodostaa vakaan käsityksen omasta itsestään ja kokea ontologista turvallisuuden tunnetta.

3.3.4 Ontologisen turvallisuuden tutkimus ja kritiikki

Anthony Giddensin ontologisen turvallisuuden käsitettä ja siihen liittyvää teoriaa on hyödynnetty sosiologian lisäksi usean eri yhteiskuntatieteiden tieteenalojen tutkimuksessa, kuten esimerkiksi kansainvälisiin suhteisiin liittyvässä tutkimuksessa, konfliktien tutkimuksessa, asumiseen liittyvässä tutkimuksessa, sekä siirtolaisuuteen kohdistuvassa tutkimuksessa. Kansainvälisten suhteiden tutkimusta lukuun ottamatta, hyvin usein tutkimuksien keskiössä on tämän tutkielman tavoin ontologisen turvallisuuden kokeminen henkilökohtaisella tasolla erilaisissa ympäristöissä, sekä erilaisten uhkien ja häiriötilanteiden vaikutus ontologisen turvallisuuden tunteeseen.

Huolimatta siitä, että ontologisen turvallisuuden teoria on merkittävä teoria sosiologian tutkimuksessa ja sitä on hyödynnetty myös muiden tieteenalojen tutkimuksessa, on se saanut osakseen myös kritiikkiä. Suurin osa kritiikistä kohdistuu ontologisen turvallisuuden teorian soveltuvuuteen kansainvälisten suhteiden tutkimukseen. Kritiikkiä tarkastellessa tulee kuitenkin huomioida, että ontologisen turvallisuuden käsite tai teoria ei alun perinkään ollut tarkoitettu yleistettäväksi koskettamaan kaikkia ihmisiä tai kokonaista valtiota, vaan Laing

käytti sitä kuvaamaan tietynlaista patologista tilaa, joka voi johtaa yksilöllisellä tasolla ilmeneviin äärimmäisiin selviytymismekanismeihin ja vakaviin mielen-terveyshäiriöihin (Gustafsson & Krickel-Choi, 2020, s.882).

Ontologinen turvallisuus kansainvälisten suhteiden (international tutkimuksessa)

Yksi ontologisen turvallisuuden käsitettä kenties tutkimusmäärällisesti eniten hyödyntänyt tutkimushaara on ollut valtiotieteisiin kuuluva kansainvälisten suhteiden tutkimus. Valtioita ja niiden turvallisuutta tarkastelevien tutkimuksien keskiössä oli pitkään turvallisuuden fyysinen ulottuvuus, joka usein ilmenee alueiden ja hallintorakenteiden fyysisenä turvallisuutena. Yksi tunnetuimpia tämän ajattelumallin haastajista on ollut yhdysvaltalainen politiikan tutkija Jennifer Mitzen, jonka mukaan valtiot eivät etsi pelkästään fyysistä turvallisuutta, vaan niillä on tarve myös ontologiseen turvallisuuteen (Mitzen, 2006, s.342). Mitzen, joka pohjaa ajatuksensa paitsi Anthony Giddensin, niin myös Jef Huysmansin ja Bill McSweeneyn ajatuksiin esittää, että ontologinen turvallisuus valtiollisella tasolla saavutetaan vakioimalla suhteet merkittävimpiin ulkopuolisiin valtiollisiin toimijoihin. Nämä vakiintuneet suhteet muodostavat valtiolle eräänlaisen jatkumon, joka on ontologisen turvallisuuden tunteen yksi perustekijöistä (Mitzen, 2006, s.341–342).

Mitzen perustelee valtion tarpeen ontologiselle turvallisuudelle kolmella argumentilla. Ensinnäkin Mitzen näkee valtion muutenkin kuin sen fyysisten rakenteiden ja elimien kautta. Jos valtio määrittää sen fyysisten rakenteiden kautta, niin merkitseekö näiden rakenteiden tuhoutuminen tai valtion asukkaiden kuoleminen sitä, että kyseinen valtio tuhoutuu ja lakkaa olemasta? Mitzenin mukaan ei, sillä Mitzenin mukaan valtio rakentuu myös ”näkymättömille”, psykologisille rakenteille, jotka heijastelevat valtion persoonallisuutta ja kulttuuria asukkaidensa kautta. Mitzen ei siis sulje pois valtion tarvetta fyysiselle turvallisuudelle ja sen tavoittelulle, vaan nostaa ontologisen turvallisuuden sen rinnalle (Mitzen, 2006, s.351–352).

Toiseksi argumentiksi valtion tarpeelle kokea fyysisen turvallisuuden lisäksi myös ontologista turvallisuutta, Mitzen nostaa valtion kansalaiset ja heidän tarpeensa. Mitzenin mukaan valtion on oltava paitsi fyysiseltä, mutta myös kognitiiviselta ympäristöltään vakaa, jotta se pystyy tarjoamaan asukkailleen mahdollisuuden rakentaa henkilökohtaista turvallisuuden tunnettaan ja tätä kautta kiinnittyä valtiossa vaikuttaviin ryhmäidentiteetteihin. Näillä identiteeteillä Mitzen viittaa käytännössä valtion kulttuuriin, jolla se erottuu muista yhteiskunnista ja valtioista, tarjoten samalla valtion kansalaisille ontologista turvallisuutta yhteenkuuluvuuden kautta. Valtio ei ole siis kansalaisilleen pelkästään hallinnollinen elin, vaan perusta kansallisen identiteetin muodostumiselle ja perusta, jonka varaan kansalaisten ontologinen turvallisuuden tunne osiltaan rakentuu (Mitzen, 2006, s.352).

Viimeisen Mitzenin argumenteista muodostaa sosiologiaan perustuva ajatus siitä, että valtioiden johtajien omat käsitykset, tulkinnat ja motivaatiot saattavat johtaa hyvinkin epärationaaliseen toimintaan valtiollisella tasolla. Toisin sanoen mikrotasolla (yksilötasolla) koetut asiat voivat vaikuttaa siihen, miten asiat

ilmenevät makrotasolla (valtiollisella tasolla). Mitzenin mukaan siis yksilötasolla koetut ja mielletyt tekijät voivat vaikuttaa valtioiden toimintaan ja osiltaan tarjota selityksen sille, miksi valtiot toimivat tietyllä tavalla. Mitzenin mukaan valtioiden johtajien tiettyyn toimintaan johtavat käsitykset, tulkinnat ja motivaatiot ovat sidoksissa valtioiden luonteeseen ja kulttuuriin, jotka taas muodostavat eräänlaisen viitekehyksen valtion kansalaisten (mukaan lukien sen johtajat) ontologiselle turvallisuudelle ja sen muodostumiselle. Mitzenin mukaan tässä piilee myös selitys sille, miksi valtiot toimivat pitkänkin ajan kuluessa toistuvasti samalla tavalla (Mitzen, 2006, s.352–353).

Mitzenin mukaan valtioloilla on siis tarve kokea fyysisen turvallisuuden lisäksi myös ontologista turvallisuutta, joka syntyy pysyvistä ja rutiininomaisista suhteista muihin valtioihin. Mitzen myös näkee, että valtioiden tarve kokea ontologista turvallisuutta avaa uusia näkökulmia ja teorioita konfliktien ja kansainvälisten suhteiden tutkimukselle, tarjoten selittäviä tekijöitä konflikteille ja niiden luonteille (Mitzen, 2006, s.364–365).

Toinen Giddensin ontologisen turvallisuuden tunteen käsitettä ja teoriaa valtiotieteiden tutkimuksessa hyödyntänyt tutkija on yhdysvaltalainen valtiotieteiden professori Brent Steele. Steele on keskittynyt tutkimaan valtion ja ontologisen turvallisuuden välistä suhdetta, hyödyntäen tämän tutkielman luvussa 3.3.1 esiteltyä Giddensin strukturaatioteoriaa (rakenteistumisteoria), joka käsittelee yhteiskunnallisten järjestelmien muodostumista ja uusiutumista (Steele, 2005, s.525). Giddensin ajatuksiin nojaten, Steele näkee, että aivan kuten ihmiset, niin myös valtiot pyrkivät saavuttamaan turvallisuuden tunteen omaan identiteettiinsä ja olosuhteisiin sopivien rutiinien avulla. Jos taas nuo rutiinit eivät kykene vastaamaan vallitseviin olosuhteisiin tai toimijan (valtion) identiteetti haastetaan, syntyy emotionaalinen reaktio, jota Steele kutsuu Giddensin tapaan ahdistukseksi. Tämä taas aiheuttaa toimijalle, niin yksilölle kuin valtiollekin turvattomuutta, joka Steelen mukaan tarjoaa selityksen sille, miksi valtiot saattavat muuttaa käyttäytymistään. Toisin sanoen valtiot pyrkivät mukautumaan olosuhteisiin muuttamalla omaa toimintaansa saavuttaakseen ontologisen turvallisuuden tunteen. Steele kuitenkin korostaa, että kaikilla toimijoilla ei ole refleksiivistä kyvykkyyttä muokata omaa toimintaansa ja rutiineitaan muuttuvien olosuhteiden mukaan, jolloin toimijoiden reaktiot ovat vaikeasti ennustettavissa (Steele, 2005, s.526).

Steele näkee ontologisen turvallisuuden teorian hyödyntämisen valtiotieteissä ja kansainvälisen politiikan tutkimuksessa tärkeäksi kolmesta syystä. Ensinnäkin Steelen mukaan se tarjoaa selityksen sille, että myös sellaiset uhat, jotka eivät varsinaisesti aiheuta valtiolle fyysistä uhkaa, voivat silti aiheuttaa uhan valtion identiteetille. Esimerkkinä tällaisesta Steele käyttää humanitäärisiä kriisejä, joissa valtio ei ole välttämättä fyysisesti uhattuna, vaan valtion ahdistus ja vaikutukset sen identiteettiin johtuvat siitä, että valtiot tiedostavat, että he kykenevät vaikuttamaan tämän kaltaisten kriisien kehittymiseen (Steele, 2005, s.538).

Toisekseen Steelen mukaan ontologisen turvallisuuden käsitteen tuominen valtiotieteisiin selittää osiltaan sen, että toimijan (valtion) diskursiiviset ilmaisut, kuten itsenäisyyden julistaminen tai tunnustaminen, voivat olla aivan yhtä

tehokkaita voimankäytön välineitä kuin fyysisellä voimalla uhkaaminen. Tämän kaltainen diskursiivinen ilmaisu saattaa saada muut valtiot muuttamaan omaa toimintaansa ja toimimaan siten, miten he eivät normaalisti toimisi (Steele, 2005, s.539).

Kolmanneksi Steelen mukaan nimenomaan ontologinen turvallisuus, tai pikemminkin sen puute, tarjoaa selityksen sille, miksi tietyt valtiot käyttäytyvät väkivaltaisesti tai konfliktinhakuisesti. Steelen mukaan kyse on nimenomaan tiettyjen valtioiden kyvyttömyydestä jo edellä mainittuun refleksiivisyyteen, jolloin ne eivät ole kykeneväisiä mukautumaan muuttuvaan ympäristöön ilman, että niiden identiteetti vaarantuu. Näin ollen jotkut valtiot pyrkivät saavuttamaan turvallisuuden tunteen käyttämällä väkivaltaa oman toimintaympäristönsä muokkaamiseksi itselleen sopivaksi (Steele, 2005, s.539).

Mitzen ja Steele siis nostavat ontologisen turvallisuuden tunteen yksilötasolta käsittämään myös valtiot ja niiden identiteetit ja etsivät selityksiä konflikteille nimenomaan ontologisesta turvallisuuden tunteen tavoittelusta tai sen puuttumisesta. Onko kuitenkaan ontologisen turvallisuuden käsitteen ja teorian rinnastaminen koskettamaan myös valtioita aivan näin yksiselitteistä?

Ontologisen turvallisuuden käsitteen (ja sen tarpeen) tuominen valtiolliselle tasalle on saanut osakseen myös kritiikkiä. Yksi kritiikin esittäjistä on brittiläinen kansainvälisen politiikan tutkija Chris Rossdale, jonka artikkeli "Enclosing critique: the limits of ontological security" kritisoi ontologisen turvallisuuden teorian käyttämistä valtiollisella tasalla (Rossdale, 2015 s.369, s.383). Rossdalen kritiikki ontologista turvallisuutta kohtaan kohdistuu yhteiskunnan rakenteisiin ja siihen, että teoria perustuu osiltaan yhteisiin narratiiveihin. (Rossdale, 2015, s.374). Rossdale nostaakin esiin perustellun kysymyksen siitä, että kuka yhteisiä narratiiveja kykenee luomaan, miten niitä ylläpidetään ja keitä ne itse asiassa palvelevat? Rossdalen mukaan teoria on irrallaan poliittisesta toimijuudesta ja subjektiivisuudesta, ja näin ollen hän kyseenalaistaa oletuksen siitä, että pyrkimys ontologiseen turvallisuuteen olisi yhteiskunnan luontainen pyrkimys tai tavoite-tila (Rossdale, 2015, s.378).

Rossdale kohdistaa kritiikkinsä erityisesti siihen, että yleensä ontologisen turvallisuuden saavuttaakseen toimijan, tässä tapauksessa valtion, on turvauduttava väkivaltaan tai muuhun rajoja rikkovaan toimintaan turvatakseen itsensä ja saavuttaakseen ontologisen turvallisuuden tunteen. Rossdalen mukaan tämä tarkoittaa yhteiskunnallisella ja poliittisella tasolla tarkasteltuna sitä, että valtion tulee asettaa omat etunsa muiden toimijoiden edelle, joka taas saattaa rapauttaa yhteisiin narratiiveihin perustuvaa luottamusta valtioiden välillä. Rossdale siis näkee, että samankaltaisen yksilötasolla saavutetun psykologisen ontologisen turvallisuuden tunteen saavuttaminen ei ole mahdollista valtiollisella tasolla (Rossdale, 2015, s.384).

Rossdale nostaa kritiikissään esiin myös kipukohdan poliittisten toimijoiden ja ontologisen turvallisuuden välillä. Hänen mukaansa toimijoiden suhde ontologiseen turvallisuuteen herättää kysymyksen toimijoiden poliittisten ja eettisten velvollisuuksiensa suhteesta. Tiettyä politiikkaa ajavien toimijoiden subjektiiviset näkemykset ja kokemukset nimittäin vaikuttavat koko yhteiskuntaan,

eli valtioon, ja näin ollen voidaan myös nähdä, että tietyn politiikan ajaminen tai vastustaminen samalla rajoittaa koko yhteiskuntaa myös ontologisen turvallisuuden näkökulmasta (Rossdale, 2015, s.384–385).

Rossdale kuitenkin korostaa kritiikissään, että hänen ei ole tarkoitus vähentellä Laingin ja Giddensin ajatuksiin pohjautuvaa ontologisen turvallisuuden teoriaa yksilötasolla, vaan korostaa sitä, että ontologisen turvallisuuden teorian haasteeksi ja rajoitteeksi valtiollisella tasolla nousee sen subjektiivisuus (Rossdale, 2015, s.385).

Ontologinen turvallisuus muissa yhteiskuntatieteiden tieteenaloilla

Huolimatta siitä, että ontologisen turvallisuuden käsitettä ja teoriaa on hyödynnetty kenties näkyvimmin kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa, on myös muita yhteiskuntatieteiden aloja, jotka ovat hyödyntäneet Laingin ja Giddensin ajatuksiin pohjautuvaa teoriaa tutkimuksessaan. Tällaisia tieteenaloja ovat muun muassa konfliktien ja niihin sidoksissa olevan siirtolaisuuden tutkimus, kotiin ja asumiseen liittyvät tutkimukset, sekä koulu- ja opiskeluympäristöön kohdistuvat tutkimukset. Huomioitavaa näissä tutkimuksissa on se, että ne hyödyntävät ontologisen turvallisuuden käsitettä lähes sinällään ja usein keskiössä onkin juuri tietyn toimintaympäristön vaikutukset henkilökohtaiseen turvallisuuden tunteeseen.

Ontologisen turvallisuuden käsitettä hyödynnettiin ensimmäistä kertaa alkuperäisen viitekehänsä ulkopuolella asumiseen ja kodin merkitykseen liittyvissä tutkimuksissa, josta se levisi kansainvälisiä suhteita sekä siirtolaisuutta käsitteleviin tutkimuksiin. Yksi keskeisimpiä ontologista turvallisuutta kodin ja asumisen tutkimuksessa hyödyntäneitä henkilöitä on brittiläinen sosiologian professori Peter Saunders, jonka 1980-luvulla toteutetut teokset ”Beyond housing classes: The sociological significance of private property rights in means of consumption” (Saunders, 1984) ja ”Social Theory and the Urban Question” (Saunders, 2003) toimivat eräänlaisena kivijalkana kodin ja ontologisen turvallisuuden välistä suhdetta tutkivassa kirjallisuudessa. Saundersin yksi keskeisimpiä johtopäätöksiä oli se, että hänen mukaansa halu omistaa koti on osoitus ontologisen turvallisuuden tarpeesta. Saundersin mukaan ihminen tarvitsee paikan, joka on tilallisesti ja ajallisesti pysyvä ja joka synnyttää hänessä ontologisen turvallisuuden tunteen (Saunders, 1984, s.223). Saundersin ajatuksia on jatkokehitetty ja täydennetty myöhemmin muun muassa Ann Dupouisin ja David Thornsin (Dupuis & Thorns, 1998) toimesta ja niitä on laajennettu koskettamaan myös kodittomuuden ja asunnottomuuden tutkimukseen (Padgett, 2007).

Esimerkkinä kodin ja asumisen, sekä siirtolaisuuden yhdistävästä ontologisen turvallisuuden teoriaa hyödyntävästä tutkimuksesta Suomessa toimii Erja Sauraman, Anna Nurmen ja Päivi Heinon tutkimusartikkeli ”Pakotettu muutto ja ontologisen turvallisuuden rakentuminen”. Kyseisessä tutkimusartikkelissa tarkastellaan asumisen ja kodin merkitystä osana turvallisuuden tunteen rakentumista ja kotoutumista (Saurama, Nurmi & Heino, 2020, s.135).

Tutkimus toteutettiin keräämällä laadullinen fokusryhmähaastatteluaineisto haastatteleamalla 40:ntä henkilöä, joista 30 oli tullut Suomeen pakolaisina

(Saurama, Nurmi & Heino, 2020, s.139). Haastattelujen pohjalta tehdyn analyysin keskeisenä johtopäätöksenä oli, että ontologisen turvallisuuden tunteen merkitys osana kotoutumisprosessia on korostunut. Keskeisenä tekijänä ontologisen turvallisuuden tunteelle tutkimuksessa nousi esiin kodin merkitys, joka koettiin ulkoisten olosuhteiden pysyvyyden ja henkilökohtaisen elämän jatkuvuuden kannalta merkittäväksi tekijäksi (Saurama, Nurmi & Heino, 2020, s.143).

Tutkimuksessa korostui kodin lisäksi myös ulkopuolisen maailman merkitys osana ontologisen turvallisuuden muodostumista, joka tutkimuksen mukaan kertoo siitä, että maahan muuttajat omaavat suomalaisia laajemmin kotikäsitteen, jossa koti nähdään eräänlaisena kiintopisteenä ja eräänlaisena yhteiskuntaan osallistumisen välineenä (Saurama, Nurmi & Heino, 2020, s.144).

4 TUTKIMUSASETELMA, MENETELMÄT JA AINEISTO

Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää, miten 18–25-vuotiaat nuoret aikuiset kokevat Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuuden omaan turvallisuuden tunteeseensa. Subjektiiivista turvallisuuden kokemista lähestytään edellisessä luvussa esitellyn ontologisen turvallisuuden käsitteen näkökulmasta. Tutkimuksen toisena tavoitteena on selvittää, kuinka todennäköisinä he kyseisiä uhka- ja häiriötilanteita pitävät seuraavan viiden vuoden aikana ja mitkä ovat keskeisimmät vaikuttimet heidän todennäköisyysarvioidensa taustalla.

Kyseisen aihepiirin tutkimuksen ajankohtaisuutta ja tärkeyttä korostaa paitsi Suomen ja koko Euroopan muuttunut turvallisuustilanne (Ulkoasianvaliokunta, 2023), niin myös sisäministeriön lokakuussa 2023 teettämän tutkimuksen havainto siitä, että alle 40-vuotiaiden suomalaisien kokema turvallisuuden tunne oli heikompaa, kuin vanhemmilla ikäluokilla (Sisäministeriö, 2023b).

Tutkielmassa käytettiin tutkimusmenetelmänä kvantitatiivista kyselytutkimusmenetelmää, jonka tulosten analysointiin käytettiin tilastollista päättelyä, laadullista sisällönanalyysia sekä kvalitatiivista vertailevaa tutkimusmenetelmää. Tutkimuksessa siis käytettiin sekä kvantitatiivista, että kvalitatiivista tutkimusotetta.

Kyselytutkimuksen perusjoukon muodostivat 18–25-vuotiaat nuoret aikuiset. Tutkimuksen harkinnanvaraisen näytteen muodostivat asevelvollisuuttaan suorittavista varusmiehet, Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskelevat kadetit ja Jyväskylän yliopiston humanistis-yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa opiskelevat henkilöt. Kyselytutkimuksen toteuttamisessa hyödynnettiin Webropol-kyselytutkimustyökalua.

Tässä luvussa esitellään tutkielman tutkimustehtävä rajauksineen ja siihen liittyvät tutkimuskysymykset, sekä tarkastellaan tutkielmassa käytettyjä tutkimusmenetelmiä. Tämän lisäksi luvussa kuvaillaan, millä tavalla tutkielman varsinainen kyselytutkimusvaihe toteutettiin. Luvun viimeisessä osiossa luodaan

katsaus kyselytutkimuksen pohjalta syntyneeseen aineistoon, sekä sen käsitteelyyn ja tulkintaan.

4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkielman aihepiiri liittyy riskienhallintaan, turvallisuuden kokemiseen, sekä erilaisten uhka- ja häiriötilanteiden todennäköisyyksien arviointiin. Tutkielman viitekehyksen muodostaa luvussa 2.2 esitelty Kansallinen riskiarvio 2023 ja sen esiin nostamat uhka- ja häiriötilanteet. Turvallisuuden tunteen kokemista lähestytään brittiläisen sosiologi Anthony Giddensin ontologisen turvallisuuskäsitteen kautta, joka on esitelty tutkielman luvussa 3.3.

Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää, miten 18–25-vuotiaat nuoret aikuiset kokevat Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuuden omaan turvallisuuden tunteeseensa. Tutkimuksen toisena tavoitteena on selvittää, kuinka todennäköisinä he kyseisiä uhka- ja häiriötilanteita pitävät seuraavan viiden vuoden aikana ja mitkä ovat keskeisimmät vaikuttimet heidän todennäköisyysarvioidensa taustalla. Tutkielman tavoitteet on muotoiltu kolmeen tutkimuskysymykseen seuraavasti;

1. Millainen nuorten aikuisten näkemys Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuudesta omaan turvallisuuden tunteeseen on?
2. Kuinka todennäköisiksi nuoret aikuiset kokevat Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamat uhka- ja häiriötilanteet seuraavan viiden vuoden aikana?
3. Mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat nuorten aikuisten arvioon Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden todennäköisyyksistä seuraavan viiden vuoden aikana?

Tutkielma rajoittuu tarkastelemaan uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuutta ja arvioita niiden todennäköisyyksistä ainoastaan helmikuussa 2023 julkaistun Kansallisen riskiarvion 2023:n esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden osalta.

Tutkimus rajataan käsittelemään 18–25-vuotiaita nuoria aikuisia. Tutkimuksen harkinnanvaraisen näytteen muodostavat asevelvollisuuttaan suorittavat varusmiehet, Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskelevat kadetit, sekä Jyväskylän yliopiston humanistis-yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa opiskelevat 18–25-vuotiaat henkilöt.

4.2 Tutkimusmenetelmät

Edellisessä alaluvussa esitettyihin tutkimuskysymyksiin vastattiin toteuttamalla empiirinen tutkimus, jossa käytettiin tutkimusmenetelmänä kvantitatiivista kyselytutkimusmenetelmää. Kyselytutkimuksen toteuttamisessa hyödynnettiin Webropol- kyselytutkimustyökalua.

Kyselytutkimuksen tulokset analysoitiin tilastollisella päättelyllä, sekä laadullisen teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin. Tämän lisäksi vastaaja ryhmien välisessä vertailussa käytettiin vertailevaa tutkimusmenetelmää.

4.2.1 Kyselytutkimus

Kyselytutkimus on suurimmilta osin kvantitatiivista, eli määrällistä tutkimusta, jonka pohjalta syntyvä aineisto koostuu enimmäkseen numeerisesta datasta ja jonka avulla pyritään muodostamaan yleiskäsityksiä tutkittavasta aiheesta. Eräänlaisen vastakohdan tälle muodostaa kvalitatiivinen (laadullinen) tutkimus, jonka menetelmillä saadaan tietoa enemmän tutkittavan aiheen yksityiskohdista (Vehkalahti, 2014, s.13). Nämä kaksi tutkimusotetta eivät kuitenkaan ole toisiaan poissulkevia, vaan aivan kuten tässä tutkielmassa, kyselytutkimus voi hyödyntää molempia lähestymistapoja. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tässä tutkielmassa toteutetun kyselyn perusteella syntynyttä aineistoa tulkitaan tilastollisen päättelyn lisäksi myös laadullisiin menetelmiin kuuluvilla sisällönanalyysillä ja vertailevalla tutkimusmenetelmällä.

Kyselytutkimus on yksi keino tuottaa tietoa esimerkiksi ihmisten mielipiteistä, toiminnasta, näkökulmista, asenteista ja muista yhteiskunnallisista ilmiöistä. Kyselytutkimuksen mittausvälineenä toimii usein kyselylomake, mutta kyselytutkimuksessa tietoa voidaan kerätä myös haastattelemalla (Vehkalahti, 2014, s.11). Aivan kuten kaikkiin tutkimusmenetelmiin ja niiden soveltamiseen, myös kyselytutkimukseen liittyy joukko epävarmuustekijöitä, joita tutkijan tulee huomioida. Kyselytutkimuksessa nuo epävarmuudet liittyvät usein esimerkiksi perusjoukon tavoitettavuuteen, vastaajien ja otannan riittävään määrään, kyselyn ajankohtaan ja ajankohtaisuuteen, sekä kyselyssä käytettyjen mittareiden luotettavuuteen (Vehkalahti, 2014, s.12). Kyselytutkimus ja siihen liittyvien mittareiden laatiminen siis vaativat harkintaa, jotta tutkimus tuottaa tietoa juuri siitä aihepiiristä, jota halutaan tutkia.

Kyselytutkimuksen keskiössä ovat edellä mainitut mittarit, jotka muodostuvat kysymyksistä ja väitteistä, joiden avulla määritelty tutkimusongelma pyritään ratkaisemaan tilastollisella päättelyllä (Vehkalahti, 2014, s.12). Tässä tutkimuksessa mittarina toimii 69 kysymystä sisältävä kyselylomake, jonka avulla pyritään selvittämään uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuutta vastaajien turvallisuuden tunteeseen, sekä kartoittamaan heidän näkemyksiään uhka- ja häiriötilanteiden todennäköisyyksistä ja niiden taustavaikuttamista.

Tässä tutkielmassa käytetty kyselytutkimus on luonteeltaan puolistrukturoitu, eli kyselytutkimuksen toteuttamiseen käytetty kyselylomake sisälsi sekä suljettuja, että avoimia osioita. Suljettuihin osioihin vastaajille oli annettu

vastausehdot valmiiksi, kun taas avoimeen osioon vastaajien oli mahdollisuus vastata vapaasti kirjallisessa muodossa. Kyselylomakkeen rakenne ja sisältö on kuvailtu tarkemmin tutkielman luvussa 4.3 ja liitteessä 1.

Suljettujen osioiden vastausasteikkoina ja mittauksena hyödynnettiin yhdysvaltalaisen sosiaalipsykologi Rensis Likertin luomaa Likertin asteikkoa. Likertin asteikko on niin kutsutuista järjestysasteikoista yleisin ja se sisältää joukon väittämiä, joilla ilmaistaan asennoitumista tai näkökulmaa kyselytutkimuksen esittämään kysymykseen tai väittämään. Asteikon tulee muodostaa selkeä jatkumo, joka sisältää edustuksen molemmista ääripäistä (Vehkalahti, 2014, s.35).

Yleensä Likertin asteikko sisältää viidestä seitsemään vastausvaihtoehtoa, jotka sisältävät edellä mainittujen ääripäiden lisäksi myös niin kutsutun maltillisen (keskiväli) ja neutraalin vaihtoehdon (Vehkalahti, 2014, s.35). Neutraalia vaihtoehtoa tämän tutkielman kyselyssä edustavat väittämät "en osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni" ja "en osaa arvioida uhkattai häiriötilanteen todennäköisyyttä".

Likertin asteikon vahvuutena voidaan pitää sen yksinkertaisuutta, eli sitä on helppo käyttää ja ymmärtää. Lisäksi Likertin asteikon tuottama määrällinen data on yleistettävissä suhteellisen helposti ja se voidaan muuttaa keskiarvoiksi ja prosenttiosuuksiksi. Likertin asteikko on myös hyvin monikäyttöinen ja sitä voidaan hyödyntää monissa erilaisissa tutkimuksissa aina mielipidekyselyistä tuotearviointeihin (Trustmary, 2022).

Vastaavasti Likertin asteikon heikkoutena voidaan pitää sitä, että sen tulkintaan soveltuvia tilastollisia menetelmiä on suhteellisen vähän. Usein tilastolliset menetelmät nojaavat hajontoihin, korrelaatioihin ja keskiarvoihin, jotka taas edellyttävät usein Likertin asteikon kaltaisen järjestysasteikon sijasta väliasteikollista mittauksia. Likertin asteikkoa ja sen tuottamia tuloksia siis usein analysoidaan samalla tavalla kuin väliasteikkoja, joka on mahdollista, mutta edellyttää muutaman keskeisen tekijän huomioimista (Vehkalahti, 2014, s.35).

Ensinnäkin neutraali ja ilmaisua "en osaa sanoa" kuvaava vaihtoehto tulee erottaa selkeästi toisistaan. Parhaiten tämä toteutuu, kun "en osaa sanoa" vaihtoehto asetetaan asteikon ulkopuolelle, esimerkiksi viimeiseksi vaihtoehdoksi. Toisekseen analyysivaiheessa tulee huomioda, että kyseinen "en osaa sanoa" vaihtoehto jätetään varsinaisen analyysin ulkopuolelle, huomioiden kuitenkin se, että on hyvä miettiä, mistä kyseisen vastausvaihtoehdon käyttäminen johtuu (Vehkalahti, 2014, s.36).

Toinen huomioitava seikka liittyy eri vaihtoehtojen väliseen numeeriseen eroavaisuuteen. Siinä missä väliasteikkojen vaihtoehtojen välit ovat numeerisesti yhtä suuria, niin Likertin asteikossa tämä ei välttämättä toteudu. Asiaan ei ole yksiselitteistä ratkaisua, vaan yksi tapa on mieltää Likertin asteikko väliasteikoksi, jossa poikkeavuudet yhtä suurissa väleissä johtuvat mittavirheistä. Tällöin Likertin asteikosta voidaan laskea keskiarvo, sekä määrittämään keskihajonta, kunhan mittavirheiden vaikutukset pyritään minimoimaan (Vehkalahti, 2014, s.37).

Määrällisen kyselytutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa keskeiseen rooliin nousevat käsitteet validiteetti ja reliabiliteetti. Käsitteellä validiteetti

tarkoitetaan tutkimuksen kyvykkyyttä mitata sitä ilmiötä, jota tutkimuksen oli tarkoitus mitata. Tutkimuksen validiteetti on vahvasti sidoksissa tutkimuksessa käytettyyn kyselylomakkeeseen ja sen keskiössä se, miten tutkija on onnistunut operationalisoimaan teoreettiset käsitteet arkikielelle, miten kysymysten ja vastausvaihtoehtojen muotoilu on onnistunut, millä tavalla valittu asteikko soveltuu käytettäväksi tutkimuksessa ja millaisia epätarkkuuksia tutkimuksen mittariin sisältyy (Vilka, 2007, s.150–152).

Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen tarkkuutta ja luotettavuutta ja sen keskiössä ovat mittaukseen tarkkuus ja sen toistettavuus. Reliabiliteetin kannalta keskeisiä tekijöitä ovat muun muassa miten onnistuneesti valittu otos edustaa perusjoukkoa, miten huolellisesti havaintoyksikköjen kaikkia muuttujia koskevat tiedot on syötetty ja millaisia mittausvirheitä tutkimuksen kysymyksiin ja vastausvaihtoehtoihin sisältyy, eli onko tutkimus mitannut haluttuja asioita riittävän kattavasti (Vilka, 2007, s.149–150). Tämän tutkimuksen reliabiliteettia ja validiteettia on arvioitu tarkemmin tämän tutkielman luotettavuutta käsittelevässä luvussa 6.4.1.

4.2.2 Laadullinen sisällönanalyysi

Aivan kuten aiemmin mainittiin, tutkielman kyselytutkimus sisälsi suljettuja ja avoimia kysymyksiä. Siinä missä suljettujen kysymysten tulosten tulkinnassa hyödynnettiin tilastollista päättelyä, niin avoimien kysymysten tulkinnassa tutkimusmenetelmänä käytettiin laadullisen sisällönanalyysin menetelmiin kuuluvaa teoriaohjaavaa aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Laadullinen sisällönanalyysi pyrkii luomaan sanallisen ja selkeän kuvauksen tutkittavasta ilmiöstä (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s.91), jonka vuoksi se soveltuu tämän kaltaisen aineiston tulkintaan käytettäväksi tutkimusmenetelmäksi erinomaisesti.

Laadullisen aineiston sisällönanalyysia voidaan pitää paitsi tutkimusmetodinä, niin myös teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää osaksi analyysia (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s.80). Laadulliseen tutkimukseen liittyvä analyysi voidaan jakaa kahteen eri ryhmään sen perusteella, ohjaako niitä tietynlainen epistemologinen tai teoreettinen asemointi, vai ei. Laadullinen sisällönanalyysi kuuluu näistä kahdesta siihen ryhmään, jota ei ohjaa tietty teoria tai epistemologia, mutta niihin voidaan melko vapaasti soveltaa erilaisia teoreettisia tai epistemologisia lähtökohtia (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s.81).

Laadullinen sisällönanalyysi voidaan edelleen kategorisoida induktiiviseen ja deduktiiviseen analyysiin sen perusteella, millaista päättelyn logiikkaa tutkimuksessa ja sen tulosten tulkinnassa on käytetty (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s.81). Induktiivisessa päättelyssä yksittäiset havainnot pyritään yleistämään, kun taas deduktiivisessä päättelyssä tavoite on päinvastainen, eli yleiset havainnot pyritään viemään yksittäiselle tasolle. Sisällön analyysin tavoitteena on tuottaa aineistoa koostamalla, järjestämällä ja tiivistämällä informaatiota tutkittavasta ilmiöstä, josta pyritään luomaan selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s.92).

Laadullinen sisällönanalyysi voidaan jakaa kolmeen eri alakategoriaan, jotka ovat aineistolähtöinen analyysi, teoriaohjaava analyysi ja teorialähtöinen

analyysi (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s.81). Tässä tutkielmassa aineiston tulkintaan käytetään induktiiviseen päättelyyn perustuvaa teoriaohjaavaa analyysia, jossa teoria nimensä mukaisesti ohjailee analyysia ja sen lopputulosta. Teoriaohjaava analyysi on eräänlainen yhdistelmä aineistolähtöistä analyysia ja teorialähtöistä analyysia. Aivan kuten aineistolähtöisessä analyysissa, niin myös teoriaohjaavassa analyysissa tutkija pyrkii rakentamaan käytössä olevasta aineistoista teoreettisen kokonaisuuden valitsemalla tutkimusaineistosta ne analyysiyksiköt, jotka ovat tutkimusongelman selvittämisen kannalta merkittävimpiä (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s.82).

Kyseinen aineisto voi koostua auki kirjoitetusta puheesta (esimerkiksi haastattelusta) tai sanallisessa muodossa olevasta aineistosta. Teoriaohjaava analyysi eroaa aineistolähtöisestä analyysissa siinä, että siinä missä analyysiyksiköt aineistolähtöisessä analyysissa eivät ole ennakoita määriteltyjä, niin teoriaohjaavassa analyysissa jo ennalta määritelty tieto, käsitteet tai teoria ohjaa valittavia analyysiyksiköitä (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s.82).

Tässä tutkielmassa edellä mainittuja analyysiyksiköitä edustavat kyselyyn vastanneiden näkemykset siitä, mitkä ovat olleet ne taustavaikuttimet (ilmiöt, trendit tai tapahtumat), jotka vaikuttavat heidän arvioonsa tietyn uhka- tai häiriötilanteen toteutumisesta Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana. Näin ollen kyselyyn vastanneita henkilöitä ohjaa jo ennalta tietty määritelty käsitteistö, jonka avulla heitä pyydetään kuvailemaan omia näkemyksiään uhka- ja häiriötilanteiden taustavaikuttimia. Teoriaohjaavan analyysi eroaa teorialähtöisestä analyysistä siten, että teoriaohjaavassa analyysissa ei ole tarkoitus testata mitään tiettyä teoriaa tai käsitejärjestelmää, vaan pikemminkin tuoda ilmi uusia näkemyksiä tutkittavasta aihepiiristä teorian ohjaamana (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s.83).

Huolimatta siitä, että kaikki sisällönanalyysin muodot poikkeavat toisistaan, on kaikissa sisällönanalyysin muodoissa tunnistettavissa kolme työvaihetta. Työvaiheiden toteutustapa vaihtelee hieman sen mukaan, onko kyseessä teorialähtöinen sisällönanalyysi, aineistolähtöinen sisällönanalyysi vai teoriaohjaava sisällönanalyysi. Ensimmäisessä analyysin työvaiheessa aineisto redusoidaan, eli pelkistetään. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että aineistoista karsitaan tutkimusongelman näkökulmasta kaikki epäoleellinen pois kerättyä dataa tiivistämällä tai pilkkomalla sitä osiin. Pelkistetyt ilmaisut koodataan, eli kirjataan ylös ja samalla luodaan pohja analyysin seuraavalle vaiheelle, klusteroinnille (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s.94).

Sisällönanalyysin toisessa työvaiheessa koodatusta datasta etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia, joiden pohjalta ne ryhmitellään ja yhdistellään eri luokkiin. Tämä työvaihe tunnetaan nimellä klusterointi, eli ryhmittely. Klusteroinnin tavoitteena on luoda pohja tutkimuksen perusrakenteelle ja samalla saada aineistosta hahmoteltua alustavia kuvauksia tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s.94). Tässä apuna voidaan käyttää erilaisia taulukoita ja analyysirunkoja, jotka helpottavat tiedon jäsentelyä ja ryhmittelyä.

Analyysin viimeisen vaiheen muodostaa aineiston käsitteellistäminen, eli abstrahointi. Tässä työvaiheessa pyritään löytämään tutkimusongelman

näkökulmasta oleellisin tieto, jonka perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä (aineistolähtöinen sisällön analyysi) tai testataan jonkun teorian toimivuutta tai paikkansapitävyyttä (teorialähtöinen sisällönanalyysi). Käytännössä tämä tapahtuu jatkamalla jo klusterointivaiheessa aloitettua tiedon luokittelua niin kauan, kun se aineiston ja tutkimustehtävän näkökulmasta on mahdollista ja tarpeellista. Apuna aineiston abstrahoinnissa voidaan käyttää luokiteltujen tietojen yhdistämistä rakentamalla luokiteltujen tietojen välille niin kutsuttuja yhdistäviä luokkia, jotka auttavat informaatio käsitteellistämässä. (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s.95). Sisällönanalyysissä tutkimustehtävä pyritään siis ratkaisemaan luokittelemalla ja yhdistelemällä empiirisestä aineistosta esiin nousseita käsitteitä ja rakentamalla näistä kuvaus tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä tai käyttäen niitä tietyn teorian tai käsitejärjestelmän testaamiseen.

Sisällönanalyysia voidaan abstrahoinnin jälkeen tutkimuksesta ja sen tavoitteista riippuen vielä jatkaa kvantifioimalla analysoitu ja luokiteltu aineisto (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s.101). Tällöin aineisto lasketaan ja saatetaan numeraaliseen muotoon, joka mahdollistaa aineiston tutkimisen kvantitatiivisten tutkimusmenetelmien avulla ja saattaa helpottaa esimerkiksi frekvenssien, eli asioiden esiintymistiheyksien hahmottamista. Kuvaus tämän tutkielman aineiston analyysissä käytetyn teoriaohjaavan analyysin työvaiheista on kuvailtu tutkielman luvussa 4.3.

4.2.3 Vertaileva tutkimusmenetelmä

Tässä tutkielmassa hyödynnetty tilastollisen päättelyn ja aineistolähtöisen sisällön analyysin lisäksi vertailevaa tutkimusmenetelmää, jonka avulla hahmotetaan valittujen tapauksien tai sosiaalisten yksiköiden välisiä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia (Jyväskylän yliopisto, 2015). Vertailevaa tutkimusmenetelmää käytetään vertailtaessa kolmen eri vastaajaryhmän vastauksia toisiinsa.

Vertailevan tutkimusmenetelmän välineinä toimivat usein tilastointi ja erilaiset kysely- ja haastattelumenetelmät, joiden tulosten avulla erilaisia ilmiöitä voidaan tarkastella suhteessa toisiin ilmiöihin. (Alapuro, 2014, s.7). Erityisesti sosiologiassa puhutaan niin kutsutusta makro- ja mikrotason vertailusta. Siinä missä makrotason vertailu keskittyy käsittelemään valtioita, tai muuta laajempia toimijoita, niin mikrotasolla tapahtuva vertailu keskittyy tarkastelemaan pienempiä kokonaisuuksia kuten yksilöitä tai ryhmiä ja heidän toimintaansa, sekä mikrotason toiminnan vaikutuksia makrotason tapahtumiin (Alapuro, 2014, s.56). Tässä tutkielmassa toteutettu vertailu tapahtuu nimenomaisesti mikrotasolla, koska vertailtavina kohteina on suhteellisen pienistä vastaajamääristä koostuvat vastaajaryhmät.

Vertaileva tutkimusmenetelmä voidaan jakaa kvantitatiiviseen ja kvalitatiiviseen vertailuun, sen mukaan mitä tutkimuksessa on tarkoituksena verrata. Yhtenä yleisenä haasteena vertailussa on pidetty ilmiöiden saattamista numeeriseen muotoon, jotta niitä voidaan vertailla (Alapuro, 2014, s.41). Tässä tutkielmassa vertailun kohteena oleva kvantitatiivinen materiaali on koottu kyselytutkimuksen avulla, jonka vastaukset ovat numeerisessa muodossa. Tämä mahdollistaa siis vastaajaryhmien välisen vertailun kvantitatiivisella tasolla.

Tutkielman kyselytutkimuksen avoimet vastaukset muodostuvat taas sanallisista vastauksista, jotka käsitellään aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla ja kvantifioidaan. Tämä niin ikään mahdollistaa vastaajaryhmien välisen vertailun ja yhtäläisyyksien ja eroavaisuuksien havaitsemisen.

Tässä tutkielmassa tapahtuvan vertailun tuloksia tarkastellessa tulee huomioida, että vertailun kohteena on yksilöiden subjektiiviset kokemukset turvallisuuden tunteesta ja uhka- ja häiriötilanteiden todennäköisyyksistä, sekä niiden taustavaikuttamista. Huolimatta siitä, että vertailun tuloksena voidaan löytää joitain yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia vastaajaryhmien välillä, tämä tutkielma ei anna vastausta siihen, mistä nuo eroavaisuudet tai yhtäläisyydet johtuvat. Tämän selvittäminen vaatisi todennäköisesti oman, erillisen tutkimuksensa. Tästä huolimatta voidaan esittää mahdollisia perusteltuja pohdintoja eroavaisuuksien ja yhtäläisyyksien mahdollisista syistä, perustuen vastaajaryhmien erilaisiin taustoihin.

4.3 Kyselytutkimuksen toteuttaminen

Tutkielman kyselytutkimus aloitettiin suunnittelemalla ja luomalla Webropol-kyselytutkimustyökaluun kyselylomake, joka sisälsi yhteensä 69 kysymystä. Kyselylomakkeen viisi ensimmäistä kysymystä olivat luonteeltaan taustoittavia ja niiden avulla pyrittiin kartoittamaan kyselyyn vastanneiden ikä, sukupuoli, koulutustausta, vastaajaryhmä jota kyselyyn vastaaja edustaa, sekä onko kyselyyn vastaaja perehtynyt Kansalliseen riskiarvioon 2023 ja sen esiin nostamiin uhka- ja häiriötilanteisiin ennen kyselyyn vastaamista. Kyselytutkimuksessa käytetty kyselylomake on tämän tutkielman liitteessä 1.

Kyselylomakkeen kysymykset 6–68 koskettivat Kansallisen riskiarvion esiin nostamia uhka- ja häiriötilanteita, joita oli yhteensä 21. Kustakin uhka- ja häiriötilanteesta oli laadittu lyhyt kuvailu, jonka avulla vastaajan oli mahdollista luoda yleiskäsitys arvioitavasta uhka- ja häiriötilanteesta. Kuhunkin uhka- ja häiriötilanteeseen liittyen vastaajalle esitettiin kolme kysymystä. Ensimmäisessä kysymyksessä vastaaja pyydettiin arvioimaan uhka- ja häiriötilanteen vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseensa asteikolla ”1. Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni”, ”2. Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni”, ”3. Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni”, ”4. Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni”, ”5. Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni” ja ”6. En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni”.

Toisessa uhka- ja häiriötilannetta koskevassa kysymyksessä vastaajaa pyydettiin arvioimaan kuinka todennäköisenä hän pitää kyseisen uhka- ja häiriötilanteen toteutumisen todennäköisyyttä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana. Vastaukset pyydettiin antamaan asteikolla ”1. Erittäin epätodennäköisenä (5 %)", ”2. Epätodennäköisenä (20 %)", ”3. Mahdollinen (40–60 %)", ”4. Todennäköisenä (75 %)", ”5. Erittäin todennäköisenä (90 %)" ja ”6. En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä”. Ne kysymykset, joissa vastaajalle

annettiin vastausvaihtoehdot 1–6 toteutettiin käyttämällä kohdassa 4.1.1 esiteltyä Likertin asteikkoa.

Kolmannessa jokaista uhka- ja häiriötilannetta käsittelevässä kysymyksessä vastaajaa pyydettiin kuvailemaan lyhyesti sitä, mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat hänen todennäköisyysarvioonsa kyseisen uhka- ja häiriötilanteen kohdistumisesta Suomeen seuraavan viiden vuoden aikana. Tähän kysymykseen vastaajaa pyydettiin vastaamaan sanallisesti.

Kyselyn viimeisessä kysymyksessä vastaajalle annettiin mahdollisuus tuoda sanallisesti ilmi, olisiko vastaajalla jotakin muuta, jota hän haluaisi nostaa esiin liittyen omaan turvallisuuden tunteeseensa tai Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamiin uhka- ja häiriötilanteisiin ja niiden todennäköisyyksiin liittyen.

Tutkielman varsinainen kyselytutkimus toteutettiin internet-kyselynä Webropol- kyselytutkimustyökalua hyödyntäen 15.-29.5.2023 välisenä aikana. Ennen varsinaista kyselyosiota vastaajalle tuotiin ilmi erillisen saatetekstin välityksellä tutkimuksen aihepiiri, tavoitteet, vastaajaryhmät, sekä määriteltiin tässä tutkielmassa käytettävä turvallisuuden tunteen käsite. Saatetekstissä tuotiin myös ilmi, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja annettuja vastauksia käsitellään anonymistisesti, että niitä ei voida yhdistää yksittäisiin vastaajiin. Saatetekstin lopuksi vastaajille tuotiin ilmi, että tutkielman valmistuttua aineisto hävitetään Jyväskylän yliopiston ohjeistuksen mukaisesti, sekä annettiin mahdollisuus tutustua Jyväskylän yliopiston tietosuojaohjeeseen.

4.4 Tutkimuksen aineisto ja sen tulkinta

Uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuutta ja todennäköisyyttä kartoittavasta aineisto muodostui pelkästään numeerisesta datasta ja sen tulkintaan käytettiin tilastollista päättelyä. Aineistosta analysoitiin kunkin kysymyksen osalta vain analyysin kannalta merkitsevät vastaukset. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että kaikki ne vastaukset, joissa kyselyyn vastaaja on vastauksessaan tuonut ilmi, että ei osaa arvioida tietyn uhka- tai häiriötilanteen vaikuttavuutta turvallisuuden tunteeseensa tai sen toteutumisen todennäköisyyttä, jätettiin varsinaisen analyysin ulkopuolelle.

Numeerisesta datasta eroteltiin kunkin uhka- ja häiriötilanteen vaikuttavuutta ja todennäköisyyttä mittaavien kysymysten osalta vastausten lukumäärä ja merkitsevien vastausten lukumäärä. Tämän jälkeen merkitsevien vastausten osalta laskettiin vastausten numeerinen keskiarvo, moodi (yleisin vastaus), keskijajonta, sekä luottamusväli. Luottamusväli kertoo, millä välillä annettujen vastausten keskiarvo on 95 % todennäköisyydellä. Mikäli luottamusväli on huomattavan suuri, kertoo se siitä, että mittauksen tulos ei ole tilastollisesti luotettava. Edellä mainitut arvot muodostivat perustan eri uhka- ja häiriötilanteiden vertailulle ja johtopäätösten tekemiselle, sekä osiltaan mahdollistavat tutkimuksen tulosten luotettavuuden arvioinnin.

Kysymyksiin, joissa pyrittiin selvittämään kyselyyn vastanneiden henkilöiden uhka- ja häiriötilanteisiin liittyvien todennäköisyysarvioiden taustavaikuttimia, vastattiin sanallisessa muodossa. Kysymyksissä vastaajaa pyydettiin jokaisen uhka- ja häiriötilanteen osalta kuvailemaan lyhyesti, mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat heidän todennäköisyysarvioonsa tietyn uhka- tai häiriötilanteen toteutumisesta Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana. Kyseiset vastaukset analysoitiin teoriaohjaavan sisällön analyysin avulla. Osiltaan kyseisen menetelmän valintaan vaikutti se, että jo kyselyssä esitetty kysymys on luonteeltaan sellainen, että se ohjaa selkeästi vastaajan ajattelua tutkimuksen tavoitteiden kannalta haluttuun suuntaan.

Kysymyksiä, joiden vastaus annettiin kirjallisessa muodossa, oli yhteensä 22 kappaletta. Kirjallisten vastausten osalta teoriaohjaava sisällön analyysi aloitettiin erottamalla analyysin kannalta merkitsevät vastaukset niistä vastauksista, jotka eivät olleet tulkittavissa sisällön analyysin avulla. Vastaukset, jotka eivät olleet tulkittavissa sisällön analyysin keinoin, olivat muodoltaan ja sisällöltään sellaisia, että niiden analysoiminen ei ollut mahdollista. Esimerkkejä tällaisista vastauksista olivat muun muassa kysymykseen vastaaminen pelkällä ajatusviivalla, lause ”en osaa sanoa” tai ”en ole perehtynyt aiheeseen”. Merkitseviksi vastauksiksi kelpasivat kaikki ne vastaukset, jotka olivat muodoltaan ja sisällöltään sellaisia, että ne antoivat jonkinlaisen vastauksen esitettyyn kysymykseen. Kaiken kaikkiaan sanallisessa muodossa olevia vastauksia annettiin 2100 kappaletta, joista 237 olivat muodoltaan tai sisällöltään sellaisia, että ne eivät olleet tulkittavissa sisällönanalyysin keinoin. Näin ollen sisällön analyysin näkökulmasta merkitsevien vastausten lukumääräksi muodostui 1863.

Sisällön analyysin toisessa vaiheessa kukin merkitsevä vastaus redusoitiin, eli pelkistettiin sellaiseen muotoon, että vastauksista karsittiin tutkimusongelman näkökulmasta kaikki epäoleellinen pois tiivistämällä dataa ja pilkkomalla sitä osiin. Tämän jälkeen klusteroitiin, eli ryhmiteltiin. Tässä vaiheessa datasta etsittiin samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia, joiden pohjalta ne ryhmiteltiin ja yhdisteltiin eri ryhmiin ja luokkiin. Tässä vaiheessa aineistosta nousi esiin alustavia kuvauksia tutkimuksen kohteen kannalta keskeisistä tekijöistä, eli todennäköisyysarvioiden taustavaikuttimista, joskin ne olivat ryhmittelyn jäljiltä hieman hajanaisia, eivätkä muodostaneet ehyitä kokonaisuuksia.

Sisällön analyysin seuraavassa vaiheessa aineisto käsitteellistettiin, eli abstrahoitettiin. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että datan luokittelua jatkettiin, sekä datojen välille luotiin yhdistäviä luokkia. Luokkien yhdistämisen avulla kuvaus tutkimuksen kohteena olevista uhka- ja häiriötilanteiden taustavaikuttimista sai selkeän muotonsa, mahdollistaen tutkimuksen kannalta oleelliseen tutkimuskysymykseen vastaamisen.

Sanallisessa muodossa olevan aineiston analyysin viimeisen vaiheen muodosti aineiston kvantifiointi. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että kunkin teoriaohjaavan sisällön analyysin avulla esiin nousseen uhka- ja häiriötilanteen taustavaikuttimen osalta tutkittiin sen frekvenssiä, eli esiintymistiheyttä. Tätä kautta kunkin uhka- ja häiriötilanteen osalta pystyttiin hahmottamaan, mitkä taustavaikuttimista olivat esiintyneet määrällisesti eniten ja toisaalta kyettiin

hahmottamaan myös ne taustavaikuttimet, jotka nousivat esiin muutamia kertoja, tai vain kerran. Samalla aineiston kvantifiointi muodosti pohjan taustatekijöiden esiintymistiheyden vertailulle eri uhka- ja häiriötilanteiden välillä.

5 AINEISTON ANALYYSI JA TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esitellään tutkimusaineiston analyysin avulla esiin nousseita keskeisimpiä tutkimustuloksia, joiden avulla muodostetaan vastaukset tutkielman tutkimuskysymyksiin ja johdetaan tutkielman johtopäätökset. Luvun ensimmäisessä alaluvussa esitellään tutkielmaan liittyvään kyselyyn vastanneiden henkilöiden taustatiedot ja niihin liittyvät tunnusluvut.

Luvun toinen alaluku keskittyy käsittelemään Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden vaikutusta kyselyyn vastanneiden henkilöiden turvallisuuden tunteeseen, sekä nostaa esiin vastaajien arviot uhka- ja häiriötilanteiden todennäköisyyksistä ja niiden taustavaikuttamista.

Luvun kolmannessa alaluvussa käsitellään vastaajaryhmien tuloksia uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuuden ja todennäköisyysarvioiden osalta ja suoritetaan vastaajaryhmien välinen vertailu.

5.1 Vastaajien taustatiedot

Kyselyyn vastanneiden taustatietoja kartoitettiin kysymällä henkilöiden ikää, sukupuoli, koulutustaustaa, sekä vastaajaryhmää johon he kuuluvat. Tämän lisäksi kyselyyn vastaajilta kysyttiin, olivatko he aiemmin tutustuneet Kansalliseen riskiarvioon 2023.

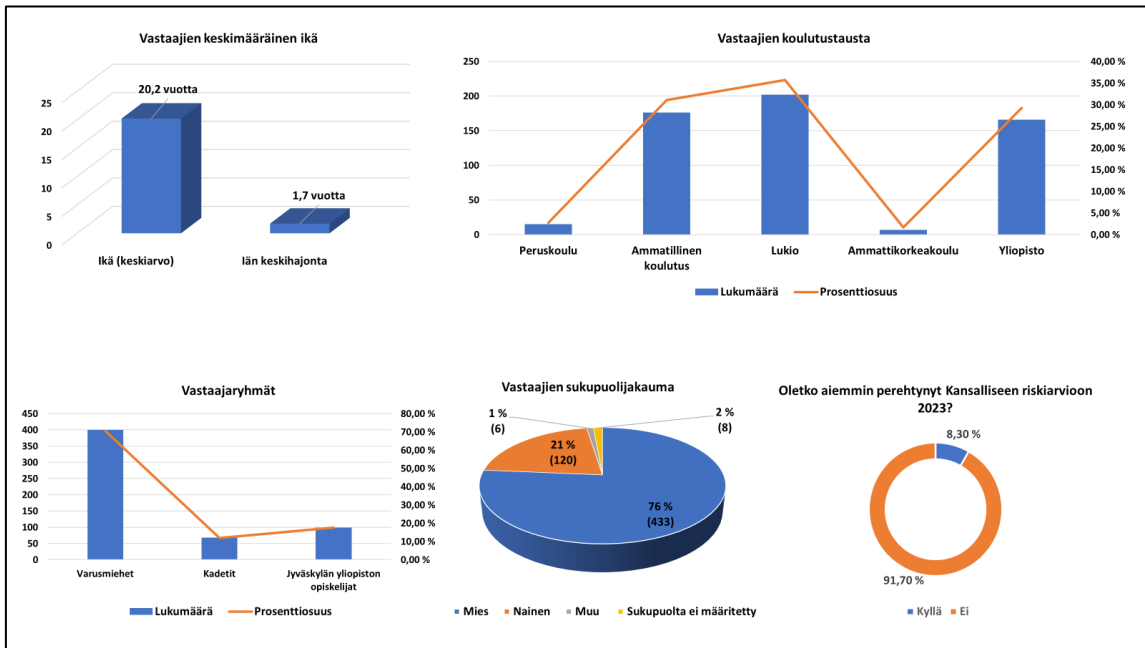
Kyselyyn vastasi yhteensä 579 henkilöä, joista 11 oli iältään yli 25- vuotiaita ja yksi oli ilmaissut ikänsä epämääräisesti. Näin ollen tutkimusotannaksi kelpaavia vastauksia annettiin yhteensä 567 kappaletta. Vastaajien joukosta nuorimmat olivat 18- vuotiaita ja vanhimmat 25-vuotiaita, vastaajien iän keskiarvon ollessa 20,2 vuotta. Vastaajien iän keskihajonta oli 1,7 vuotta.

Kyselyyn vastanneista suurin osa, 76,4 % (433) oli miehiä. Vastaajista 21,2 % (120) oli sukupuoleltaan naisia ja 1 % (6) muun sukupuolisia. Kyselyyn vastanneista 1,4 % (8) ei halunnut määritellä sukupuoltaan.

Koulutustaustaan (oppilaitos, josta viimeksi valmistunut tai jossa opiskelee parhaillaan) kyselyyn vastanneista 2,7 % (15) oli peruskoulun käyneitä, 31,1 %:lla

(176) oli ammatillinen koulutus ja 35,7 % (202) oli opiskellut tai opiskeli lukiossa. Vastaajista ammattikorkeakoulun suorittaneita tai siellä opiskelevia oli 1,2 % (7) ja yliopistossa opiskelevia tai sieltä valmistuneita 29,3 % (166).

Kyselyyn vastanneista henkilöistä 70,5 % (400) oli varusmiespalvelustaan suorittavia henkilöitä, 12 % (68) Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskelevia kadetteja ja 17,5 % (99) Jyväskylän yliopiston humanistis- yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa opiskelevia henkilöitä. Vastaajista 8,3 % (47) oli tutustunut aiemmin Kansalliseen riskiarvioon 2023 ja näin ollen 91,7 %:lle (520) kyselyyn vastanneista Kansallinen riskiarvio ja sen sisältö oli entuudestaan tuntematon. Vastaajien taustatietojen keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 7.

KUVIO 7 Vastaajien taustatietojen keskeisimmät tunnusluvut

5.2 Uhka- ja häiriötilanteisiin liittyvät tulokset

Tutkielmaan liittyvässä kyselytutkimuksessa vastaajia pyydettiin arvioimaan Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien 21:n uhka- ja häiriötilanteen vaikutusta turvallisuuden tunteeseensa, sekä arvioimaan uhka- ja häiriötilanteiden todennäköisyyttä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana. Tämän lisäksi vastaajia pyydettiin kertomaan todennäköisyysarvioonsa vaikuttavat taustavaikuttimet.

Seuraavassa on käsitelty kyselytutkimuksen keskeisimmät tulokset uhka- ja häiriötilanteen kerrallaan. Jokaisen uhka- ja häiriötilanteen osalta käsitellään vaikuttavuuteen ja todennäköisyyteen liittyvien merkitsevien vastausten keskiarvo, moodi (yleisin vastaus), sekä vastausten keskihajonta ja luottamusväli. Tämän lisäksi jokaisen uhka- ja häiriötilanteen osalta vertaillaan eri vastaajaryhmien

vastauksia, sekä esitellään teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla esiin nousseet keskeisimmät vaikuttimet todennäköisyysarvion taustalla.

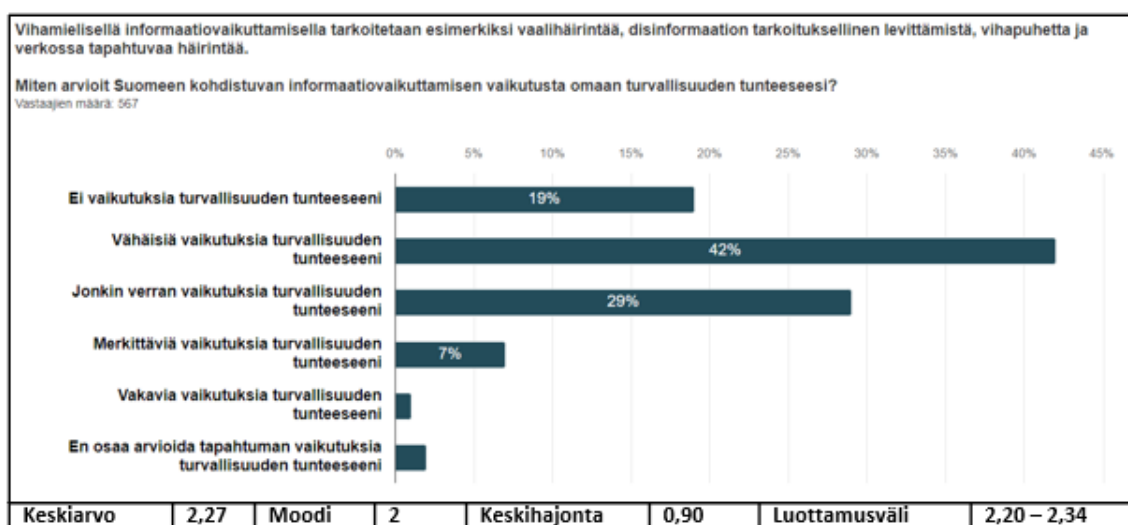
Keskiarvon, moodin, keskihajonnan ja luottamusvälin osalta on huomioitava, että ne vastaukset, joissa vastaaja on ei ole osannut arvioida uhka- ja häiriötilanteen vaikutuksia omaan turvallisuuden tunteeseensa, tai ei ole osannut arvioida sen todennäköisyyttä, on jätetty analyysin ulkopuolelle.

Todennäköisyysarvioiden taustavaikuttimia kartoittavan kysymyksen tuloksia tarkasteltaessa tulee huomioida, että vastaukset on annettu kirjallisessa muodossa ja näin ollen yhdestä vastauksesta voi olla tunnistettavissa ja eroteltavissa useampi kuin yksi vaikutin, joka on vaikuttanut kyselyyn vastanneen henkilön todennäköisyysarvioon tietyn uhka- tai häiriötilanteen toteutumiseen liittyen.

5.2.1 Vihamielinen informaatiovaikuttaminen

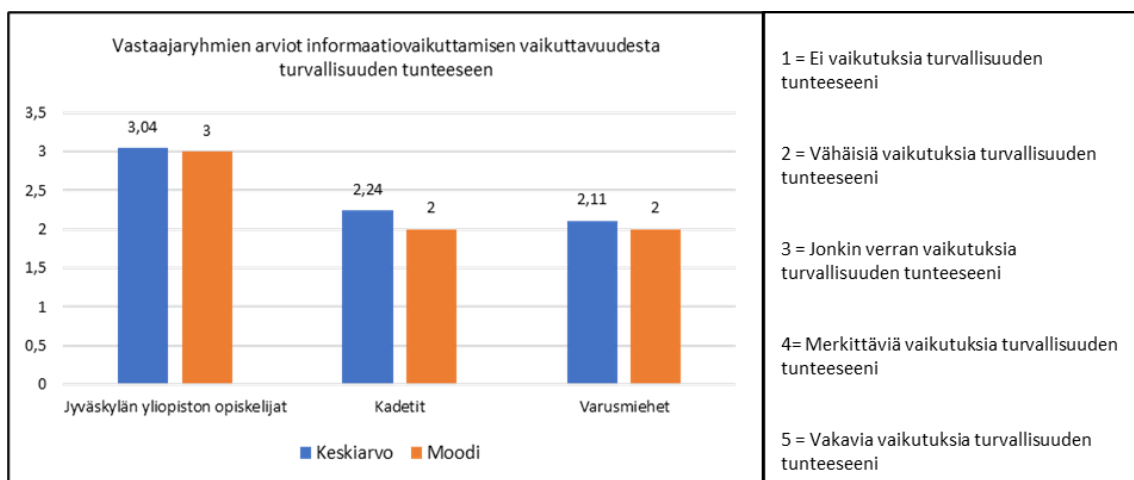
Suomeen kohdistuvan vihamielisen informaatiovaikuttamisen vaikutuksia vastaajien turvallisuuden tunteeseen kartoittavaan kysymykseen annettiin yhteensä 567 vastausta. Vastaajista 19 % (109) koki, että vihamieliselä informaatiovaikuttamiselle ei ole vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa, 42 % (239) piti vaikutuksia vähäisinä ja 29 % (165) arvioi vihamieliselä vaikuttamisella olevan jonkin verran vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa. Vastaajista 6,9 % (39) koki vihamieliselä informaatiovaikuttamisella olevan merkittäviä vaikutuksia ja 1,1 % (6) vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseensa. Vastaajista 2 % (9) ei osannut arvioida Suomeen kohdistuvan informaatiovaikuttamisen vaikutuksia omaan turvallisuuden tunteeseensa.

Vastauksien keskiarvo 558 vastaajan perusteella oli 2,27 ja moodi 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Annettujen merkitsevien vastauksien keskihajonta oli 0,90, luottamusvälin ollessa 2,20–2,34. Vastauksien prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 8.

KUVIO 8 Arviot informaatiovaikuttamisen vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

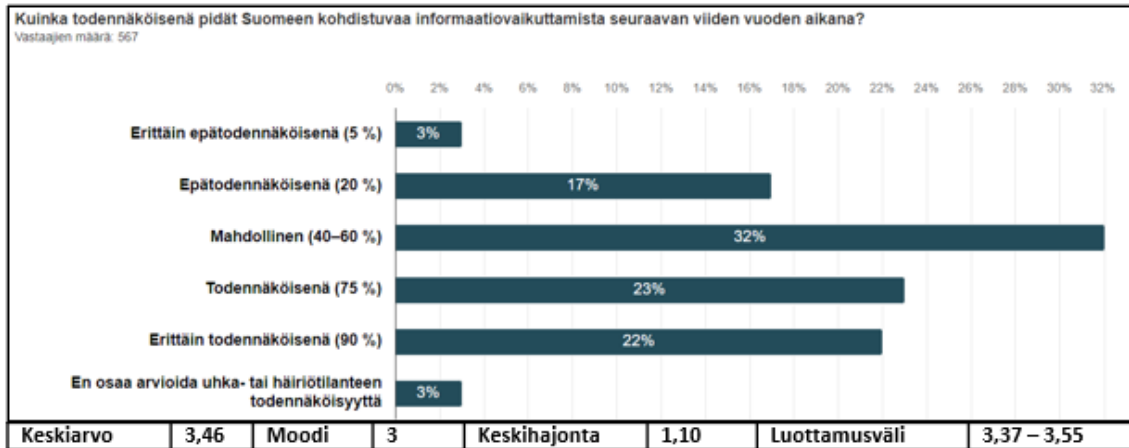
Vastaajaryhmistä selkeimmin nousi esiin kyselyyn vastanneet Jyväskylän yliopiston opiskelijat, joiden informaatiovaikuttamisen vaikuttavuuteen liittyvien vastausten keskiarvo oli 3,04 ja moodi vastausvaihtoehto 3, ”jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen”. Kyselyyn vastanneiden varusmiesten vastausten keskiarvo oli 2,11 ja moodi vastausvaihtoehto 2, ”vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen”. Maanpuolustuskorkeakoululla opiskelevien kadettienkin vastaukset jäivät niin ikään Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden vastausten arvojen alapuolelle, keskiarvon ollessa 2,24 ja yleisimmän vastauksen ollessa varusmiesten tavoin vastausvaihtoehto 2, ”vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen”. Vastaajaryhmien arviot informaatiovaikuttamisen vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 9.

KUVIO 9 Vastaajaryhmien arviot informaatiovaikuttamisen vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

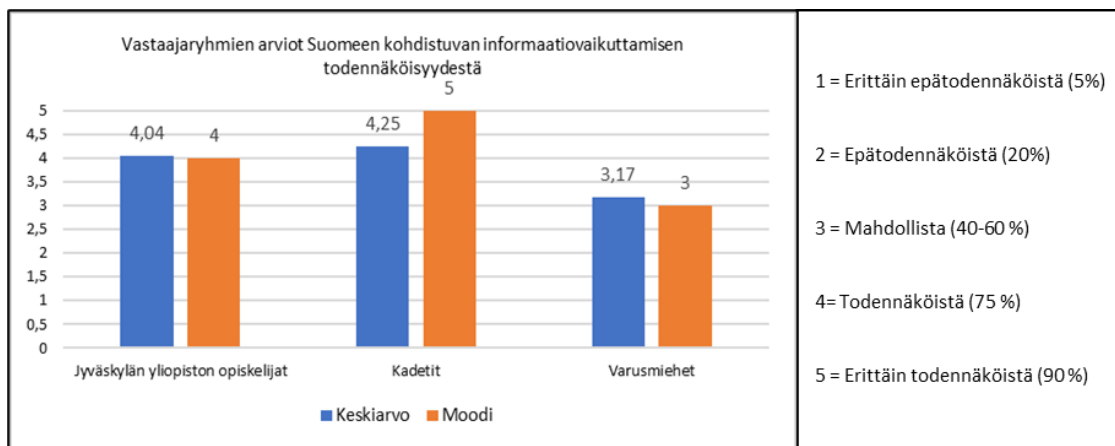
Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin arvioimaan Suomeen kohdistuvan informaatiovaikuttamisen todennäköisyyttä seuraavan viiden vuoden aikana vastasi yhteensä 567 henkilöä. Vastaajista 3 % (14) piti Suomeen kohdistuvaa informaatiovaikuttamista erittäin epätodennäköisenä, 17 % (99) epätodennäköisenä, 32,5 % (184) mahdollisena ja 22,7 % (129) todennäköisenä. Vastaajista 22 % (125) arvioi Suomeen kohdistuvan informaatiovaikuttamisen erittäin todennäköiseksi ja 2,8 % (16) ei osannut arvioida uhka- ja häiriötilanteen todennäköisyyttä laisinkaan.

Vastauksien keskiarvo 551:n vastaajan perusteella oli 3,46 ja moodi 3 (Suomeen kohdistuva informaatiovaikuttaminen mahdollista (40–60 %). Annettujen todennäköisyyssarvioiden keskihajonta oli 1,10 ja arvioiden luottamusvälin ollessa 3,37–3,55. Todennäköisyyssarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 10.

KUVIO 10 Informaatiovaikuttamisen todennäköisyyteen liittyvät arviot

Todennäköisyyssarvioissa eri vastaajaryhmien välillä oli selkeitä eroavaisuuksia. Siinä missä varusmiesten vastausten keskiarvo oli 3,17 ja moodi vastausvaihtoehto 3 "mahdollinen" (40–60 % todennäköisyys), niin Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden keskiarvo oli 4,04 ja yleisin vastaus vastausvaihtoehto 4 "todennäköinen" (75 % todennäköisyys). Vastaajaryhmistä todennäköisimpinä informaatiovaikuttamisen kohdistumista Suomeen seuraavan viiden vuoden aikana pitivät Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskelevat kadetit, joiden vastausten keskiarvo oli 4,25 ja moodi vastausvaihtoehto 5, "erittäin todennäköinen" (90 % todennäköisyys). Vastaajaryhmien arviot Suomeen kohdistuvan informaatiovaikuttamisen todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 11.

KUVIO 11 Vastaajaryhmien arviot informaatiovaikuttamisen todennäköisyydestä

Informaatiovaikuttamisen kohdistumisesta Suomeen seuraavan viiden vuoden aikana liittyvän todennäköisyyssarvion taustavaikuttumia kartoittavaan kysymykseen annettiin yhteensä 239 kirjallista vastausta. Vastauksista 223 oli muodoltaan ja esitystavaltaan sellaisia, että ne olivat tulkittavissa sisällön analyysin keinoin. Näin ollen 551:sta todennäköisyyssarvion tehneestä henkilöstä 40,5 % (223) antoi merkitsevän vastauksen kysymykseen todennäköisyyssarvionsa taustavaikuttimien liittyen. Sisällön analyysin avulla vastauksista oli tunnistettavissa seuraavat taustavaikuttimet;

1. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Ukrainan sota (84 mainintaa)
2. Todennäköisyysarvion vaikuttimena lisääntynyt informaatiovaikuttaminen, disinformaatio ja vihapuhe, sekä valeutiset ja medialukutaidon puute (52 mainintaa)
3. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Venäjä sen toteuttama informaatiovaikuttaminen (46 mainintaa)
4. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena NATO ja Suomen NATO-jäsenyys (30 mainintaa)
5. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena sosiaalisessa mediassa ilmenevä informaatiovaikuttaminen (26 mainintaa)
6. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Venäjä, sen toiminta ja luoma uhka länsimaille (20 mainintaa)
7. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena koronapandemia ja siihen liittyvät kokemukset informaatiovaikuttamisesta (15 mainintaa)
8. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena vaaleihin kohdistuva informaatiovaikuttaminen (14 mainintaa)
9. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena teknologian kehittyminen, kuten tekoäly ja internetin kehittyminen (13 mainintaa)
10. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena jokin muu ilmiö (53 mainintaa)

Vastauksiin, joissa taustavaikuttimeksi on luokiteltu jokin muu ilmiö, sisälsi mainintoja muun muassa sodista ja konflikteista (7 mainintaa), kyberhyökkäyksien käyttämisestä informaatiovaikuttamiseen (5 mainintaa) ja äärioikeiston poliittisen suosion kasvusta (3 mainintaa).

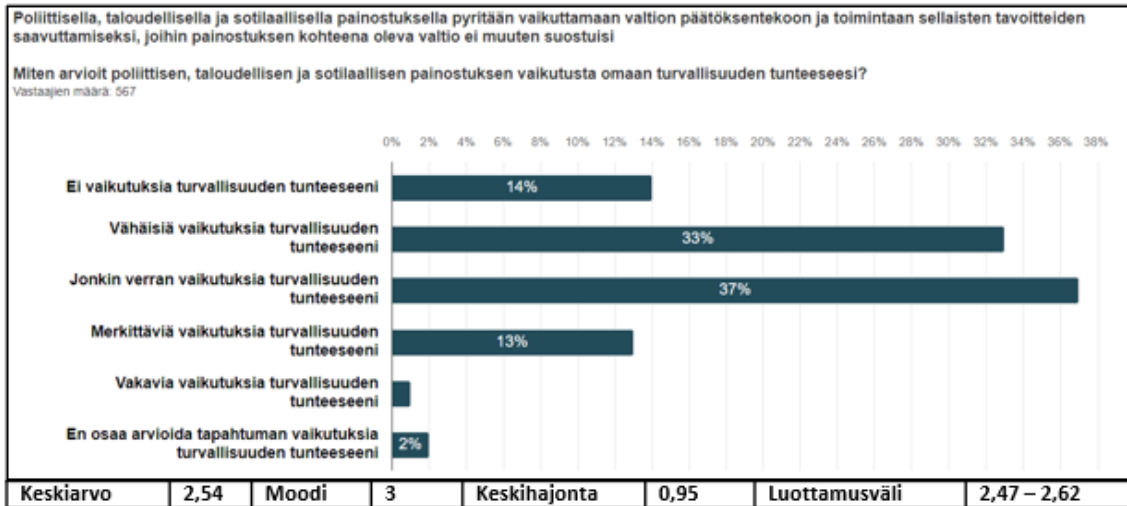
Todennäköisyysarvion taustavaikuttimiin liittyviä tuloksia tarkastellessa huomionarvoista on se, että 131 vastauksessa todennäköisyysarvion taustavaikuttimen tunnistettuna toimijana on joko suoraan tai välillisesti (Ukrainan sodan kautta) Venäjä. Tämä edustaa 58,7 %:a annetuista 223 analyysikelpoisista vastauksesta.

5.2.2 Poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostaminen

Kysymykseen jossa vastaajia pyydettiin vastamaan poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen painostuksen vaikutuksista henkilökohtaiseen turvallisuuden tunteeseen annettiin yhteensä 567 vastausta. Vastaajista 1,6 % (9) ei osannut arvioida kyseisen uhkatilanteen vaikutuksia turvallisuuden tunteeseensa. Vastaajista 14,1 % (80) koki, että uhkatilanteella ei ole vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa ja 32,8 % (186) koki, että vaikutukset turvallisuuden tunteeseen olivat vähäisiä. Suurin osa vastaajista, 36,9 % (209) kokivat että poliittisella, taloudellisella ja sotilaallisella painostamisella on jonkin verran vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa. Vastaajista 13 % (74) koki uhkatilanteen vaikutukset turvallisuuden tunteeseen merkittäväksi ja vain 1,6 % (9) kokivat vaikutukset turvallisuuden tunteeseen vakaviksi.

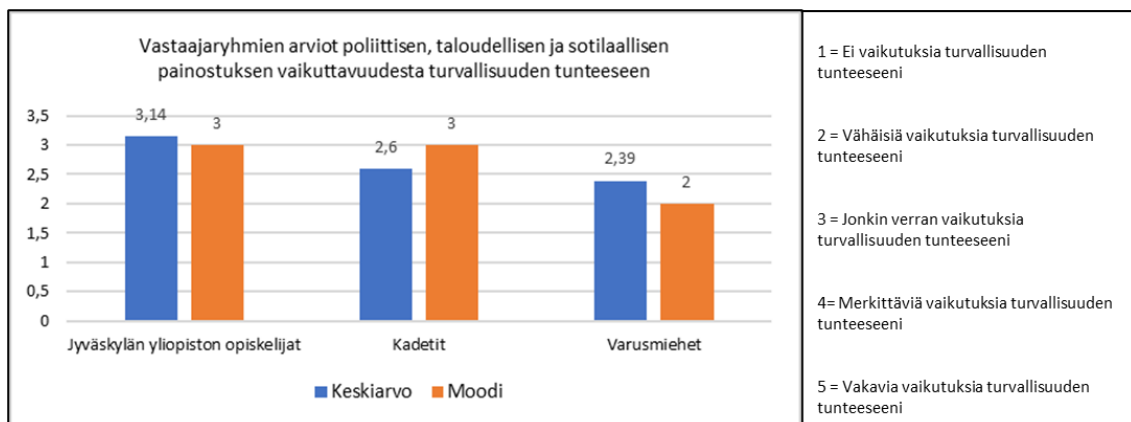
Vastauksien keskiarvo 558:n vastaajan perusteella oli 2,54, moodin ollessa 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Merkitsevien

vastausten keskihajonta oli 0,95 ja arvioiden luottamusväli 2,47–2,62. Vastauksien prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 12.

KUVIO 12 Painostuksen vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

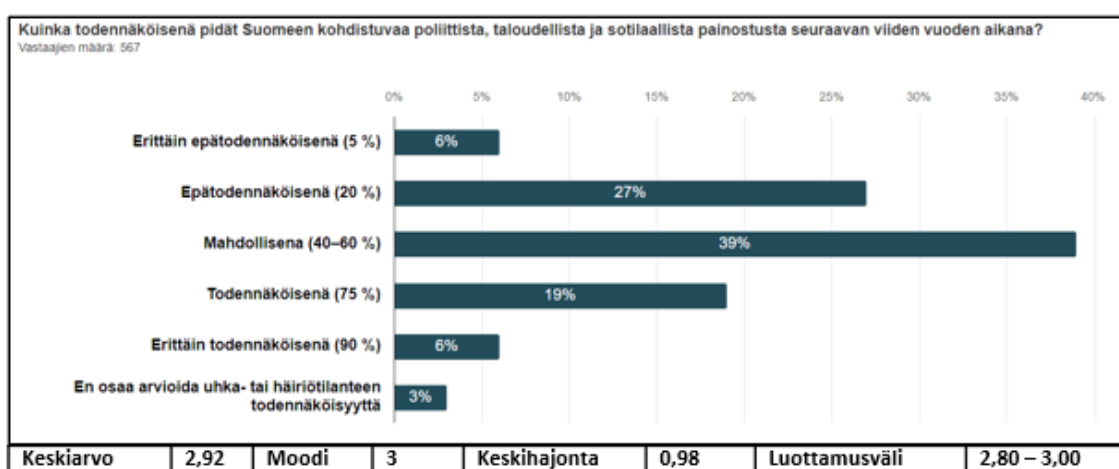
Vastaajaryhmistä eniten poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen painostuksen vaikuttavuuden omaan turvallisuuden tunteeseensa kokivat Jyväskylän yliopiston opiskelijat, joiden vastausten keskiarvo 3,14 ja moodi vastausvaihtoehto 3, ”jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni”. Kadettien vastausten keskiarvo oli 2,60 ja yleisin vastaus jakautui tasan vastausvaihtoehdon 2 ”vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni” ja vastausvaihtoehdon 3 ”jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni” kesken. Kyselyyn vastanneet varusmiehet taas kokivat uhka- ja häiriötilanteen vaikuttavan omaan turvallisuuden tunteeseensa hieman lievemmin, vastausten keskiarvon ollessa 2,39. Varusmiesten yleisin vastaus kysymykseen oli vastausvaihtoehto 2, ”vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni”. Vastaajaryhmien arviot Suomeen kohdistuvan painostuksen vaikuttavuudesta turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 13.

KUVIO 13 Vastaajaryhmien arviot poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen painostuksen vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

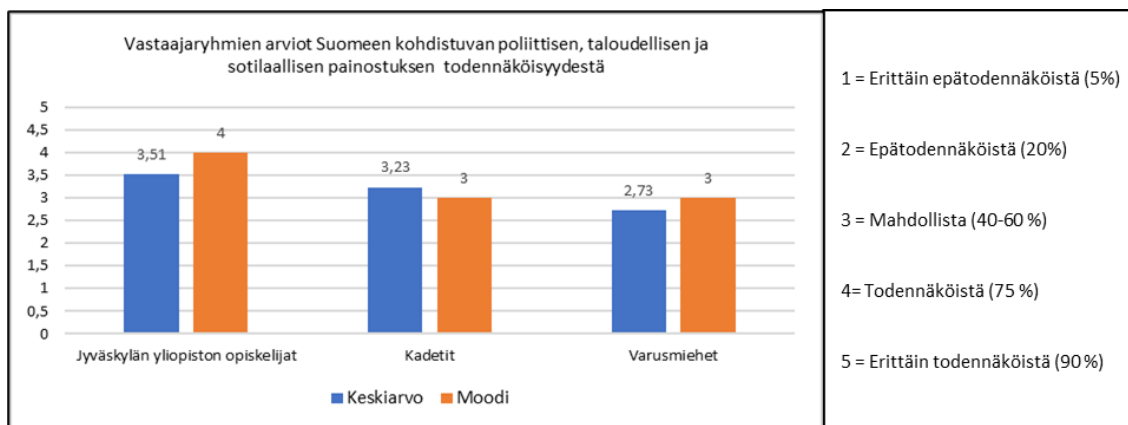
Suomeen seuraavan viiden vuoden aikana kohdistuvan poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen vaikuttamisen todennäköisyyttä arvioitiin yhteensä 567:n vastaajan toimesta, joista 3 % (17) ei osannut arvioida uhkatilanteen todennäköisyyttä laisinkaan. Vastaajista 39,5 % (224) piti painostusta mahdollisena, 26,8 % (152) epätodennäköisenä ja 18,9 % todennäköisenä. Vastaajista 6 % (33) piti painostuksen todennäköisyyttä erittäin epätodennäköisenä, kuin taas toiset 6 % (34) piti painostusta erittäin todennäköisenä.

Vastauksien keskiarvo 550 merkitsevän vastauksen perusteella oli 2,92, yleisimmän todennäköisyyttä kuvaavan vastauksen ollessa vastausvaihtoehto 3 (mahdollinen, 40–60 %:n todennäköisyys). Vastauksien keskihajonta oli 0,98 ja luottamusväli 2,80–3,00. Todennäköisyysarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 14.

KUVIO 14 Painostuksen todennäköisyyteen liittyvät arviot

Vastaajaryhmistä keskiarvon perusteella todennäköisimpinä Suomeen kohdistuvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista painostusta seuraavan viiden vuoden aikana pitivät Jyväskylän yliopiston opiskelijat. Heidän todennäköisyysarvioidensa keskiarvo oli 3,51 ja moodi vastausvaihtoehto 4, ”todennäköisenä” (90 % todennäköisyys). Maanpuolustuskorkeakoulun opiskelijoiden todennäköisyysarvioiden keskiarvo oli 3,23 ja yleisin vastaus vaihtoehto 3, ”mahdollisena” (40–60 % todennäköisyys). Epätodennäköisimpänä keskiarvon perusteella kyseisen uhka- ja häiriötilanteen toteutumista pitivät varusmiehet, joiden vastausten keskiarvo oli 2,73 ja moodi vastausvaihtoehto 3, mahdollisena” (40–60 % todennäköisyys). Vastaajaryhmien arviot Suomeen kohdistuvan painostuksen todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 15.

KUVIO 15 Vastaajaryhmien arviot poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen painostuksen todennäköisyydestä

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin kuvailemaan lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat heidän todennäköisyysarvioonsa poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen painostuksen kohdistumisesta Suomeen seuraavan viiden vuoden aikana, annettiin yhteensä 211 vastausta. Vastauksista 190 oli muodoltaan ja esitystavaltaan sellaisia, että ne olivat tulkittavissa sisällön analyysin avulla. Näin ollen siis 550:sta todennäköisyysarvionsa tehneestä 34,5 % (190) osasi määritellä todennäköisyysarvioonsa vaikuttavat taustatekijät. Sisällön analyysin keinoin vastauksista oli tunnistettavissa seuraavat taustavaikuttimet;

1. Todennäköisyys arvion taustavaikuttimena Venäjä ja sen poliittinen, taloudellinen ja sotilaallisen painostus tai niiden uhka (79 mainintaa)
2. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Ukrainan sota (68 mainintaa)
3. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena NATO ja Suomen NATO-jäsenyys (60 mainintaa)
4. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena jokin muu ilmiö (53 mainintaa)

Vastauksiin, joissa taustavaikuttimiksi on luokiteltu jokin muu ilmiö, mainittiin muun muassa Kiina ja sen intressit ja suhteet länsimaihin (9 mainintaa), käynnissä olevat sodat ja konfliktit (7 mainintaa) ja kiristynyt maailman poliittinen tilanne (6 mainintaa).

Todennäköisyysarvion tuloksia tarkastellessa huomionarvoista myös tämän uhka- ja häiriötilanteen osalta on se, että 135 vastauksessa todennäköisyysarvion taustavaikuttimena mainittiin joko suoraan tai välillisesti (Ukrainan sodan kautta) Venäjä. Tämä tarkoittaa sitä, että 71,1 %:a annetuista 190 analyysikelpoisista vastauksesta sisälsi joko suoran tai epäsuoran maininnan Venäjästä uhka- tai häiriötilanteen taustavaikuttimena.

5.2.3 Suomeen kohdistuva sotilaallinen voimankäyttö

Suomeen kohdistuvan sotilaallisen voimankäytön vaikutuksista vastaajien turvallisuuden tunteeseen liittyvään kysymykseen annettiin yhteensä 567 vastausta, joista 557 oli analyysin kannalta merkitseviä vastauksia. Vastaajista 1,8 % (10) ei osannut arvioida uhkatilanteen vaikutuksia turvallisuuden tunteeseensa. Vastaajista 12,3 % (70) koki sotilaallisen voimankäytön vaikutukset turvallisuuden tunteeseensa vakaviksi ja 18,2 % (103) merkittäväksi. Suurin osa, 29,1 % (165) koki uhkatilanteen vaikuttavan turvallisuuden tunteeseensa jonkin verran, kun taas 25,7 % (146) koki vaikutukset vähäisiksi. Vastaajista 12,9 % (73) koki, että kyseinen uhkatilanne ei vaikuta heidän turvallisuuden tunteeseensa laisinkaan.

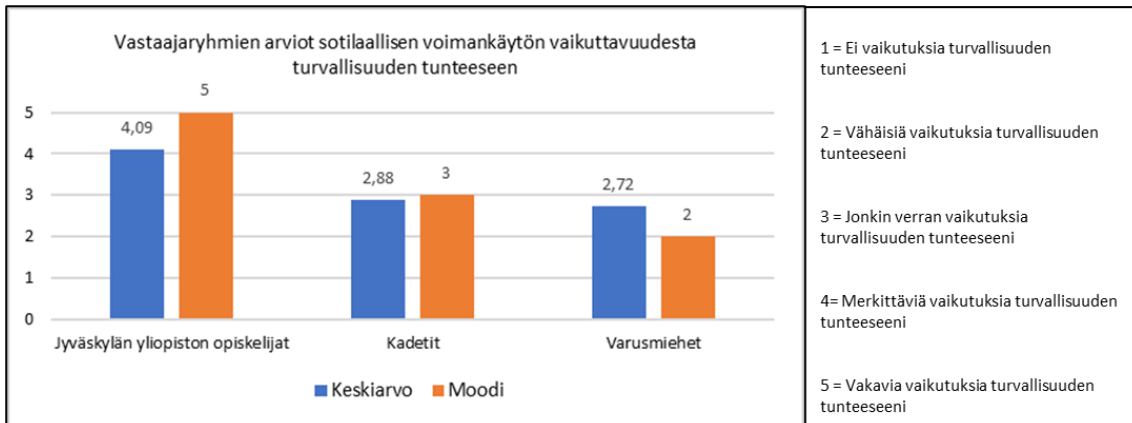
Merkitsevien vastausten keskiarvo oli 2,91 ja moodi 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Annettujen merkitsevien vastauksien keskihajonta oli 1,21, luottamusvälin ollessa 2,81–3,01. Vastauksien prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 16.

KUVIO 16 Sotilaallisen voimankäytön vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

Sotilaallisen voimankäytön vaikututtavuudessa turvallisuuden tunteeseen oli merkittäviä eroavaisuuksia eri vastaajaryhmien välillä. Siinä missä varusmiesten vastausten keskiarvo oli 2,72 ja moodi vastausvaihtoehto 2, ”vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni”, niin Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden vastaava keskiarvo oli 4,09 ja yleisin vastaus vastausvaihtoehto 5, ”vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni”. Maanpuolustuskorkeakoululla opiskelevien kadettien vastaukset osuivat kahden edellä mainitun vastaajaryhmän väliin, keskiarvon ollessa 2,88 ja yleisimmän vastauksen ollessa vastausvaihtoehto 3, ”jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni”. Vastaajaryhmien arviot Suomeen kohdistuvan sotilaallisen voimankäytön vaikuttavuudesta turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 17.

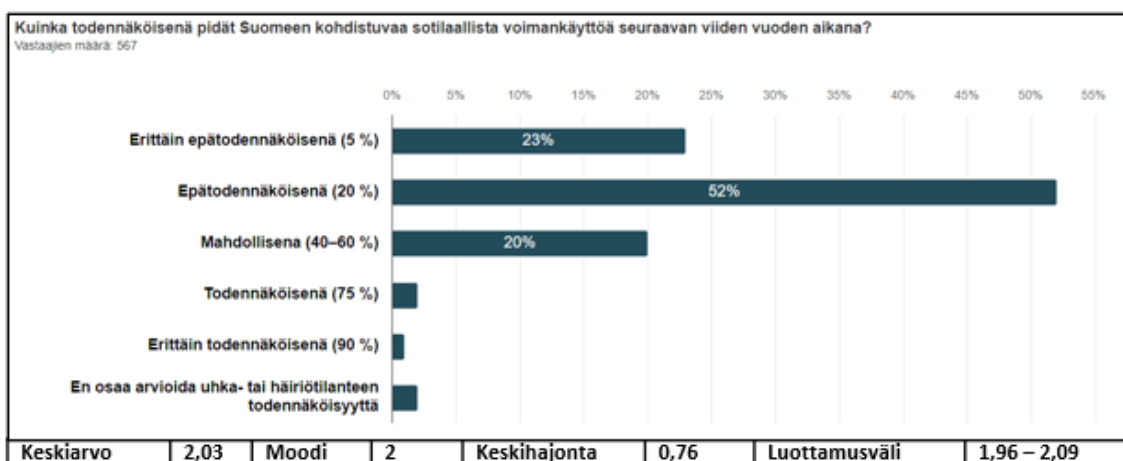

KUVIO 17 Vastaajaryhmien arviot sotilaallisen voimankäytön vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin arvioimaan Suomeen kohdistuvan sotilaallisen painostuksen todennäköisyyttä seuraavan viiden vuoden aikana, annettiin yhteensä 567 vastausta. Vastaajista 2,1 % (12) ei osannut arvioida Suomeen kohdistuvan sotilaallisen painostuksen todennäköisyyttä. Vastaajista selkeästi suurin osa, 52,2 % (296) piti uhkatilannetta epätodennäköisenä ja 23,1 % (131) erittäin epätodennäköisenä. Vastaajista 20,1 % piti kyseistä uhkatilannetta mahdollisena. Vastaajista 2 % (11) piti Suomeen kohdistuvaa sotilaallista voimankäyttöä todennäköisenä ja 0,5 % (3) arvioi sotilaallisen voimankäytön kohdistumisen Suomeen seuraavan viiden vuoden erittäin todennäköiseksi.

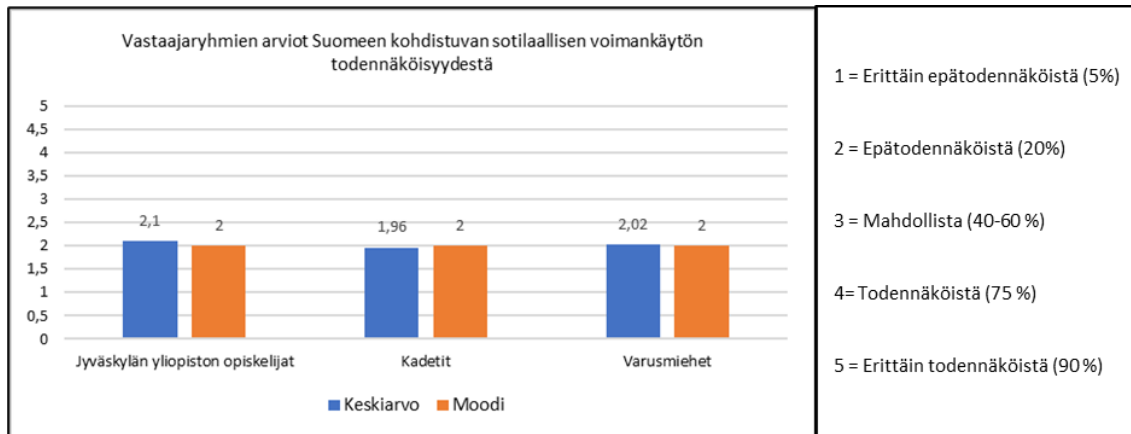
Vastauksien keskiarvo 555:n merkitsevän vastauksen perusteella oli 2,03 ja yleisin vastaus vaihtoehto 2 (epätodennäköinen, 20 % todennäköisyys). Todennäköisyysarvioiden keskihajonta oli 0,76, arvioiden luottamusvälin ollessa 1,96–2,09. Todennäköisyysarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 18.

KUVIO 18 Sotilaallisen voimankäytön todennäköisyyteen liittyvät arviot

Suomeen kohdistuvan sotilaallisen voimankäytön todennäköisyyteen liittyvissä todennäköisyysarvioissa vastaajaryhmät olivat melko homogeenisiä. Varusmiesten todennäköisyysarvioiden keskiarvo oli 2,02 ja moodi vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Kadettien vastaavien arvioiden

keskiarvo oli 1,96 ja moodi niin ikään vastausvaihtoehto 2, (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden arvioiden keskiarvo oli aiempia vastaajaryhmiä mukailleen 2,10 ja yleisin vastaus varusmiesten ja kadettien tapaan vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Vastaajaryhmien arviot Suomeen kohdistuvan sotilaallisen voimankäytön todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 19.

KUVIO 19 Vastaajaryhmien arviot sotilaallisen voimankäytön todennäköisyydestä

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin nostamaan esiin menneisyyden tai nykyhetken ilmiöitä, trendejä tai tapahtumia, jotka vaikuttavat heidän todennäköisyysarviointaan sotilaallisen voimankäytön kohdistumisesta Suomeen seuraavan viiden vuoden aikana, annettiin yhteensä 203 vastausta. Vastauksista 185 oli muodoltaan ja esitystavaltaan sellaisia, että ne olivat tulkittavissa sisällön analyysin avulla. Tämä tarkoittaa, että 555:sta todennäköisyysarvionsa tehneestä 33,3 % (185) määritteli todennäköisyysarvionsa vaikuttavat taustatekijät. Sisällön analyysin keinoin vastauksista oli tunnistettavissa seuraavat taustavaikuttimet;

1. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Ukrainan sota (84 mainintaa)
2. Todennäköisyys arvion taustavaikuttimena Venäjä ja sen luoma uhka ja potentiaali sotilaallisen voiman käyttäjänä (81 mainintaa)
3. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena NATO ja Suomen NATO-jäsenyys (79 mainintaa)
4. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena jokin muu ilmiö (45 mainintaa)

Niiden vastausten, joiden taustavaikuttimiksi on luokiteltu jokin muu ilmiö, mainittiin muun muassa Suomen uskottava maanpuolustuskyky ja valmius (12 mainintaa), sekä maailmalla käynnissä olevat sodat ja konfliktit (6 mainintaa).

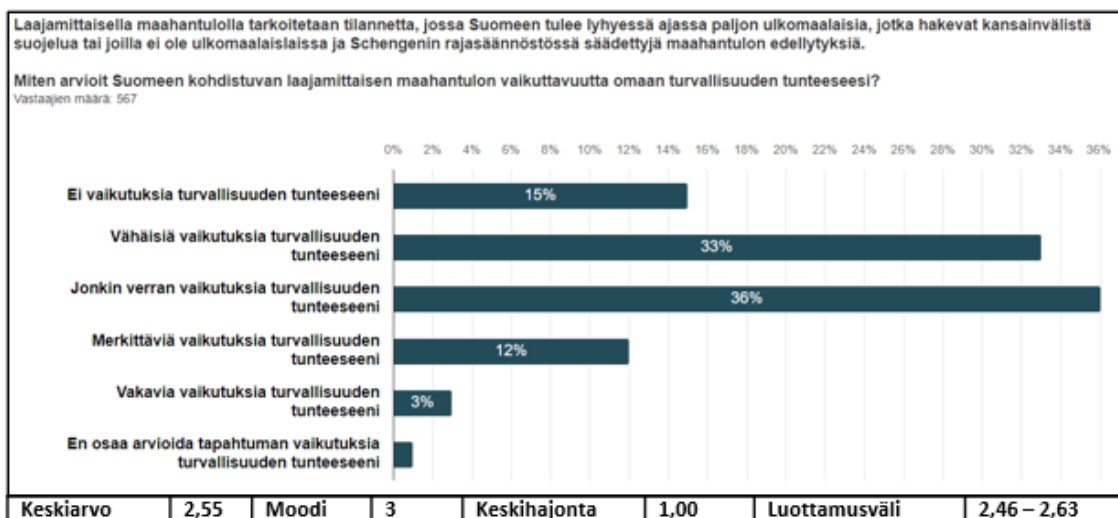
Huomionarvoista todennäköisyysarvioiden taustavaikuttimia tarkastellessa on se, että tämän uhka- ja häiriötilanteen taustavaikuttimena 136 vastauksessa mainittiin joko suoraan tai välillisesti (Ukrainan sodan kautta) Venäjä. Tämä tarkoittaa sitä, että 73,5 %:a annetuista 185 analyysikelpoisista vastauksesta

sisälsi joko suoran tai epäsuoran maininnan Venäjästä uhka- tai häiriötilanteen taustavaikuttimena.

5.2.4 Suomeen kohdistuva laajamittainen maahantulo

Suomeen kohdistuvan laajamittaisen maahantulon vaikutuksista vastaajien turvallisuuden tunteeseen liittyvään kysymykseen annettiin yhteensä 567 vastausta. Vastaajista 1,7 % (7) ei osannut arvioida uhkatilanteen vaikutuksia turvallisuuden tunteeseensa, jolloin merkitsevien vastauksien määräksi muodostui 560 vastausta. Vastaajista 36 % (204) arvioi laajamittaisella maahantulolla olevan jonkin verran vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa ja 32,8 % (186) arvioi vaikutuksien olevan vähäisiä. Merkittäväksi laajamittaisen maahantulon vaikutukset turvallisuuden tunteeseen koki 11,5 % (65) vastaajista ja vain 3,3 % (19) koki laajamittaisen maahantulon vaikuttavan heidän turvallisuuden tunteeseensa vakavasti. Vastaajista 15,2 % (86) koki, että kyseisellä uhkatilanteella ei ole vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa laisinkaan.

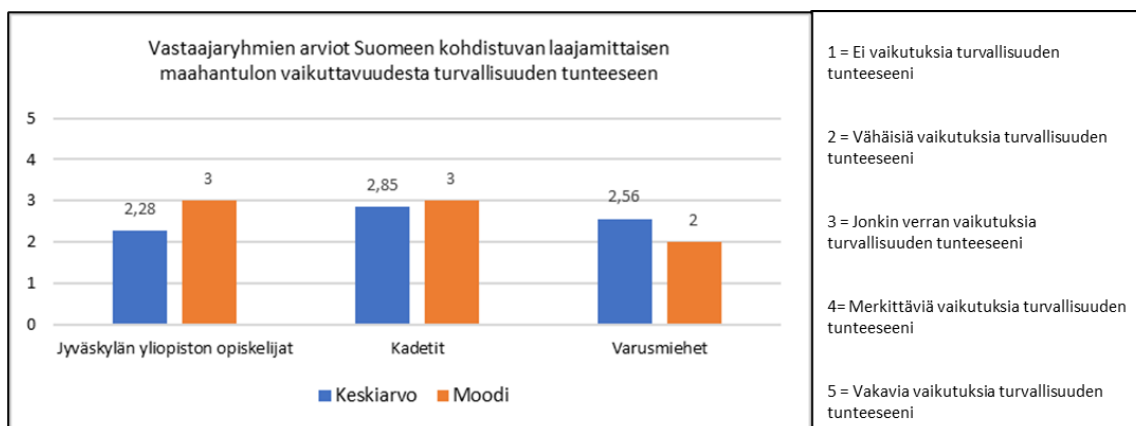
Merkitsevien vastausten keskiarvo oli 2,55 ja moodi 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Annettujen merkitsevien vastauksien keskijajonta oli 1,00, luottamusvälin ollessa 2,46–2,63. Vastauksien prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 20.

KUVIO 20 Laajamittaisen maahantulon vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

Vastaajaryhmistä omaan turvallisuuden tunteeseensa laajamittaisen maahantulon vaikutukset merkittävimmäksi kokivat Maanpuolustuskorkeakoulun kadetit, joiden vastausten keskiarvo oli 2,85 ja moodi vastausvaihtoehto 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Varusmiehillä arvioiden keskiarvo oli 2,56 ja yleisin vastaus vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Keskiarvon perusteella tarkasteltuna vähiten kyseinen uhka- ja häiriötilanne vaikutti Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden turvallisuuden tunteeseen, keskiarvon ollessa 2,28 ja yleisimmän vastauksen ollessa vastausvaihtoehto 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Vastaajaryhmien arviot

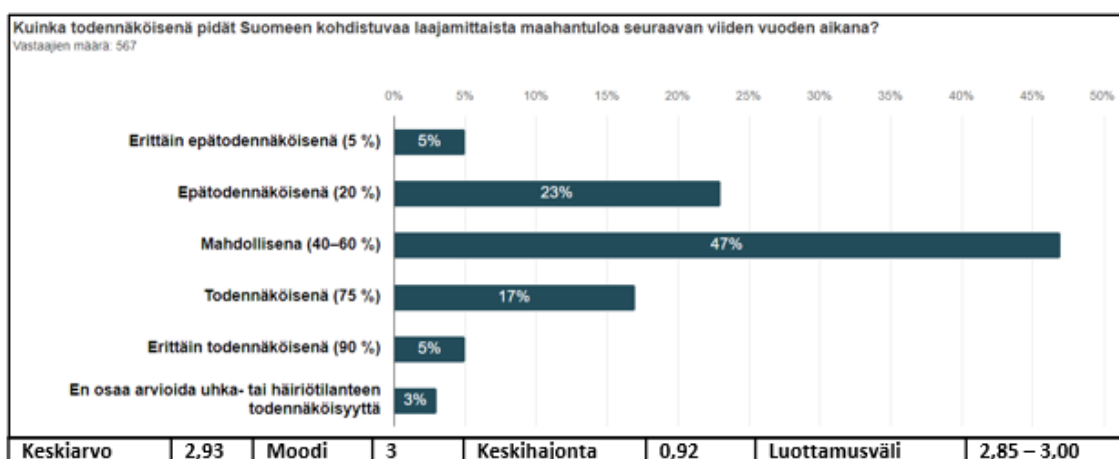
Suomeen kohdistuvan laajamittaisen maahantulon vaikuttavuudesta turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 21.

KUVIO 21 Vastaajaryhmien arviot Suomeen kohdistuvan laajamittaisen maahantulon vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

Kysymykseen, jossa pyydettiin arvioimaan Suomeen kohdistuvan laajamittaisen maahantulon todennäköisyyttä seuraavan viiden vuoden aikana, annettiin yhteensä 567 vastausta. Vastaajista 3,3 % (19) ei osannut arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä laisinkaan ja 5,5 % (31) vastaajia piti sen toteutumista erittäin epätodennäköisenä. Epätodennäköisenä Suomeen kohdistuvaa laajamittaista maahantuloa seuraavan viiden vuoden aikana piti 22,6 % (128) ja mahdollisena 46,7 % (265) vastaajista. Todennäköisenä kyseistä uhka- ja häiriötilannetta piti 16,8 % (95) ja erittäin todennäköisenä 5,1 % (29).

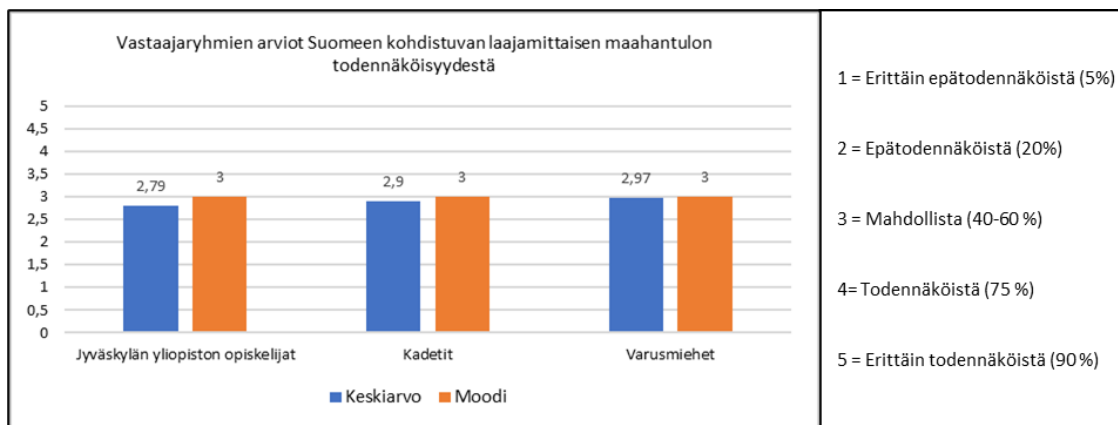
Annettujen merkitsevien vastausten keskiarvo oli 2,93 ja moodi 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Vastausten keskihajonaksi muodostui 0,92 ja luottamusväliksi 2,85–3,00. Todennäköisyyssarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 22.

KUVIO 22 Laajamittaisen maahantulon todennäköisyyteen liittyvät arviot

Suomeen kohdistuvan laajamittaisen maahantulon todennäköisyyssarvion osalta vastaajaryhmät olivat sangen yksimielisiä. Varusmiesten osalta annettujen arvioiden keskiarvo oli 2,97 ja yleisin vastaus vastausvaihtoehto 3 (mahdollisena, 40–

60 % todennäköisyys). Kadettien todennäköisyysarvioiden keskiarvo oli 2,90 ja moodi vastausvaihto 3 (mahdollisena, 40–60 % todennäköisyys), kun taas Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden keskiarvo asettui lukemaan 2,79, yleisimmän vastauksen ollessa niin ikään vastausvaihto 3 (mahdollisena, 40–60 % todennäköisyys). Vastaajaryhmien arviot Suomeen kohdistuvan laajamittaisen maahantulon todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 23.

KUVIO 23 Vastaajaryhmien arviot Suomeen kohdistuvan laajamittaisen maahantulon todennäköisyydestä

Laajamittaisen maahantulon kohdistumisesta Suomeen seuraavan viiden vuoden aikana liittyvän todennäköisyysarvion taustavaikuttimia kartoittavaan kysymykseen annettiin yhteensä 171 vastausta, joista 159 oli tulkittavissa sisällönanalyysin avulla. Näin ollen tämä tarkoittaa, että 548:sta todennäköisyysarviosta tehneestä 29 % (159) kykeni määrittelemään todennäköisyysarvioonsa vaikuttavat tekijät. Sisällön analyysin keinoin vastauksista oli tunnistettavissa seuraavat taustavaikuttimet;

1. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena muualla maailmassa (mm. Afrikassa ja Lähi-Idässä) vaikuttavat kriisit ja konfliktit (46 mainintaa)
2. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Ukrainan sota (39 mainintaa)
3. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena ilmastonmuutos (30 mainintaa)
4. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena laajamittaisen maahanmuuton käyttäminen vaikuttamisen välineenä (24 mainintaa)
5. Todennäköisyysarvioon taustavaikuttimena jokin muu ilmiö (82 mainintaa)

Vastauksissa joiden taustavaikuttimiksi on luokiteltu jokin muu ilmiö, nostettiin esiin muun muassa maahanmuuton lisääntyminen (13 mainintaa) ja vuoden 2015 pakolaisaalto (7 mainintaa).

Huomionarvoista myös tätä uhka- ja häiriötilannetta tarkastellessa on se, että yhteensä 45 vastauksessa mainittiin joko suoraan tai välillisesti (Ukrainan sodan kautta) Venäjä, joka edustaa 28,3 % annetuista vastauksista.

5.2.5 Terroristinen tai muu väkivaltainen isku

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin arvioimaan Suomen yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin kohdistuvan terroristisen tai muun väkivaltaisen iskun vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseensa annettiin yhteensä 567 vastausta. Vastaajista 1,2 % (7) ei osannut arvioida kyseisen uhkatilanteen vaikutuksia omaan turvallisuuden tunteeseensa, jolloin analyysin kannalta merkitsevien vastauksien kokonaismääräksi muodostui 560 vastausta.

Vastaajista 15,7 % (89) koki, että kyseinen uhkatilanne ei vaikuta heidän turvallisuuden tunteeseensa laisinkaan ja 25,8 % (146) koki vaikutukset vähäisinä. Suurin osa, 26,8 % (152) koki yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin kohdistuva terroristinen tai muun väkivaltainen iskun vaikuttavan jonkin verran heidän turvallisuuden tunteeseensa. Vastaajista 18,7 % (106) puolestaan koki vaikutukset merkittäviksi ja 11,8 % (67) vastaajista koki kyseisen uhkatilanteen vaikutukset turvallisuuden tunteeseensa merkittäviksi.

Merkitsevien vastausten keskiarvo oli 2,85 ja moodi 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Vastausten keskihajonta oli 1,24 ja luottamusväliksi 2,75–2,95. Vastauksien prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 24.

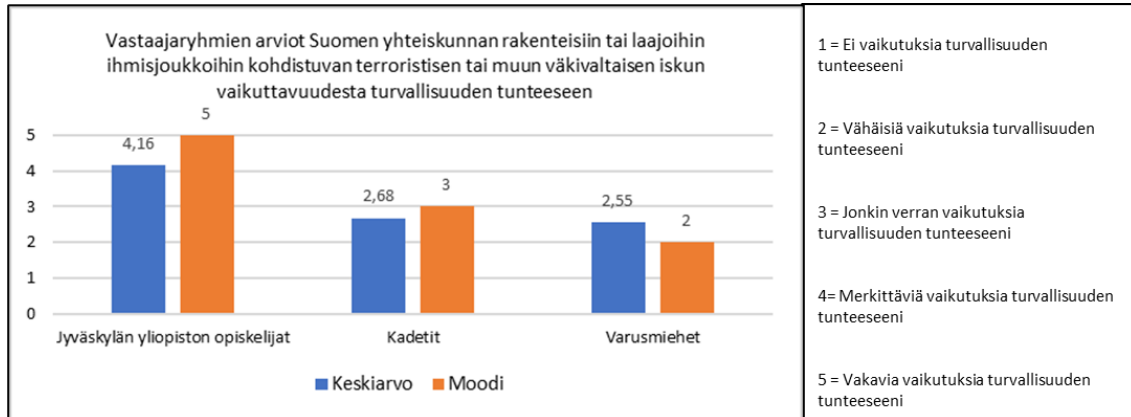

KUVIO 24 Terroristisen tai muun väkivaltaisen iskun vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

Arvioissa yhteiskunnan rakenteisiin ja laajoihin ihmisjoukkoihin kohdistuvan terroristisen tai muun väkivaltaisen iskun vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen oli vastaajaryhmien välillä selkeä ero Jyväskylän yliopiston oppilaiden ja varusmiesten ja kadettien välillä. Siinä missä Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden vastausten keskiarvo oli 4,16, niin varusmiesten vastausten keskiarvo oli 2,55 ja Maanpuolustuskorkeakoululla opiskelevien kadettien 2,68.

Moodin osalta oli hahmotettavissa vastaavanlainen eroavaisuus. Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden yleisin vastaus oli vastausvaihtoehto 5 (vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen), kun taas varusmiehillä moodi oli vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Kadettien moodi

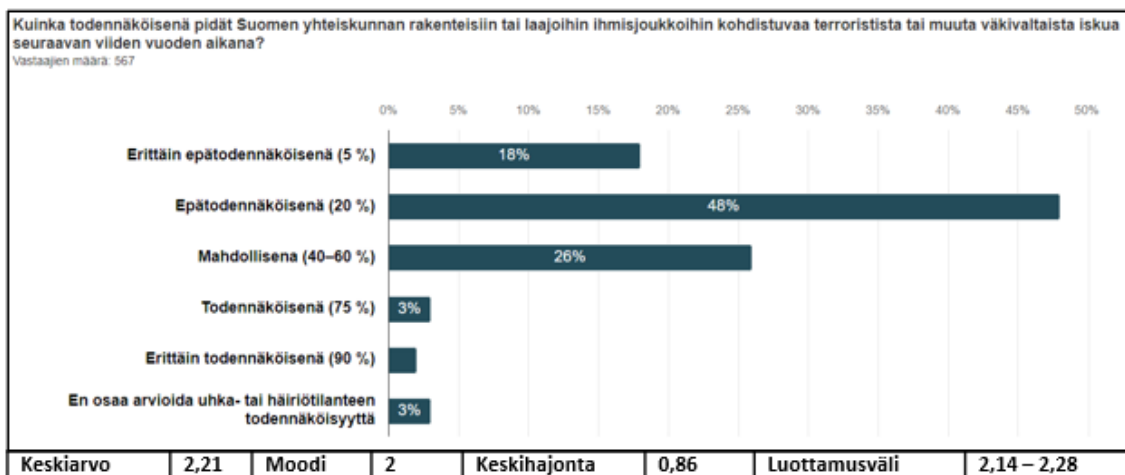
asettui Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden ja varusmiesten väliin, jakautuen tasan vastausvaihtoehtojen 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni) ja 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni) välillä. Vastaajaryhmien arviot Suomen yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin kohdistuvan terroristisen tai muun väkivaltaisen iskun vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 25.

KUVIO 25 Vastaajaryhmien arviot Suomen yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin kohdistuvan terroristisen tai muun väkivaltaisen iskun vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

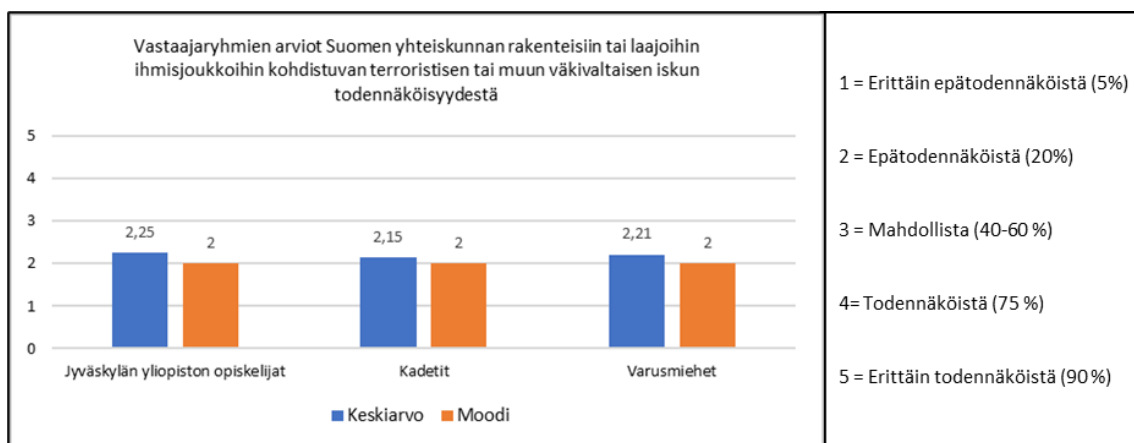
Suomen yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin kohdistuvan terroristisen tai muun väkivaltaisen iskun todennäköisyyttä seuraavan viiden vuoden aikana arvioivaan kysymykseen vastasi yhteensä 567 henkilöä. Vastajista 2,5 % (14) ei osannut arvioida kyseisen uhkatilanteen todennäköisyyttä lainkaan. Vastajista 18,3 % (104) piti kyseisen uhkatilanteen toteutumista seuraavan viiden vuoden aikana erittäin epätodennäköisenä ja valtaosa, 47,8 % (271) piti puolestaan kyseisen uhkatilanteen toteutumista epätodennäköisenä. Vastajista 26,1 % (148) arvioi kyseisen uhkatilanteen toteutumisen Suomessa mahdollisena, siinä missä vain 3,2 % (18) piti sitä todennäköisenä ja 2,1 % (12) erittäin todennäköisenä.

Merkitseviä vastauksia annettiin yhteensä 553, ja vastausten keskiarvoksi muodostui 2,21. Yleisin annettu vastaus oli vaihtoehto 2 (epätodennäköinen, 20 % todennäköisyys). Annettujen vastausten keskihajonta oli 0,86 ja luottamusväli 2,14–2,28. Todennäköisyysarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 26.

KUVIO 26 Terroristisen tai muun väkivaltaisen iskun todennäköisyyteen liittyvät arviot

Vastaajaryhmien arviot uhka- häiriötilanteen toteutumisesta Suomessa seuraavan viiden vuoden olivat sangen samankaltaisia keskenään. Varusmiesten vastausten keskiarvo oli 2,21 ja moodi vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Maanpuolustuskorkeakoulun kadettien keskiarvo oli 2,15 ja yleisin vastausvaihtoehto myös vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden vastausten keskiarvo asetui lukemaan 2,25, yleisimmän vastauksen ollessa niin ikään vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Vastaajaryhmien arviot Suomen yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin kohdistuvan terroristisen tai muun väkivaltaisen iskun todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 27.

KUVIO 27 Vastaajaryhmien arviot Suomen yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin kohdistuvan terroristisen tai muun väkivaltaisen iskun todennäköisyydestä

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin nostamaan esiin todennäköisyysarviot taustavaikuttimista, annettiin yhteensä 158 vastausta. Näistä vastauksista 11 oli muodoltaan sellaisia, että ne eivät olleet tulkittavissa sisällön analyysin keinoin. Analyysin avulla todennäköisyysarvion taustavaikuttimiksi nousivat seuraavat ilmiöt;

1. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Turun vuoden 2017 puukotusisku (29 mainintaa)
2. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena terrori-iskujen harvinaisuus Suomessa ja Suomen matala houkuttelevuus terrorismin kohteena (20)
3. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Euroopassa toteutetut terrori-iskut (20 mainintaa)
4. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena lisääntynyt maahanmuutto (15 mainintaa)
5. Todennäköisyysarvioon taustavaikuttimena jokin muu ilmiö (87 mainintaa)

Vastauksissa, joissa todennäköisyysarvion taustavaikuttimaksi on määritelty jokin muu ilmiö, nimettiin taustavaikuttimiksi muun muassa ääriliikkeiden toteuttamat terrori-iskut (8 mainintaa), Suomen NATO-jäsenyys (7 mainintaa), sekä viranomaisten kyky ennaltaehkäistä terrori-iskuja (3 mainintaa).

5.2.6 Väkivaltainen liikehdintä

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin arvioimaan isojen väkijoukkojen, ryhmien tai yhteisöjen väkivaltaisen liikehdinnän tai yhteiskuntajärjestystä vaarantavan toiminnan vaikuttavuutta heidän turvallisuuden tunteeseensa annettiin yhteensä 567 vastausta. Vastaajista 1,1 % (6) ei osannut arvioida kyseisen uhkatilanteen vaikutavuutta omaan turvallisuuden tunteeseensa, jolloin analyysin kannalta merkitseviä vastauksia annettiin yhteensä 561.

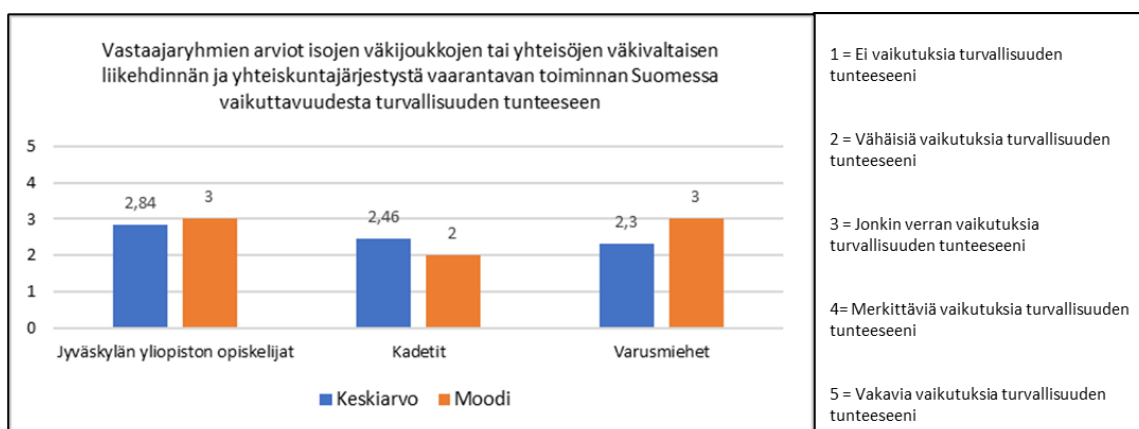
Vastaajista enemmistö, 37,4 % (212) koki kyseisen uhkatilanteen vaikuttavan jonkin verran heidän turvallisuuden tunteeseensa, kun taas 32,8 % (186) koki vaikutukset vähäisinä. Vastaajista 19,8 % (108) kokivat, että isojen väkijoukkojen, ryhmien tai yhteisöjen väkivaltaisella liikehdinnällä tai yhteiskuntajärjestystä vaarantavalla toiminnalla ei ole vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa laisinkaan. Vastaajista 8,1 % (46) piti kyseisen uhkatilanteen vaikuttavuutta turvallisuuden tunteeseensa merkittävänä ja 1,6 % (9) vakavana.

Vastauksien keskiarvo 561:n vastaajan perusteella oli 2,40 ja moodi 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Annettujen merkitsevien vastauksien keskihajonta oli 0,94, luottamusvälin ollessa 2,32–2,48. Vastauksien prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 28.

KUVIO 28 Väkivaltaisen liikehdinnän vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

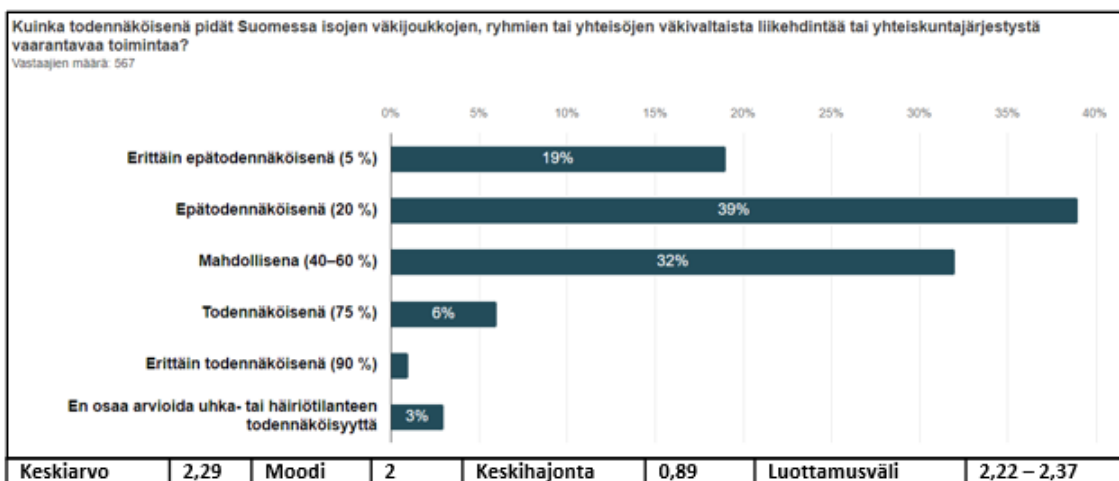
Vastaajaryhmien arvioissa isojen väkijoukkojen tai yhteisöjen väkivaltaisen liikehdinnän ja yhteiskuntajärjestystä vaarantavan toiminnan vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen oli pieniä eroavaisuuksia vastaajaryhmien välillä. Kyselyn perusteella eniten kyseinen uhka- ja häiriötilanne vaikutti Jyväskylän yliopiston oppilaiden turvallisuuden tunteeseen, sillä heidän vastaustensa keskiarvo 2,84 ja moodiksi muodostui vastausvaihtoehto 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Kadettien vastausten keskiarvo oli 2,46 ja yleisin vastaus vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen), varusmiesten keskiarvon ollessa 2,30 ja moodin jakautuessa tasan vastausvaihtoehdon 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen) ja vastausvaihtoehdon 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen) kesken. Vastaajaryhmien arviot isojen väkijoukkojen tai yhteisöjen väkivaltaisen liikehdinnän ja yhteiskuntajärjestystä vaarantavan toiminnan Suomessa vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 29.

KUVIO 29 Vastaajaryhmien arviot isojen väkijoukkojen tai yhteisöjen väkivaltaisen liikehdinnän ja yhteiskuntajärjestystä vaarantavan toiminnan Suomessa vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

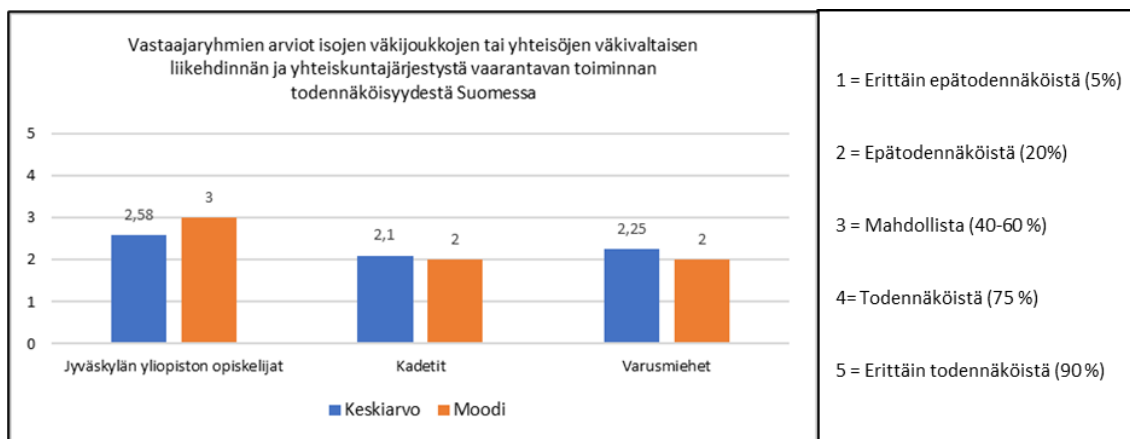
Yhteensä 567 vastaajaa vastasi kysymykseen, jossa pyydettiin arvioimaan isojen väkijoukkojen, ryhmien tai yhteisöjen väkivaltaisen liikehdinnän tai yhteiskuntajärjestystä vaarantavaa toiminnan todennäköisyyttä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana. Vastaajista 2,5 % (14) ei osannut arvioida uhka- tai häiriötilanteen vaikuttavuutta. Vastaajista 19,2 % (108) piti kyseistä tilannetta erittäin epätodennäköisenä ja suurin osa, 39,2 % (222) vastaajista piti kyseisen uhka- tai häiriötilanteen toteutumista seuraavan viiden vuoden aikana epätodennäköisenä. Kysymykseen vastanneista 32,5 % (184) piti kyseisen tilanteen toteutumista mahdollisena. Vastaajista 5,6 % (32) piti uhka- tai häiriötilanteen toteutumista todennäköisenä, siinä missä vain 1,2 % (7) piti sitä erittäin todennäköisenä.

Merkitsevien 553:n vastauksen keskiarvo oli 2,29 ja moodi 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Annettujen merkitsevien vastauksien keskihajonta oli 0,89, luottamusvälin ollessa 2,22–2,37. Todennäköisyysarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 30.

KUVIO 30 Väkivaltaisen liikehdinnän todennäköisyyteen liittyvät arviot

Vastaajaryhmien välillä oli pieniä eroavaisuuksia uhka- ja häiriötilanteen toteutumisen todennäköisyydestä seuraavan viiden vuoden aikana. Siinä missä kadettien todennäköisyysarvioiden keskiarvo oli 2,10 ja yleisin vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys), niin Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden keskiarvo 2,58 ja moodi vastausvaihtoehto 3 (mahdollisena, 40–60 % todennäköisyys). Varusmiesten arviot asettuivat kahden muun vastaajaryhmän väliin, keskiarvon ollessa 2,25 ja yleisimmän vastauksen ollessa kadettien tapaan vastausvaihtoehto 2, (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Vastaajaryhmien arviot isojen väkijoukkojen tai yhteisöjen väkivaltaisen liikehdinnän ja yhteiskuntajärjestystä vaarantavan toiminnan todennäköisyydestä Suomessa on esitelty kuviossa 31.

KUVIO 31 Vastaajaryhmien arviot isojen väkijoukkojen tai yhteisöjen väkivaltaisen liikehännän ja yhteiskuntajärjestystä vaarantavan toiminnan todennäköisyydestä Suomessa

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin nostamaan esiin todennäköisyysarvioihinsa vaikuttavia menneisyyden tai nykyhetken ilmiöitä, trendejä tai tapahtumia, annettiin 118 vastausta. Vastauksista 16 oli muodoltaan ja esitystavaltaan sellaisia, että ne eivät olleet tulkittavissa sisällön analyysin keinoin. Näin ollen kysymykseen vastasi 18,4 % todennäköisyysarvion tehneestä 553 vastaajasta. Sisällön analyysin avulla esiin nousi seuraavat vastaajien todennäköisyysarvioon vaikuttaneet tekijät;

1. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena ilmiön harvinaisuus Suomessa ja toiminnan epätyypillisuus suomalaisessa kulttuurissa (23 mainintaa)
2. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Suomen hallitusmuoto, sisäpolitiikka ja Suomen valtion vakaus (14 mainintaa)
3. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena jengiytyminen (10 mainintaa)
4. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Ruotsissa ilmenneet levottomuudet ja väkivaltaisen liikehännän (9 mainintaa)
5. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena ääriliikkeet, sekä niiden kasvu ja vaikutus kuvattuun uhka- ja häiriötilanteeseen (8 mainintaa)
6. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena luottamus Suomen ja viranomaisten kykyyn ylläpitää yhteiskuntajärjestystä (7 mainintaa)
7. Todennäköisyysarvioon taustavaikuttimena jokin muu ilmiö (50 mainintaa)

Niiden vastausten, joiden taustavaikuttimiksi on luokiteltu jokin muu ilmiö, nostettiin todennäköisyysarvion taustavaikuttimiksi muun muassa Ukrainan sota (3 mainintaa) ja rikollista elämäntapaa ihannoiva roadman- kulttuuri (3 mainintaa).

5.2.7 Julkisen talouden häiriöt

Julkisen talouden vaikuttavuutta vastaajien turvallisuuden tunteeseen mittavaan kysymykseen annettiin yhteensä 567 vastausta. Vastaajista 2,5 % (14) ei osannut arvioida julkisen talouden häiriön vaikuttavuutta omaan turvallisuuden

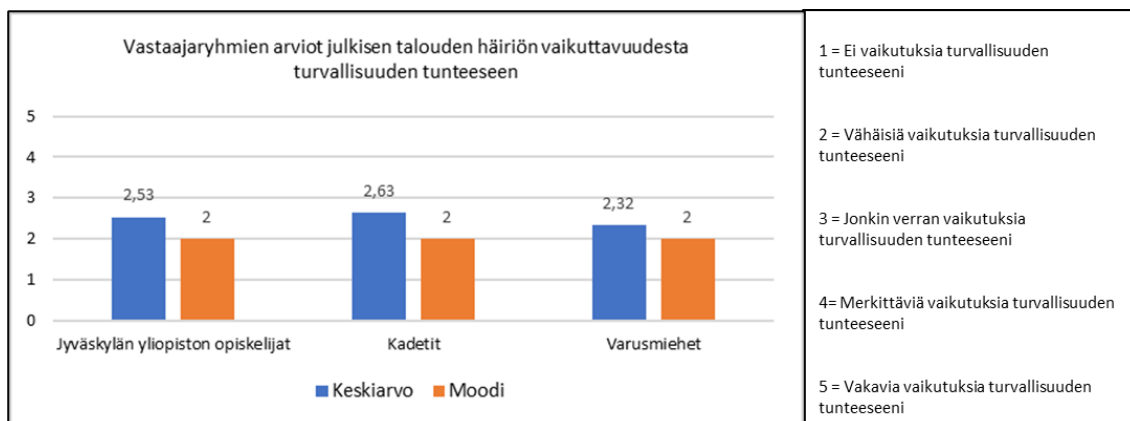
tunteeseensa ja 19,4 % (110) koki, että kyseisellä häiriötilanteella ei ole vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa. Enemmistö vastaajista, 34,9 % (198) arvioi julkisen talouden häiriön vaikuttavuuden omaan turvallisuuden tunteeseensa vähäiseksi ja 30,5 % (173) vastaajista koki, että häiriötilanne vaikuttaa jonkin verran heidän turvallisuuden tunteeseensa. Julkisen talouden häiriön vaikuttavuuden turvallisuuden tunteeseensa merkittäväksi arvioi 10,4 % (59) ja vakaviksi 2,3 % (13).

Annettujen 553:n merkitsevän vastauksen keskiarvo oli 2,40 ja moodi vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Vastauksien keskihajonta oli 1,00 ja luottamusväli 2,31–2,48. Vastauksien prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 32.

KUVIO 32 Julkisen talouden häiriön vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

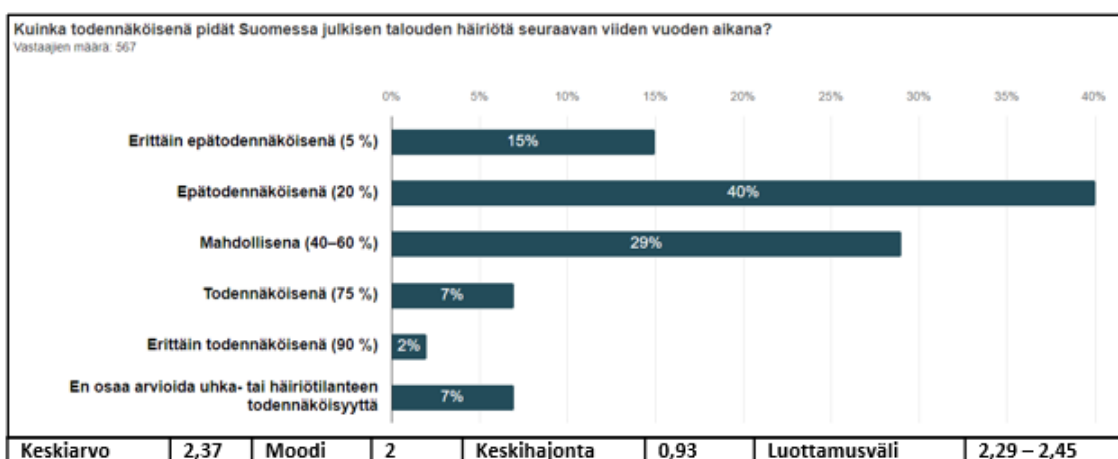
Eri vastaajaryhmien väliset eroavaisuudet julkisen talouden häiriön vaikuttavuudesta vastaajien turvallisuuden tunteeseen olivat sangen pieniä. Maanpuolustuskorkeakoulun kadettien vastausten keskiarvoksi muodostui 2,63 ja yleisin vastaus oli vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden vastausten keskiarvo oli 2,53 ja moodi kadettien tapaan vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Varusmiehet puolestaan arvioivat kyseisen uhka- ja häiriötilanteen vaikutukset hieman kadetteja ja Jyväskylän yliopiston opiskelijoita matalammaksi, sillä vastausten keskiarvo oli 2,32 ja moodi vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Vastaajaryhmien arviot julkisen talouden häiriön vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 33.

KUVIO 33 Vastaajaryhmien arviot julkisen talouden häiriön vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin arvioimaan julkisen talouden häiriön todennäköisyyttä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana, annettiin yhteensä 567 vastausta. Vastaajista selkeä enemmistö, 40,4 % (229) piti julkisen talouden häiriötä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana epätodennäköisenä ja 15 % (86) vastaajista piti sitä erittäin epätodennäköisenä. Mahdolliseksi kyseisen häiriön arvioi 28,6 % (162) vastaajista ja todennäköiseksi 7 % (40) vastaajista. Vastaajista 2,3 % (13) piti julkisen talouden häiriötä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana erittäin todennäköisenä, siinä missä 6,5 % (37) ei osannut arvioida kyseisen häiriön todennäköisyyttä lainkaan.

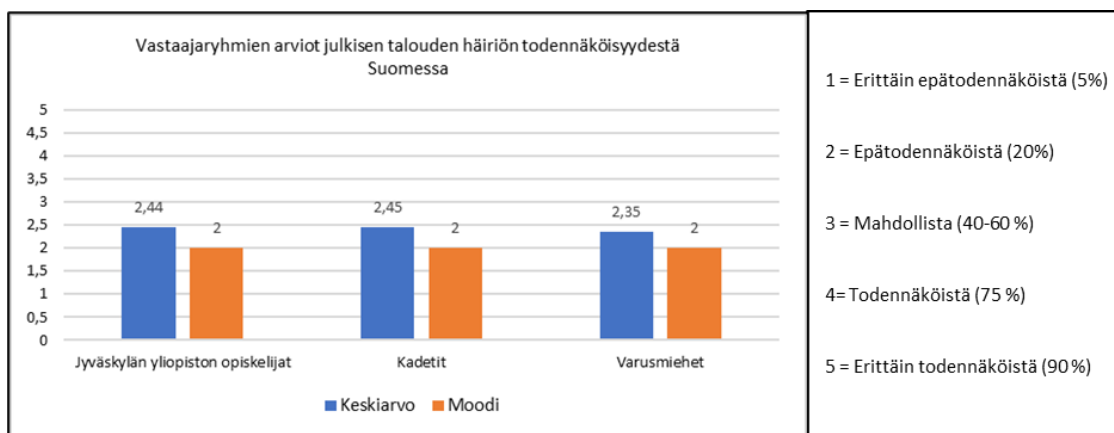
Annettujen 530:n merkitsevän vastauksen (530) keskiarvoksi muodostui 2,37, yleisimmän arvion ollessa vastavaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, todennäköisyys 20 %). Annettujen vastausten keskihajonta oli 0,93 ja luottamusväli 2,29–2,45. Todennäköisyysarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 34.

KUVIO 34 Julkisen talouden häiriön todennäköisyyteen liittyvät arviot

Vastaajaryhmien todennäköisyysarviot julkisen talouden häiriön toteutumisesta Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana olivat hyvin lähellä toisiaan. Varusmiesten vastausten keskiarvo oli 2,35, Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden 2,44 ja kadettien 2,45. Kaikkien vastaajaryhmien moodi oli keskenään sama,

vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköinen, 20 % todennäköisyys). Vastaajaryhmien arviot julkisen talouden häiriön todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 35.

KUVIO 35 Vastaajaryhmien arviot julkisen talouden häiriön todennäköisyydestä

Julkisen talouden häiriön todennäköisyysarvion taustavaikuttimia kartoittavaan kysymykseen annettiin yhteensä 98 sanallista vastausta, joista 19 oli sisällöltään ja muodoltaan sellaisia, että niitä ei pystytty tulkitsemaan sisällön analyysin menetelmin. Kokonaisuudessaan analyysiin kelpaavia vastauksia annettiin 79, joka tarkoittaa sitä, että 14,9 % kaikista 530 todennäköisyysarvion tehneestä vastasi todennäköisyysarvion taustavaikuttimia mittaavaan kysymykseen. Sisällön analyysin perusteella esiin nousivat seuraavat taustavaikuttimet;

1. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Suomen poliittinen päätöksenteko talouteen liittyen (13 mainintaa)
2. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Ukrainan sota (11 mainintaa)
3. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Suomen valtion velkaantuminen ja leikkaukset (10 mainintaa)
4. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena kyberhyökkäykset ja häiriöt kybertoimintaympäristössä (9 mainintaa)
5. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena hintojen nousu ja inflaatio (8 mainintaa)
6. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena koronapandemia ja sen vaikutukset talouteen (8 mainintaa)
7. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena jokin muu ilmiö (46 mainintaa)

Vastauksissa, joissa taustavaikuttimena oli jokin muu ilmiö, nostettiin esiin Venäjä, sekä sen asettamat talouspakotteet ja muu vaikuttaminen Suomen talouteen (5 mainintaa), sekä NATO ja NATO-jäsenyys (4 mainintaa).

5.2.8 Rahoitusjärjestelmän häiriöt

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin arvioimaan rahoitusjärjestelmän häiriöiden vaikutusta heidän turvallisuuden tunteeseensa, annettiin 567 vastausta.

Vastaajista 3,7 % (21) ei osannut arvioida häiriöiden vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseensa, joten analyysin kannalta merkitsevien vastausten lukumääräksi muodostui 546.

Vastaajista 17,8 % (101) arvioi, että kyseisillä häiriöillä ei ole vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa laisinkaan ja 29 % (164) arvioi vaikutuksien olevan vähäisiä. Vastaajista 31,9 % (181) arvioi rahoitusjärjestelmän häiriöillä olevan jonkin verran vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa, kun taas 15,5 % (88) kokivat vaikutukset merkittäviksi. Häiriöiden vaikutukset vakaviksi koki 2,1 % (12) vastaajista.

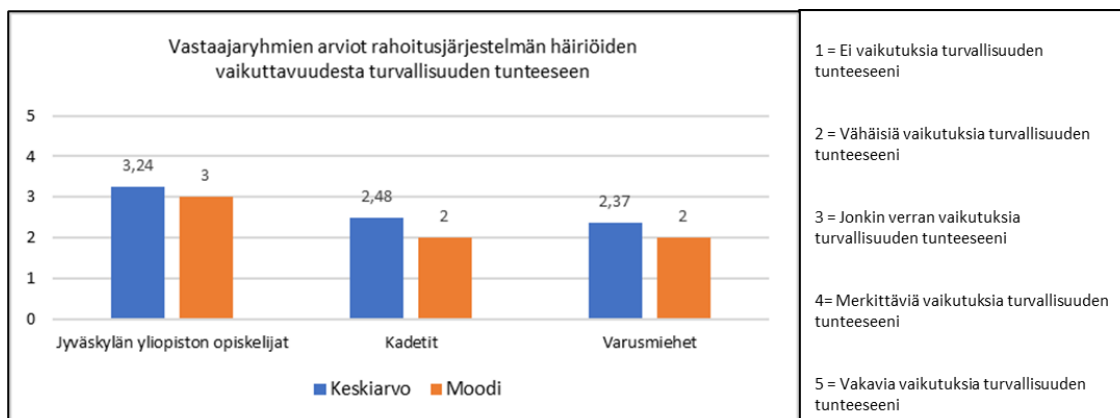
Analyysin kannalta merkittävien vastausten keskiarvoksi muodostui 2,35, moodin ollessa 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Annettujen vastausten keskihajonta oli 1,19 ja luottamusväli 2,25–2,45. Vastauksien prosentuaalinen jakautuminen ja keskeiset tunnusluvut on esitelty kuviossa 36.

KUVIO 36 Rahoitusjärjestelmän häiriöiden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

Vastaajaryhmien arvioissa rahoitusjärjestelmän häiriöiden vaikutuksista omaan turvallisuuden tunteeseensa oli jonkin verran eroavaisuuksissa. Vaikuttavimmaksi kyseisen häiriötilanteen arvioivat Jyväskylän yliopiston opiskelijat, joiden vastausten keskiarvo oli 3,24 ja moodi vastausvaihtoehto 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Kadettien ja varusmiesten arviot olivat puolestaan hieman matalammat ja lähempänä toisiaan, sillä kadettien vastausten keskiarvo oli 2,48 ja varusmiesten 2,37. Molemmilla vastaajaryhmillä yleisin vastaus oli vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Vastaajaryhmien arviot rahoitusjärjestelmän häiriöiden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 37.

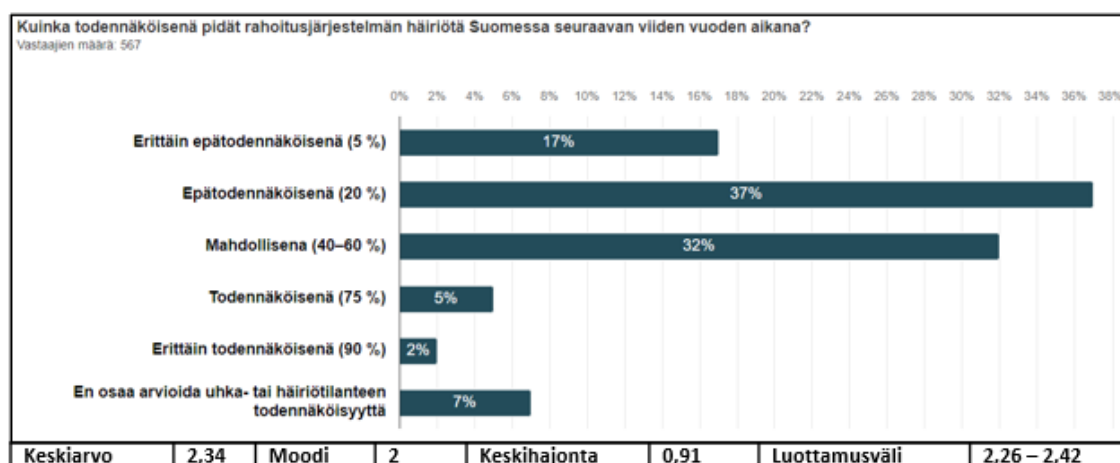

KUVIO 37 Vastaajaryhmien arviot rahoitusjärjestelmän häiriöiden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

Rahoitusjärjestelmän häiriöiden todennäköisyyttä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana arvioivaan kysymykseen annettiin yhteensä 567 vastausta. Vastaajista 6,5 % (37) ei osannut arvioida häiriötilanteen todennäköisyyttä, jolloin merkitsevien vastausten lukumääräksi muodostui 530. Vastaajista 16,9 % (96) piti rahoitusjärjestelmän häiriötä Suomessa seuraavan viiden vuoden aika erittäin epätodennäköisenä, 37,2 % (211) epätodennäköisenä ja 31,9 % (181) mahdollisena. Todennäköisenä kyseisten häiriöiden toteutumista piti 5,5 % (31) ja erittäin todennäköisenä 2 % (11).

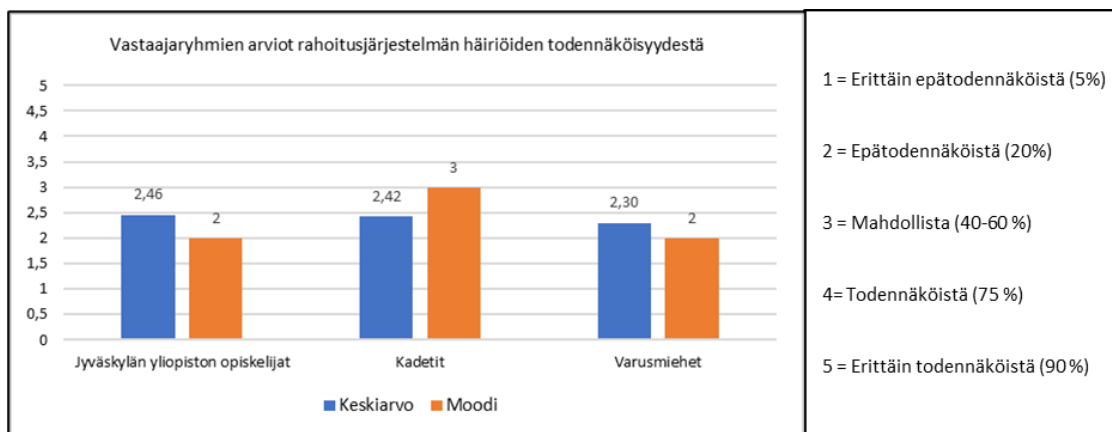
Annettujen merkitsevien vastausten keskiarvo oli 2,34, yleisimmän vaihtoehdon ollessa vastausvaihto 2 (epätodennäköisenä, todennäköisyys 20 %). Vastausten keskihajonta oli 0,91 ja luottamusväli 2,26–2,42. Todennäköisyysarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 38.

KUVIO 38 Rahoitusjärjestelmän häiriöiden todennäköisyyteen liittyvät arviot

Vastaajaryhmien väliset eroavaisuudet rahoitusjärjestelmän häiriön toteutumisen todennäköisyydestä olivat melko vähäisiä. Varusmiesten vastausten keskiarvoksi muodostui 2,30, kadettien 2,42 ja Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden 2,46. Varusmiesten ja Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden yleisin vastaus oli vastausvaihto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys), kun taas kadeteilla

yleisimmäksi vastaukseksi nousi vastausvaihtoehto 3 (mahdollisena, 40–60 % todennäköisyys). Vastaajaryhmien arviot rahoitusjärjestelmän häiriöiden todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 39.

KUVIO 39 Vastaajaryhmien arviot rahoitusjärjestelmän häiriöiden todennäköisyydestä

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin nostamaan esiin omaan todennäköisyysarvioonsa vaikuttaneita taustatekijöitä, annettiin yhteensä 78 vastausta. Vastauksista 59 oli muodoltaan sellaisia, että ne olivat tulkittavissa sisällön analyysin keinoin. Näin ollen yhteensä 14,9 % todennäköisyysarvionsa tehneestä 530 henkilöstä vastasi todennäköisyysarvion taustatekijöitä kartoittavaan kysymykseen. Sisällön analyysin avulla esiin nousivat seuraavat todennäköisyysarvioihin liittyvät taustavaikuttimet;

1. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena rahoitusjärjestelmään kohdistuvat kyberhyökkäykset, kybervaikuttaminen ja häiriöt rahoitusjärjestelmiin liittyvissä kybertoimintaympäristöissä (15 mainintaa)
2. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Suomen ulkopuolelta tuleva vaikuttaminen Suomen rahoitusjärjestelmään (11 mainintaa)
3. Todennäköisyysarvioon taustavaikuttimena jokin muu ilmiö (39 mainintaa)

Vastauksissa, joissa taustavaikuttimena oli jokin muu ilmiö, nousivat esiin muun muassa inflaatio ja hintojen nousu (5 mainintaa), Ukrainan sota (3 mainintaa) ja koronapandemia (2 mainintaa).

5.2.9 Sähkön saannin suurhäiriöt

Sähkön saannin suurhäiriön vaikutuksia vastaajien turvallisuuden tunteeseen mittaavaan kysymykseen vastasi 567 henkilöä, joista 1,4 % (8) ei osannut arvioida kyseisen häiriötilanteen vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseensa. Näin ollen analyysin kannalta merkitseviä vastauksia annettiin yhteensä 559.

Vastaajista selkeä enemmistö, 40,8 % (231) arvioi sähkön saannin suurhäiriöllä olevan jonkin verran vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa. Vähäisiksi kyseisen häiriötilanteen vaikutuksen kokivat 23,6 % (134) ja vastaajista

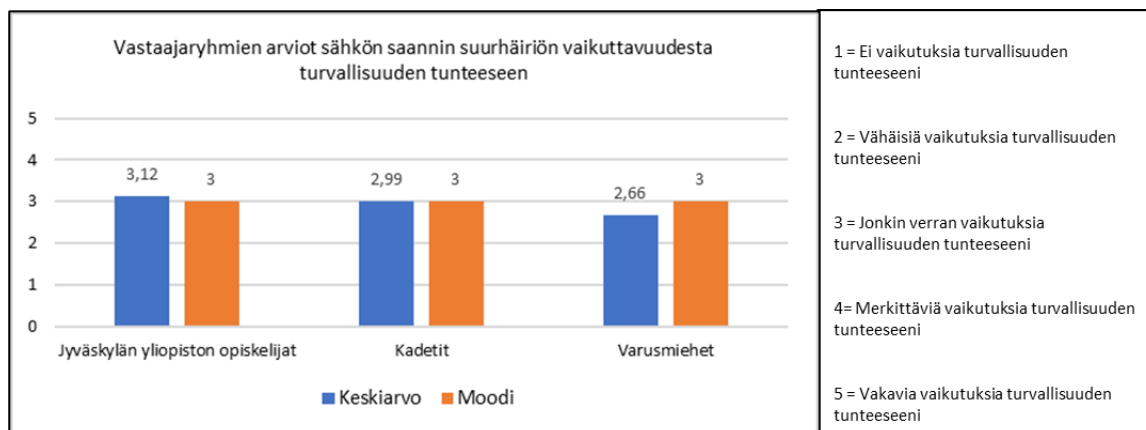
11,6 % (66) arvioi, että kyseisellä häiriötilanteella ei ole vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa. Vastaajista 19,8 % (112) arvioi sähkösaannin suurhäiriön vaikutukset omaan turvallisuuden tunteeseensa merkittäviksi, kun taas 2,8 % (16) koki häiriötilanteen vaikutukset vakaviksi.

Annettujen merkitsevien vastausten keskiarvoksi muodostui 2,78 ja yleisin annettu vastaus oli vaihtoehto 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni. Annettujen vastausten keskihajonta oli 0,99 ja luottamusväli 2,70–2,86. Vastauksien prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 40.

KUVIO 40 Sähkön saannin suurhäiriöiden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

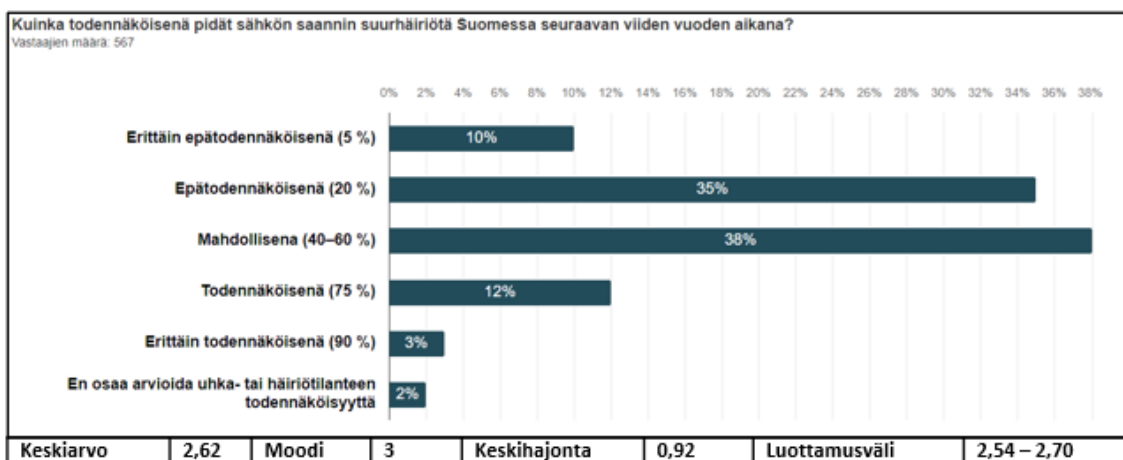
Vastaajaryhmien arviot sähkösaannin suurhäiriöiden vaikuttavuudesta heidän turvallisuuden tunteeseensa olivat toisistaan jonkin verran poikkeavia. Varusmiesten vastausten keskiarvoksi muodostui 2,66, kadettien 2,99 ja Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden 3,12. Kaikilla vastaajaryhmillä yleisin vastaus oli vastausvaihtoehto 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Vastaajaryhmien arviot sähkön saannin suurhäiriön vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 41.

KUVIO 41 Vastaajaryhmien arviot sähkön saannin suurhäiriön vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

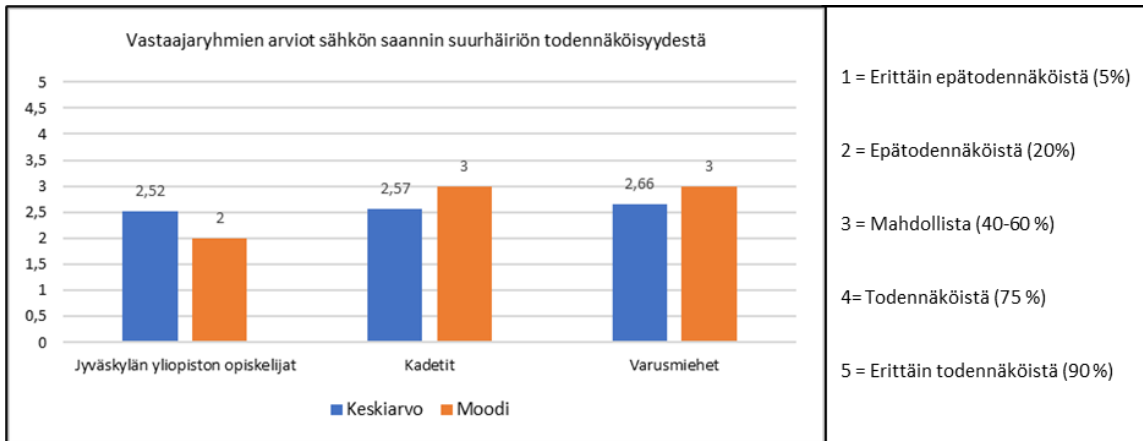
Sähkön saannin suurhäiriön todennäköisyyttä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana kartoittavaan kysymykseen vastasi yhteensä 567 henkilöä. Vastaajista 38,5 % (218) piti kyseistä häiriötilannetta mahdollisena, 35,3 % (200) epätodennäköisenä ja 9,5 % (54) erittäin epätodennäköisenä. Vastaavasti 11,6 % (66) piti sähkösaannin suurhäiriön mahdollisuutta Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana todennäköisenä ja 2,8 % (13) erittäin todennäköisenä. Vastaajista 2,3 % (13) ei osannut arvioida kyseisen häiriötilanteen todennäköisyyttä.

Annettujen 554:n analyysin kannalta merkitsevän vastauksen keskiarvo oli 2,62 ja moodi vastausvaihtoehto 3 (mahdollisena, 40–60 % todennäköisyys). Vastausten keskihajonta oli 0,92 ja luottamusväliksi muodostui 2,54–2,70. Todennäköisyysarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 42.

KUVIO 42 Sähkön saannin suurhäiriöiden todennäköisyyteen liittyvät arviot

Vastaajaryhmien todennäköisyysarviot häiriötilanteen toteutumisen todennäköisyydestä olivat hyvin lähellä toisiaan. Varusmiesten arvioiden keskiarvo oli 2,66, kun taas kadettien keskiarvoksi muodostui 2,57 ja Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden 2,52. Varusmiesten ja kadettien todennäköisyysarvioiden moodiksi muodostui vastausvaihtoehto 3 (mahdollisena, 40–60 % todennäköisyys), kun taas Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden yleisin vastaus oli vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Vastaajaryhmien arviot sähkön saannin suurhäiriön todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 43.

KUVIO 43 Vastaajaryhmien arviot sähkön saannin suurhäiriön todennäköisyydestä

Todennäköisyysarvion taustavaikuttimia kartoittavaan kysymykseen annettiin yhteensä 111 vastausta, joista sisällön analyysin keinoin tulkittavissa oli 102. Kysymykseen siis vastasi 18,4 % todennäköisyysarvion tehneestä 554 vastaajasta. Sisällön analyysin avulla esiin nousivat seuraavat todennäköisyysarvioon vaikuttavat taustatekijät;

1. Todennäköisyys arvion taustavaikuttimena Ukrainan sota (31 mainintaa)
2. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena sähkön hinnan nousu (17 mainintaa)
3. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Olkiluodon ydinvoimalaan liittyvät tekijät (15 mainintaa)
4. Todennäköisyys arvion taustavaikuttimena Venäjän toimet, jotka kohdistuvat sähkön saatavuuteen ja siihen vaikuttamiseen (15 mainintaa)
5. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Suomen riippuvuus ulkomaalaisesta sähköstä (9 mainintaa)
6. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena jokin muu ilmiö (51 mainintaa)

Arvioissa, joiden taustavaikuttimiksi on luokiteltu jokin muu ilmiö, nostettiin esiin muun muassa usko Suomen omavaraisuuteen ja omavaraisuuden kehittymiseen sähkön tuotannossa (7 mainintaa), sähkön saannin kriittisyys yhteiskunnalle ja sen vaikutus kansalaisten hyvinvointiin (6 mainintaa) ja sähkön saannin merkitys Suomen kriisinsietokyvylle ja varautumiselle (5 mainintaa). Tämän lisäksi mainintoja saivat sähköverkkojen ja -infrastruktuurin haavoittuvuus fyysisille ja kyberhyökkäyksille (5 mainintaa), sekä vastaajien luottamus sähkön saatavuuteen (3 mainintaa).

5.2.10 Polttoaineiden saannin vakavat häiriöt

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin arvioimaan polttoaineiden saannin vakavien häiriöiden vaikuttavuutta omaan turvallisuuteen, annettiin

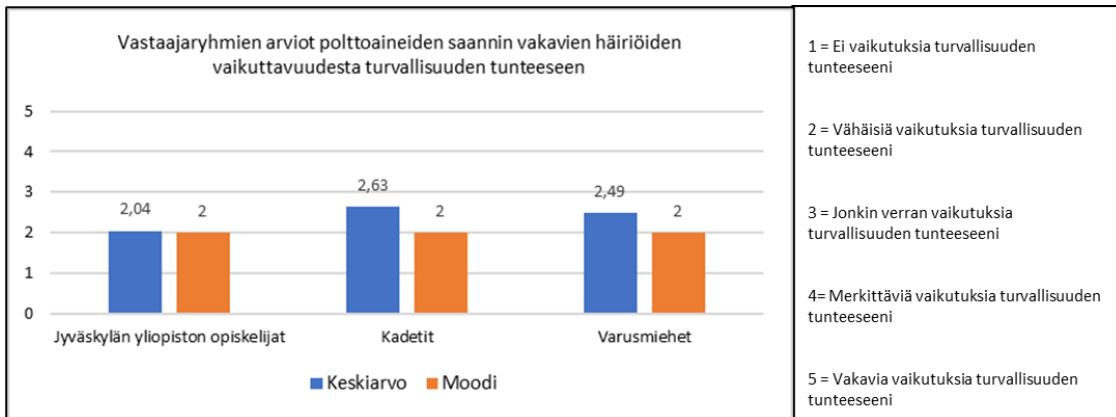
yhteensä 567 vastausta. Vastaajista 3 % (17) ei osannut arvioida häiriötilanteen vaikutusta omaan turvallisuuden tunteeseensa ja 17,6 % (100) vastaajista arvioi, että kyseisellä häiriötilanteella ei ole vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa laisinkaan. Valtaosa vastaajista, 36,9 % (209) arvioi polttoaineiden saannin vakavien häiriöiden vaikuttavan heidän turvallisuuden tunteeseensa vähäisesti ja 28 % (159) vastaajista arvioi, että häiriötila vaikuttaa heidän turvallisuuden tunteeseensa jonkin verran. Vastaajista 11,8 % (67) arvioi häiriötilanteen vaikutukset merkittäviksi ja 2,7 % (15) vakaviksi.

Annettujen merkitsevien vastausten keskiarvo oli 2,43 ja moodi 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Vastausten keskihajonta oli 1,01 ja luottamusväli 2,35–2,52. Vastauksien prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 44.

KUVIO 44 Polttoaineiden saannin vakavien häiriöiden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

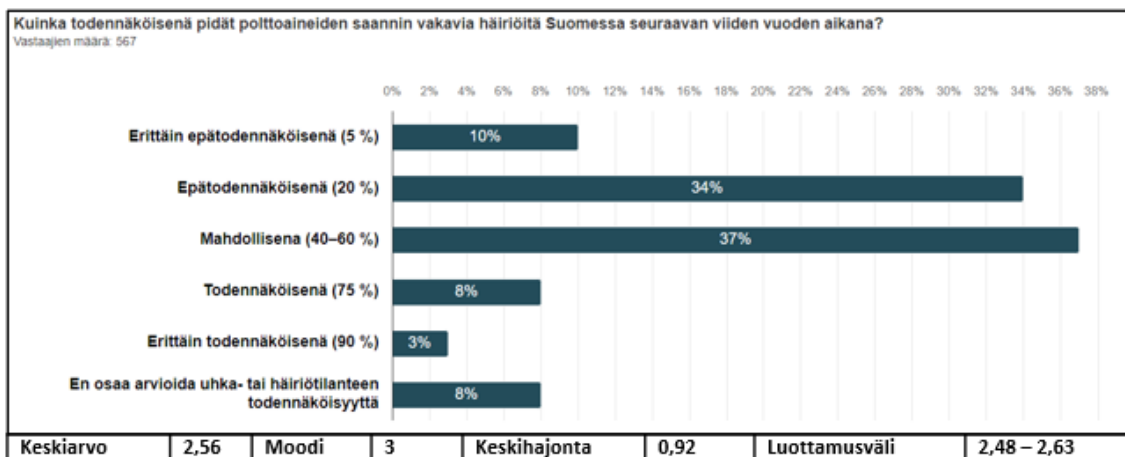
Vastaajaryhmien arvioissa polttoaineiden saannin vakavien häiriön vaikutavuudesta heidän turvallisuuden tunteeseensa oli jonkin verran eroavaisuuksia. Keskiarvon perusteella vaikuttavimmaksi kyseisen häiriötilanteen kokivat Maanpuolustuskorkeakoulun kadetit, joiden vastausten keskiarvoksi muodostui 2,63. Varusmiesten vastausten keskiarvo oli 2,49 ja Jyväskylän yliopiston oppilaiden hieman kadetteja ja varusmiehiä matalampi, eli 2,04. Kaikkien vastaajaryhmien moodi oli vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Vastaajaryhmien arviot polttoaineiden saannin vakavien häiriöiden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 45.

KUVIO 45 Vastaajaryhmien arviot polttoaineiden saannin vakavien häiriöiden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin arvioimaan polttoaineiden saannin vakavien häiriöiden toteutumisen todennäköisyyttä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana, annettiin yhteensä 567 vastausta. Vastaajista 8 % (43) ei osannut arvioida kyseisen häiriön todennäköisyyttä lainkaan ja 10,4 % (59) piti kyseisen häiriötilanteen toteutumista erittäin epätodennäköisenä. Epätodennäköiseksi häiriötilanteen toteutumisen arvioi 34,4 % (195) vastaajista ja mahdolliseksi 36,7 % (208) vastaajista. Todennäköiseksi häiriön toteutumisen arvioi 7,7 % (44) vastaajista ja erittäin todennäköiseksi 3,2 % (18).

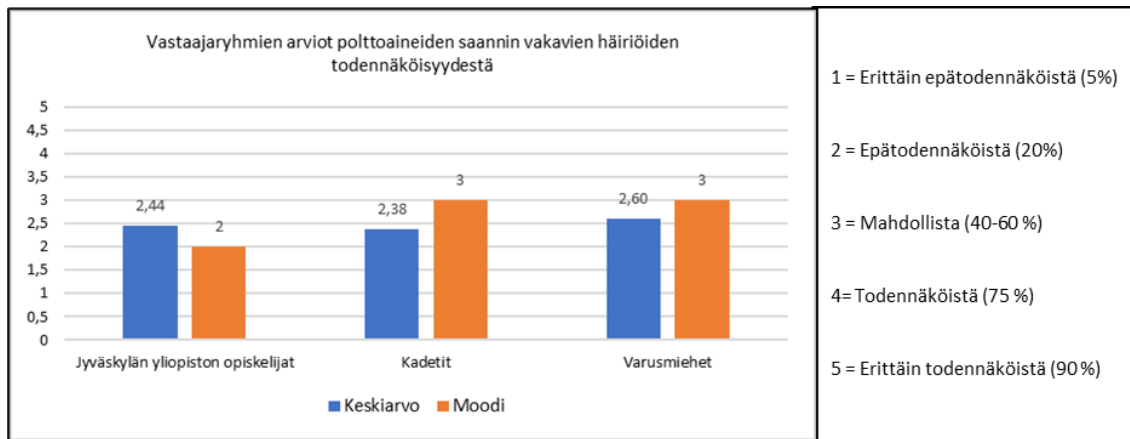
Vastausten keskiarvo 524:n merkitsevän vastauksen perusteella oli 2,56, moodin ollessa 3 (mahdollisena, 40–60 % todennäköisyys). Vastausten keskihajonta oli 0,92 ja vastausten luottamusväliksi muodostui 2,48–2,63. Todennäköisyysarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 46.

KUVIO 46 Polttoaineiden saannin vakavien häiriöiden todennäköisyyteen liittyvät arviot

Todennäköisyysarviot vastaajaryhmien välillä liittyen polttoaineiden saannin vakavien häiriöiden toteutumiseen Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana olivat sangen yhteneväisiä. Varusmiesten vastausten keskiarvo oli 2,60, Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden 2,44 ja kadettien 2,38. Varusmiesten ja kadettien moodi oli keskenään sama, eli vastausvaihtoehto 3 (mahdollisena, 40–60 %

todennäköisyys), kun taas Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden yleisin vastaus oli vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Vastaajaryhmien arviot polttoaineiden saannin vakavien häiriöiden todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 47.

KUVIO 47 Vastaajaryhmien arviot polttoaineiden saannin vakavien häiriöiden todennäköisyydestä

Polttoaineiden saannin vakavien häiriöiden toteutumiseen liittyvien todennäköisyysarvioiden taustatekijöitä kartoittavaan kysymykseen annettiin 75 vastausta, joista 68 oli esitetty sellaisessa muodossa, että ne kyettiin tulkitsemaan sisällön analyysin menetelmin. Tämä edustaa 13 % annetuista 524 todennäköisyysarviosta. Sisällön analyysi nosti esiin seuraavat taustavaikuttimet todennäköisyysarvion taustalla;

1. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena polttoaineen hinnan nousu (19 mainintaa)
2. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Ukrainan sota (18 mainintaa)
3. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Venäjä ja sen vaikutus polttoaineiden saatavuuteen (17 mainintaa)
4. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimen ajokin muu ilmiö (46 mainintaa)

Vastauksissa, joissa taustavaikuttimena oli jokin muu ilmiö, nostettiin esiin todennäköisyysarvioon vaikuttavina tekijöinä muun muassa konfliktien ja sotien vaikutus polttoaineen saatavuuteen (8 mainintaa), sekä vastaajien usko polttoaineen jatkuvaan saatavuuteen (5 mainintaa) ja usko polttoaineen saatavuuden heikkenemiseen (4 mainintaa).

Huomionarvoista myös tätä uhka- ja häiriötilannetta tarkastellessa on se, että yhteensä 32 vastauksessa mainittiin joko suoraan tai välillisesti (Ukrainan sodan kautta) Venäjä, joka edustaa 42,6 % annetuista vastauksista.

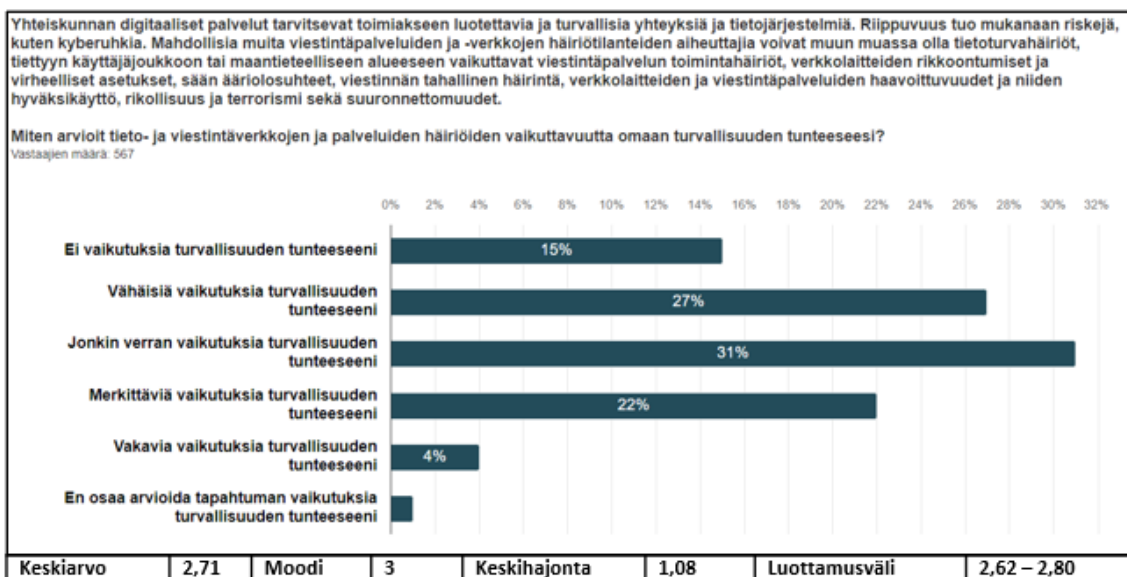

5.2.11 Tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöt

Tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöiden vaikuttavuutta vastaajien turvallisuuden tunteeseen mittaavaan kysymykseen annettiin 567 vastausta. Vastaajista 1,4 % (8) ei osannut arvioida kyseisen häiriötilanteen vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseensa, joten analyysin kannalta merkitsevien vastausten kokonaismääräksi muodostui 559.

Vastaajista 15 % (85) koki, että tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöt eivät vaikuta heidän turvallisuuden tunteeseensa laisinkaan, 27,3 % (155) piti vaikutuksia vähäisinä ja 30,7 % (174) arvioi häiriötilanteella olevan jonkin verran vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa. Vastaajista 22,1 % (125) arvioi kyseisen häiriötilanteen vaikutukset merkittäviksi ja 3,5 % (20) arvioi häiriötilanteella olevan vakavia vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa.

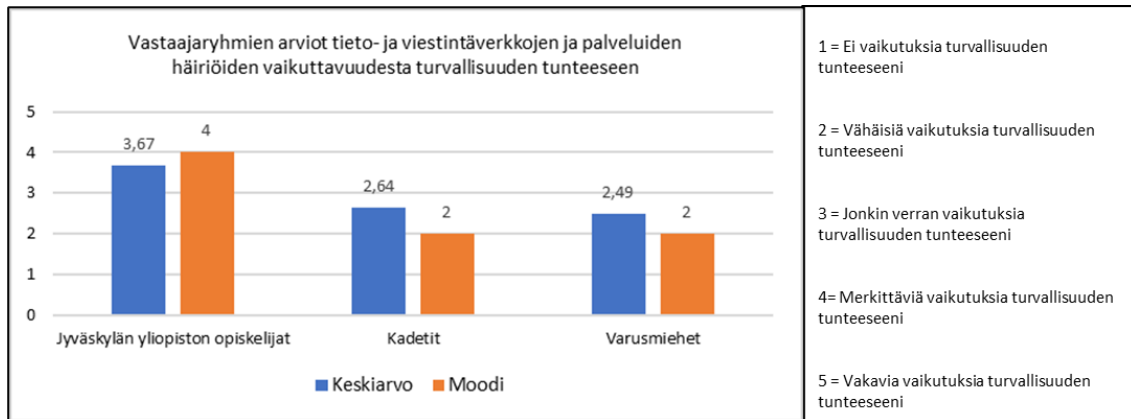
Annettujen vastausten keskiarvoksi muodostui 2,71 ja yleisin vastaus oli vaihtoehto 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Vastausten keskihajonta oli 1,08 ja luottamusväli 2,62–2,80. Vastauksien prosentuaalinen jakauminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 48.

KUVIO 48 Tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöiden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

Arvioissa tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöiden vaikuttavuudesta kyselyyn vastanneiden henkilöiden turvallisuuden tunteeseen oli jonkin verran eroavaisuuksia eri vastaajaryhmien välillä. Kyselyn perusteella vastaajaryhmistä eniten kyseinen häiriötilanne vaikutti Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden turvallisuuden tunteeseen. Heidän vastaustensa keskiarvo oli 3,67 ja moodi vastausvaihtoehto 4 (merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Maanpuolustuskorkeakoulun kadettien vastausten keskiarvo oli 2,64 ja yleisin vastaus vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Kyselyyn vastanneiden varusmiesten vastausten keskiarvoksi muodostui 2,49 ja yleisin vastaus oli kadettien tapaan vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia

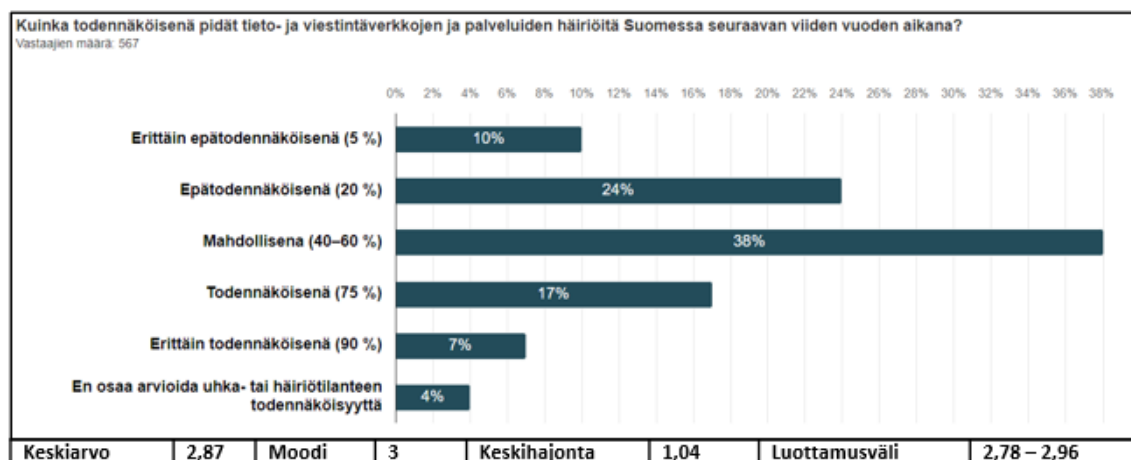
turvallisuuden tunteeseeni). Vastaajaryhmien arviot tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöiden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 49.

KUVIO 49 Vastaajaryhmien arviot tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöiden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

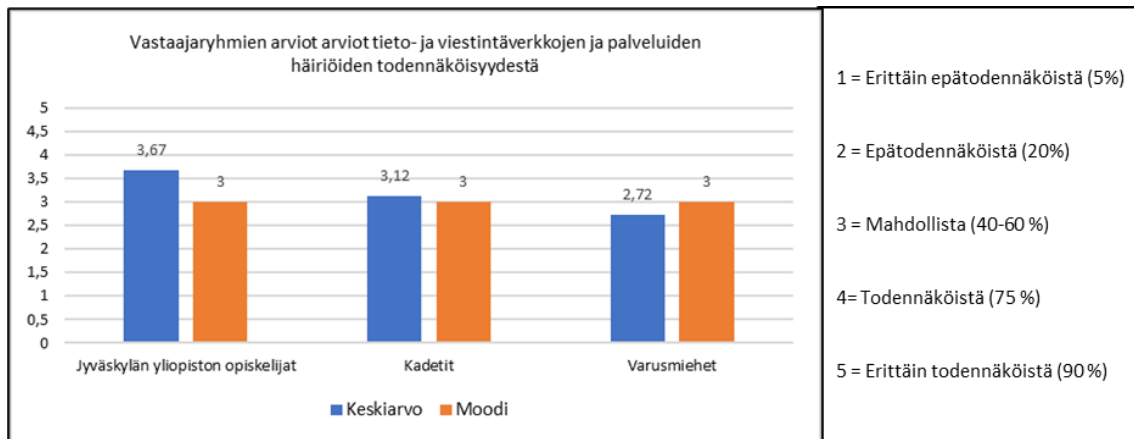
Tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöiden todennäköisyyttä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana arvioivaan kysymykseen vastattiin 567 henkilön toimesta, joista 4,2 % (24) ei osannut arvioida häiriötilanteen todennäköisyyttä. Vastaajista valtaosa, 38,5 % (218) piti kyseisen häiriötilanteen toteutumista mahdollisena, 23,8 % (135) piti sitä epätodennäköisenä ja 9,5 % (54) arvioi kyseisen häiriötilanteen olevan erittäin epätodennäköinen. Todennäköiseksi häiriötilanteen toteutumisen Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana arvioi 17,5 (99) vastaajista ja erittäin todennäköiseksi 6,5 % (37) kyselyyn vastaajista.

Annettujen merkitsevien vastauksien keskiarvoksi muodostui 2,87 ja yleisin arvio häiriötilanteen toteutumisen todennäköisyydestä oli vaihtoehto 3 (mahdollisena, 40–60 % todennäköisyys). Vastausten keskihajonta oli 1,04 ja luottamusväli 2,78–2,96. Todennäköisyysarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 50.

KUVIO 50 Tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöiden todennäköisyyteen liittyvät arviot

Arvioissa tieto- ja viestinverkkojen ja palveluiden häiriöiden todennäköisyyksistä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana oli eroavaisuuksia vastaajaryhmien välillä. Todennäköisimmäksi kyseisen häiriötilanteen arvioivat Jyväskylän yliopiston opiskelijat, joiden vastausten keskiarvo oli 3,67. Kadettien vastaava keskiarvo oli 3,12 ja varusmiesten 2,72. Kaikkien vastaajaryhmien moodi oli vastausvaihtoehto 3 (mahdollisena, 40–60 % todennäköisyys). Vastaajaryhmien arviot tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöiden todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 51

KUVIO 51 Vastaajaryhmien arviot tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöiden todennäköisyydestä

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin nostamaan esiin todennäköisyysarvioonsa vaikuttavia menneisyyden tai nykyhetken ilmiöitä, trendejä tai tapahtumia, annettiin yhteensä 80 vastausta. Vastauksista 75 oli muodoltaan sellaisia, että ne kyettiin analysoimaan sisällön analyysin menetelmin. Kysymykseen vastasi 543 vastaajaa ja näin ollen 13,8 % kyselyyn kykenivät määrittelemään todennäköisyysarvioonsa vaikuttavat taustatekijät. Sisällön analyysin avulla esiin nousivat seuraavat todennäköisyysarvioon vaikuttavat taustavaikuttimet;

1. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena häirinnän, kyberhyökkäysten, kybervaikuttamisen ja kyberuhkien lisääntyminen tietoverkkoja kohtaan (29 mainintaa)
2. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Venäjä ja sen toteuttama tietoverkkoihin kohdistama häirintä (19 mainintaa)
3. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimen ajokin muu ilmiö (36 mainintaa)

Niissä vastauksissa, joiden taustavaikuttimiksi on luokiteltu jokin muu ilmiö, mainittiin muun muassa viestiverkkojen kriittisyys yhteiskunnalle (7 mainintaa), sotien ja konfliktien vaikutus viestiverkkojen häiriöiden ilmenemiseen (3 mainintaa), sekä informaatiovaikuttaminen ja sen lisääntyminen (3 mainintaa).

Mielenkiintoista tätä uhka- ja häiriötilannetta tarkasteltaessa on se, että yhteensä 21 vastauksessa mainittiin joko suoraan tai välillisesti (Ukrainan sodan kautta) toimijana Venäjä, joka edustaa 28 % annetuista vastauksista.

5.2.12 Kuljetusten jatkuvuuden häiriöt

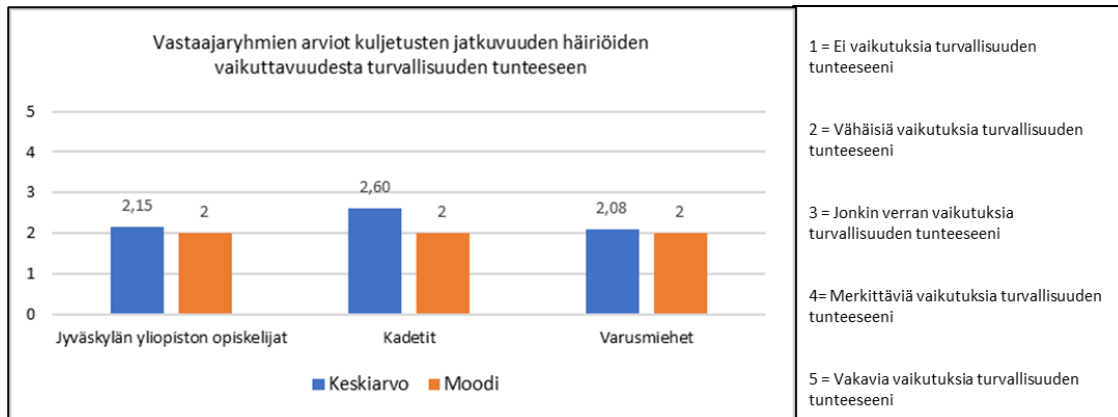
Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin arvioimaan kuljetusten jatkuvuuden häiriöiden vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseensa, annettiin yhteensä 567 vastausta. Vastaajista 3,9 % (22) ei osannut arvioida kyseisten häiriöiden vaikutusta turvallisuuden tunteeseensa ja 27,5 % (156) koki, että häiriöillä ei ole mitään vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa. Enemmistö, 37,6 % (213) vastaajista arvioi kuljetuksen häiriöiden vaikututtavuuden omaan turvallisuuden tunteeseensa vähäiseksi ja 21,1 % (120) arvioi kyseisten häiriöiden vaikuttavan turvallisuuden tunteeseensa jonkin verran. Merkittäväksi kyseisen häiriön vaikuttavuuden koki 8,5 % (48) vastaajista ja vakaviksi 1,4 % (8) vastaajista.

Annettujen vastausten keskiarvo 545:n vastauksen perusteella oli 2,15, moodin ollessa vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Vastausten keskihajonta oli 0,98 ja luottamusväli 2,07–2,23. Vastauksien prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 52.

KUVIO 52 Kuljetusten jatkuvuuden häiriöiden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

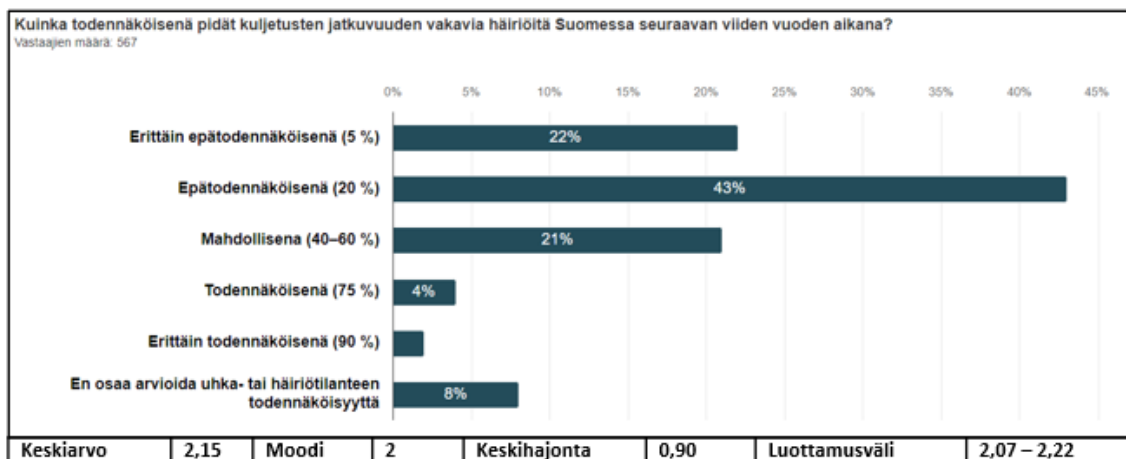
Vastaajaryhmien arviot häiriötilanteen vaikuttavuudesta heidän turvallisuuden tunteeseensa olivat melko yhteneväisiä. Vaikuttavimpana kyseistä häiriötilannetta pitivät kadetit, joiden vastausten keskiarvoksi muodostui 2,60, siinä missä Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden vastausten keskiarvo oli 2,15 ja varusmiesten 2,08. Kaikkien vastaajaryhmien moodi oli vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Vastaajaryhmien arviot kuljetusten jatkuvuuden häiriöiden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 53.

KUVIO 53 Vastaajaryhmien arviot kuljetusten jatkuvuuden häiriöiden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

Kuljetusten jatkuvuuden vakavien häiriöiden toteutumisen todennäköisyyttä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana mittaavaan kysymyksen annettiin 567 vastausta. Vastaajista 7,7 % (44) ei osannut arvioida häiriötilanteen todennäköisyyttä, joten analyysin kannalta merkittävien vastausten kokonaismääräksi muodostui 523. Vastaajista 1,8 % (10) piti kyseistä häiriötilannetta erittäin todennäköisenä, 4,4 % (25) todennäköisenä ja 21 % (119) mahdollisena. Suurin osa vastaajista, 43,4 % (246) piti kuljetusten jatkuvuuden vakavia häiriöitä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana epätodennäköisinä ja 21,7 (123) erittäin epätodennäköisinä.

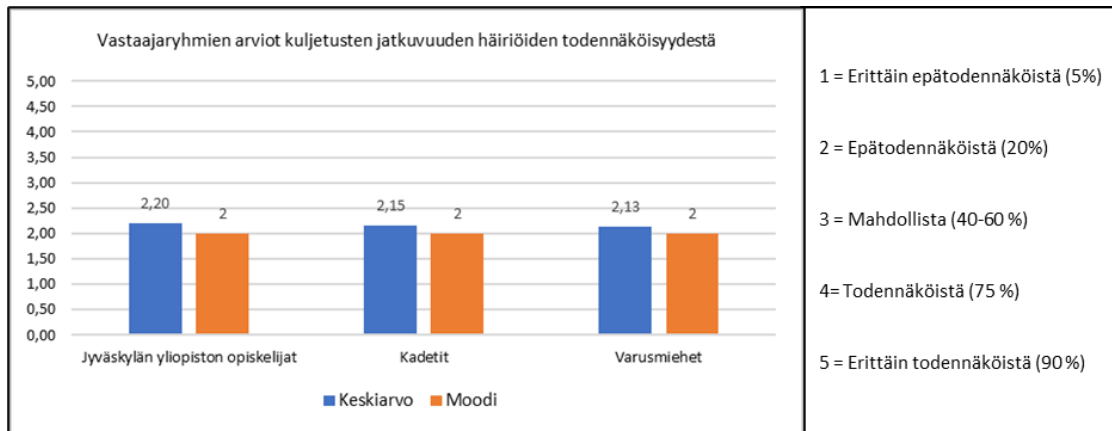
Annettujen merkitsevien vastausten keskiarvo oli 2,15 ja yleisin arvion todennäköisyydestä oli vaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Vastausten keskihajonta oli 0,90 ja luottamusväli 2,07–2,22. Todennäköisyysarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 54.

KUVIO 54 Kuljetusten jatkuvuuden häiriöiden todennäköisyyteen liittyvät arviot

Vastaajaryhmien arviot kuljetusten jatkuvuuden vakavien häiriöiden todennäköisyydestä olivat hyvin homogeenisiä. Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden arvioiden keskiarvoksi muodostui 2,20, kadettien 2,15 ja varusmiesten 2,13. Kaikkien vastaajaryhmien yleisin vastaus oli vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä,

20 % todennäköisyys). Vastaajaryhmien arviot kuljetusten jatkuvuuden häiriöiden todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 55.

KUVIO 55 Vastaajaryhmien arviot kuljetusten jatkuvuuden häiriöiden todennäköisyydestä

Todennäköisyysarvioiden taustavaikuttimia kartoittavaan kysymykseen annettiin yhteensä 48 kirjallista vastausta, joista 40 oli muodoltaan sellaisia, että ne olivat analysoitavissa sisällön analyysi avulla. Kysymykseen vastasi 523 vastaajaa ja näin ollen taustavaikuttimia kartoittavaan kysymykseen vastasi 7,6 % todennäköisyysarvionsa tehneestä vastaajasta. Sisällön analyysin avulla esiin nousivat seuraavat todennäköisyysarvioon vaikuttavat taustatekijät;

1. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Itämeri ja sen turvallisuuden merkitys Suomen huoltovarmuudelle (9 mainintaa)
2. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Ukrainan sota (5 mainintaa)
3. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimen ajokin muu ilmiö (30 mainintaa)

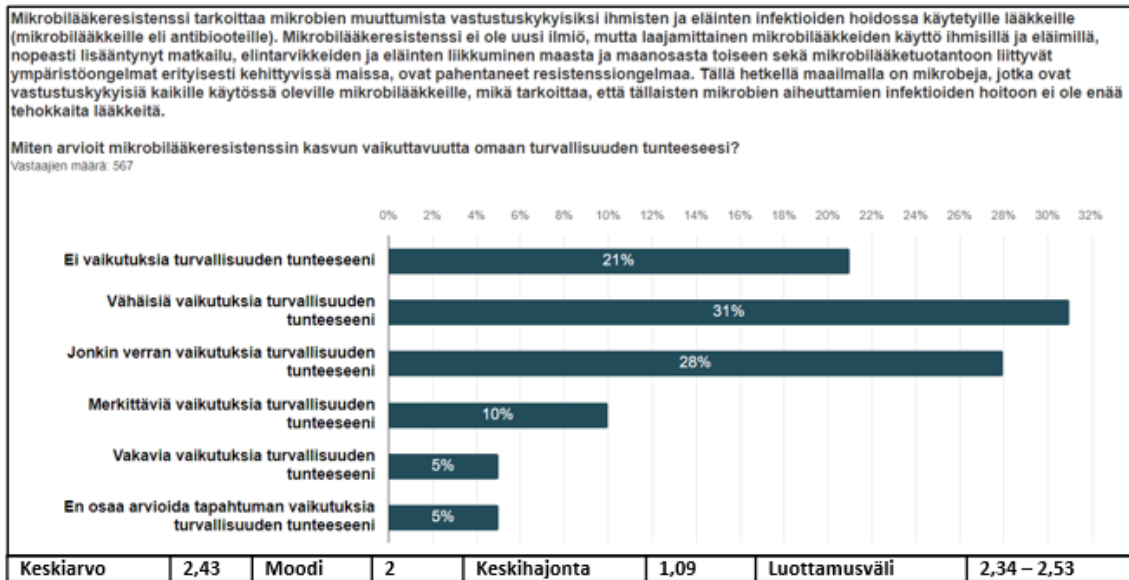
Vastauksissa, jonka yläluokaksi on määritelty jokin muu ilmiö, mainittiin todennäköisyysarvioon vaikuttaviksi taustatekijöiksi muun muassa Suomen geopoliittinen asema (3 mainintaa).

5.2.13 Mikrobilääkeresistenssin kasvu

Mikrobilääkeresistenssin kasvun vaikuttavuutta vastaajien turvallisuuden tunteeseen kartoittavaan kysymykseen annettiin 567 vastausta. Vastaajista 4,8 % (27) ei osannut arvioida mikrobilääkeresistenssin kasvun vaikutuksia turvallisuuden tunteeseensa, joten analyysin merkitsevien vastausten määräksi muodostui 540.

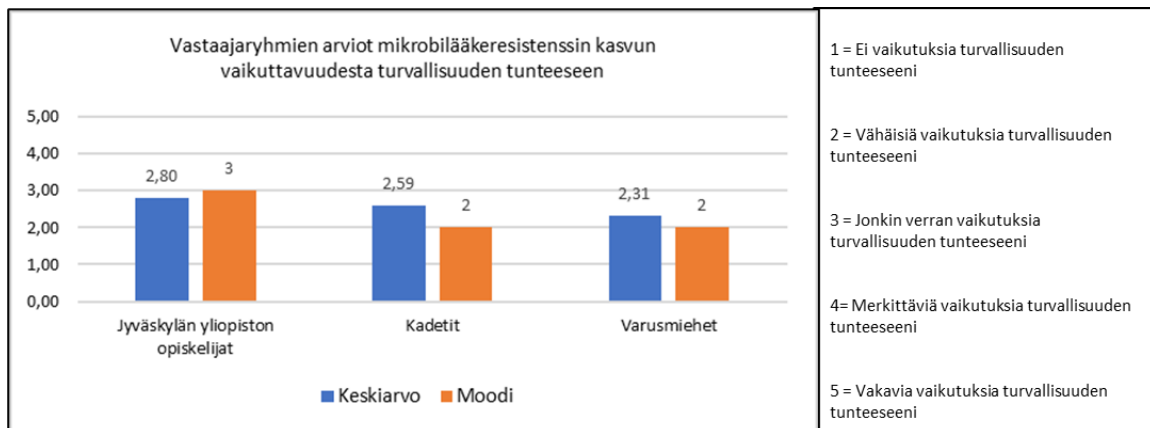
Vastaajista 21,2 % (120) koki, että mikrobilääkeresistenssin kasvulla ei ole mitään vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa, 31 % (176) arvioi vaikutusten olevan vähäisiä ja 28,2 % (160) arvioi mikrobilääkeresistenssin kasvun vaikuttavan heidän turvallisuuden tunteeseensa jonkin verran. Merkittäväksi vaikutukset arvioivat 10,2 % (58) vastaajista ja vakaviksi 4,6 % (26) kysymykseen vastanneista henkilöistä.

Annettujen merkitsevien vastausten keskiarvo oli 2,43 ja moodi oli vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Vastausten keskihajonaksi muodostui 1,09 ja luottamusväliksi 2,34–2,53. Vastauksien prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 56.

KUVIO 56 Mikrobilääkeresistenssin kasvun vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

Vastaajaryhmien arvioissa mikrobilääkeresistenssin kasvun vaikutuksesta turvallisuuden tunteeseen oli jonkin verran eroavaisuuksia. Vastaajaryhmistä vaikuttavimpana kyseistä uhkatilannetta pitivät Jyväskylän yliopiston opiskelijat, joidenka arvioiden keskiarvoksi muodostui 2,80, moodin ollessa vastausvaihto 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Kadettien arvioiden keskiarvo oli puolestaan 2,59 ja varusmiesten 2,31, molempien vastaajaryhmien moodin ollessa vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Vastaajaryhmien arviot mikrobilääkeresistenssin kasvun vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 57.

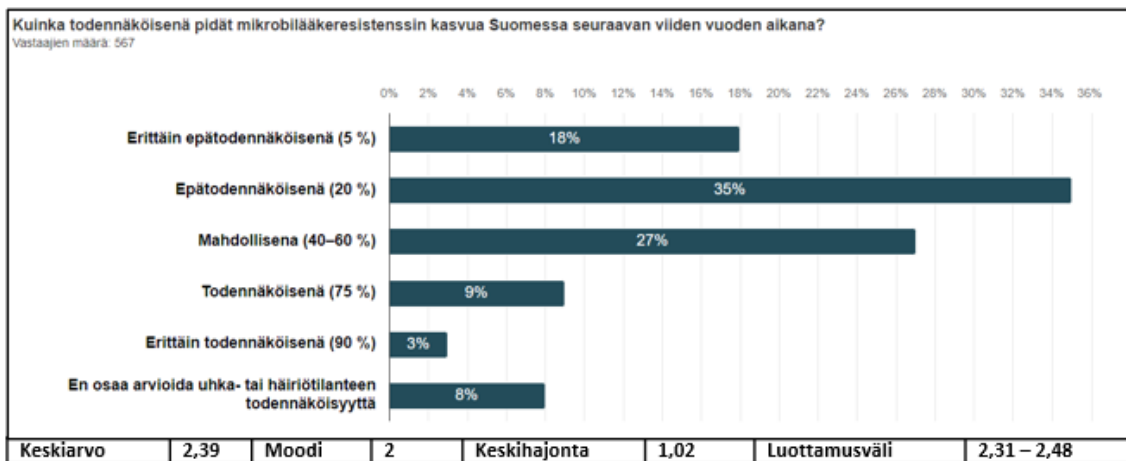

KUVIO 57 Vastaajaryhmien arviot mikrobilääkeresistenssin kasvun vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

Mikrobilääkeresistenssin kasvun todennäköisyyttä Suomessa seuraavan viiden vuoden arvioivaan kysymykseen annettiin 567 vastausta. Johtuen siitä, että 8,4 % (48) vastaajista ei osannut arvioida ilmiön todennäköisyyttä, muodostui analyysin kannalta merkitsevien vastausten kokonaismääräksi 519.

Vastaajista mikrobilääkeresistenssin kasvua Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana epätodennäköisenä piti 18, % (103) vastaajista. Epätodennäköiseksi kyseisen ilmiön arvioi 34,6 % (196) vastaajista ja mahdolliseksi 26,6 % (151). Vastaajista 9 % (51) piti mikrobilääkeresistenssin kasvua Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana todennäköisenä ja 3,2 % (18) erittäin todennäköisenä.

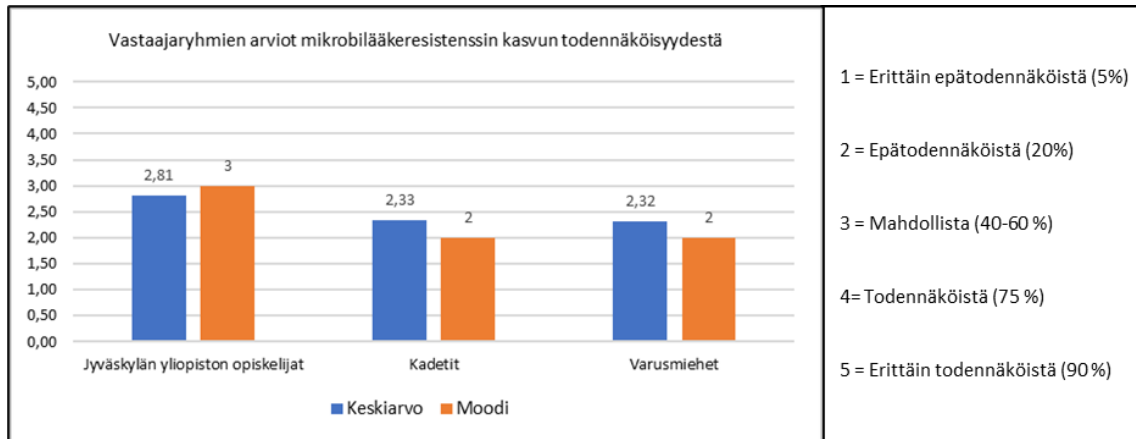
Annettujen merkitsevien vastausten keskiarvo oli 2,39 ja yleisin vastaus oli vaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Vastausten keskihajonta oli 1,02 ja luottamusväli 2,31–2,48. Todennäköisyysarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeiset tunnusluvut on esitelty kuviossa 58.

KUVIO 58 Mikrobilääkeresistenssin kasvun todennäköisyyteen liittyvät arviot

Vastaajaryhmien todennäköisyysarvioissa mikrobilääkeresistenssin kasvun osalta oli jonkin verran eroavaisuuksia keskenään. Todennäköisimpänä kyseistä uhkatilannetta pitivät Jyväskylän yliopiston opiskelijat, joiden vastausten keskiarvo oli 2,81 ja moodi vastausvaihtoehto 3 (mahdollisena, 40–60 % todennäköisyys). Varusmiesten arvioiden keskiarvo asettui hiukan matalammalle, ollen 2,32. Keskiarvon perusteella kadetit pitivät kyseistä uhkatilannetta vastaajaryhmistä epätodennäköisimpänä, sillä heidän arvioidensa keskiarvoksi muodostui 2,23. Varusmiesten ja kadettien moodi oli keskenään yhtenevä, sillä molempien vastaajaryhmien yleisin vastaus oli vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Vastaajaryhmien arviot mikrobilääkeresistenssin kasvun todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 59.

KUVIO 59 Vastaajaryhmien arviot mikrobilääkeresistenssin kasvun todennäköisyydestä

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin nostamaan esiin mikrobilääkeresistenssin kasvuun liittyvän todennäköisyyssarviensa vaikuttimia, vastasi yhteensä 62 henkilöä. Vastauksista 11 oli muodoltaan ja ilmaisultaan sellaisia, että ne eivät olleet tulkittavissa sisällön analyysin menetelmin. Todennäköisyyssarvion teki yhteensä 519 vastaajaa, joista siis 9,8 % halusi määritellä arvioonsa vaikuttaneet tekijät. Sisällön analyysin avulla todennäköisyyssarvioiden taustavaikuttimiksi nousivat seuraavat tekijät;

1. Todennäköisyyssarvion taustavaikuttimena mikrobilääkkeiden väärinkäyttö, helppo saatavuus ja liiallinen käyttö (12 mainintaa)
2. Todennäköisyyssarvion taustavaikuttimena koronapandemia (9 mainintaa)
3. Todennäköisyyssarvion taustavaikuttimena jokin muu ilmiö (30 mainintaa)

Niissä vastauksissa jotka ovat sisällytetty yläluokkaan ”taustavaikuttimena jokin muu ilmiö” nousi esiin todennäköisyyssarvioon vaikuttavana taustatekijänä muun muassa usko lääketieteen ja lääkkeiden kehitykseen (6 mainintaa) ja ulkomailta leviävät ja mikrobilääkkeille resistenssit bakteerit, virukset ja mikrobit (6 mainintaa).

5.2.14 Pandemia tai laajasti levinnyt epidemia

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin arvioimaan pandemian tai muun vastaavan laajalle levinneen epidemian vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseensa, annettiin yhteensä 567 vastausta. Vastaajista 1,8 % (10) ei osannut arvioida pandemian tai laajalle levinneen epidemian vaikutuksia turvallisuuden tunteeseensa ja 12,5 % (71) koki, että kyseisillä ilmiöillä ei ole vaikutusta heidän turvallisuuden tunteeseensa. Vastaajista 27 % (153) koki vaikutukset vähäisinä ja 37,2 % (211) koki pandemian tai laajalle levinneen epidemian vaikuttavan turvallisuuden tunteeseensa jonkin verran. Merkittävänä vaikutuksia piti 18 % (102) vastaajista ja vakavina 3,5 % (20).

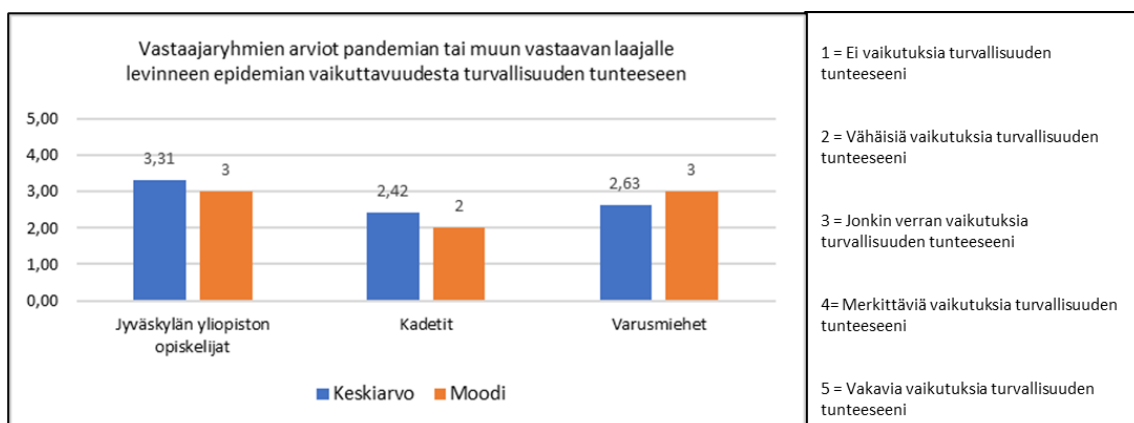
Annettujen 557:n merkitsevän vastauksen keskiarvoksi muodostui 2,72, moodin ollessa 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen).

Vastausten keskihajonta oli 1,02 ja luottamusväli 2,64–2,81. Vastausten prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 60.

KUVIO 60 Pandemian tai epidemian vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

Vastaajaryhmien arvioissa pandemian tai laajalle levinneen epidemian vaikutuksesta turvallisuuden tunteeseen oli jonkin verran eroavaisuuksia. Vastaajaryhmistä vaikuttavimpana kyseistä uhkatilannetta pitivät Jyväskylän yliopiston opiskelijat, joiden vastausten keskiarvo oli 3,31 ja moodi vastausvaihtoehto 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Kyselyyn vastanneiden varusmiesten arvioiden keskiarvoksi muodostui 2,63, yleisimmän vastauksen ollessa niin ikään vastausvaihtoehto 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Kadettien arvioiden keskiarvo jäi vastaajaryhmistä matalimmaksi, ollen 2,42. Niin ikään kadettien moodi erosi kahdesta muusta vastaajaryhmästä, ollen vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Vastaajaryhmien arviot pandemian tai muun vastaavan laajalle levinneen epidemian vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 61.

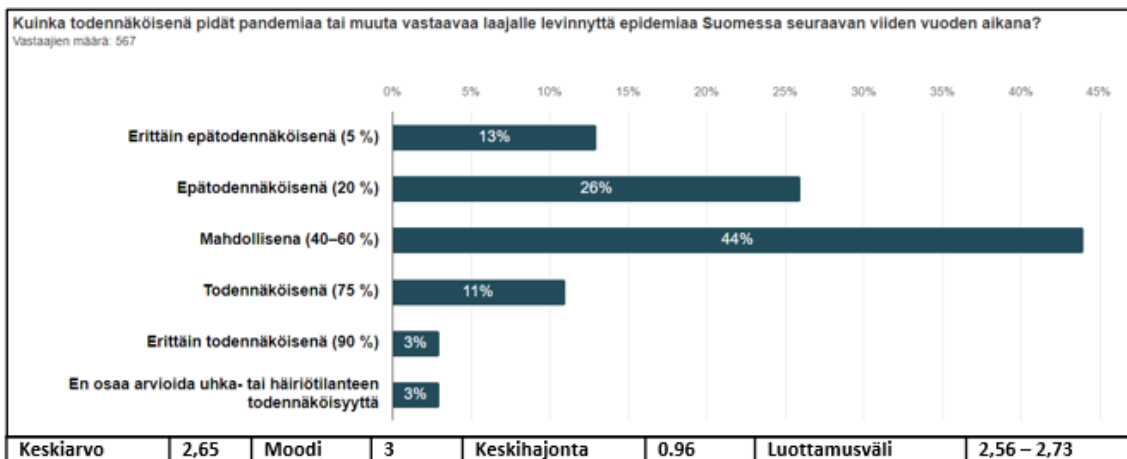

KUVIO 61 Vastaajaryhmien arviot pandemian tai muun vastaavan laajalle levinneen epidemian vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

Pandemian tai muun vastaavan laajalle levinneen epidemian puhkeamisen todennäköisyyttä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana arvioivaan kysymykseen annettiin 567 vastausta. Vastaajista 3 % (17) ei osannut arvioida uhkatilanteen todennäköisyyttä laisinkaan, joten analyysin kannalta merkitsevien vastausten lukumääräksi muodostui 550.

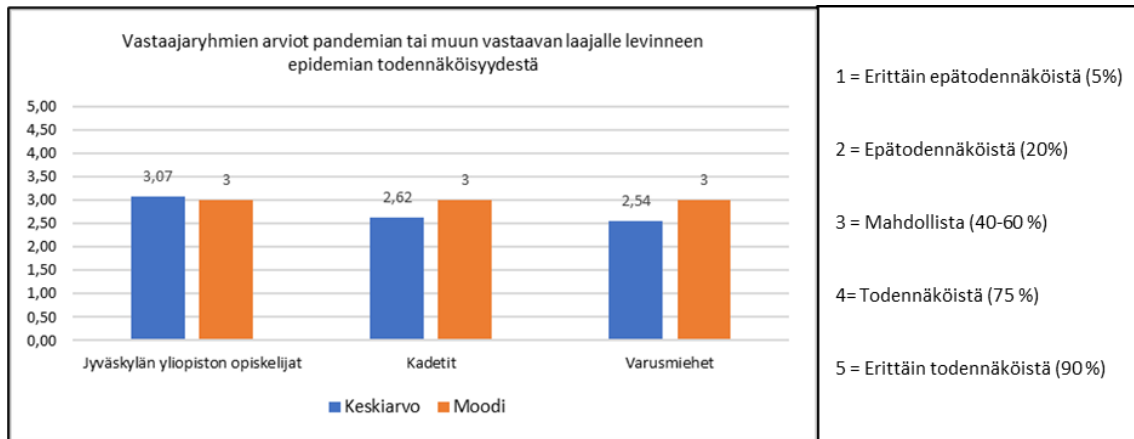
Vastaajista 13,2 % (75) piti pandemian tai laajalle levinneen epidemian puhkeamista Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana erittäin epätodennäköisenä, 25,4 % (144) epätodennäköisenä ja vastaajista suurin osa, 44,1 % mahdollisena. Todennäköisenä pandemian tai laajalle levinneen epidemian puhkeamista piti 11,1 % (63) ja erittäin todennäköisenä 3,2 % (18).

Annettujen merkitsevien vastausten keskiarvo oli 2,65, yleisimmän todennäköisyysarvion ollessa vaihtoehto 3 (mahdollisena, todennäköisyys 40–60 %). Vastausten keskihajonnaksi muodostui 0,96 ja luottamusväliksi 2,56–2,73. Todennäköisyysarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 62.

KUVIO 62 Pandemian tai epidemian todennäköisyyteen liittyvät arviot

Vastaajaryhmien todennäköisyysarviot pandemian tai laajalle levinneen epidemian toteutumisesta Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana olivat hieman toisistaan poikkeavia. Selkeä poikkeus oli Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden keskiarvo, joka oli 3,07, kun se kadeteilla oli 2,62 ja varusmiehillä 2,54. Kaikkien vastaajaryhmien yleisin vastaus oli vastausvaihtoehto 3 (mahdollisena, 40–60 % todennäköisyys). Vastaajaryhmien arviot pandemian tai laajalle levinneen epidemian todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 63.

KUVIO 63 Vastaajaryhmien arviot pandemian tai laajalle levinneen epidemian todennäköisyydestä

Pandemian tai muun vastaavan laajalle levinneen epidemian todennäköisyysarvion taustavaikuttimia kartoittavaan kysymykseen annettiin 114 vastausta, joista 110 oli muodoltaan ja sisällöltään sellaisia, että ne olivat analysoitavissa sisällön analyysin keinoin. Tämä tarkoittaa, että 550 vastaajasta 20 % kykeni määrittelemään todennäköisyysarvioonsa vaikuttavat taustatekijät. Sisällön analyysi nosti esiin seuraavat todennäköisyysarvioihin vaikuttaneet tekijät;

1. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena koronapandemia (103 mainintaa)
2. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena usko Suomen valmiuksiin ja kykyyn selvitä pandemiasta (13 mainintaa)
3. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimen ajokin muu ilmiö (23 mainintaa)

Vastauksissa, jotka ovat luokiteltu kategoriaan, jossa todennäköisyysarvion taustavaikuttimena on jokin muu ilmiö, nousivat esiin muun muassa ilmastonmuutoksen myötä sulavat jäätiköt ja sulamisen myötä syntyvät uudet virukset ja bakteerit (7 mainintaa), sekä pandemioiden ja epidemioiden historiallinen toistuvuus (6 mainintaa).

5.2.15 Eläintautiepidemiat

Eläintautiepidemioiden vaikuttavuutta vastaajien turvallisuuden tunteeseen mittaavaan kysymykseen annettiin 567 vastausta, joista 549 oli analyysin kannalta merkitseviä. Vastaajista 3,2 % (18) vastaajista, ei osannut arvioida eläintautiepidemioiden vaikutuksia omaan turvallisuuden tunteeseensa. Vastaajista 22,6 % (128) koki, että eläintautiepidemiat eivät vaikuta heidän turvallisuuden tunteeseensa laisinkaan ja 40,4 % (229) koki niiden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen vähäisiksi. Vastanneista 24,5 % (139) puolestaan koki eläintautiepidemioilla olevan jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseensa, kun taas 8,6 % (49) kokivat vaikutukset merkittäväksi ja 0,7 % (4) vakaviksi.

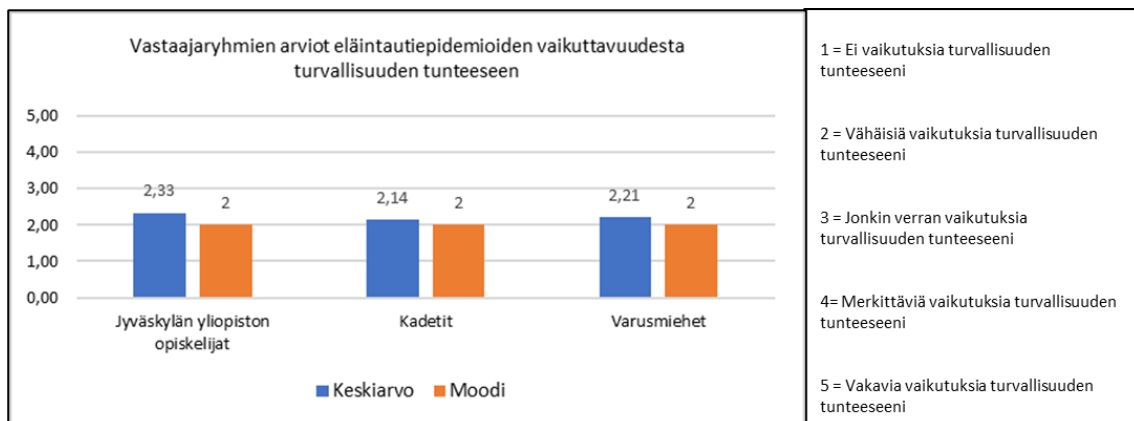
Merkitsevien vastausten keskiarvoksi muodostui 2,22 ja moodiksi vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Annettujen

merkitsevien vastausten keskihajonta oli 0,93 ja luottamusväli 2,14–2,30. Vastausten prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 64.

KUVIO 64 Eläintautiepidemioiden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

Vastaajaryhmien arvioissa eläintautiepidemioiden vaikuttavuudesta heidän turvallisuuden tunteeseensa oli hyvin pieniä eroavaisuuksia keskenään. Maanpuolustuskorkeakoulun kadettien arvioiden keskiarvo oli 2,14, varusmiesten 2,21 ja Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden 2,33. Kaikkien vastaajaryhmien moodi oli vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni), joten erot eri vastaajaryhmien välillä olivat hyvin pieniä. Vastaajaryhmien arviot eläintautiepidemioiden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 65.

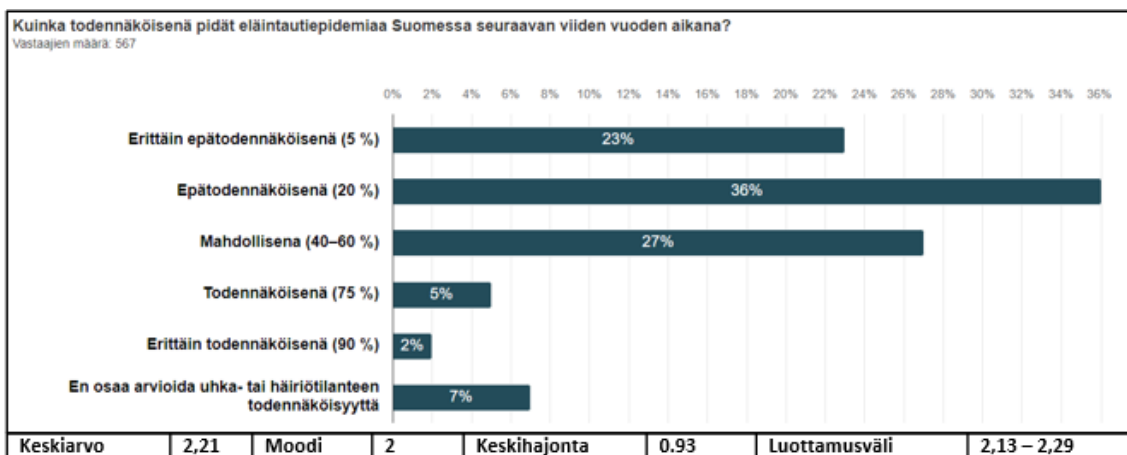
KUVIO 65 Vastaajaryhmien arviot eläintautiepidemioiden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

Kysymykseen, jossa vastaaja pyydettiin arvioimaan eläintautiepidemian todennäköisyyttä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana vastasi yhteensä 567 henkilöä, joista 7,2 % (41) ei osannut arvioida kyseisen ilmiön todennäköisyyttä.

Näin ollen analyysin kannalta merkitsevien vastausten lukumääräksi muodostui 526.

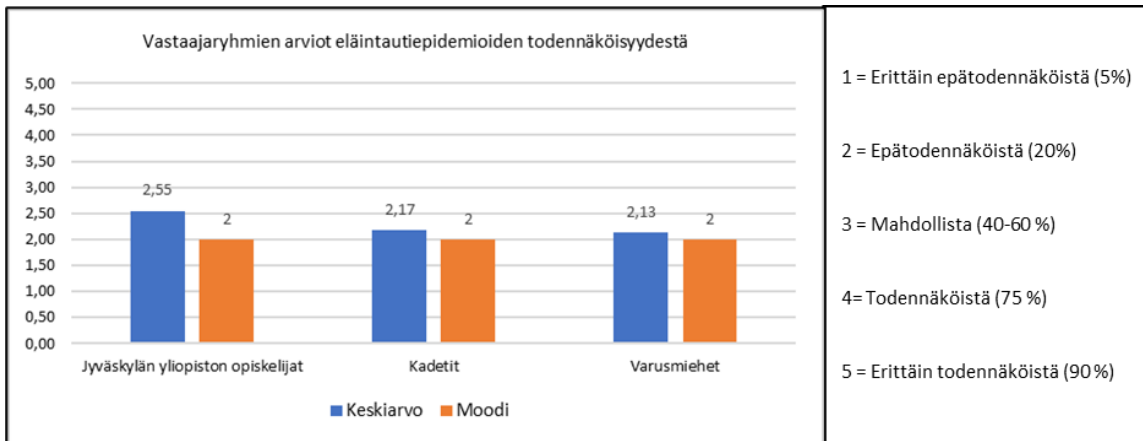
Vastaajista 22,7 % (129) piti eläintautiepidemian puhkeamista Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana erittäin epätodennäköisenä, 36,5 % (207) vastaajista epätodennäköisenä ja mahdollisena kyseisen ilmiön koki 27 % (153) vastaajista. Todennäköiseksi eläintautiepidemian toteutumisen arvioi 4,8 % (27) vastaajista ja erittäin todennäköiseksi 1,8 % (10) vastaajista.

Annettujen merkitsevien vastausten keskiarvo oli 2,21 ja yleisin arvio oli vaihtoehto 2 (epätodennäköinen, 20 % mahdollisuus). Keskihajonnaksi muodostui 0,93 ja luottamusväliksi 2,13–2,29. Todennäköisyysarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeiset tunnusluvut on esitelty kuviossa 66.

KUVIO 66 Eläintautiepidemioiden todennäköisyyteen liittyvät arviot

Vastaajaryhmien arviot eläintautiepidemian todennäköisyydestä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana olivat keskenään hyvin yhtenevät, lukuun ottamatta pientä poikkeamaa annettujen vastausten keskiarvoissa. Siinä missä Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden arvioiden keskiarvoksi muodostui 2,55, niin kadettien keskiarvo jäi jonkin verran tuon alle, ollen 2,17. Varusmiesten arvioiden keskiarvo oli puolestaan hyvin yhtenevä kadettien kanssa, ollen 2,13. Kaikkien vastaajaryhmien yleisin vastaus oli vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Vastaajaryhmien arviot eläintautiepidemioiden todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 67.

KUVIO 67 Vastaajaryhmien arviot eläintautiepidemioiden todennäköisyydestä

Eläintautiepidemian ilmenemiseen liittyvien todennäköisyysarvioiden taustatekijöitä selvittävään kysymykseen annettiin yhteensä 51 sanallista vastausta. Vastauksista 12 oli muodoltaan ja sisällöltään sellaisia, ettei ne olleet tulkittavissa sisällön analyysin avulla. Todennäköisyysarvion teki 526 vastaajaa ja näin ollen heistä 7,4 % kykeni tai halusi määritellä todennäköisyysarvioonsa vaikuttaneet taustatekijät. Sisällön analyysin perusteella vastaajien todennäköisyysarvioon vaikuttivat seuraavat ilmiöt;

1. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena koronapandemia (8 mainintaa)
2. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena lintu- tai sikainfluenssa (8 mainintaa)
3. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Suomessa toteutettu eläintuotannon valvonta ja säätely (6 mainintaa)
4. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimen ajokin muu ilmiö (26 mainintaa)

Vastauksissa, joissa taustavaikuttimeksi on määriteltä jokin muu ilmiö, nousi esiin usko Suomen kykyyn torjua ja estää eläintautiepidemioiden leviäminen (5 mainintaa), sekä eläintautiepidemioiden säännöllinen esiintyminen historiallisesta näkökulmasta (3 mainintaa).

5.2.16 Vesihuollon häiriöt

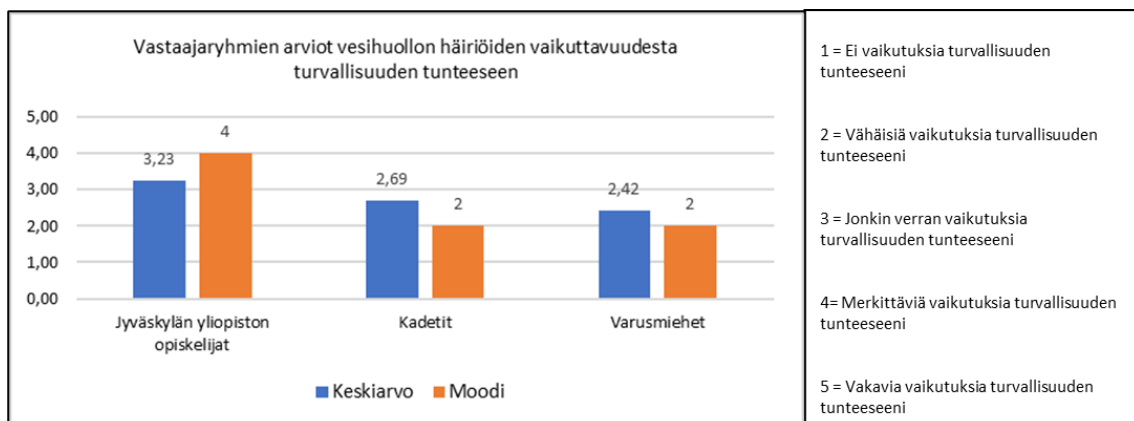
Vesihuollon häiriöiden vaikutusta vastaajien turvallisuuden tunteeseen kartoitettavaan kysymykseen annettiin yhteensä 567 vastausta. Vastaajista 3,2 % (18) ei osannut arvioida vesihuollon häiriöiden vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseensa ja 18,7 % (106) vastaajista arvioi, että kyseisellä häiriötilanteella ei ole vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa laisinkaan. Kysymykseen vastanneista 28,9 % (164) arvioi vesihuollon häiriöiden vaikutukset heidän turvallisuuden tunteeseensa vähäisiksi, kun taas 25,7 % (146) arvioi kyseisten häiriöiden vaikuttavan heidän turvallisuuden tunteeseensa jonkin verran. Merkittäväksi kyseiset häiriöt arvioivat 18,9 % (107) kyselyyn vastanneista ja vakaviksi 4,6 % (26).

Annettujen 549:n merkitsevän vastauksen keskiarvo oli 2,61 ja moodi vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Keskihajonaksi muodostui 1,14 ja luottamusväliksi 2,51–2,70. Vastausten prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 68.

KUVIO 68 Vesihuollon häiriöiden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

Vastaajaryhmien arvioissa vesihuollon häiriöiden vaikuttavuudesta vastaajien turvallisuuden tunteeseen oli selkeitä eroavaisuuksia keskenään. Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden keskiarvo 3,23 ja moodi vastausvaihtoehto 4 (merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Molemmat arvot olivat vastaajaryhmien korkeimmat. Kadettien arvioiden keskiarvoksi muodostui 2,69 ja varusmiesten 2,42. Molemmilla vastaajaryhmillä yleisin vastaus oli vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Vastaajaryhmien arviot vesihuollon häiriöiden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 69.

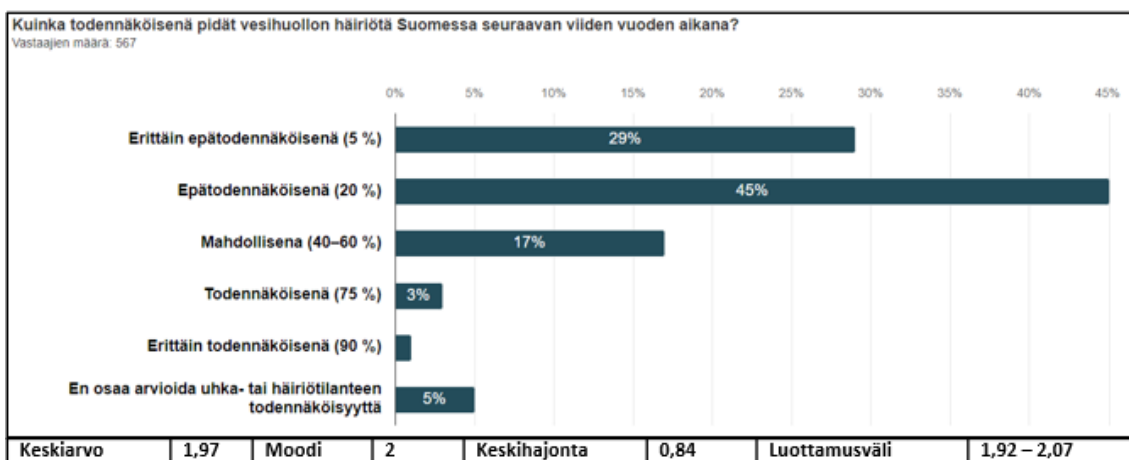
KUVIO 69 Vastaajaryhmien arviot vesihuollon häiriöiden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin arvioimaan vesihuollon häiriöiden todennäköisyyttä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana, annettiin yhteensä

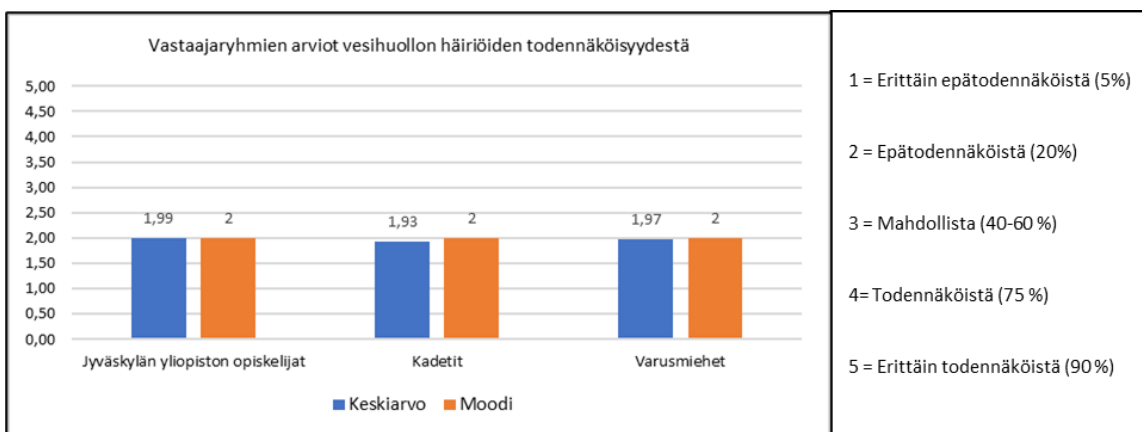
567 vastausta. Vastaajista 5,3 % (30) ei osannut arvioida kyseisen häiriön todennäköisyyttä ja 29,1 % (165) piti vesihuollon häiriötä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana erittäin epätodennäköisenä. Kysymykseen vastanneista valtaosa, 44,6 % (253) arvioi häiriön epätodennäköiseksi, 17,3 % (98) mahdolliseksi ja todennäköisenä vesihuollon häiriön toteutumista Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana piti 2,5 % (14) vastanneista. Erittäin todennäköiseksi kyseisen häiriötilanteen toteutumisen arvioi 1,2 % (7) kysymykseen vastanneista.

Annettujen merkitsevien 537:n vastauksen keskiarvo oli 1,97 ja moodi vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköinen, todennäköisyys 20 %). Vastausten keskihajonta oli 0,84 ja luottamusväli 1,92–2,07. Todennäköisyysarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeiset tunnusluvut on esitelty kuviossa 70.

KUVIO 70 Vesihuollon häiriön todennäköisyyteen liittyvät arviot

Vastaajaryhmien arviot vesihuollon häiriöiden todennäköisyydestä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana olivat erittäin lähellä toisiaan. Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden arvioiden keskiarvoksi muodostui 1,99, varusmiesten 1,97 ja kadettien 1,93. Kaikilla vastaajaryhmillä yleisin vastaus oli vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys), joka korostaa vastaajaryhmien yksimielisyyttä häiriötilanteen todennäköisyysarvioihin liittyen. Vastaajaryhmien arviot vesihuollon häiriöiden todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 71.

KUVIO 71 Vastaajaryhmien arviot vesihuollon häiriöiden todennäköisyydestä

Vesihuollon häiriöiden todennäköisyysarvioihin liittyviä taustavaikuttimia kartoittavaan kysymykseen vastasi yhteensä 50 henkilöä. Vastauksista 8 ei ollut muodoltaan sellaisia, että ne olisivat olleet tulkittavissa sisällön analyysin keinoin. Näin ollen analyysin kannalta merkitseviä vastauksia annettiin 40, joka edustaa 7,8 %:a annetuista 537 todennäköisyysarviosta. Sisällön analyysi nosti esiin seuraavia todennäköisyysarvioihin liittyviä taustatekijöitä;

1. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena luottamus Suomen vesihuollon toimivuuteen ja turvallisuuteen, sekä veden saatavuuteen (18 mainintaa)
2. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena luottamus Suomen varautumiseen vesihuollon häiriöihin liittyen (6 mainintaa)
3. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena vesihuoltoon kohdistuva sabotaasi ja sen vaikuttavuus väestöön (5 mainintaa)
4. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimen ajokin muu ilmiö (21 mainintaa)

Vastaukset, joissa taustavaikuttimiksi oli määritelty jokin muu ilmiö, nostivat esiin todennäköisyysarvioihin vaikuttaviksi tekijöiksi muun muassa Nokian vuoden 2007 vesikriisin (3 mainintaa), vesihuollon kriittisyyden kansalaisille (2 mainintaa) ja Venäjän mahdollisen vaikuttamisen vesihuollon häiriöiden avulla (2 mainintaa).

5.2.17 Elintarvikehuollon häiriöt

Elintarvikehuollon häiriöiden vaikuttavuutta vastaajien turvallisuuden tunteeseen mittaavaan kysymykseen annettiin 567 vastausta. Vastaajista 3 % (17) ei osannut arvioida häiriöiden vaikutuksia turvallisuuden tunteeseensa, jolloin merkitsevien vastausten lukumääräksi muodostui 550.

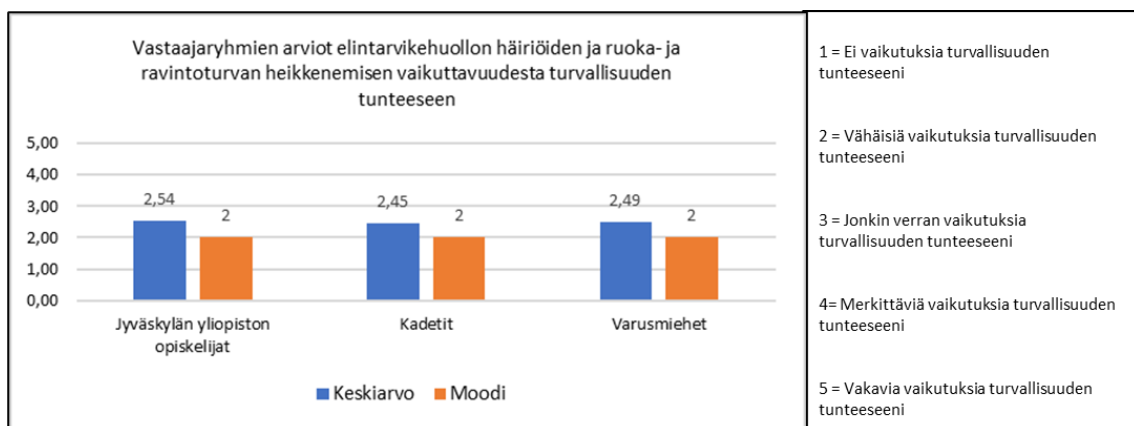
Elintarvikehuollon häiriöiden ja ruoka- ja ravintoturvan heikkenemisen vaikutukset turvallisuuden tunteeseensa vakaviksi koki 4,4 % (25) vastaajista ja merkittäviksi 14,3 % vastaajista (81). Vastaajista 26,1 % (148) arvioivat häiriötilanteen vaikuttavan turvallisuuden tunteeseensa jonkin verran, 32,3 % (183) arvioivat vaikutukset vähäisiksi ja 19,9 % (113) vastaajista kokivat, että kyseiset häiriötilanteet eivät vaikuta heidän turvallisuuden tunteeseensa laisinkaan.

Merkitsevien vastausten keskiarvoksi muodostui 2,50 ja yleisin vastaus vaikuttavuuden arviointiin liittyen oli vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Annettujen vastausten keskihajonta oli 1,11 ja luottamusväli 2,40–2,59. Vastausten prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 72.

KUVIO 72 Elintarvikehuollon häiriöiden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

Vastaajaryhmien arviot elintarvikehuollon häiriöiden ja ruoka- ja ravintoturvan heikkenemisen vaikuttavuudesta turvallisuuden tunteeseen olivat erittäin yhteneväisiä keskenään. Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden vastausten keskiarvoksi muodostui 2,54, varusmiesten 2,49 ja kadettien 2,45. Kaikilla vastaajaryhmillä yleisin vastaus oli vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni), joka korostaa vastaajaryhmien yksimielisyyttä. Vastaajaryhmien arviot elintarvikehuollon häiriöiden ja ruoka- ja ravintoturvan heikkenemisen vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 73.

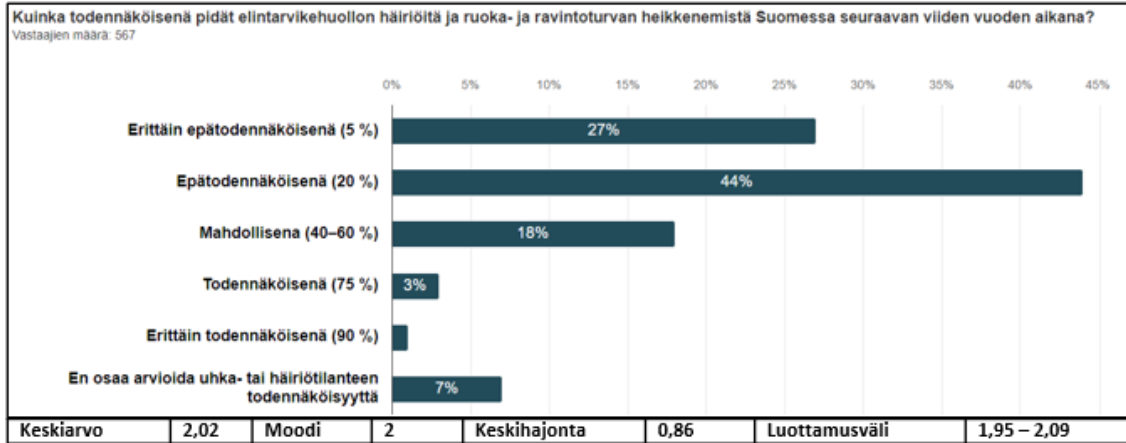

KUVIO 73 Vastaajaryhmien arviot elintarvikehuollon häiriöiden ja ruoka- ja ravintoturvan heikkenemisen vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin arvioimaan elintarvikehuollon häiriöiden ja ruoka- ja ravintoturvan heikkenemisen todennäköisyyttä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana, annettiin yhteensä 567 vastausta. Vastaajista 7,1 % (40) ei osannut arvioida kyseisen ilmiön todennäköisyyttä laisinkaan. Vastaajista 26,6 % (151) arvioi elintarvikehuollon häiriöiden ja ruoka- ja ravintoturvan heikkenemisen Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana olevan erittäin epätodennäköistä ja 43,7 % (248) näki sen epätodennäköisenä. Mahdollisena kyseisen

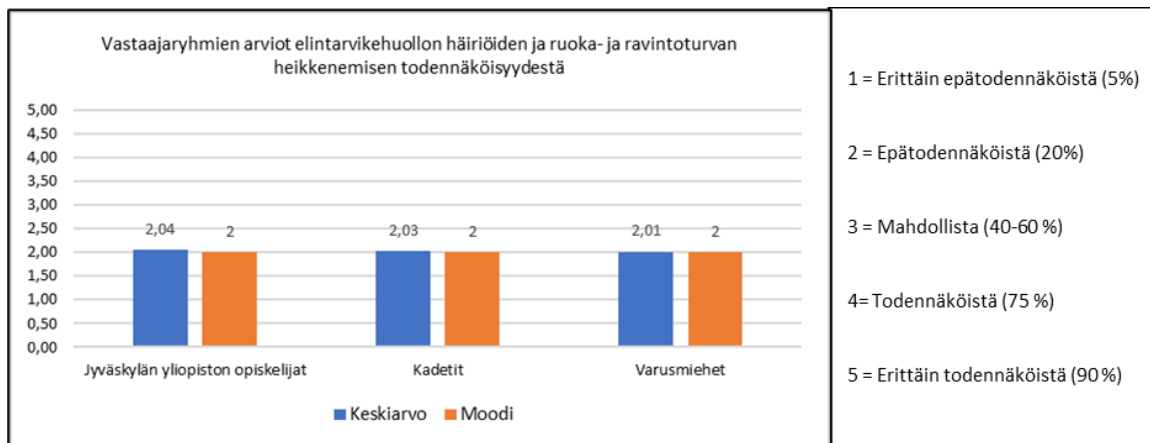
häiriötilanteen näki 18 % (102) vastanneista, todennäköisenä 3,4 % vastanneista ja erittäin todennäköisenä 1,2 % (7) vastanneista.

Merkitsevien vastausten keskiarvoksi muodostui 2,02, arvioiden moodin ollessa vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Vastausten keskihajonta oli 0,86 ja luottamusväli 1,95–2,09. Todennäköisyysarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeiset tunnusluvut on esitelty kuviossa 74.

KUVIO 74 Elintarvikehuollon häiriöiden todennäköisyyteen liittyvät arviot

Vastaajaryhmien arviot elintarvikehuollon häiriöiden ja ruoka- ja ravintoturvan heikkenemisen todennäköisyydestä olivat lähes identtiset keskenään. Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden arvioiden keskiarvoksi muodostui 2,04, kadettien 2,03 ja varusmiesten 2,01. Kaikilla vastaajaryhmillä moodi oli vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys), joka keskiarvon tavoin korostaa vastaajaryhmien todennäköisyysarvioiden yksimielisyyttä kyseiseen uhka- ja häiriötilanteeseen liittyen. Vastaajaryhmien arviot elintarvikehuollon häiriöiden ja ruoka- ja ravintoturvan heikkenemisen todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 75.

KUVIO 75 Vastaajaryhmien arviot elintarvikehuollon häiriöiden ja ruoka- ja ravintoturvan heikkenemisen todennäköisyydestä

Elintarvikehuollon häiriöihin liittyvien todennäköisyysarvioiden taustavaikuttimia selvittävään kysymykseen annettiin 40 vastausta, joista 7 eivät olleet muodoltaan tai sisällöltään sellaisia, että ne olisi voitu analysoida sisällön analyysin avulla. Analyysikelpoiset 33 vastausta edustivat yhteensä 6,3 %:a annetuista 527 todennäköisyysarviosta. Sisällön analyysi nosti esiin seuraavia todennäköisyysarvioon vaikuttaneita tekijöitä;

1. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena luottamus Suomen varautumiseen ja omavaraisuuteen elintarvikehuoltoon liittyen (9 mainintaa)
2. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena hintojen nousu ja sen vaikutus elintarvikehuollon häiriöiden ilmenemiseen (7 mainintaa)
3. Todennäköisyysarvion taustalla Ukrainan sota ja sen vaikutus elintarvikehuollon häiriöihin (5 mainintaa)
4. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena jokin muu ilmiö (18 mainintaa)

Vastauksissa, jotka ovat luokiteltu kategoriaan "taustavaikuttimena jokin muu ilmiö", sisälsi mainintoja muun muassa ilmastonmuutoksen vaikutuksista elintarvikehuollon häiriöihin (4 mainintaa), sekä ruoan alkutuotannon vähenemisen ja siihen liittyvät haasteet (4 mainintaa).

5.2.18 Merellinen monialaonnettomuus

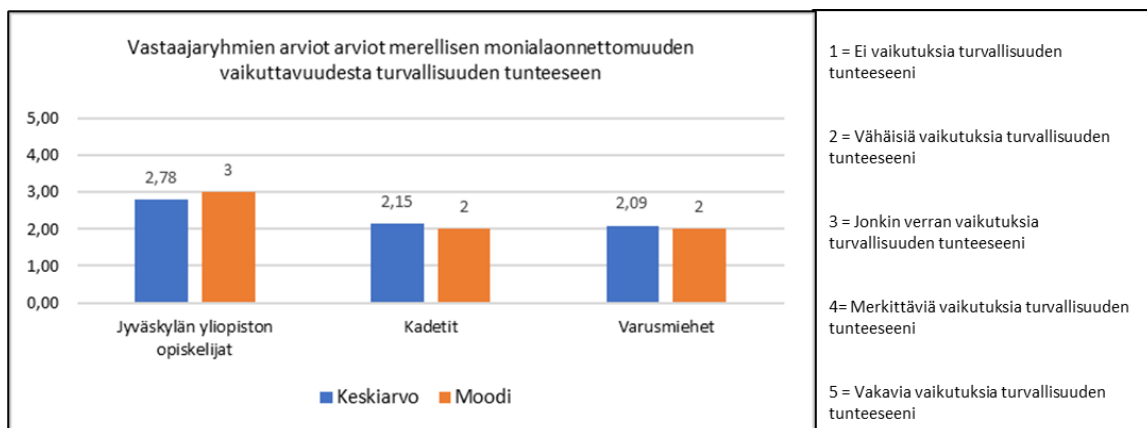
Merellisen monialaonnettomuuden vaikuttavuutta vastaajien kokemaan turvallisuuden tunteeseen kartoittavaan kysymykseen annettiin yhteensä 567 vastausta. Kysymykseen vastanneista 3,2 % (18) ei osannut arvioida kyseisen häiriötilanteen vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseensa ja 25,1 % (142) vastanneista koki, että merellinen monialaonnettomuus ei vaikuta heidän turvallisuuden tunteeseensa lainkaan. Vastaajista 35,6 % (202) koki häiriötilanteen vaikutukset turvallisuuden tunteeseensa vähäisiksi ja 27,3 % (155) koki, että kyseisellä häiriötilanteella on jonkin verran vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa. Vastaajista merkittäväksi häiriötilanteen vaikutukset kokivat 7,6 % (43) ja vakaviksi 1,2 % (7).

Annettujen merkitsevien vastausten keskiarvo oli 2,22 ja yleisin annettu vastaus oli "vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni (vastausvaihtoehto 2). Vastausten keskihajonta oli 0,96 ja luottamusväli 2,14–2,30. Vastausten prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 76.

KUVIO 76 Merellisen monialaonnettomuuden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

Vastaajaryhmien arviot merellisen monialaonnettomuuden vaikuttavuudesta heidän turvallisuudentunteeseensa vaihtelivat jonkin verran vastaajaryhmien välillä. Eniten turvallisuuden tunteeseensa vaikuttavana kyseistä häiriötilannetta pitivät Jyväskylän yliopiston opiskelijat, joiden vastausten keskiarvo oli 2,78 ja yleisin vastaus vastausvaihtoehto 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Maanpuolustuskorkeakoulun kadettien ja varusmiesten arviot olivat puolestaan hieman lähempänä toisiaan, kadettien keskiarvon ollessa 2,15 ja varusmiesten 2,09. Molempien vastaajaryhmien yleisin vastaus oli vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Vastaajaryhmien arviot merellisen monialaonnettomuuden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 77.

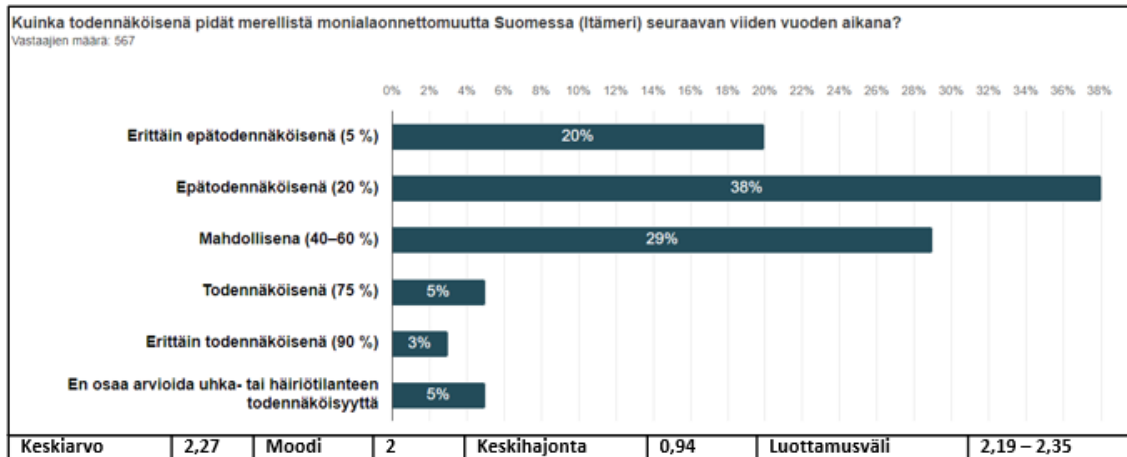

KUVIO 77 Vastaajaryhmien arviot merellisen monialaonnettomuuden vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

Kysymykseen, jossa vastaajilta kysyttiin kuinka todennäköisenä he pitävät merellistä monialaonnettomuutta Suomessa (Itämeri) seuraavan viiden vuoden aikana, annettiin yhteensä 567 vastausta. Vastaajista 5,1 % (29) ei osannut arvioida kyseisen monialaonnettomuuden todennäköisyyttä, kun taas 20,3 % (115) piti sitä erittäin epätodennäköisenä. Epätodennäköisenä merellistä

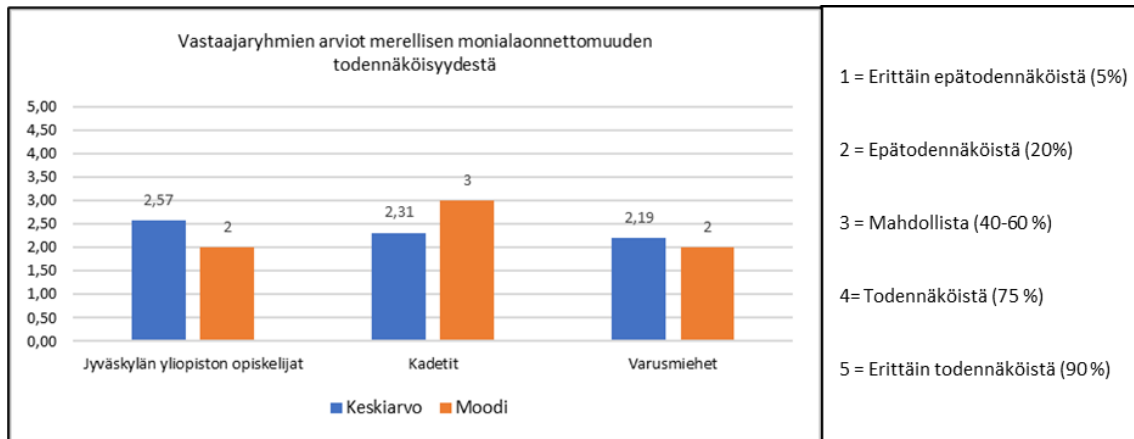
monialaonnettomuutta Suomessa (Itämeri) piti vastaajista valtaosa, 38,2 % (217). Mahdollisena kyseistä onnettomuutta piti 28,7 % (163), todennäköisenä 5,3 % (30) ja erittäin todennäköisenä 2,3 % (13) vastaajista.

Annettujen 538:n merkittävän vastauksen keskiarvo oli 2,27 ja yleisin annettu todennäköisyysarvio, moodi, oli vastausvaihto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Annettujen vastausten keskihajonta oli 0,94, vastausten luottamusvälin ollessa 2,19–2,35. Todennäköisyysarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeiset tunnusluvut on esitelty kuviossa 78.

KUVIO 78 Merellisen monialaonnettomuuden todennäköisyyteen liittyvät arviot

Todennäköisyysarvioissa merellisen monialaonnettomuuden toteutumisessa Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana oli pientä vaihtelua vastaajaryhmien välillä. Vastaajaryhmistä todennäköisimpänä kyseistä uhka- ja häiriötilannetta pitivät Jyväskylän yliopiston opiskelijat, joiden vastausten keskiarvoksi muodostui 2,57, moodin ollessa vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Kadettien arvioiden keskiarvoksi muodostui puolestaan 2,31 ja yleisimmin esiintynyt vastaus oli vastausvaihtoehto 3 (mahdollisena, 40–60 % todennäköisyys). Epätodennäköisimpänä kyseistä uhka- ja häiriötilannetta pitivät varusmiehet, joiden vastausten keskiarvo oli 2,19 ja moodi vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Vastaajaryhmien arviot merellisen monialaonnettomuuden todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 79.

KUVIO 79 Vastaajaryhmien arviot merellisen monialaonnettomuuden todennäköisyydestä

Merellisen monialaonnettomuuden todennäköisyysarvioiden taustavaikuttimia koskettavaan kysymykseen annettiin yhteensä 47, joista sisällön analyysin avulla tulkittavissa oli 37 vastausta. Nämä analyysin kannalta merkitsevät vastaukset edustivat 5 %:a annetuista 538 todennäköisyysarviosta. Sisällön analyysin avulla oli tunnistettavissa seuraavat merellisen monialaonnettomuuden todennäköisyysarvioihin vaikuttaneet tekijät:

1. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Itämeren lisääntynyt meriliikenne (11 mainintaa)
2. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena luottamus viranomaisten varautumiseen ja kykyyn torjua merelliset monialaonnettomuudet (8 mainintaa)
3. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena jokin muu ilmiö (26 mainintaa)

Niissä vastauksissa, joiden taustavaikuttimiksi on luokiteltu jokin muu ilmiö, mainittiin muun muassa Itämeren alueella toteutetut sabotaasi- ja vaikuttamisyritykset (5 mainintaa).

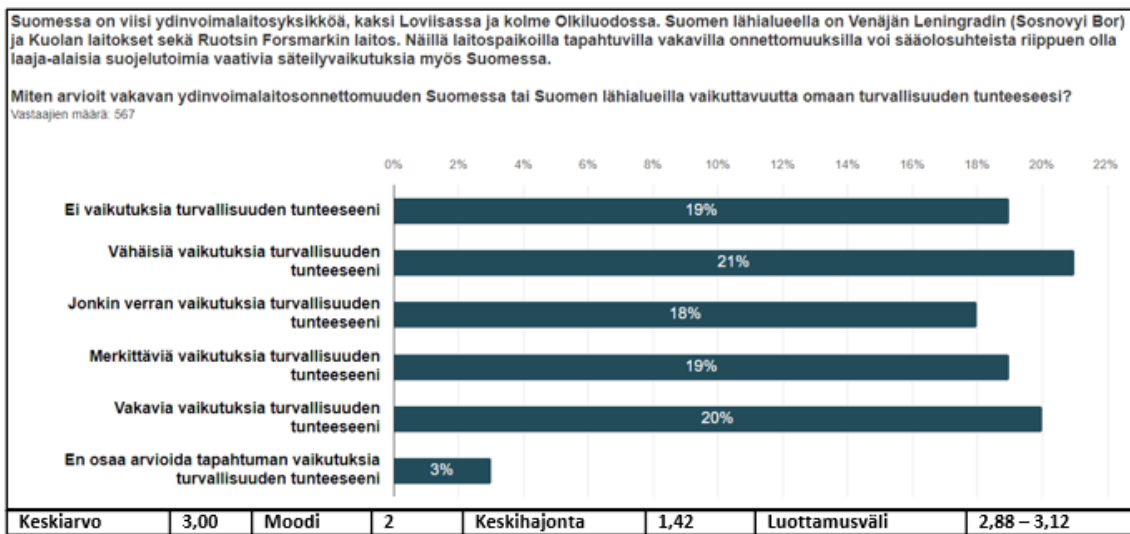
5.2.19 Vakava ydinvoimalaitosonnettomuus

Vakavan ydinvoimalaitosonnettomuuden Suomessa tai Suomen lähialueella vaikuttavuutta vastaajien turvallisuuden tunteeseen mittaavaan kysymykseen vastasi 567 henkilöä, joista 2,7 % (15) ei osannut arvioida kyseisen uhkatilanteen vaikutuksia omaan turvallisuuden tunteeseensa. Vakaviksi vaikutukset omaan turvallisuuden tunteeseensa määritteli 20,1 % (114) vastaajista, merkittäviksi 18,7 % (106) ja vastaajista 18,3 % (104) vastasi kyseisen häiriötilanteen vaikuttavan jonkin verran heidän turvallisuuden tunteeseensa. Vastaajista 21,3 % (121) koki ydinvoimalaitosonnettomuuden Suomessa tai Suomen lähialueella aiheuttavan vähäisiä vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa ja 18,9 % koki, että kyseinen tilanne ei vaikuta heidän turvallisuuden tunteeseensa laisinkaan.

Annettujen 552:n merkitsevän vastauksen keskiarvo oli 3,00 ja moodi vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Vastausten

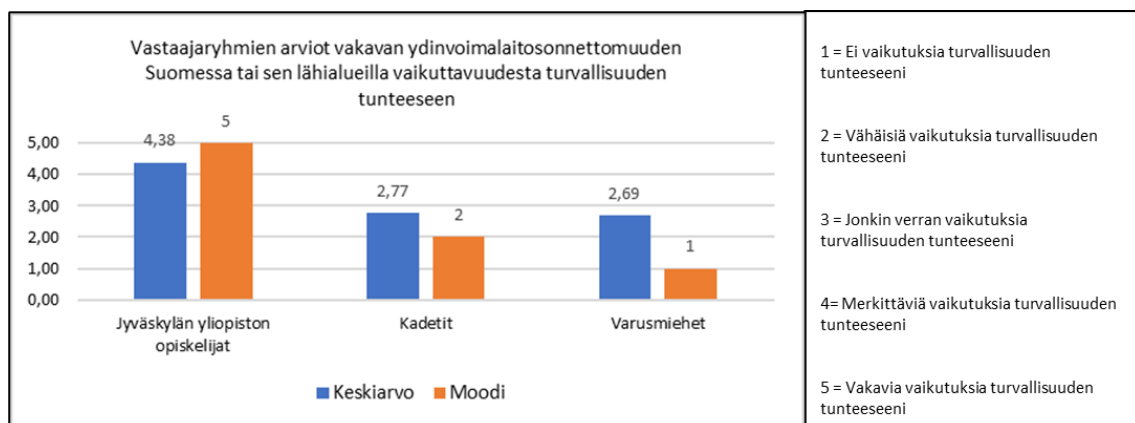

keskihajonnaksi muodostui 1,42 ja luottamusväliksi 2,88–3,12. Vastausten prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 80.

KUVIO 80 Vakavan ydinvoimalaitosonnettomuuden vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

Arvioissa vakavan ydinvoimalaitosonnettomuuden Suomessa tai sen lähialueilla vaikuttavuudesta turvallisuuden tunteeseen oli merkittäviä eroavaisuuksia eri vastaajaryhmien välillä. Selkeästi vaikuttavimpana kyseistä uhka- ja häiriötilannetta pitivät Jyväskylän yliopiston opiskelijat, joiden vastausten keskiarvo oli 4,38 ja moodi vastausvaihtoehto 5 (vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Kadettien ja varusmiesten arviot kyseisen uhka- ja häiriötilanteen vaikuttavuudesta turvallisuuden tunteeseensa olivat lähempänä toisiaan keskiarvon osalta, kadettien keskiarvon ollessa 2,77 ja varusmiesten 2,69. Yleisimmän vastauksen osalta vastaajaryhmät kuitenkin poikkesivat toisistaan, sillä kadettien moodi oli vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen), kun taas varusmiehillä yleisin vastaus oli vastausvaihtoehto 1 (ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Vastaajaryhmien arviot vakavan ydinvoimalaitosonnettomuuden Suomessa tai sen lähialueilla vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 81.

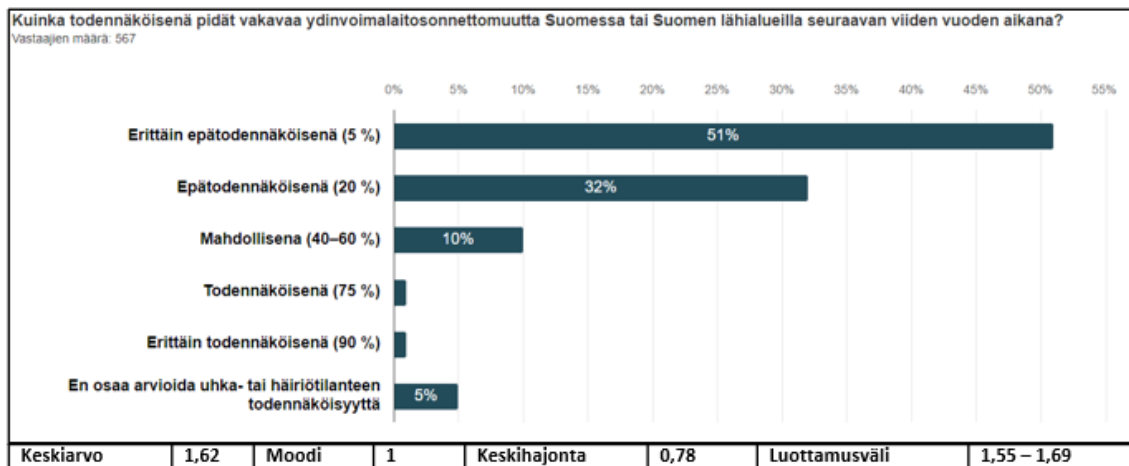

KUVIO 81 Vastaajaryhmien arviot vakavan ydinvoimalaitosonnettomuuden Suomessa tai sen lähialueilla vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin arvioimaan kuinka todennäköisenä he pitivät vakavaa ydinvoimalaitosonnettomuutta Suomessa tai Suomen lähialueilla seuraavan viiden vuoden aikana, vastattiin 567:n henkilön toimesta. Vastajista 4,6 % (26) ei osannut arvioida kyseisen onnettomuuden todennäköisyyttä, joten analyysin kannalta merkitsevien vastausten lukumääräksi muodostui 541.

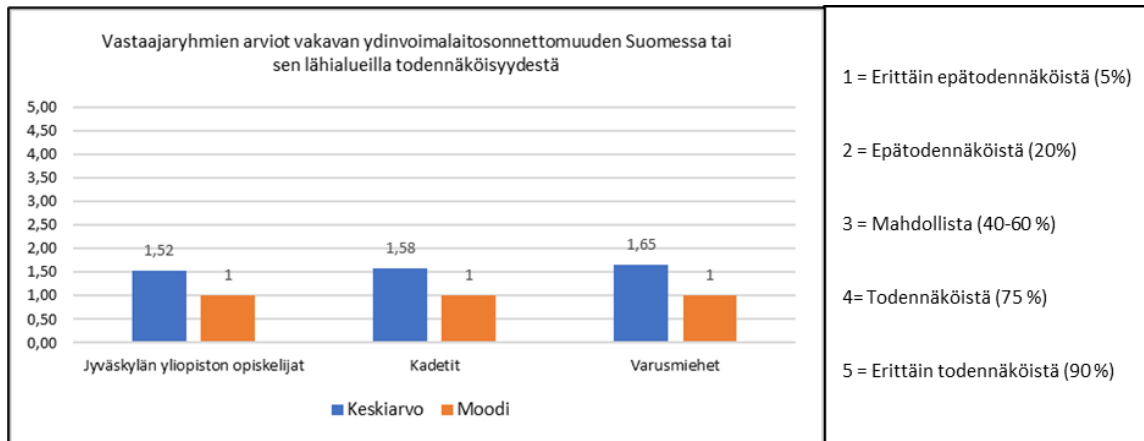
Vastajista selkeä enemmistö, 51,1 % (290) piti ydinvoimalaitosonnettomuutta Suomessa tai sen lähialueilla erittäin epätodennäköisenä. Epätodennäköiseksi kyseisen onnettomuuden arvioi 31,9 % (181) ja mahdollisena 10,6 % (60) vastaajista. Todennäköisenä onnettomuuden toteutumisen näki 1,1 % (6) vastaajista ja erittäin todennäköisenä vain 0,7 % (4) vastaajista.

Annettujen vastausten keskiarvo oli 1,62 ja moodi vastausvaihtoehto 1 (erittäin epätodennäköisenä, 5 % todennäköisyys). Annettujen merkitsevien vastausten keskihajonta oli 0,78 ja luottamusväli 1,55–1,69. Todennäköisyysarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeiset tunnusluvut on esitelty kuviossa 82.

KUVIO 82 Vakavan ydinvoimalaitosonnettomuuden todennäköisyyteen liittyvät arviot

Vastaajaryhmien arviot vakavan ydinvoimalaitosonnettomuuden todennäköisyydestä Suomessa tai sen lähialueilla tulevan viiden vuoden aikana olivat hyvin samankaltaisia keskenään. Varusmiesten arvioiden keskiarvo oli 1,65, kadettien 1,58 ja Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden 1,52. Kaikilla vastaajaryhmillä moodi oli vastausvaihtoehto 1 (erittäin epätodennäköisenä, 5 % mahdollisuus), joka korostaa vastaajaryhmien arvioiden samankaltaisuutta kyseisen uhka- ja häiriötilanteen osalta. Vastaajaryhmien arviot vakavan ydinvoimalaitosonnettomuuden Suomessa tai sen lähialueilla todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 83.

KUVIO 83 Vastaajaryhmien arviot vakavan ydinvoimalaitosonnettomuuden Suomessa tai sen lähialueilla todennäköisyydestä

Vakavan ydinvoimalaonnettomuuden todennäköisyysarvioihin liittyviä taustavaikuttimia kartoittavaan kysymykseen annettiin yhteensä 48 analyysin kannalta merkittävää vastausta. Tämän lisäksi annettiin 7 sellaista vastausta, jotka eivät olleet sisällön analyysin kannalta merkitseviä joko muotonsa tai sisältönsä vuoksi. Annetut 48 vastausta edustavat 8,9 %:a annetuista 541 todennäköisyysarviosta. Sisällön analyysin avulla oli tunnistettavissa seuraavat todennäköisyysarviointiin vaikuttaneet taustatekijät;

1. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena luottamus ydinvoimalaitosten turvallisuuteen ja valvontaan (20 mainintaa)
2. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Tšernobylin ydinonnettomuus 1986 (6 mainintaa)
3. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena Ukrainan sota (6 mainintaa)
4. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena jokin muu ilmiö (29 mainintaa)

Vastaukset, joissa taustavaikuttimaksi oli määriteltä jokin muu ilmiö, nostivat esiin todennäköisyysarvioihin vaikuttaviksi tekijöiksi muun muassa Venäjän alueella tapahtuvan tai Venäjän tahallisesti aiheuttaman ydinvoimalaitosonnettomuuden (5 mainintaa), sekä sotien ja konfliktien vaikutuksen ydinvoimaonnettomuuden toteutumiseen (3 mainintaa).

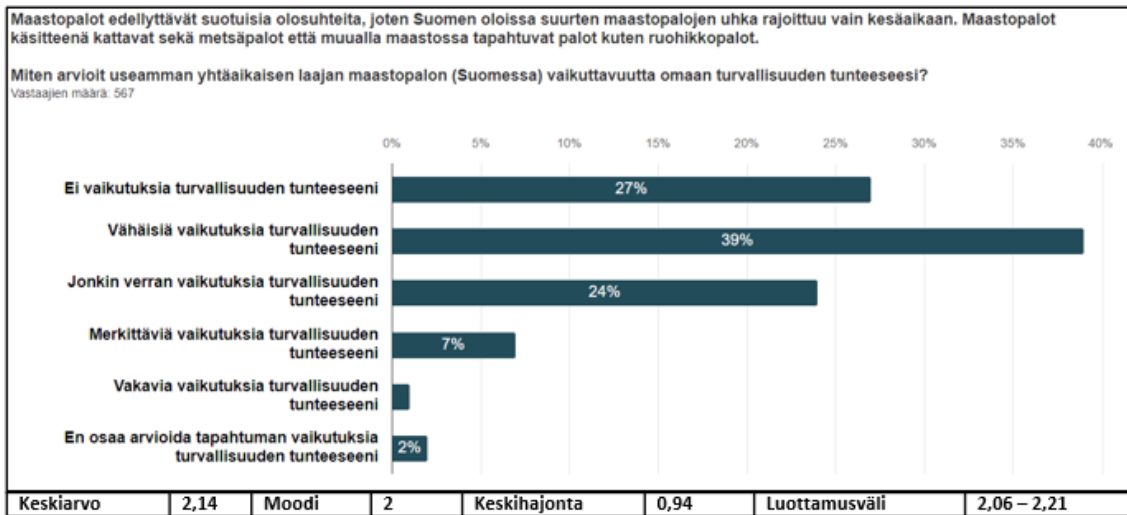
5.2.20 Laajat maastopalot Suomessa

Useamman yhtäaikaisen laajan maastopalon Suomessa vaikutuksia vastaajien turvallisuuden tunteeseen kartoittavaan kysymykseen annettiin 567 vastausta. Vastaajista 2,5 % (14) ei osannut arvioida kyseisen tilanteen vaikutuksia turvallisuuden tunteeseensa, joten analyysin kannalta merkitsevien vastausten kokonaismäärä oli 553.

Vastaajista 27,3 % (155) koki, että yhtäaikaisilla laajoilla maastopaloilla Suomessa ei ole vaikutuksia heidän turvallisuuden tunteeseensa. Vähäisiksi vaikutukset arvioivat 38,6 % (219) vastaajista ja vastaajista 23,6 % (134) koki, että yhtäaikaisilla maastopaloilla on jonkin verran vaikutuksia heidän turvallisuuden

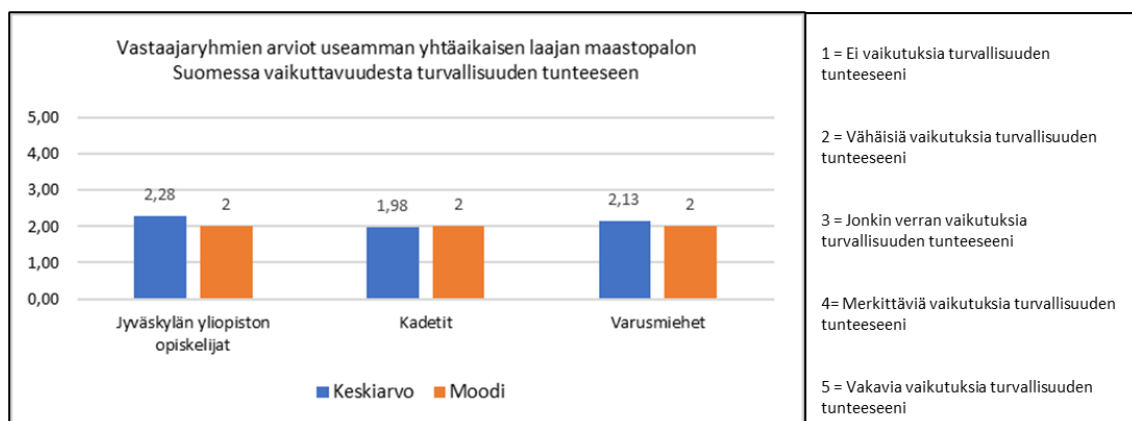
tunteeseensa. Vastaajista 6,9 % (39) arvioivat vaikutukset merkittäviksi ja 1,1 % (6) vakaviksi.

Merkitsevien vastausten keskiarvoksi muodostui 2,14 ja yleisin annettu vastaus oli vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Vastausten keskihajonta oli 0,94 ja luottamusväli 2,06–2,21. Vastausten prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 84.

KUVIO 84 Laajojen maastopalojen vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

Vastaajaryhmien arvioissa laajojen maastopalojen vaikuttavuudesta turvallisuuden tunteeseen oli pienehköjä eroavaisuuksia vastaajaryhmien välillä. Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden antamien arvioiden keskiarvo oli 2,28, varusmiesten 2,13 ja Maanpuolustuskorkeakoulun kadettien 1,98. Kaikilla vastaajaryhmillä moodi oli vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Vastaajaryhmien arviot useamman yhtäaikaisen laajan maastopalon Suomessa vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 85.

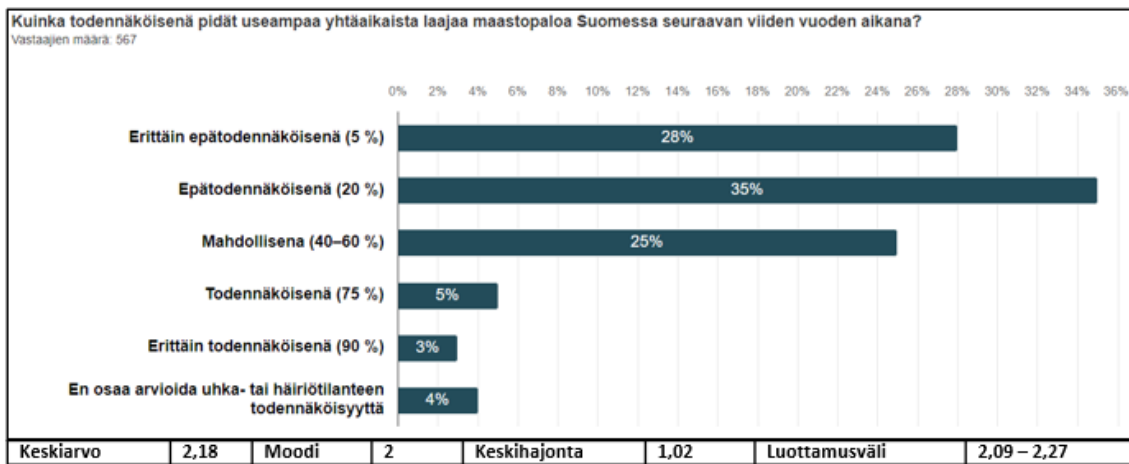

KUVIO 85 Vastaajaryhmien arviot useamman yhtäaikaisen laajan maastopalon Suomessa vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

Useamman yhtäaikaisen laajan maastopalon todennäköisyyttä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana käsittelevään kysymykseen annettiin 567 vastausta. Vastaajista 4,4 % (25) ei osannut arvioida kyseisen tilanteen todennäköisyyttä, jolloin analyysin kannalta merkitseviä vastauksia annettiin 542.

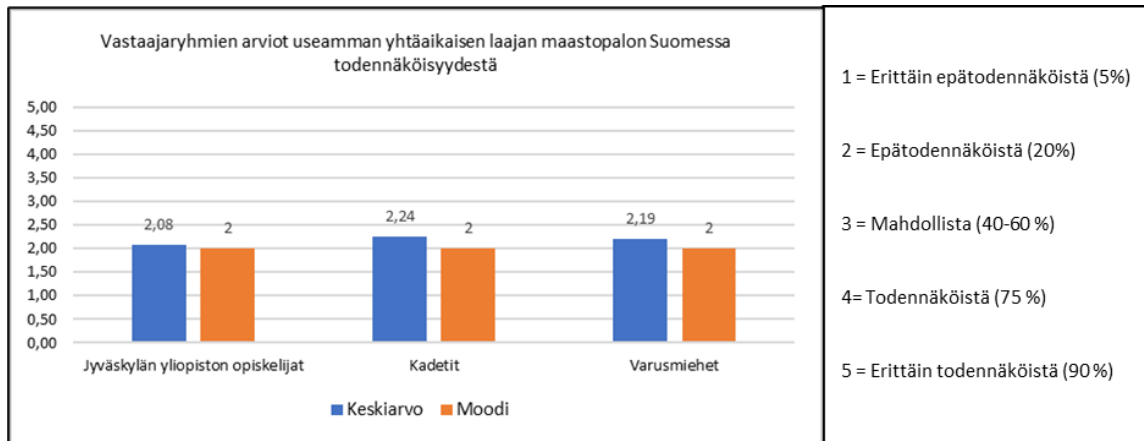
Erittäin epätodennäköisenä useampaa yhtäaikaista maastopaloa Suomessa tarkastelujaksolla piti 27,7 % (157) vastaajista, epätodennäköisenä 34,7 % (197) vastaajista ja mahdollisena 24,7 % (140) vastaajista. Todennäköisenä tilannetta piti 5,3 % (30) kysymykseen vastanneista ja erittäin todennäköisenä 3,2 % (18).

Analyysin kannalta merkitsevien vastausten keskiarvo oli 2,18 ja moodi vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Vastausten keskihajonta oli 1,02 ja luottamusväli 2,09–2,27. Todennäköisyysarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeiset tunnusluvut on esitelty kuviossa 86.

KUVIO 86 Laajojen maastopalojen todennäköisyyteen liittyvät arviot

Aivan kuten arvioissa laajojen maastopalojen vaikuttavuudesta turvallisuuden tunteeseen, niin myös todennäköisyysarvioissa kyseisen uhka- ja häiriötilanteen osalta oli vain pieniä eroavaisuuksia vastaajaryhmien välillä. Maanpuolustuskorkeakoulun kadettien arvioiden keskiarvoksi muodostui 2,24, varusmiesten 2,19 ja Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden 2,08. Kaikilla vastaajaryhmillä yleisin vastaus oli vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Vastaajaryhmien arviot useamman yhtäaikaisen laajan maastopalon todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 87.

KUVIO 87 Vastaajaryhmien arviot useamman yhtäaikaisen laajan maastopalon todennäköisyydestä Suomessa todennäköisyydestä

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin nostamaan esiin maastopalojen ilmeneeseen liittyvien todennäköisyysarvioiden taustatekijöitä, annettiin yhteensä 57 vastausta, joista 7 ei ollut muodoltaan tai sisällöltään sellaisia, että ne olisivat olleet analysoitavissa sisällön analyysin avulla. Näin ollen 542 todennäköisyysarvionsa tehneestä vastaajasta 9,2 %:a pystyi määrittelemään todennäköisyysarvionsa vaikuttaneet taustatekijät. Sisällön analyysin avulla esiin nousivat seuraavat todennäköisyysarvioihin liittyvät taustavaikuttimet;

1. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena ilmastonmuutos ja siitä johdettu ilmaston lämpeneminen ja kuivuus (31 mainintaa)
2. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena luottamus Suomen kyvykkyyteen torjua ja rajata maastopaloja (8 mainintaa)
3. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena jokin muu ilmiö (21 mainintaa)

Vastauksissa, jotka ovat luokiteltu kategoriaan ”taustavaikuttimena jokin muu ilmiö”, nousi esiin todennäköisyysarvioon vaikuttavana tekijänä muun muassa toteutuneet laajat maastopalot Suomessa ja muualla maailmassa (5 mainintaa), maastopalojen yleisyys (4 mainintaa) ja ihmisten huolimattomuus maastopalojen synnyttäjänä (3 mainintaa).

5.2.21 Äärimmäisen voimakas avaruusmyrsky

Kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin arvioimaan äärimmäisen voimakkaan avaruusmyrskyn vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseensa, annettiin yhteensä 567 vastausta, joista analyysin kannalta merkitseviä oli 535. Vastaajista 5,6 % (32) ei osannut arvioida kyseisen ilmiön vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseensa.

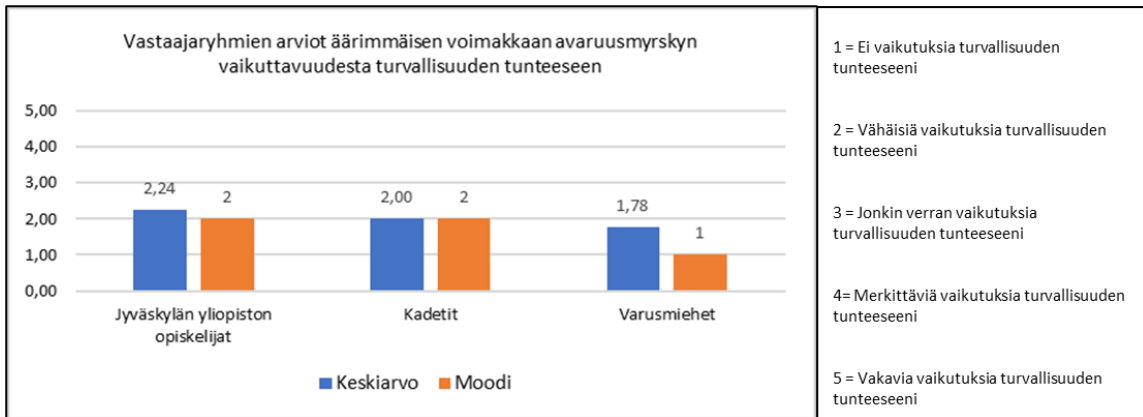
Vastaajista 32,6 % (185) ei kokenut äärimmäisen voimakkaan avaruusmyrskyn vaikuttavan heidän turvallisuuden tunteeseensa laisinkaan ja 31,8 % (180) määritteli vaikutusten olevan vähäisiä. Vastaajista 20,5 % (116) koki kyseisen ilmiön vaikuttavan turvallisuuden tunteeseensa jonkin verran, kun taas 6,5 % (37) koki vaikutukset merkittäviksi ja 3 % (17) vakaviksi.

Annettujen vastausten keskiarvo oli 2,11, moodin ollessa vastausvaihto 1 (ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Annettujen merkitsevien vastausten keskihajonta oli 1,06 ja luottamusväli 2,02–2,19. Vastausten prosentuaalinen jakautuminen ja keskeisimmät tunnusluvut on esitelty kuviossa 88.

KUVIO 88 Äärimmäisen voimakkaan avaruusmyrskyn vaikutukset turvallisuuden tunteeseen

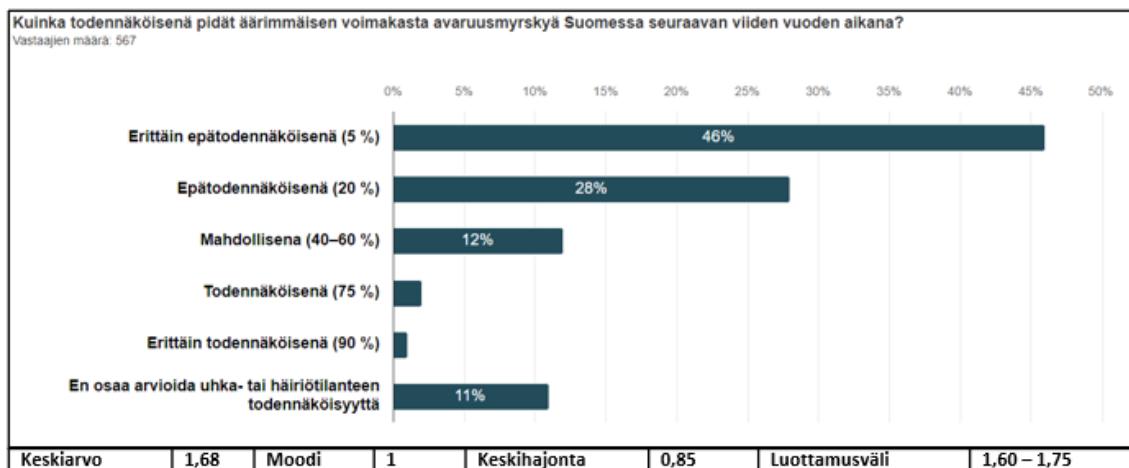
Vastaajaryhmien arviot äärimmäisen voimakkaan avaruusmyrskyn vaikuttavuudesta heidän turvallisuuden tunteeseensa erosivat jonkin verran toisistaan. Vastaajaryhmistä vaikuttavimpana kyseistä uhka- ja häiriötilannetta pitivät Jyväskylän yliopiston opiskelijat, joiden vastausten keskiarvo oli 2,24 ja moodi vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Kadettien vastausten keskiarvo oli puolestaan 2,00 ja moodi Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden tapaan vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Varusmiehet puolestaan arvioivat kyseisen uhka- ja häiriötilanteen vaikuttavuuden vastaajaryhmistä vähäisimmäksi, arvioiden keskiarvon ollessa 1,78 ja yleisimmän annetun vastauksen ollessa vastausvaihtoehto 1 (ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen). Vastaajaryhmien arviot äärimmäisen voimakkaan avaruusmyrskyn vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen on esitelty kuviossa 89.

KUVIO 89 Vastaajaryhmien arviot äärimmäisen voimakkaan avaruusmyrskyn vaikutuksista turvallisuuden tunteeseen

Äärimmäisen voimakkaan avaruusmyrskyn todennäköisyyttä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana kartoittavaan kysymykseen vastattiin 567:n vastaajan toimesta. Vastaajista 11,5 % (65) ei osannut arvioida kyseisen ilmiön todennäköisyyttä ja näin ollen analyysin kannalta merkitseviä vastauksia annettiin 502. Vastaajista selkeä enemmistö, 46,4 % (263) piti äärimmäisen voimakasta avaruusmyrskyä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana erittäin epätodennäköisenä ja 28 % (159) vastaajaa piti ilmiötä epätodennäköisenä. Mahdolliseksi kyseisen ilmiön arvioi 11,5 % (65) vastaajista, todennäköiseksi 1,7 % (10) ja erittäin todennäköiseksi 0,9 % (5).

Annettujen 502:n merkitsevän vastauksen keskiarvo oli 1,68 ja yleisin todennäköisyysarvio vastausvaihtoehto 1 (erittäin epätodennäköisenä, todennäköisyys 5 %). Vastauksien keskihajonta oli 0,85 ja luottamusväli 1,60–1,75. Todennäköisyysarvioiden prosentuaalinen jakautuminen ja keskeiset tunnusluvut on esitelty kuviossa 90.

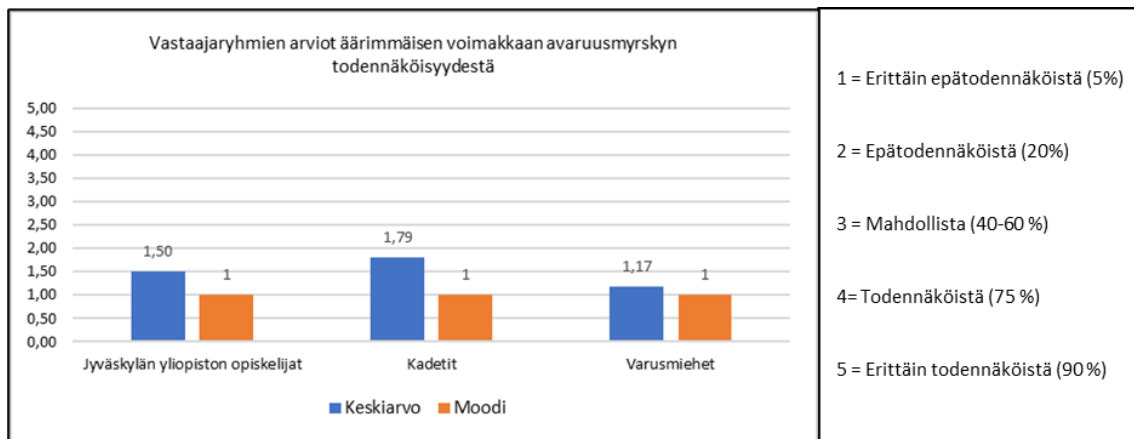

KUVIO 90 Äärimmäisen voimakkaan avaruusmyrskyn todennäköisyyteen liittyvät arviot

Vastaajaryhmien todennäköisyysarvioissa äärimmäisen voimakkaan avaruusmyrskyn toteutumiseen Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana oli pieniä eroavaisuuksia keskenään. Maanpuolustuskorkeakoulun kadettien todennäköisyysarvioiden keskiarvoksi muodostui 1,79, Jyväskylän yliopiston

opiskelijoiden 1,50 ja varusmiesten 1,17. Varusmiesten vastausten keskiarvo oli siis kadetteja selkeästi matalampi, Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden keskiarvon asettuessa edellä mainittujen vastaajaryhmien väliin. Kaikilla vastaajaryhmillä kuitenkin yleisin vastaus oli vastausvaihtoehto 1 (erittäin epätodennäköisenä), eli tältä osin vastaajaryhmät olivat hyvin yksimielisiä uhka- ja häiriötilanteen todennäköisyydestä. Vastaajaryhmien arviot äärimmäisen voimakkaan avaruusmyrskyn todennäköisyydestä on esitelty kuviossa 91.

KUVIO 91 Vastaajaryhmien arviot äärimmäisen voimakkaan avaruusmyrskyn todennäköisyydestä

Kysymykseen, jossa kartoitettiin äärimmäisen voimakkaan avaruusmyrskyn todennäköisyysarvioihin liittyviä taustatekijöitä, annettiin yhteensä 34 vastausta, joista 10 ei ollut tulkittavissa sisällön analyysin keinoin. Näin ollen 502 todennäköisyysarvion tehneestä vastaajasta 4,8 % halusi tai pystyi määrittelemään todennäköisyysarvioonsa vaikuttaneet tekijät. Sisällön analyysin avulla esiin nousivat seuraavat todennäköisyysarvioon vaikuttaneet ilmiöt;

1. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimena ilmiön tuntemattomuus (9 mainintaa)
2. Todennäköisyysarvion taustavaikuttimen ajokin muu seikka (16 mainintaa)

Niissä vastauksissa, joiden taustavaikuttimiksi on luokiteltu jokin muu ilmiö, mainittiin muun muassa avaruusmyrskyjen ennakoitavuus ja niiden aiempi historiallinen esiintyvyys (5 mainintaa).

5.2.22 Muut kyselyssä esiin nousseet ilmiöt ja tekijät

Tutkielmaan liittyvän kyselyn viimeisessä kysymyksessä kyselyyn vastanneilla 18–25-vuotiailla nuorilla aikuisilla oli mahdollisuus nostaa esiin Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamia uhka- ja häiriötekijöihin tai niiden todennäköisyyteen vaikuttavia muita tekijöitä ja ilmiöitä, joita itse kyselyssä ei ollut noussut esiin.

Yhteensä kysymykseen annettiin 56 vastausta, joista 23 oli esitysmuodoltaan ja sisällöltään sellaisia, että ne eivät olleet tulkittavissa sisällön analyysin keinoin. Esiin nostettuja huomioita ja aihepiirejä olivat muun muassa seuraavat ilmiöt;

1. Sodan tai aseellisen konfliktin uhka ja sen aiheuttama pelko (5 mainintaa)
2. Maahanmuuton negatiiviset vaikutukset Suomelle (4 mainintaa)
3. Median ja sosiaalisen median vaikuttavuus Suomen kansalaisiin (3 mainintaa)
4. Jengirikollisuuden lisääntyminen Suomessa (3 mainintaa)
5. Väkivaltarikosten kasvu Suomessa (2 mainintaa)
6. Jokin muu ilmiö (17 mainintaa)

Tapauksissa, jossa vastaukset on luokiteltu kategoriaan ”jokin muu ilmiö”, mainittiin hajanaisesti eri yksittäisiä aihepiirejä ja ilmiöitä, kuten esimerkiksi kaupungistumisen negatiiviset ilmiöt, sekä vähemmistöryhmiin kohdistuva syrjintä. Nämä aihepiirit ja ilmiöt eivät kuitenkaan toistuneet yhtä kertaa enempää annetuissa vastauksissa.

5.3 Vastaajaryhmien välinen vertailu

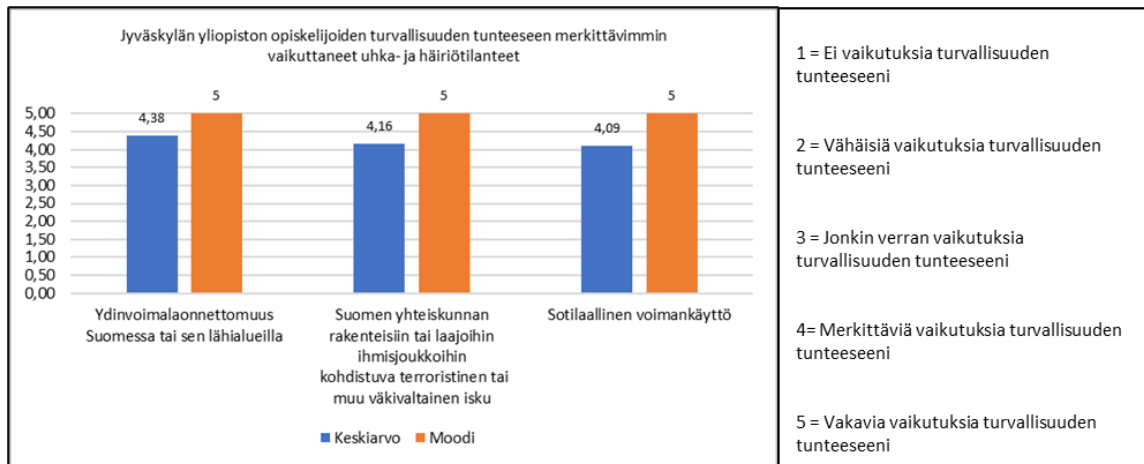
5.3.1 Uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuus

Tutkielmaan liittyvän kyselyn otanta muodostui asevelvollisuuttaan suorittavista varushenkilöistä (400 vastaaja), Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskelevista kadeteista (68 vastaajaa) ja Jyväskylän yliopistossa opiskelevista henkilöistä (99 vastaaja). Vertailtaessa vastaajaryhmien antamia vastauksia toisiinsa, on havaittavissa selkeitä eroavaisuuksia ja yhteneväisyyksiä eri vastaajaryhmien välillä.

Jyväskylän yliopiston humanistis- yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan opiskelijoiden kaikkia Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuutta koskettavien arvioiden keskiarvo oli 2,77, ja yleisin vastaus uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuuteen oli ”jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen”.

Eniten Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden turvallisuuteen vaikuttavia uhka- ja häiriötilanteita vastausten keskiarvolla mitattuna olivat vakava ydinvoimalaitosonnettomuus Suomessa tai sen lähialuilla (keskiarvo 4,38), Suomen yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin kohdistuva terroristinen tai muu väkivaltainen isku (keskiarvo 4,16) ja sotilaallinen voimankäyttö (keskiarvo 4,09). Kaikki kolme edellä mainittua uhka- ja häiriötilannetta vaikuttavat kyselyn perusteella vakavasti kyselyyn vastanneiden Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden turvallisuuden tunteeseen. Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden

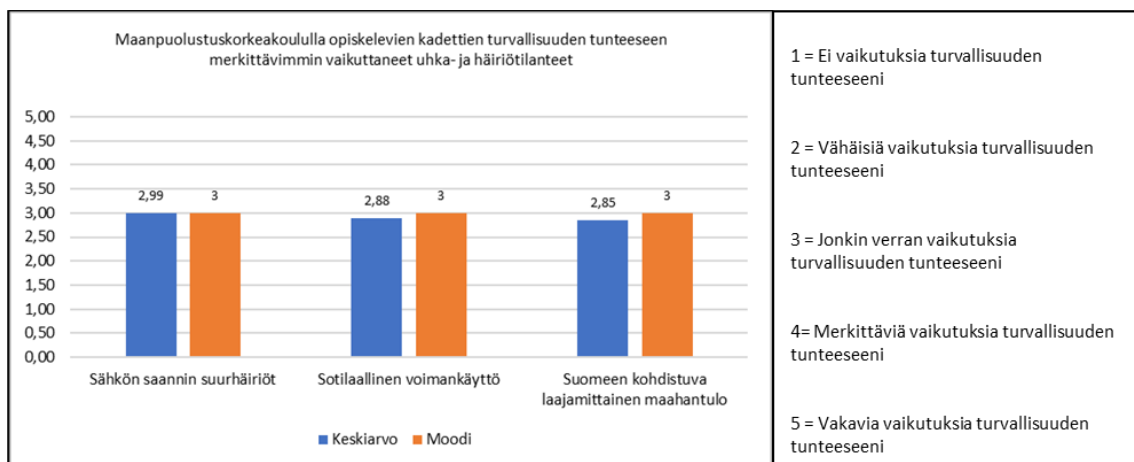
turvallisuuden tunteeseen merkittävimmin vaikuttaneet uhka- ja häiriötilanteet on esitelty kuviossa 92.

KUVIO 92 Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden turvallisuuden tunteeseen merkittävimmin vaikuttaneet uhka- ja häiriötilanteet.

Maanpuolustuskorkeakoululla opiskelevien kadettien kaikkia Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuutta koskevien arvioiden keskiarvo oli 2,48. Kadettien yleisin vastaus vaikuttavuuden osalta oli ”vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni”, joka oli yleisin vastaus kaikkiaan 17:sta uhka- ja häiriötilannetta koskevassa arviossa.

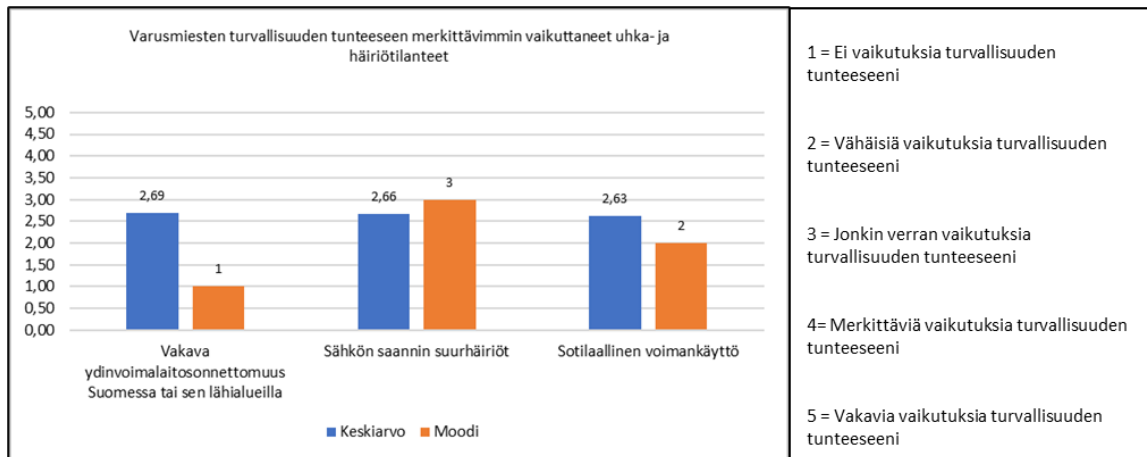
Maanpuolustuskorkeakoulun kadettien turvallisuuden tunteeseen eniten vaikuttavia uhka- ja häiriötilanteita olivat sähkön saannin suurhäiriöt (keskiarvo 2,99), sotilaallinen voimankäyttö (keskiarvo 2,88) ja Suomeen kohdistuva laajamittainen maahantulo (keskiarvo 2,85). Kadetit arvioivat näiden kolmen uhka- ja häiriötilanteen vaikuttavan omaan turvallisuuden tunteeseensa jonkin verran. Maanpuolustuskorkeakoulun kadettien turvallisuuden tunteeseen merkittävimmin vaikuttaneet uhka- ja häiriötilanteet on esitelty kuviossa 93.

KUVIO 93 Maanpuolustuskorkeakoulun kadettien turvallisuuden tunteeseen merkittävimmin vaikuttaneet uhka- ja häiriötilanteet.

Kyselyn perusteella Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamat uhka- ja häiriötilanteet vaikuttavat varusmiesten turvallisuuden tunteeseen vastaajaryhmistä vähiten. Varusmiesten kaikkia 21:tä uhka- ja häiriötilannetta koskevien arvioiden keskiarvo oli 2,36. Yleisin vastaus uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuuteen liittyen oli ”vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni”, joka oli varusmiesten yleisin vastaus 16:sta uhka- ja häiriötilannetta koskevassa arvioissa.

Kyselyn perusteella eniten varusmiesten turvallisuuden tunteeseen vaikuttavat uhka- ja häiriötilanteet olivat vakava ydinvoimalaitosonnettomuus Suomessa tai sen lähialueilla (keskiarvo 2,69), sähkön saannin suurhäiriöt (keskiarvo 2,66) ja sotilaallinen voimankäyttö (keskiarvo 2,63). Keskiarvolla mitattuna kyseiset uhka- ja häiriötilanteet näyttävät vaikuttavan jonkin verran varusmiesten turvallisuuden tunteeseen. Kyselyyn vastanneiden varusmiesten turvallisuuden tunteeseen merkittävimmin vaikuttaneet uhka- ja häiriötilanteet on esitelty kuviossa 94.

KUVIO 94 Varusmiesten turvallisuuden tunteeseen merkittävimmin vaikuttaneet uhka- ja häiriötilanteet.

Kaikkia vastaajaryhmiä yhdistävä turvallisuuden tunteeseen vaikuttava uhka- ja häiriötilanne oli sotilaallinen voimankäyttö. Kyseinen uhkatilanne löytyi kaikkien vastaajaryhmien kolmen vaikuttavimman uhka- ja häiriötilanteen joukosta. Varusmiehiä ja Jyväskylän yliopiston opiskelijoita yhdistävä uhka- ja häiriötilanne oli vakava ydinvoimalaitos onnettomuus Suomessa ja sen lähialueilla, joka ei puolestaan kuulunut Maanpuolustuskorkeakoulun kadettien vaikuttavimpien uhka- ja häiriötilanteiden joukkoon. Varusmiehiä ja kadetteja yhdistävä uhka- ja häiriötilanne oli puolestaan sähkön saannin suurhäiriöt, jotka löytyivät molempien vastaajaryhmien eniten turvallisuuden tunteeseen vaikuttavien uhka- ja häiriötilanteiden joukosta.

Tarkasteltaessa vastaajaryhmien välisiä eroavaisuuksia yksittäisten uhka- ja häiriötilanteiden osalta, niin eniten eroavaisuuksia vastaajaryhmien välillä oli vakavan ydinvoimalaitosonnettomuuden vaikutuksia arvioivassa kysymyksessä. Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden antamien arvioiden keskiarvo kyseisen uhka- ja häiriötilanteen osalta oli 4,38 ja yleisin vastaus vastausvaihtoehto 5 (vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni), siinä missä varusmiesten

antamien vastausten keskiarvo oli 2,69 ja moodi vastausvaihtoehto 1 (ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Kadettien keskiarvo puolestaan oli 2,77 ja moodi vastausvaihto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni).

Vastaavanlaisia eroavaisuuksia on tunnistetavissa myös yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin kohdistuvien iskuihin liittyvissä arvioissa. Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden kyseistä uhkatilannetta koskevien arvioiden keskiarvo oli 4,16, siinä missä kadettien vastaavien arvioiden keskiarvo oli 2,68 ja varusmiesten 2,55. Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden yleisin vastaus uhkatilanteeseen liittyen oli vastausvaihtoehto 5 (vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni), kun taas kadettien moodi oli vastausvaihtoehto 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni) ja varusmiesten vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni).

Uhka- ja häiriötilanteista myös sotilaallinen voimankäyttö jakoi vastaajaryhmien mielipiteitä. Vaikuttavimpina kyseistä uhkatilannetta pitivät Jyväskylän yliopiston opiskelijat, joiden vastausten keskiarvo oli 4,09 ja moodi vastausvaihtoehto 5 (vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Kadettien vastausten keskiarvo oli 2,88 ja yleisin vastaus vastausvaihtoehto 3 (jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Vastaajaryhmistä vähiten sotilaallinen voimankäyttö vaikutti varusmiehiin, joiden vastausten keskiarvo oli 2,63 ja yleisin vastaus vastausvaihtoehto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni).

5.3.2 Uhka- ja häiriötilanteiden todennäköisyys

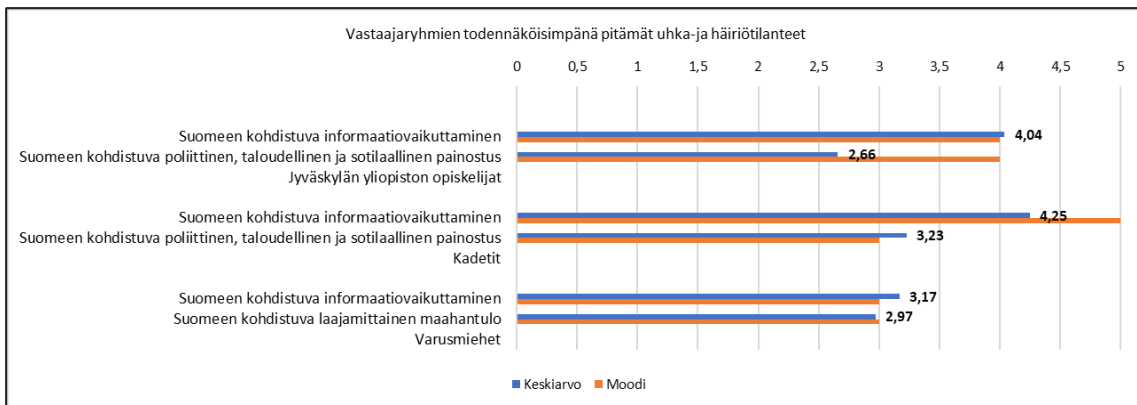
Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden kaikkia 21:tä uhka- ja häiriötilannetta koskevien todennäköisyysarvioiden keskiarvo oli 2,51 ja yleisin vastaus todennäköisyysarvioihin liittyen oli vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys). Todennäköisimpänä Kansallisen riskiarvion 2023 uhka- ja häiriötilanteista seuraavan viiden vuoden aikana Jyväskylän yliopiston opiskelijat pitivät Suomeen kohdistuvaa informaatiovaikuttamista (keskiarvo 4,04), sekä Suomeen kohdistuvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista painostusta (keskiarvo 3,52). Jyväskylän yliopiston oppilaat arvioivat molemmat uhka- ja häiriötilanteet todennäköisiksi (vastausvaihtoehto 4, 75 % todennäköisyys).

Maanpuolustuskorkeakoululla opiskelevien kadettien kaikkia 21:tä uhka- ja häiriötilanteen todennäköisyyttä koskevien arvioiden keskiarvo oli 2,41. Kadettien yleisin todennäköisyysarvio uhka- ja häiriötilanteisiin liittyen oli vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys), joka oli yleisin vastaus kaikkiaan 10:ssa uhka- ja häiriötilannetta koskevässä todennäköisyysarviossa.

Selkeästi todennäköisimpänä uhka- ja häiriötilanteena tulevien viiden vuoden aikana kadetit pitivät Suomeen kohdistuvaa informaatiovaikuttamista, jonka keskiarvoksi muodostui 4,25, yleisimmän vastauksen ollessa vastausvaihtoehto 5 (erittäin todennäköisenä, 90 % todennäköisyys). Toiseksi todennäköisimmäksi uhka- ja häiriötilanteeksi kadetit arvioivat Suomeen kohdistuvan taloudellisen, poliittisen ja sotilaallisen painostuksen. Kyseistä häiriötilannetta koskevien todennäköisyysarvioiden keskiarvo oli 3,23 ja moodi vastausvaihtoehto 3 (mahdollisena, 40–60 % todennäköisyys).

Varusmiesten todennäköisyysarvioiden keskiarvo kaikki Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamat uhka- ja häiriötilanteet huomioiden oli 2,30. Yleisin todennäköisyysarvio varusmiehillä oli vastausvaihtoehto 2 (epätodennäköisenä, 20 % todennäköisyys), joka esiintyi yleisimpänä 12:sta uhka- ja häiriötilanteen todennäköisyyttä koskettavassa arvioissa. Todennäköisimpänä Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamista uhka- ja häiriötilanteista seuraavan viiden vuoden aikana varusmiehet pitivät Suomeen kohdistuvaa informaatiovaikuttamista. Kyseisen uhka- ja häiriötilanteen todennäköisyysarvioiden keskiarvo oli 3,17 ja moodi vastausvaihtoehto 3 (mahdollisena, 40–60 % todennäköisyys). Toiseksi todennäköisemmäksi uhka- ja häiriötilanteeksi varusmiesten arvioissa nousi Suomeen kohdistuva laajamittainen maahantulo, johon liittyvien arvioiden keskiarvo oli 2,97 ja moodi vastausvaihtoehto 3 (mahdollisena, 40–60 % todennäköisyys).

Vertailtaessa vastaajaryhmien todennäköisyshavaintoja toisiinsa, nousee selkeänä havaintona esiin kaikkien vastaajaryhmien välinen yksimielisyys siitä, että tämän tutkielman perusteella todennäköisimpänä Kansallisen riskiarvion 2023 esittämistä uhka- ja häiriötilanteista seuraavan viiden vuoden aikana koettiin olevan Suomeen kohdistuva informaatiovaikuttaminen. Jyväskylän yliopiston opiskelijat ja kadetit olivat myös todennäköisyysarvioissaan yksimielisiä siitä, että toiseksi todennäköisin uhka- ja häiriötilanne on Suomeen kohdistuva poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus. Varusmiehet arvioivat omissa todennäköisyysarvioissaan poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen painostuksen kolmanneksi todennäköisemmäksi uhkatilanteeksi, mutta ero toiseksi tulleeeseen Suomeen kohdistuvaan laajamittaiseen maahantuloon oli hyvin pieni. Vastaajaryhmien todennäköisimmiksi arvioimat uhka- ja häiriötilanteet on esitelty vastaajaryhmittäin kuviossa 95.

KUVIO 95 Vastaajaryhmien todennäköisimmiksi arvioimat uhka- ja häiriötilanteet vastaajaryhmittäin

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä luvussa luodaan katsaus tutkimuksen keskeisimpiin johtopäätöksiin, sekä pohditaan niiden merkitystä ja mahdollisia niihin vaikuttavia tekijöitä. Johtopäätöksiä lähestytään tutkimuksen tavoitteiden ja tutkimuskysymysten kautta.

Ensimmäisessä alaluvussa keskitytään tarkastelemaan, millä tavalla kyselyyn vastanneet 18–25-vuotiaat nuoret aikuiset kokevat Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuuden omaan turvallisuuden tunteeseensa. Lisäksi pohditaan mahdollisia syitä, miksi tietyt uhka- ja häiriötilanteet vaikuttavat nuorten aikuisten turvallisuuden tunteeseen enemmän kuin toiset.

Toinen alaluku keskittyy tarkastelemaan Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden todennäköisyyksiä kohderyhmänä toimineiden nuorten aikuisten näkökulmasta. Lisäksi alaluvussa nostetaan esiin tutkimukseen osallistuneiden nuorten aikuisten todennäköisyysarvioiden taustavaikeudet ja pohditaan niiden merkitystä ja niihin vaikuttavia tekijöitä.

Tutkielman kolmannessa alaluvussa keskitytään vertailemaan tutkimuksen vastaajaryhmien välisiä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia, sekä pohditaan niiden mahdollisia syitä ja niihin vaikuttavia tekijöitä.

Tutkielman neljännessä alaluvussa pohditaan kriittisesti tutkimuksen luotettavuutta, sekä liittymäpintoja muihin saman aihepiirin tutkimuksiin. Luvussa tuodaan myös ilmi tutkimuksen myötä esiin nousseita jatkotutkimustarpeita ja pohditaan, millä tavalla tämän tutkimuksen tuloksia voidaan mahdollisesti hyödyntää sinällään, tai toisen tutkimuksen pohjana.

Tarkasteltaessa tämän tutkielman yhteydessä toteutetun kyselytutkimuksen tuloksia turvallisuuden tunteen ja todennäköisyyksien osalta, käytetään mittarina kyselytulosten annettujen merkitsevien vastausten keskiarvoa. Keskiarvon käyttö vaikuttavuutta mittaavana mittarina esimerkiksi moodin sijasta on perusteltua siksi, että se huomioi yleisimmän vastauksen lisäksi myös muut annetut vastaukset, muodostaen kokonaisvaltaisemman kuvauksen kyselytutkimuksen tuloksista.

6.1 Uhka- ja häiriötilanteiden vaikutus turvallisuuden tunteeseen

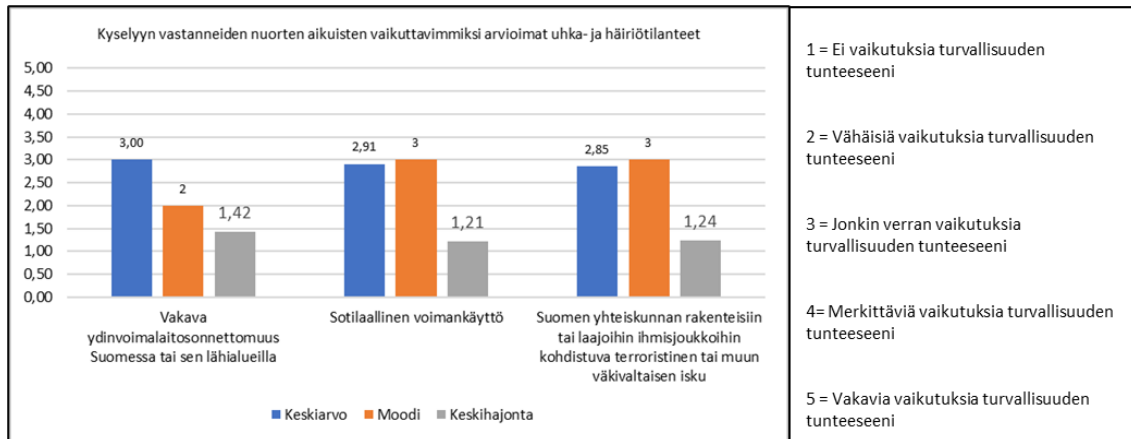
Tämän tutkielman yksi keskeisimmistä tavoitteista oli selvittää, millainen on kyselyyn vastanneiden 18–25-vuotiaiden nuorten aikuisten näkemys Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuuden omaan turvallisuuden tunteeseensa. Samalla tutkimus nosti esiin ne Kansallisen riskiarvion 2023:n sisältämät uhka- ja häiriötilanteet, jotka vaikuttavat eniten kyselyyn vastanneiden nuorten aikuisten turvallisuuden tunteeseen.

Ottaen huomioon kaikki kyselytutkimukseen annetut uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuutta arvioivat merkitsevät vastaukset, niin voidaan todeta, että Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamat uhka- ja häiriötilanteet vaikuttavat kyselyyn vastanneiden 18–25-vuotiaiden nuorten aikuisten turvallisuuden tunteeseen yleisellä tasolla tarkasteltuna vähäisesti.

Kaikki 21 Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamaa uhka- ja häiriötilannetta huomioiden, annettujen vastausten keskiarvo oli 2,49. Kyseinen keskiarvo asettuu hyvin lähelle vastausvaihtoehtojen ”vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni” ja ”jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni” puoliväliä. Matemaattisesta näkökulmasta tarkasteltuna ero on hyvin pieni, mutta jos keskiarvon lisäksi huomioidaan se, että yleisimmin esiintynyt vastaus uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuuteen liittyen oli vastausvaihtoehto ”vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni”, niin voitaneen todeta, että Kansallisen riskiarvion esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden vaikutus kyselyyn vastanneiden nuorten aikuisten turvallisuuden tunteeseen on vähäinen.

Kyselytutkimuksen perusteella eniten kyselyyn vastanneiden nuorten aikuisten turvallisuuden tunteeseen vaikuttava Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostama uhka- ja häiriötilanne on vakava ydinvoimalaonnettomuus Suomessa tai Suomen lähialueilla. Kyseistä uhka- ja häiriötilannetta koskevan kysymyksen keskiarvo oli 3,00, joka tarkoittaa, että keskiarvo vertautuu tarkalleen vastausvaihtoehtoon ”jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni”. Toiseksi eniten kyselyyn vastanneiden nuorten aikuisten turvallisuuden tunteeseen vaikuttava uhka- ja häiriötilanne on annettujen vastausten perusteella uhka sotilaallisesta voimankäytöstä. Kyseistä uhkatilannetta koskettavien vastausten keskiarvo oli 2,91, joka on lähimpänä vastausvaihtoehtoa 3, ”jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni”. Kolmanneksi vaikuttavimmaksi Kansallisen riskiarvion 2023 uhka- ja häiriötilanteista kyselyyn vastanneiden toimesta koettiin Suomen yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin kohdistuvan terroristinen tai muun väkivaltaisen isku. Kyseistä uhka- ja häiriötilannetta koskettavan kysymyksen keskiarvoksi muodostui 2,85, joka vertautuu edellisten uhka- ja häiriötilanteiden tapaan lähimmäksi vastausvaihtoehtoa 3, ”jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni”. Kyselyyn vastanneiden nuorten aikuisten vaikuttavimmiksi arvioimat uhka- ja häiriötilanteet on esitelty kuviossa 96.

KUVIO 96 Kyselyyn vastanneiden nuorten aikuisten vaikuttavimmiksi arvioimat uhka- ja häiriötilanteet

Huomionarvoista edellä mainittuja uhka- ja häiriötilanteita tarkasteltaessa on se, että kyseiset uhka- ja häiriötilanteet olivat samaan aikaan paitsi keskiarvolla mitattuna eniten turvallisuuden tunteeseen vaikuttavia tilanteita, mutta samalla ne jakoivat myös keskihajonnalla mitattuna eniten vastaajien mielipiteitä. Suurimman keskihajonnan (keskihajonta 1,42) keräsi vakavaa ydinvoimalaitosonnettomuutta käsittelevä kysymys, kun taas toiseksi suurimman vastausten keskihajonnan muodosti Suomen yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin kohdistuvaa terroristista tai muuta väkivaltaista iskua koskeva kysymys (keskihajonta 1,24). Kolmanneksi suurimman keskihajonnan muodosti puolestaan sotilaallisen voimankäytön vaikuttavuutta turvallisuuden tunteeseen mittaava kysymys, jonka keskihajonnaksi muodostui 1,21.

Yhtenä mahdollisena selityksenä edellä mainitulle havainnolle voi olla turvallisuuden tunteen kokemisen subjektiivisuus. Siinä missä yksi kyselyyn vastaajista kokee vakavan ydinvoimalaitosonnettomuuden Suomessa tai sen lähialueilla vaikuttavan omaan turvallisuuden tunteeseensa vakavasti, niin toinen vastaaja voi kokea, että kyseinen uhkatilanne ei vaikuta hänen turvallisuuden tunteeseensa laisinkaan. Osiltaan tähän havaintoon palataan tutkielman luvussa 6.3, jossa tarkastellaan vastaajaryhmien välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä, sekä niistä tehtyjä havaintoja ja johtopäätöksiä.

Toinen huomionarvoinen havainto liittyy eniten turvallisuuden tunteeseen vaikuttavien häiriötilanteiden samankaltaisuuteen uhan vaarallisuuden osalta. Tutkielman kyselyn perusteella eniten nuorten aikuisten turvallisuuden tunteeseen vaikuttavat uhka- ja häiriötilanteet ovat luonteeltaan sellaisia, jotka toteutessaan aiheuttaisivat välittömiä tai lähes välittömiä vaikutuksia ihmisen fyysiselle turvallisuudelle. Jos esimerkiksi vertailun pohjaksi otetaan tutkielman kyselyn perusteella kolme vastaajien turvallisuuden tunteeseen vähiten vaikuttavaa uhka- ja häiriötilannetta, jotka olivat äärimmäisen voimakas avaruusmyrsky (keskiarvo 2,11), useampi yhtäaikainen maastopalo (keskiarvo 2,14) ja kuljetuksen jatkuvuuden häiriöt (keskiarvo 2,15), niin havaitaan, että kyseiset uhka- ja häiriötilanteet ovat luonteeltaan huomattavan erilaisia. Siinä missä voimakkaan avaruusmyrskyn, laajojen maastopalojen ja kuljetusten häiriöt vaikuttavat ennemminkin ihmisten hyvinvointiin kuin suoraan henkeen ja terveyteen, niin vakava

ydinvoimalaitosonnettomuus, sotilaallinen voimankäyttö ja terroristinen tai muu väkivaltainen isku kohdistuvat nimenomaisesti suoraan ihmisten henkeen ja terveyteen ja ovat vaikutukseltaan melko välittömiä.

Edellä mainittujen havaintojen pohjalta lieneekin perusteltua esittää Giddensin ontologiseen turvallisuuden tunteeseen ja sen käsitteeseen liittyvä pohdinta siitä, että ovatko edellä mainitut uhka- ja häiriötilanteet koettu vaikuttavimmiksi siksi, että ne vaikuttavat suoraan ja suhteellisen välittömästi Anthony Giddensin määrittelemiin ontologisen turvallisuuden tunteen peruspilareihin? Vakava ydinvoimalaitosonnettomuus, sotilaallinen voimankäyttö sekä väkivaltainen kansalaiseen kohdistuva isku ovat luonteeltaan sen kaltaisia tapahtumia, että ne oletettavasti vaikuttavat merkittävästi, ja ajallisesti suhteellisen nopeasti ihmisen luottamukseen oman itsensä ja identiteettinsä jatkuvuudesta, sekä uskoon materiaalisen ja sosiaalisen elinympäristönsä pysyvyydestä (Giddens, 1990, s. 92).

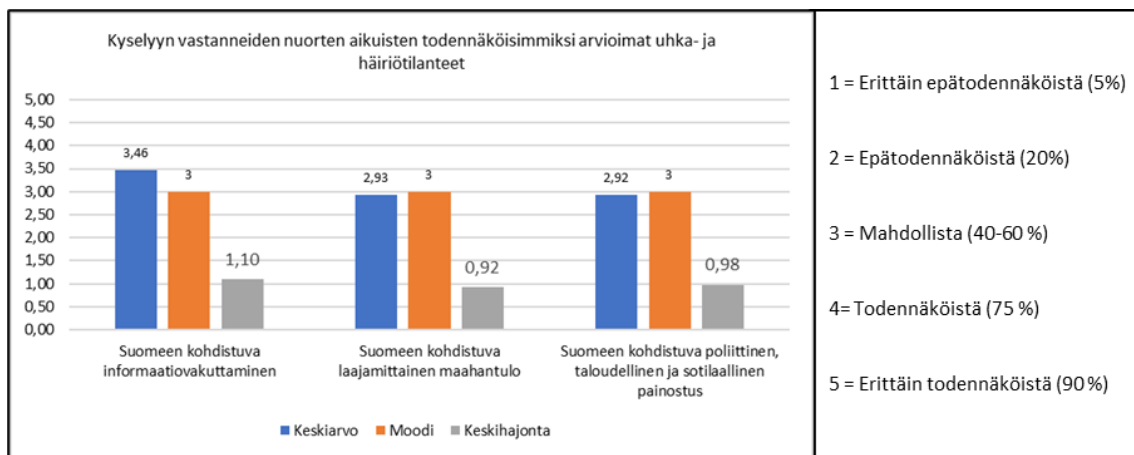
6.2 Uhka- ja häiriötilanteiden todennäköisyys ja vaikuttimet

Tutkielman toisena keskeisenä tavoitteena oli selvittää, kuinka todennäköisiksi kyselyyn vastanneet 18–25-vuotiaat nuoret aikuiset kokevat Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamat uhka- ja häiriötilanteet seuraavan viiden vuoden aikana. Tämän lisäksi tutkielman tavoitteena oli selvittää, mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat nuorten aikuisten arvioon Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden todennäköisyyksistä seuraavan viiden vuoden aikana.

Kyselyn tulosten perusteella voidaan todeta, että kyselyyn vastanneet pitivät todennäköisimpinä Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamana uhka- ja häiriötilanteena vuosien 2023–2028 välisenä aikana Suomeen kohdistuvaa informaatiovaikuttamista. Annettujen vastausten keskiarvo informaatiovaikuttamisen osalta oli 3,46, joka osuu lähelle vastausvaihtoehtojen ”mahdollisena (40–60 % todennäköisyys)” ja ”todennäköisenä (75 % todennäköisyys)” puoliväliä. Teoriaohjaavan sisällön analyysin perusteella vastaajien todennäköisyysarvioihin Suomeen kohdistuvan informaatiovaikuttamisen osalta vaikuttivat eniten Ukrainan sota, lisääntynyt informaatiovaikuttaminen (disinformaatio, vihapuhe, valeuutiset ja medialukutaidon puute), sekä Venäjän Suomeen kohdistama informaatiovaikuttaminen.

Toiseksi todennäköisimmäksi Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamista uhka- ja häiriötilanteista seuraavan viiden vuoden aikana vastaajat arvioivat Suomeen kohdistuvan laajamittaisen maahantulon. Kyseisen uhka- ja häiriötilanteen todennäköisyyttä arvioivien vastausten keskiarvo oli 2,93, joka osuu lähemmäksi vastausvaihtoehtoa ”mahdollisena (40–60 % todennäköisyys)”. Todennäköisyysarvioiden suurimpina taustavaikuttimina vastaajat pitivät muulla kuin Ukrainassa käynnissä olevia kriisejä ja konflikteja, Ukrainan ja Venäjän välistä sotaa, sekä ilmastonmuutosta.

Kolmanneksi todennäköisimpänä Kansallisen riskiarvion 2023 esittämistä uhka- ja häiriötilanteista seuraavan viiden vuoden aikana vastaajat näkivät Suomeen kohdistuvan poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen painostuksen. Annettujen todennäköisyysarvioiden keskiarvoksi muodostui 2,92 ja näin ollen arvioiden keskiarvo osuu lähimmäksi vastausvaihtoehtoa ”mahdollisena (40–60 % todennäköisyys)”. Todennäköisyysarvioiden suurimpina taustavaikuttimina teoriaohjaavan sisällön analyysin perusteella koettiin olevan Venäjän Suomeen kohdistama poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus, Ukrainan sota, sekä NATO ja Suomen liittyminen NATO:n jäseneksi. Kyselyyn vastanneiden nuorten aikuisten todennäköisimmiksi arvioimat uhka- ja häiriötilanteet on esitelty kuviossa 97.

KUVIO 97 Kyselyyn vastanneiden nuorten aikuisten todennäköisimmiksi arvioimat uhka- ja häiriötilanteet

Huomion arvoista edellä mainituissa, todennäköisimmäksi arvioituissa uhka- ja häiriötilanteissa on se, että jokaisessa todennäköisyysarvion taustavaikuttimiksi nostettiin Venäjä tai sen toimet, sekä Ukrainan sota. Jos todennäköisimmiksi arvioitujen uhka- ja häiriötilanteiden taustavaikuttimia verrataan epätodennäköisimmiksi arvioitujen uhka- ja häiriötilanteiden taustavaikuttimiin, niin ero on huomattava. Kyselyn perusteella epätodennäköisimmiksi uhka- ja häiriötilanteiksi arvioitiin vakava ydinvoimalaitosonnettomuus Suomessa tai sen lähialueilla (keskiarvo 1,62), äärimmäisen voimakas avaruusmyrsky (1,68) ja vesihuollon häiriöt (keskiarvo 1,97). Kyseisiä uhka- ja häiriötilanteita koskettavien todennäköisyysarvioiden taustavaikuttimissa Venäjä tai Ukrainan sota ei noussut eniten mainintoja saaneeksi taustavaikuttimiksi kertaakaan.

Keskeisimmäksi johtopäätökseksi uhka- häiriötilanteiden taustavaikuttimien osalta voidaankin siis nostaa se, että Ukrainan sodan ja Venäjän toimien vaikutus nuorten aikuisten todennäköisyysarvioihin on huomattavan suuri. Tämä nousee esiin paitsi tarkastellessa edellä mainittuja todennäköisimmiksi arvioituja uhka- ja häiriötilanteita, mutta myös laajemman tarkastelun perusteella.

Jos tarkastelun alle otetaan kaikki 21 Kansallisen riskiarvion 2023 uhka- ja häiriötilannetta, niin havaitaan, että Venäjä mainittiin neljää uhka- ja häiriötilannetta lukuun ottamatta kaikissa Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien

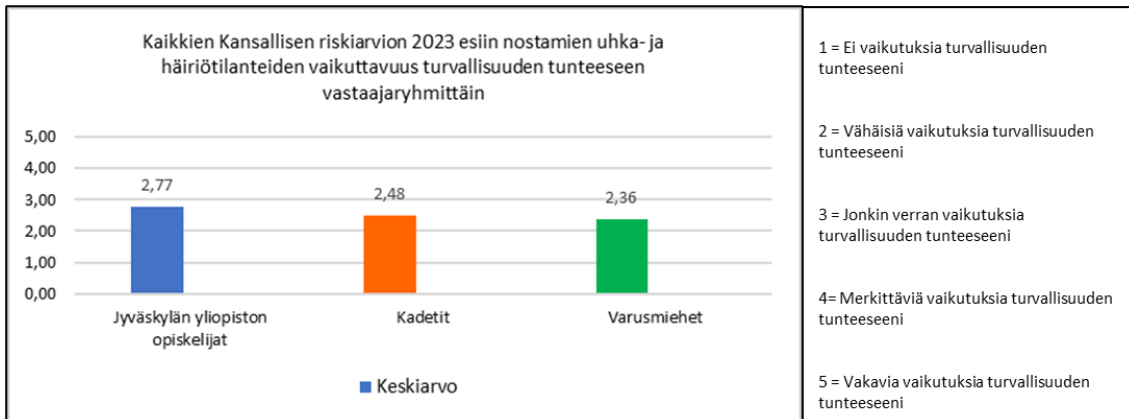
uhka- ja häiriötilanteita koskevissa todennäköisyysarvioiden taustavaikuttimissa vähintään kerran. Ainoastaan mikrobilääkeresistenssin kasvua, pandemian tai muun laajalle levinneen epidemian, eläintautiepidemian ja erittäin voimakkaan avaruusmyrskyn taustavaikuttimissa ei mainittu Venäjää laisinkaan. Yhteensä Venäjä mainittiin 498:ssa analyysin kannalta merkitsevässä sanallisessa vastauksessa, joka edustaa yhteensä 26,73 % annetuista 1863:sta analyysin kannalta merkitsevistä vastauksesta.

Venäjän tapaan myös Ukrainan sota nimettiin taustavaikuttimeksi neljää Kansallisen riskiarvion 2023 nimeämää uhka- ja häiriötilannetta lukuun ottamatta kaikissa todennäköisyysarvioiden taustavaikuttimia käsittelevissä vastauksissa vähintään kerran. Ukrainan sotaa ei mainittu mikrobilääkeresistenssin kasvun, pandemian tai muun laajalle levinneen epidemian, laajalle levinneiden maastopalojen ja erittäin voimakkaan avaruusmyrskyn taustavaikuttimia koskevissa vastauksissa laisinkaan. Yhteensä Ukrainan sota mainittiin 353:ssa analyysin kannalta merkitsevässä vastauksessa, joka muodostaa 18,95 %:n osuuden kaikista annetuista merkitsevistä vastauksista.

Kokonaisuudessaan Ukrainan sota tai Venäjä siis nimettiin taustavaikuttimeksi yhteensä 46,7 %:ssa uhka- ja häiriötilanteiden taustavaikuttimia käsittelevässä vastauksessa. Ottaen huomioon helmikuussa 2022 alkaneen Ukrainan sodan ja siihen liittyvien erilaisten Venäläisten toteuttamien toimien ajankohtaisuus vuosien 2022 ja 2023 aikana, lienee perusteltua esittää pohdinta siitä, että ovatko todennäköisyysarviot ja niihin liittyvät taustavaikuttimet sidoksissa erilaisten tapahtumien ajankohtaisuuteen ja niiden saamaan mediahuomioon? Osittain tätä pohdintaa jatketaan vielä tämän tutkielman luvussa 6.4, jossa arvioidaan tutkielman luotettavuutta, sekä rinnastettavuutta aiempiin tutkimuksiin.

6.3 Vastaajaryhmien välisestä vertailusta tehdyt johtopäätökset

Tarkasteltaessa Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien kaikkien uhka- ja häiriötilanteiden vaikutusta vastaajaryhmien turvallisuuden tunteeseen, niin voidaan todeta, että keskiarvolla mitattuna eniten kyseiset uhka- ja häiriötilanteet vaikuttavat Jyväskylän yliopiston opiskelijoihin (keskiarvo 2,77). Kyselyn perusteella vähiten Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamat uhka- ja häiriötilanteet vaikuttavat puolestaan varusmiesten turvallisuuden tunteeseen (keskiarvo 2,36), kadettien asettuessa kahden edellä mainitun vastaajaryhmän väliin (keskiarvo 2,48). Kaikkien Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuus vastaajaryhmien turvallisuuden tunteeseen keskiarvolla mitattuna on esitelty kuviossa 98.

KUVIO 98 Kaikkien Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuus vastaajaryhmien turvallisuuden tunteeseen

Myös eniten vastaajaryhmien turvallisuuden tunteeseen eniten vaikuttavissa uhka- ja häiriötilanteissa oli jonkin verran eroavaisuuksia. Jyväskylän yliopiston opiskelijat ja varusmiehet pitivät eniten turvallisuuden tunteeseensa vaikuttavana uhka- ja häiriötilanteena Suomessa tai sen lähialueilla tapahtuvaa ydinvoimalaitosonnettomuutta, kun taas kadettien mukaan eniten heidän turvallisuuden tunteeseensa vaikuttava uhka- ja häiriötilanne oli sähkönsaannin suurhäiriöt.

Eniten vastaajaryhmien välisiä eroavaisuuksia yksittäisten uhka- ja häiriötilanteiden osalta oli vakavan ydinvoimalaitosonnettomuuden vaikutuksia arvioivassa kysymyksessä. Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden antamien arvioiden keskiarvo kyseisen uhka- ja häiriötilanteen osalta oli 4,38 ja yleisin vastausvaihtoehto 5 (vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni), siinä missä varusmiesten antamien vastausten keskiarvo oli 2,69 ja moodi vastausvaihtoehto 1 (ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni). Kadettien keskiarvo puolestaan oli 2,77 ja moodi vastausvaihto 2 (vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni).

Mistä sitten eriävät näkemykset vastaajaryhmien välillä edellä mainituissa uhka- ja häiriötilanteissa johtuvat? Tämän tutkielman avulla absoluuttista vastausta kysymykseen on mahdotonta antaa, mutta muutamat vastaajaryhmien taustatietoihin liittyvät seikat saattavat tarjota mahdollisen selityksen, tai ainakin tarjota lähtökohtia jatkotutkimukselle.

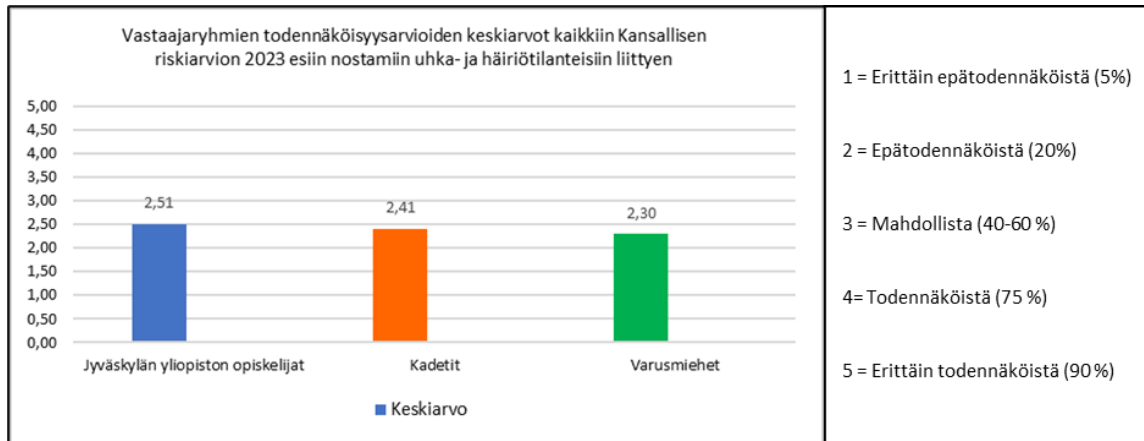
Ensinnäkin tulee huomioida, että varusmiehet ovat selkeästi vastaajaryhmistä suurin (400 vastaajaa) ja kyselyyn vastanneista varusmiehistä peräti 357 oli miehiä. Vastaavasti Jyväskylän yliopiston opiskelijat olivat vastaajaryhmistä toiseksi suurin (99 vastaajaa) ja kyselyyn vastanneista Jyväskylän yliopiston opiskelijoista 73 oli sukupuoleltaan naisia. Kadetit puolestaan olivat vastaajaryhmistä pienin (68 vastaajaa) ja heistä 61 oli miehiä ja 7 naisia. Kokonaisuudessaan siis tutkielmaan liittyvään kyselyyn vastanneista henkilöistä 76,4 % (433) oli miehiä ja 21,2 % (120) naisia.

Ottaen huomioon merkittävät eroavaisuudet Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden ja varusmiesten turvallisuuden tunteeseen vaikuttavissa arvioissa, niin lienee perusteltua esittää kysymys siitä, että voisiko sukupuolella olla jotakin

tekemistä arvioiden eroavaisuuksia selittävänä tekijänä? Kyseinen asian täydellinen varmistaminen vaatisi oman, erillisen tutkimuksensa, mutta osiltaan tätä havaintoa tukee Kunnallisalan kehittämissäätöön joulukuussa 2023 toteuttama tutkimus, jossa kartoitettiin kansalaisten näkemyksiä erilaisista uhka- ja häiriötilanteista tulevien 5–10- vuoden aikana (Kunnallisalan kehittämissäätö, 2023). Kyseisessä tutkimuksessa havaittiin, että vastaajien sukupuoli erottelee jonkin verran näkemyksiä siitä, mitkä uhkatilanteet koetaan pelottavimpina. Kyseisen tutkimuksen mukaan naiset ovat enemmän peloissaan esimerkiksi suuronnettomuuksiin liittyvistä uhista kuin miehet. Tämä voi osiltaan selittää huomattavan eriävät näkemykset eri vastaajaryhmien välillä ydinvoimalaitosonnettomuuden vaikuttavuuteen liittyen. Kunnallisalan kehittämissäätöön tutkimukseen ja sen havaintoihin vastaajien sukupuoleen liittyen palataan vielä tämän tutkielman luvussa 6.4.

Toisena mahdollisena taustatietoihin liittyvänä tekijänä voidaan nostaa esiin kyselyyn vastanneiden henkilöiden ikä- ja koulutustausta. Kyselyyn vastanneiden varusmiesten ikä oli keskimäärin 19,7 vuotta, kadettien 22 vuotta ja Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden 22,8 vuotta. Ikää merkittävämpi eroavaisuus on nähtävissä tarkasteltaessa vastaajaryhmien koulutustaustaa. Kyselyyn vastanneista varusmiehistä 47,5 % (190) oli merkinnyt koulutustaustakseen lukion, 43 % (172) ammatillisen koulutuksen, 1,8 % (7) ammattikorkeakoulun ja 4 % (16) yliopiston. Näin ollen varusmiesten koulutustausta eroaa merkittävästi kahdesta muusta vastaajaryhmästä, jotka on luokiteltu korkeakouluiksi. Kyseisistä havainnoista huolimatta, myös iän ja koulutustaustan vaikutusten todentaminen annettuihin arvioihin vaatisi oman, erillisen tutkimuksensa.

Tarkasteltaessa kyselyyn vastanneiden henkilöiden todennäköisyysarvioita kaikkien Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden osalta, niin voidaan todeta, että keskiarvolla mitattuna todennäköisimmäksi kyseiset uhka- ja häiriötilanteet arvioitiin Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden toimesta (keskiarvo 2,51). Kyselyn perusteella epätodennäköisimpänä Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamia uhka- ja häiriötilanteita pitivät varusmiehet (keskiarvo 2,30), kadettien asettuessa jälleen kahden edellä mainitun vastaajaryhmän väliin (keskiarvo 2,41). Vastaajaryhmien todennäköisyysarvioiden keskiarvot kaikkiin Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamiin uhka- ja häiriötilanteisiin liittyen on esitelty vastaajaryhmittäin kuviossa 99.

KUVIO 99 Vastaajaryhmien todennäköisyysarvioiden keskiarvot kaikkiin Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamiin uhka- ja häiriötilanteisiin liittyen

Huomionarvoista vastaajaryhmien välisessä vertailussa on se, että vastaajaryhmien todennäköisyysarviot olivat huomattavan paljon lähempänä toisiaan, kuin uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuutta turvallisuuden tunteeseen mittaavissa kysymyksissä. Esimerkkinä yksimielisyydestä toimii muun muassa se, että kaikki vastaajaryhmät nostivat todennäköisemmäksi Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamista uhka- ja häiriötilanteista seuraavan viiden vuoden aikana Suomeen kohdistuvan informaatiovaikuttamisen.

Tämä havainto nostattaa esiin kysymyksen siitä, että mitkä ovat ne tekijät, joiden vuoksi tähän kyselyyn vastanneet nuoret aikuiset ovat yksimielisempiä uhka- ja häiriötilanteiden todennäköisyyksistä, kuin niiden vaikututtavuudesta turvallisuuden tunteeseen? Tehdäänkö kenties arvio turvallisuuden tunteeseen vaikuttavista ilmiöistä subjektiivisimmista lähtökohdista, kun taas todennäköisyysarvion perusteena käytetään ihmisiä ympäröivää informaatioympäristöä, joka on kaikille ihmisille lähes samankaltainen? Tähän kysymykseen vastaaminen vaatisi luonnollisesti oman, erillisen tutkimuksensa.

6.4 Tutkielman luotettavuuden arviointi ja jatkotutkimustarpeet

6.4.1 Tutkielman luotettavuuden arviointi

Tämän tutkielman tuloksia ja johtopäätöksiä tarkastellessa on hyvä tiedostaa ne seikat ja tekijät, jotka vaikuttavat tutkielman tulosten ja johtopäätösten luotettavuuteen. Karkeasti tämä tutkielman luotettavuuteen vaikuttavat tekijät voidaan jakaa tutkimuksen kohteena olevaan ilmiöön sidoksissa oleviin tekijöihin, sekä tutkimusmenetelmään ja tutkimustulosten analysointiin liittyviin tekijöihin.

Turvallisuuden tunne ja tapahtumista tehdyt todennäköisyysarviot ovat hyvin subjektiivisia kokemuksia ja näkemyksiä, joihin vaikuttaa lukemattoman moni asia. Esimerkiksi tässä tutkielmassa viitekehyksenä toimiva ontologinen turvallisuuden tunne nojautuu yksilön perusturvallisuuden (tai perusluottamuksen) kehitykseen ja sen onnistumiseen. Perusturvallisuuden tunne syntyy

ihmiselle vauvaiässä (0–1,5 vuotta) ja on vahvasti sidoksissa lapsen ja tämän vanhempien väliseen hoivasuhteeseen. Kyseinen hoivasuhde ja sen onnistuminen määrittelee ihmisen kyvyn sietää vastoinkäymisiä ja pettymyksiä, eli toisin sanoen kehittää hänen resilienssiään selvitä vastoinkäymisistä (Erikson, 1950, s.219–222). Lienee turvallista olettaa, että jokaisen tämän tutkielmaan vastanneen henkilön perusturvallisuuden (tai perusturvattomuuden) tunne on hieman erilainen, joka taas luonnollisesti tulee huomioida kyselyn tutkimuksen tuloksia ja johtopäätöksiä tulkittaessa. Loppujen lopuksi tutkielman tuloksista ja niistä tehdyistä johtopäätöksistä on kyse joukosta subjektiivisia näkemyksiä ja kokemuksia. Tämä ei toki tarkoita sitä, että tutkielman tulokset sinällään olisivat epäluotettavia, mutta tämä tulee kuitenkin huomioida tuloksia tarkastellessa.

Aivan kuten turvallisuuden tunne, niin myös arvio jonkun tapahtuman todennäköisyydestä on hyvin subjektiivinen näkemys. Tässä tutkielmassa kyselyyn vastaajien tekemät todennäköisyysarviot perustuivat todennäköisyysarvion kohteena olevien ilmiöiden johdosta enemmänkin filosofiseen kuin matemaattiseen todennäköisyysarvioon. Tämä lienee hyvin luonnollista, ottaen huomioon todennäköisyysarvion kohteena olevan ilmiöiden toteutumisen todennäköisyyttä on hyvin vaikea, ellei jopa mahdotonta laskea matemaattisesti. Näin ollen tässä tutkielmassa tehdyt todennäköisyysarviot ja niistä tehdyt laskelmat ja johtopäätökset siis perustuvat joukkoon subjektiivisesta näkökulmasta tehtyjä todennäköisyysarvioita, jotka voivat poiketa monistakin syistä toisistaan joko hieman, tai huomattavan paljon. Tämä on seikka, joka tulee huomioida myös tutkielman tuloksia ja johtopäätöksiä tarkastellessa.

Osiltaan edellä mainittuja epävarmuustekijöitä turvallisuuden tunteen ja todennäköisyysarvioiden subjektiivisuuteen liittyen on pyritty huomioimaan tavassa, jossa kyselyyn on vastattu. Sen sijaan, että tiettyjen tapahtumien vaikutuksia henkilöiden turvallisuuden tunteeseen tai heidän arvioitaan tietyn tapahtuman todennäköisyydestä olisi mitattu vapaalla ilmaisutavalla, niin vastauksien keräämiseen on käytetty Likertin asteikkoa. Tämä rajaa vastauksien mahdollisuutta ja täten myös mahdollistaa vastausten yksiselitteisemmän tulkinnan. Pelkkien numeroiden sijasta vaikutusten ja todennäköisyyksien arviointiin oli annettu myös valmiit sanalliset selitteet, joka on ainakin todennäköisyysarvioiden osalta keskeistä, sillä tutkimuksen mukaan ihmisille on siis luontaisempaa ilmaista todennäköisyyksien osalta itseään verbaalisesti, kuin numeraalisesti (Wallsten, Budescu & Zwick, 1993, s.176). Lisäksi numeraalisen ja verbaalisen ilmaisun yhdistäminen todennäköisyysarvion ilmaisussa tuovat varmuutta todennäköisyyteen liittyvään arvioon, sekä helpottavat arvioin tekemiseen liittyvää prosessia (Witteman & Renooij, 2003).

Yksi merkittävä tekijä, joka tutkielman tuloksia ja johtopäätöksiä tarkastellessa tulee huomioida, on tutkimuksen toteutuksen ajankohta. Tutkielmaan liittyvä kyselytutkimuksen ajankohta. Kyselytutkimus toteutettiin 15.-29.5 2023 välisenä aikana, jolloin Ukrainan sota oli ollut käynnissä noin puolitoista vuotta, ja Suomi oli juuri noin puolitoista kuukautta ennen liittynyt NATO:n jäseneksi. Myös idän ja lännen vastakkainasettelu ja siihen liittyvä poliittinen retoriikka oli

koventunut huomattavan paljon kuin esimerkiksi ennen Ukrainan sodan syttymistä.

Tapahdumat jotka eivät heijastele tämän tutkielman kyselytutkimukseen ovat muun muassa lokakuussa 2023 alkanut Hamasin ja Israelin välinen konflikti, sekä Suomen päätös sulkea Itärajan ylityspaikat marraskuun lopulla 2023. Näiden seikkojen huomioiminen on merkityksellistä siksi, että erilaisten tutkimusten ajankohdalla saattaa olla huomattavan paljon vaikutuksia tutkimuksen tuloksille. Hyvänä esimerkkinä tästä on Kunnallisalan kehittämissäätöön joulukuussa 2023 toteuttama tutkimus, jossa selvitettiin suomalaisten näkemyksiä ja arvioista Suomeen kohdistuviin uhkiin liittyen. Tutkimuksessa havaittiin, että suomalaisten arviot uhkista ovat muuttuneet merkittävästi tammi- helmikuun vaihteesta 2022, jolloin tutkimus oli toteutettu edellisen kerran. Yhtenä tähän mahdollisesti vaikuttavana tekijänä tutkimuksessa esitettiin helmikuussa 2023 puhjennut Venäjän ja Ukrainan välinen sota (Kunnallisalan kehittämissäätö, 2023, s.1). Näin ollen myös tämän tutkielman tulokset ja siitä tehtävät johtopäätökset olisivat saattaneet olla erilaisia, jos tutkimus olisi toteutettu toukokuun 2023 sijasta esimerkiksi joulukuussa 2023.

Tutkielman luotettavuuteen vaikuttavat oleellisesti myös tutkimusmenetelmään ja tutkimustulosten analysointiin liittyvät tekijät. Tässä tutkimuksessa tutkimusmenetelmänä on käytetty kyselytutkimusta, jonka tulosten analysointiin on käytetty tilastollista päättelyä, sekä teoriaohjaavaa sisällön analyysia. Näin ollen tutkimuksessa on käytetty sekä kvantitatiivisen, että kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmiä, joissa molemmissa piilee myös tutkielman luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä.

Kyselytutkimuksen kannalta yksi merkittävä tekijä on kyselyyn liittyvä virhemarginaali, joka sisältää otannasta johtuvan virhemarginaalin, sekä karkean arvion muista tutkimukseen liittyvistä epävarmuuksista (Vehkalahti, 2014, s.44). Tässä tutkielman yhteydessä toteutetun kyselytutkimuksen virhemarginaali olisi noin 4 % suuntaansa, mikäli kyselytutkimuksen otos olisi perustunut sattumanvaraisuuteen, eli jos kyselyyn olisi voinut vastata kuka tahansa Suomessa asuva kyselytutkimuksen toteuttamishetkellä 18–25-vuotias suomalainen nuori aikuinen. Tässä tutkielmassa kyselytutkimus perustui harkinnanvaraiseen näytteeseen, jonka muodostivat varusmiespalvelustaan suorittavat henkilöt, Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskelevia henkilöt, sekä Jyväskylän yliopiston humanistis- yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa opiskelevat henkilöt. Tästä johtuen tutkielman tulosten rinnastaminen koskettamaan koko perusjoukkoa, eli noin 452 000:tta kyselyn toteuttamishetkellä Suomessa asuvaa nuorta aikuista (Tilastokeskus, 2023), ei ole perusteltua. Tuloksia ja johtopäätöksiä tulkittaessa tulee siis huomioida, että ne rajoittuvat harkinnanvaraisen näytteen muodostamaan joukkoon, eivätkä kosketa kaikkia Suomessa asuvia 18–25-vuotiaita nuoria aikuisia.

Tutkielman harkinnanvaraiseen näytteeseen liittyen tulee tutkimuksen luotettavuuden osalta kiinnittää huomiota luvussa 6.3 esiin nostettuihin tekijöihin, eli kyselyyn vastanneiden ikään, koulutustaustaan ja sukupuoleen liittyviin seikoihin. Erityisesti tulee huomioida, että kyselyyn vastanneista suurin osa, 76,4 %

oli miehiä. Osiltaan tämä johtuu siitä, että harkinnanvaraisen näytteen muodostaneista ryhmistä varusmiehet ja Maanpuolustuskorkeakoululla opiskelevat kadetit edustavat sellaista joukkoa, josta suurin osa on miehiä. Kadettien ja varusmiesten osalta tulee myös huomioida toimintaympäristö, jossa he vastaushetkellä toimivat. Molemmat vastaajaryhmät toimivat Suomen Puolustusvoimien hallinnoimassa ympäristössä, toiset suorittamassa lain määrittelemää varusmiespalvelusta, toiset opiskelemassa sotatieteiden kandidaatin tutkintoa. Vastaavasti kyselyyn vastanneista Jyväskylän yliopiston humanistis- yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa opiskelevista henkilöistä suurin osa (73,7 %) oli määritellyt sukupuolekseen naisen. Nämä tekijät ovat sellaisia, jotka saattavat luoda tutkielman tuloksiin tilastollista vääristymää ja näin ollen ne tulee huomioida myös tutkielman tuloksia tarkastellessa.

Tutkimuksen ja sitä myös tämän tutkielman luotettavuuteen liittyvät kiinteästi tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, mitattiinko tutkimuksessa sitä mitä piti, kun taas reliabiliteetti kertoo kyseisen mittauksen tarkkuuden. Tutkimuksen luotettavuuden ensisijaisena mittarina käytetään yleisesti validiteettia, sillä jos mittaus ei kohdistu haluttuun mittauskohteeseen, niin tutkimuksen reliabiliteetti menettää merkityksensä (Vehkalahti, 2014, s.41).

Tässä tutkielmassa ja sen yhteydessä toteutetussa kyselytutkimuksessa tutkielman validiteetti on pyritty varmistamaan huolellisella kysymyksenasettelulla, sekä selittämällä jokaisen kysymyksen yhteydessä millainen ilmiö, jonka vaikuttavuutta tai todennäköisyyttä arvioidaan, on kyseessä. Pohjana on käytetty Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamia uhka- ja häiriötilanteita ja niihin liittyviä selitteitä. Tämän lisäksi kyselyyn vastaajille on ennen kyselytutkimukseen vastaamista selitetty kirjallisesti tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet, sekä avattu tutkimuksen kannalta keskeisimmät käsitteet, kuten ontologisen turvallisuuden käsite. Tällä tavalla on pyritty varmistamaan se, että vastaaja kykenee arvioimaan juuri haluttua ilmiötä ja oikeasta näkökulmasta. Tämän lisäksi kyselyn vastausvaihtoehdoissa on käytetty numeroiden lisäksi myös verbaalisia selitteitä, jotta vastaajan olisi mahdollista ilmaista itseään mahdollisimman tarkasti.

Tutkielman reliabiliteetti on pyritty varmistamaan siten, että jokaisen tutkimukseen liittyvän numeraalisen vastauksen osalta on laskettu analyysin kannalta merkitsevien vastausten keskiarvon lisäksi myös keskihajonta, sekä luottamusväli, joka kertoo, millä välillä annettujen vastausten keskiarvo on 95 % todennäköisyydellä. Tämä lisää myös läpinäkyvyyttä tutkimusten tulosten analysointiin. Teoriaohjaavan sisällönanalyysin osalta tutkimuksen reliabiliteetti on pyritty varmistamaan siten, että jokainen annettu sanallinen vastaus on käsitelty yhteneväisesti ja kurinalaisesti samoja työvaiheita noudattamalla ja huomioidamalla vain ne vastaukset, jotka ovat olleet analyysin kannalta sellaisessa muodossa, että ne ovat olleet tulkittavissa.

Yksi keskeinen tekijä tutkimuksen luotettavuuden arviointiin liittyen on se, kuinka hyvin tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset korreloivat saman piirin muihin tutkimuksiin. Osiltaan tämän tutkielman tuloksien ja johtopäätöksien luotettavuutta parantaa niiden rinnastettavuus aiempiin tutkimuksiin.

Tutkimustuloksia Kansallisen riskiarvion 2023 uhka- ja häiriötilanteiden vaikutavuudesta, todennäköisyysarvioista ja niiden taustavaikuttimista tukee osiltaan Kunnallisalan kehittämissäätöön (KAKS) toteuttaman tutkimuksen tulokset.

Kunnallisalan kehittämissäätöön 1.-7.12.2023 toteutettu tutkimus selvitti Suomen kansalaisten näkemyksiä 16:sta eri uhkatilanteesta seuraavan 5–10 vuoden aikana. Kyseiseen tutkimukseen vastasi yhteensä 1070 henkilöä, jotka olivat iältään 18–79-vuotiaita (Kunnallisalan kehittämissäätö, 2023). Kunnallisalan kehittämissäätöön kyselytutkimukseen vastanneista henkilöistä 79 % piti Venäjän Suomeen kohdistamaa poliittista ja sotilaallista painostusta erittäin tai melko vakavana uhkana Suomelle (Kunnallisalan kehittämissäätö, 2023) tulevien 5–10 vuoden aikana. Tämä tukee osiltaan tässä tutkielmassa tehtyä havaintoa siitä, että kyselyyn vastanneet 18–25-vuotiaat nuoret aikuiset arvioivat Suomeen kohdistuvan poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen painostuksen Kansallisen riskiarvion 2023 kolmanneksi todennäköisemmäksi uhka- ja häiriötilanteeksi seuraavan viiden vuoden aikana. Ottaen huomioon vielä sen, että tämän tutkielman kyselytutkimuksen perusteella kyseisen häiriötilanteen todennäköisyysarvion merkittävimpänä taustavaikuttimena pidettiin nimenomaan Venäjän toteuttamaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista painostusta, vahvistuu kyseinen yhteys Kunnallisalan kehittämissäätöön tutkimustulokseen entisestään.

Toiseksi todennäköisimmäksi Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamista uhka- ja häiriötilanteista kyselyyn vastanneet nuoret aikuiset arvioivat Suomeen kohdistuvan laajamittaisen maahantulon. Osiltaan myös tämä tutkimustulos saa tukea Kunnallisalan kehittämissäätöön tutkimuksesta, jonka mukaan 60 % kyselyyn vastanneista henkilöistä koki hallitsemattoman muuttoliikkeen erittäin tai melko vakavaksi uhkaksi seuraavien 5–10 vuoden aikana (Kunnallisalan kehittämissäätö, 2023). Tämän tutkielman kyselytutkimukseen vastanneiden 18–25-vuotiaiden henkilöiden todennäköisimmäksi arvioima uhka- ja häiriötilanne, Suomeen kohdistuva informaatiovaikuttaminen ei ollut Kunnallisalan kehittämissäätöön 16:sta arvioinnin kohteena olevien uhkatilanteiden joukossa lainkaan, joten kyseisen uhka- ja häiriötilanteen rinnastettavuutta ei ole mahdollista arvioida.

6.4.2 Jatkotutkimustarpeet ja loppusanat

Tämä tutkielma on sen kirjoitushetkellä ainoa tiedossa oleva tutkimus, joka käsittelee Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamien uhka- ja häiriötilanteiden vaikutuksia nuorten aikuisten turvallisuuden tunteeseen, sekä kartoittaa heidän arvioitaan uhka- ja häiriötilanteiden todennäköisyyksistä ja niiden taustavaikuttimista. Huolimatta siitä, että tutkielmassa kyetään vastaamaan sille asetettuihin tutkimuskysymyksiin luvussa 6.4.1 mainituin reunaehdoin, niin samalla tutkielma herättää myös paljon kysymyksiä ja täten tarvetta jatkotutkimukselle.

Kuten luvussa 6.4.1 mainittiin, tämän tutkielman tulokset ja johtopäätökset koskevat vain harkinnanvaraisen näytteen muodostamaa joukkoa, eivätkä siis ole yleistettävissä koskettamaan kaikkia Suomessa asuvia 18–25-vuotiaita nuoria aikuisia. Tätä tutkielmaa voidaan kuitenkin hyödyntää pohjana toisessa, laajempi otantaisessa tutkimuksessa, jossa kartoitetaan esimerkiksi Kansallisen

riskiarvion 2023 sisältämien uhka- ja häiriötilanteiden vaikutuksia nuorten aikuisten turvallisuuden tunteeseen. Tutkimus, jossa olisi laajempi otanta, lisäisi paitsi tutkimuksen luotettavuutta, niin myös saattaisi nostaa esiin sellaisia tuloksia ja johtopäätöksiä, joita tämän tutkielman yhteydessä ei noussut esiin.

Toinen mielenkiintoinen jatkotutkimus aihepiiriin liittyen olisi tutkimus siitä, millä tavalla ikä, sukupuoli ja koulutustausta vaikuttavat siihen, millä tavalla ihmiset kokevat erilaisten uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuuden omaan turvallisuuden tunteeseensa. Tällainen tutkimus vaatisi luonnollisesti myös tätä tutkielmaa laajemman ja monimuotoisemman tutkimusotannan, mutta toisi samalla arvokasta tietoa siitä, millä tavalla erilaiset ihmiset kokevat turvallisuuden tunteeseen vaikuttavat uhka- ja häiriötilanteet.

Eräs tämän tutkielman yhteydessä esiin noussut mielenkiintoinen tutkimusaihe liittyen uhka- ja häiriötilanteiden vaikuttavuuteen ihmisten turvallisuuden tunteeseen olisi tutkimus siitä, millä tavalla eri ulottuvuuksissa ilmenevät uhat vaikuttavat ihmisten turvallisuuden tunteeseen. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi luokittelemalla jo olemassa olevia uhkia fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen ulottuvuuteen ja tarkastella, mitkä ovat niitä uhkien ulottuuksia, jotka vaikuttavat ihmisten turvallisuuden tunteeseen eniten. Vaihtoehtoisesti tutkimuksessa voitaisiin myös kartoittaa sitä, missä ulottuvuudessa (tai ulottuvuuksissa) ihmiset mieltävät tiettyjen uhkien vaikuttavan. Tämäntyyppinen tutkimus saattaisi avata uusia näkökulmia sille, miten ja kuinka vaikuttavina ihmiset kokevat omaan turvallisuuden tunteeseensa merkittävät uhat.

Miksi sitten turvallisuuteen ja sen kokemiseen liittyvä tutkimus on ajankohtaista ja tärkeää juuri nyt? Viimeisen kuluneen viiden vuoden aikana ihmisten arkea on koetellut paitsi koronapandemia, niin myös Suomen ja koko Euroopan turvallisuustilannetta epävakauttanut Ukrainan sota. Keväällä 2023 Suomesta tuli NATO:n jäsen ja Venäjän retoriikka länsimaita ja Suomea vastaan on kovenunut. Samaan aikaan Suomen kansalaiset kantavat yhä suuremmissa määrin huolta kyberuhista ja tietomurroista, kansainvälisestä rikollisuudesta, maan sisäisistä jännitteistä ja kansainvälisen rikollisuuden kasvusta. Myös kansalaisten huoli energian riittävydestä ja ilmastonmuutoksesta on kasvanut viimeisen noin kahden vuoden aikana merkittävästi. (Kunnallissalan kehittämisiäitiö, 2023, s.1). Meitä ympäröivä maailma, turvallisuus sen mukana, on murroksessa.

Edellä mainitut uhka- häiriötilanteet ovat hyvin kirjavia ja ilmenevät monissa eri ulottuvuuksissa. Suomen uudistunut perustuslaki (731/1999) tuli voimaan 1.3.2000 ja sen toinen luku määrittelee ihmisen perusoikeudet. Kyseisen luvun seitsemännessä momentissa määritellään, että jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Samalla kyseinen momentti tarjoaa vastauksen edellä esitettyyn kysymykseen siitä, miksi turvallisuuteen ja sen kokemiseen liittyvä tutkimus on ajankohtaista ja tärkeää juuri nyt?

Turvallisuuteen ja sen kokemiseen liittyvä tutkimus on tärkeää siksi, että osaisimme paremmin ymmärtää ja määritellä turvallisuuden olemuksen ja eri ilmenemismuodot, kun maailma ympärilläämme muuttuu. Turvallisuutta ja sen synnyttämää tunnetta tutkimalla voimme muodostaa käsityksen siitä, mistä eri

tekijöistä kansalaistemme turvallisuus ja sen kokeminen koostuvat. Ainoastaan ymmärtämällä mitä turvallisuus on, voimme tosiasiallisesti varmistua siitä, että jokaisen ihmisen laillinen oikeus kokea turvallisuutta täyttyy.

LÄHTEET

- Airaksinen, T. (2012). *Yksilöturvallisuutta etsimässä*. Helsinki: SPEK
- Alapuro, R. (2004). *Vertailevan tutkimuksen ulottuvuuksia*. Helsinki: WSOY.
- Baggini, J. & Fosl, P. (2013). *Ajattelun pikkujättiläinen*. Tampere : Niin & Näin.
- Bernstein, P. (2012). *Against the Gods. The Remarkable Story of Risk*. New York: John Wiley & Sons. Haettu osoitteesta <https://www.wiley.com/>
- Black, F. & Scholes M. (1973). The Pricing of Options and Corporate Liabilities. *Journal of Political Economy*, Volume 81, no3, 637-654. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1086/260062>
- Bromiley, P., McShane M., Nail, A. & Rustambekov E. (2015). Enterprise Risk Management : Review, Critique and Research Directions. *Long Range Planning* 48, 265-276. Haettu osoitteesta https://www.researchgate.net/publication/280112718_Enterprise_Risk_Management_Review_Critique_and_Research_Directions
- Butterfield, B. (2017). Traditional Risk Management vs. Enterprise Risk Management: Which Approach Is the Best Choice for Your Company? *Mondaq*, 10.10.2017, haettu osoitteesta <http://www.mondaq.com/united-states/x/636120/Securities/Traditional+Risk+Management+vs+Enterprise+Risk+Management+Which+Approach+Is+The+Best+Choice+For+Your+Company>.
- Buzan, B. (1983). *People, States and Fear; The National Security Problem in International Relation*. Carolina: The University of North Carolina Press.
- Buzan, B. & Hansen, L. (2009). *The evolution of international security studies*. New York: Cambridge University Press. Haettu osoitteesta <https://ir101.co.uk/wp-content/uploads/2018/10/buzan-the-evolution-of-international-security-studies-compressed.pdf>
- Buzan, B., Wæver, O. De Wilde, J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Lontoo: Lynne Rienner Publishers.
- Chandler, D. (2008). Review essay: Human security: The Dog That Didn't Bark. *Security Dialogue*, 39(4), 427-438. Haettu osoitteesta <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/0967010608094037>

- de Bruin, W. B., Fischhoff, B., Millstein, S. G., & Halpern-Felsher, B. L. (2000). Verbal and Numerical Expressions of Probability: "It's a Fifty-Fifty Chance." *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 81(1), 115-131. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1006/obhd.1999.2868>
- Dionne, G. (2021). Risk Management: History, Definition, and Critique, *Risk Management and Insurance review*, Volume 16, Issue 2, American Risk and Insurance Association, 147-166. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1111/rmir.12016>
- Does, A. (2013). *The Construction of the Maras: Between Politicization and Securitization*. Geneve: Graduate Institute Publications. Haettu osoitteesta https://books.google.fi/books/about/The_Construction_of_the_Maras.html?id=tkAaCwAAQBAJ&redir_esc=y
- Du, N., Stevens, K. (2011). Numeric-to-verbal translation of probability expressions in SFAS 5. *Managerial Auditing Journal*, 26(3), 248-262. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1108/02686901111113190>
- Dupuis, A., & Thorns, D. C. (1998). Home, home ownership and the search for ontological security. *The sociological review*, 46(1), 24-47. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1111/1467-954X.00088>
- Erikson, E. (1950). *Childhood and Society*. New York: WW Norton & Company. Haettu osoitteesta <https://archive.org/details/dli.ernet.19961/page/219/mode/2up>
- Eskola, S., (2008). Turvallisuus käsitteenä, Strategian laitos, *Julkaisusarja 3, Strategian asiantietoa, No 10, Maanpuolustuskorkeakoulu*, Helsinki. Haettu osoitteesta <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201201241131>
- Fraser, J. R., Quail, R., & Simkins, B. (Eds.). (2021). *Enterprise risk management: Today's leading research and best practices for tomorrow's executives*. New Jersey: John Wiley & Sons. Haettu osoitteesta <https://www.perlego.com>
- Fukuda-Parr, S., & Messineo, C. (2012). *Human Security: A critical review of the literature* (Centre for Research on Peace and Development (CRPD) Working Paper, 11, 1-19). Haettu osoitteesta <http://sakikofukudaparr.net/wp-content/uploads/2013/01/HumanSecurityCriticalReview2012.pdf>
- Giddens, A. (1990). *The consequences of modernity*, Cambridge: Polity Press.
- Giddens A. (1991). *Modernity and self-identity : self and society in the late modern age*. Cambridge: Polity Press.

- Giddens, A. (2013). *Modernity and Self-Identity (1st edn)*. Cambridge : Polity Press. Haettu osoitteesta <https://www.perlego.com>
- Green, P. (2015). *Enterprise Risk Management: A Common Framework for the Entire Organization*. Oxford: Butterworth-Heinemann. Haettu osoitteesta <https://www.perlego.com>
- Gustafsson, K., & Krickel-Choi, N. C. (2020). Returning to the roots of ontological security: insights from the existentialist anxiety literature. *European Journal of International Relations*, 26(3), 875–895. Haettu osoitteesta <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1354066120927073>
- Hamm, R. M. (1991). Selection of verbal probabilities: A solution for some problems of verbal probability expression. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 48 (2), 193–223. Haettu osoitteesta [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90012-I](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90012-I)
- Hampton, J. (2009). *Fundamentals of Enterprise Risk Management*. New York: AMACON. Haettu osoitteesta <https://www.perlego.com>
- Heusala, A.-L. (2012). Kokonaisturvallisuus ja inhimillinen turvallisuus yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. *Tiede Ja Ase*, 69. Haettu osoitteesta <https://journal.fi/ta/article/view/7469>
- International Organization for Standardization. (2018). *Risk management – Guidelines (ISO 31000:2018)*. Haettu osoitteesta Iso.org. 2018. *ISO 31000:2018*. Haettu osoitteesta <https://www.iso.org/obp/ui#iso:std:iso:31000:ed-2:v1:en>
- Jokela, M., Katajamäki, E. (2018, 9.huhtikuuta). Hybridiuhat hämmentävät jakoa sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen. Haettu 13.4.2023 osoitteesta <https://politiikasta.fi/hybridiuhat-hammentavat-jakoa-sisaiseen-ja-ulkoiseen-turvallisuuteen/>
- Jyväskylän yliopisto. (2015, 23.huhtikuuta). Vertaileva tutkimus. Haettu 20.9.2023 osoitteesta <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/vertaileva-tutkimus>
- Kaldor, M., Martin, M. and Seclhow, S. (2007). Human Security: a new narrative for Europe. *International Affairs* 83(2), 273–288. Haettu osoitteesta

https://www.researchgate.net/publication/227798752_Human_Security_A_New_Strategic_Narrative_for_Europe

Kallunki, J-P., Martikainen, M. & Niemelä J. (2007). *Ammattimainen sijoittaminen*. Helsinki: Talentum Media Oy.

Kivelä, S. & Nurmiainen, R. (2000). *M niin kuin matematiikka, Lukiotason matematiikan tietosanakirja*. Helsinki ; Teknillinen korkeakoulu (TKK), versio 1.12.

Kloman, H. F. (2010). A brief history of risk management. *Enterprise risk management: Today's leading research and best practices for tomorrow's executives*, 9–29. Haettu osoitteesta https://www.researchgate.net/profile/BettySimkins/publication/230538385_A_Brief_History_of_Risk_Management/links/6241c4b77931cc7ccf0090db/A-Brief-History-of-Risk-Management.pdf.

Koskenoja, M. (2002). Sattuman matematiikka I – klassinen todennäköisyys. *Matematiikkalehti Solmu*, 02/2002. Helsinki: Matematiikan laitos. Haettu osoitteesta <https://matematiikkalehtisolmu.fi/2002/2/sattuma/>.

Koskinen, L. (2018). Riskienhallinta ja tietämyksen tasot. Teoksessa A. Ahteensivu, J. Kulmala, & P. Havakka (toim.). *Riskienhallinnan ajankohtaisia teemoja (11–28)*. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Haettu osoitteesta <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103198/978-952-03-0701-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Krogars, M. (1999). Turvallisuuden paradigma muuttuu: Haasteita tutkimukselle ja toimivalle hallinnolle. *Hallinnon Tutkimus*, 18(3). Haettu osoitteesta <https://journal.fi/hallinnontutkimus/article/download/101875/59305>

Kunnallisalan kehittämissäätiö. (2023,30. joulukuuta). *Suomalaiset kokevat lähes kaikkien uhkien voimistuneen vajaan kahden vuoden aikana (KAKS - Kunnallisalan kehittämissäätiön tutkimusraportti)*. Haettu 30.12.2023 osoitteesta <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2023/12/tutkimusosio-301223.pdf>

Laing R. D. (1964). *The divided self: an existential study in sanity and madness*. Lontoo: Routledge. Haettu osoitteesta

[http://www.centrebombe.org/Ronald.D.Laing-The.Divided.Self.\(1960\).pdf](http://www.centrebombe.org/Ronald.D.Laing-The.Divided.Self.(1960).pdf)

Lam, J. (2014). *Enterprise Risk Management: From Incentives to Controls*, 2nd edition. New Jersey: John Wiley & Sons. Haettu osoitteesta <https://www.perlego.com>

Lam, J. (2016). Next Frontier: Performance-Based Continuous ERM. *Workivia*. Haettu osoitteesta <https://us.aicpa.org/content/dam/aicpa/interestareas/businessindustryandgovernment/resources/erm/downloadabledocuments/next-frontier-performance-based-continuous-erm.pdf>.

Lehtinen, M. (2000), Matematiikan historiaa, *Matematiikkalehti Solmu*. Helsinki: Matematiikan laitos, Helsingin Yliopisto. Haettu osoitteesta <https://matematiikkalehtisolmu.fi/2000/mathist/>

Li S., Du X-L., Li Q., Xuan Y-H., Wang Y & Rao L-L. (2016). ERP Correlates of Verbal and Numerical Probabilities in Risky Choices: A Two-Stage Probability Processing View. *Front. Hum. Neurosci.* 9:717. Haettu osoitteesta <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fnhum.2015.00717/full>

Limnell J. (2009). Suomen uhkakuva-politiikka 2000-luvun alussa. *Strategian laitos, Julkaisusarja 1: Strategian tutkimuksia No 29*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Haettu osoitteesta https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/74110/StratL1_29w.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Louisot, J-P. & Ketcham, C. (2014). *ERM – Enterprise Risk Management*. West Sussex: John Wiley & Sons. Haettu osoitteesta <https://www.perlego.com>

Lyon, A. (2016). Philosophy of Probability. Teoksessa F. Allhoff (toim.), *Philosophies of the Sciences, A Guide (92–126)*. West Sussex: John Wiley & Sons. Haettu osoitteesta [https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=L_JRCgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR7&dq=Lyon,+A.\(2016\).+Philosophy+of+Probability,+Philosophies+of+the+Sciences,+A+Guide.+West+Sussex:+John+Wiley+%26+Sons,+92-126&ots=_BEt1RweIx&sig=bk3CrPF-VCCcMM-Gk0tPDvnlBYw&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=L_JRCgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR7&dq=Lyon,+A.(2016).+Philosophy+of+Probability,+Philosophies+of+the+Sciences,+A+Guide.+West+Sussex:+John+Wiley+%26+Sons,+92-126&ots=_BEt1RweIx&sig=bk3CrPF-VCCcMM-Gk0tPDvnlBYw&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false)

- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological review*, 50(4), 370–396. Haettu osoitteesta https://motivationalmagic.com/library/ebooks/motivation/maslow_a-theory-of-human-motivation.pdf
- Mangram, M. E. (2013). A simplified perspective of the Markowitz portfolio theory. *Global journal of business research*, 7(1), 59–70. Haettu osoitteesta https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2147880
- McDonald, M. (2008). Securitization and the Construction of Security. *European journal of international relations*, 14(4), 563–587. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1177/1354066108097553>
- McShane, M. (2018). Enterprise risk management: history and a design science proposal. *The Journal of Risk Finance*, 19(2), 137–153. Haettu soitteesta <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JRF-03-2017-0048/full/html>
- Mellin, I. (2023, 14.huhtikuuta). Todennäköisyyslaskenta, Osa 1: Todennäköisyys ja sen laskusäännöt,. Haettu sivuilta <https://math.aalto.fi/opetus/sovtoda/luennot.html>
- Mitzen, J. (2006). Ontological security in world politics: State identity and the security dilemma. *European journal of international relations*, 12(3), 341–370. Haettu osoitteesta <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1354066106067346>
- Mehr, R. & Hedges, R. (1963). Risk Management in the Business Enterprise. Homewood: Richard D. Irwin.
- Mutanen, A. (2011). Turvallisuustoiminnasta. *Tiede Ja Ase*, 68. Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/ta/article/view/4129>
- Myllymäki, P. & Tirri, H. (1998). Bayes- verkkojen mahdollisuudet. *Teknologiakatsaus* 58/98. Helsinki : TEKES. Haettu osoitteesta <https://www.cs.helsinki.fi/u/myllymak/bvmahd.pdf>

- Niiniluoto, I. (2016). Todennäköisyys mahdollisuuden asteena. Teoksessa I.Niiniluoto, T. Tahko & T. Toppinen (toim.), *Mahdollisuus* (112–119). Helsinki : Suomen Filosofinen Yhdistys (SFY). Haettu osoitteesta <https://www.filosofinenyhdistys.fi/wp-content/uploads/2016/12/Mahdollisuus-2.pdf>
- Padgett, D. K. (2007). There's no place like (a) home: Ontological security among persons with serious mental illness in the United States. *Social science & medicine*, 64(9), 1925–1936. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2007.02.011>
- Przetacznik, S. (2022). The evolution of risk management. *Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie*, 53(1-2), 95–107. <https://doi.org/10.25944/znmwse.2022.01-2.95107>
- Przetacznik, S. (2018). From Silo Approach to Risk Portfolio Management-a New Way of Analyzing Risk in an Enterprise. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Zarządzanie* (3), 251–262. Haettu osoitteesta <https://bibliotekanauki.pl/articles/2131433.pdf>
- Renooji, S. & Witteman, C. (1999). Talking probabilities: communicating probabilistic information with words and numbers. *International Journal of Approximate Reasoning* 22 , 169–194. Haettu osoitteesta [https://doi.org/10.1016/S0888-613X\(99\)00027-4](https://doi.org/10.1016/S0888-613X(99)00027-4)
- Roe, P. (2022). Societal Scurity. Teoksessa A. Collins (toim.), *Contemporary security studies* (233–246). Oxford: Oxford university press. Haettu osoitteesta <https://www.alibris.com/search/ebooks/isbn/9780198862192>
- Rothschild, E. (1995). What is security?. *Daedalus*, 124(3), 53-98. Haettu osoitteesta https://www.jstor.org/stable/pdf/20027310.pdf?refreqid=excelsior%3Ae8ef078472aa398a24da75f33b36e728&ab_segments=&origin=&initiator=&acceptTC=1
- Roinila, M. (2018). Varhaismoderni filosofia: Tieto, mieli ja metafysiikka. *Logos ensyklopedia.Helsingin yliopiston tutkimusartikkelit*. Haettu osoitteesta <https://helda.helsinki.fi/items/477c66aa-6548-4d8b-88bd-3f78c7c88c41>

- Rossdale, C. (2015). Enclosing critique: the limits of ontological security. *International political sociology*, 9(4), 369–386. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1111/ips.12103>
- Rousku, K. (2017). *Ohje riskienhallintaan*. Helsinki :Valtiovarainministeriön julkaisuja 22/2017, Valtiovarainministeriö, Julkisen hallinnon ICT. Haettu osoitteesta https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80013/VM_22_2017.pdf
- Saleh, A. (2010). Broadening the concept of security: identity and societal security. *Geopolitics Quarterly, Volume: 6(4)*, 228–241. Haettu soitteesta https://www.sid.ir/en/VEWSSID/J_pdf/10802112013.pdf
- Sarajärvi, A., & Tuomi, J. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi: Uudistettu laitos*. Helsinki: Tammi.
- Saunders, P. (1984). Beyond housing classes: the sociological significance of private property rights in means of consumption. *International Journal of Urban and regional research*, 8(2), 202-227. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1111/j.1468-2427.1984.tb00608.x>
- Saunders, P. (2003). *Social Theory and the Urban Question. 2nd edition*. New York: Taylor and Francis. Haettu osoitteesta <https://www.perlego.com>
- Saurama, E., Nurmi, A. & Heino, P. (2020). Pakotettu muutto ja ontologisen turvallisuuden rakentuminen. *Yhteiskuntapolitiikka 85 (2020):2*, 135–145. Haettu osoitteesta <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020040110046>
- Schiller, F., & Prpich, G. (2014). Learning to organise risk management in organisations: what future for enterprise risk management?. *Journal of Risk Research*, 17(8), 999-1017. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1080/13669877.2013.841725>
- Sisäministeriö. (2019). Kansallinen riskiarvio 2018. *Sisäministeriön julkaisuja 2019:5*. Helsinki: Sisäministeriö. Haettu osoitteesta https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161332/5_2019_Kansallinen%20riskiarvio.pdf

- Sisäministeriö. (2023a). Kansallinen riskiarvio 2023. *Sisäministeriön julkaisuja 2023:4*. Helsinki: Sisäministeriö. Haettu osoitteesta <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164627>
- Sisäministeriö. (2023b, 26.lokakuuta). Suomalaisten turvallisuuden tunne on heikentynyt viime vuodesta. Haettu 29.10.2023 osoitteesta <https://intermin.fi/-/suomalaisten-turvallisuuden-tunne-on-heikentynyt-viime-vuodesta>
- Stone, M. (2009). Security according to Buzan: A comprehensive security analysis. *Security discussion papers series, 1*, 1-11. Haettu osoitteesta <https://docplayer.net/3828825-Security-according-to-buzan-a-comprehensive-security-analysis.html>
- Steele, B. J. (2005). Ontological security and the power of self-identity: British neutrality and the American Civil War. *Review of international studies*, 31(3), 519-540. Haettu osoitteesta <https://www.jstor.org/stable/40072087>.
- Suojelupoliisi. (2023, 1.huhtikuuta). Kansallisen turvallisuuden katsaus, haettu 1.4.2023 osoitteesta <https://supo.fi/terrorismi>
- Susineva, J. (2014). Turvaa vai turvattomuutta? Rivi- ja kerrostaloasukkaiden kokemuksia asumisen turvallisuudesta Kuopiossa 2000-luvun alkupuolella. *Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 91*. Tampere : Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy. Haettu osoitteesta https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/14678/urn_isbn_978-952-61-1626-6.pdf?sequence=1
- Tadjbakhsh, S. & Chenoy, A. (2007). Human security: Concepts and implications. *Les Etudes du CERI - n° 117-118*, 1 - 77. Haettu osoitteesta https://books.pinsr.ps/upload/2022/03/649173777_etude117_118.pdf
- Theiler, T. (2003). Societal security and social psychology. *Review of International Studies*, 29(2), 249-268. Haettu osoitteesta https://www.researchgate.net/publication/231837273_Societal_Security_and_Social_Psychology
- Tieteen termipankki. (2023, 9. huhtikuuta). Filosofia: todennäköisyys. Haettu osoitteesta <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia: todennakoisuus>
- Tilastokeskus. (2023, 6. toukokuuta). Käsitteet. Haettu osoitteesta <https://www.stat.fi/meta/kas/johdannaiset.html>

- Trustmary team. (2022, 23. syyskuuta). Esittelyssä paras kysely: viisiportainen asteikko. Haettu 24.9.2023 osoitteesta <https://trustmary.com/fi/kyselyt/esittelyssa-paras-kysely-viisiportainen-asteikko/>
- Ulkoasianvaliokunta. (2023, 9. marraskuuta). Valiokunnan lausunto 3/2023 vp. Haettu 14.11.2023 osoitteesta https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/UaVL_3+2023.aspx
- Valtioneuvosto. (2023, 4.huhtikuuta). Suomi ja Nato. Haettu 23.9.2023 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/suomi-ja-nato>
- Valtioneuvoston kanslia. (2022). COVID-19-kriisin yhteiskunnalliset vaikutukset Suomessa. Keskipitkän aikavälin arvioita. *Valtioneuvoston julkaisuja 2022:14*. Helsinki: Valtioneuvosto. Haettu osoitteesta https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163983/VN_2022_14.pdf
- Valtioneuvoston kanslia. (2012). Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012. Valtioneuvoston selonteko. *Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2012*. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. Haettu osoitteesta <https://vnk.fi/julkaisu?pubid=2203>
- Valtionvarainministeriö. (2023, 1.maaliskuuta). Riskienhallinta. Haettu 1.3.2023 osoitteesta <https://vm.fi/riskienhallinta>
- Vehkalahti, K. (2014). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Helsinki: Finn Lectura.
- Vilkka, H. (2007). *Tutki ja mittaa: Määrällisen tutkimuksen perusteet*. Helsinki: Tammi. Haettu osoitteesta https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98723/Tutki-ja-mittaa_2007.pdf
- Virta, S. (2012). Turvallisuuden tutkimus. Tieteenalat ja monitieteisyyden lähtökohtia. *Tiede Ja Ase, 69*. Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/ta/article/view/7470>

- Virta, M., Asanti, R., Junttila, N., Koivusilta, L., Koski, P., & Virta, A. (2012). Mistä syntyy turvallisuuden tunne koulussa? Teoksessa E.Lindfors (toim.), *Kohti turvallisempaa oppilaitosta! Oppilaitosten turvallisuuden ja turvallisuuskasvatuksen tutkimus- ja kehittämishaasteita* (120 – 134). Nurmijärvi: Suomen Painoagentti Oy. Haettu osoitteesta https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/65529/kohti_turvallisempaa_oppilaitosta_2012.pdf?sequen#page=120
- Vogel, H., Appelbaum, S., Haller, H., & Ostermann, T. (2022). The Interpretation of Verbal Probabilities: A Systematic Literature Review and Meta-Analysis. *German Medical Data Sciences 2022–Future Medicine: More Precise, More Integrative, More Sustainable!*, 9-16. Haettu osoitteesta <https://ebooks.iospress.nl/doi/10.3233/SHTI220798>
- Väisänen, J. (2019). *Kokonaisvaltainen riskienhallinta - riskienhallinnan prosessin toteuttaminen yrityksissä ISO 31000:2018 standardin mukaisesti* (Pro Gradututkielma). Lappeenrannan yliopisto. Haettu osoitteesta <https://lutpub.lut.fi/handle/10024/159580>
- Wallsten, T., Budescu, D. & Zwick, R. (1993) Comparing the Calibration and Coherence of Numerical and Verbal Probability Judgments. *Management Science* 39(2):176-190. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1287/mnsc.39.2.176>
- Williams, P. (2023). *Security studies: an introduction*. Oxon: Routledge. Haettu osoitteesta <https://www.perlego.com/>
- Wintle, B., Fraser H., Wills B., Nicholson A. & Fidler F. (2019). Verbal probabilities: Very likely to be somewhat more confusing than numbers. *PLoS ONE* 14(4): e0213522. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0213522>
- Witteman, C., & Renooij, S. (2003). Evaluation of a verbal-numerical probability scale. *International Journal of Approximate Reasoning*, 33(2), 117-131. Haettu osoitteesta [https://doi.org/10.1016/S0888-613X\(02\)00151-2](https://doi.org/10.1016/S0888-613X(02)00151-2)
- Yhdistyneet Kansakunnat. (2023,18.huhtikuuta). What is Human Security. Haettu 18.4.2023 osoitteesta <https://www.un.org/humansecurity/what-is-human-security/>

LIITE 1 KYSELYTUTKIMUKSEN KYSELYLOMAKE

1. Sukupuoli

- nainen
- mies
- muu
- en halua kertoa

2. Ikä

- Avoin vastaus (ikä vuosina)

3. Koulutustausta (oppilaitos, josta olet valmistunut tai jossa opiskelet parhaillaan)

- Peruskoulu
- Ammatillinen koulutus
- Lukio
- Ammattikoulu
- Ammattikorkeakoulu
- Yliopisto

4. Vastaajaryhmä

- Varusmiespalvelusta suorittava henkilö
- Maanpuolustuskorkeakoulun opiskelija
- Jyväskylän Yliopiston humanistis- yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan opiskelija

5. Oletko aiemmin tutustunut Kansalliseen riskiarvioon 2023?

- Kyllä
- En

Vihamielisellä informaatiovaikuttamisella tarkoitetaan esimerkiksi vaalihäirintää, disinformaation tarkoituksellinen levittämistä, vihapuhetta ja verkossa tapahtuvaa häirintää.

6. Miten arvioit Suomeen kohdistuvan informaatiovaikuttamisen vaikutusta omaan turvallisuuden tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

7. Kuinka todennäköisenä pidät Suomeen kohdistuvaa informaatiovaikuttamista seuraavan viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40-60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

8. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyysarvioosi informaatiovaikuttamisen kohdistumisesta Suomeen seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoin vastaus

Poliittisella, taloudellisella ja sotilaallisella painostuksella pyritään vaikuttamaan valtion päätöksentekoon ja toimintaan sellaisten tavoitteiden saavuttamiseksi, joihin painostuksen kohteena oleva valtio ei muuten suostuisi.

9. Miten arvioit poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen painostuksen vaikutusta omaan turvallisuuden tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

10. Kuinka todennäköisenä pidät Suomeen kohdistuvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista painostusta seuraavan viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40-60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

11. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyysarvioosi poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen painostuksen kohdistumisesta Suomeen seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoin vastaus

Nykyisessä, vaikeasti ennakoitavassa toimintaympäristössä kriisien ennakkovaroitus-aika on lyhentynyt ja kynnsy sotilaallisen voiman käyttöön madaltunut.

Sotilaallisen voiman käyttö voi olla suunnitelmallista tai tilanne voi eskaloitua siihen ilman pitkää suunnittelu- ja varautumisaikaa.

12. Miten arvioit sotilaallisen voimankäytön vaikutusta omaan turvallisuuden tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

13. Kuinka todennäköisenä pidät Suomeen kohdistuvaa sotilaallista voimankäyttöä seuraavan viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40–60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

14. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyysarvioosi sotilaallisen voimankäytön kohdistumisesta Suomeen seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoin vastaus

Laajamittaisella maahantulolla tarkoitetaan tilannetta, jossa Suomeen tulee lyhyessä ajassa paljon ulkomaalaisia, jotka hakevat kansainvälistä suojelua tai joilla ei ole ulkomaalaislaissa ja Schengenin rajasäännöstössä säädettyjä maahantulon edellytyksiä.

15. Miten arvioit Suomeen kohdistuvan laajamittaisen maahantulon vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

16. Kuinka todennäköisenä pidät Suomeen kohdistuvaa laajamittaista maahantuloa seuraavan viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)

- Mahdollisena (40-60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

17. Kuvaile lyhyesti Mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyysarvioosi laajamittaisen maahantulon kohdistumisesta Suomeen seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoin vastaus

Terroristisen väkivallan tavoitteena on aiheuttaa pelkoa väestössä ja painostaa jotakin tahoja muuttamaan toimintaansa.

18. Miten arvioit Suomen yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin kohdistuvan terroristisen tai muun väkivaltaisen iskun vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

19. Kuinka todennäköisenä pidät Suomen yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin kohdistuvaa terroristista tai muuta väkivaltaista iskua seuraavan viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40-60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

20. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyysarvioosi yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin kohdistuvasta terroristisesta tai muusta väkivaltaisesta iskusta Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoin vastaus

Euroopassa eri maissa on ollut suurten väkijoukkojen väkivaltaista liikehdintää, joka on saattanut jatkua jopa useamman päivän ajan. Liikehdintään on osallistunut myös henkilöitä ja ryhmiä, joiden tavoitteena on muuttaa tilanne

väkivaltaiseksi mellakaksi. Toiminnalla voidaan pyrkiä heikentämään yhteiskuntajärjestystä, viranomaisten toimintakykyä ja väestön kriisinsietokykyä.

21. Miten arvioit isojen väkijoukkojen, ryhmien tai yhteisöjen väkivaltaisen lii-
kehinnän tai yhteiskuntajärjestystä vaarantavan toiminnan Suomessa vaikutta-
vuutta omaan turvallisuuden tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

22. Kuinka todennäköisenä pidät Suomessa isojen väkijoukkojen, ryhmien tai yh-
teisöjen väkivaltaista lii-kehintää tai yhteiskuntajärjestystä vaarantavaa toimin-
taa?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40–60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

23. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapah-
tummat vaikuttavat todennäköisyysarvioosi isojen väkijoukkojen, ryhmien tai yh-
teisöjen väkivaltaisen lii-kehinnästä tai yhteiskuntajärjestystä vaarantavasta toi-
minnasta Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoin vastaus.

Julkisen vallan toiminnan rahoituksen saatavuus on edellytys yhteiskunnan elin-
tärkeiden toimintojen turvaamiselle. Vakavimmillaan julkiseen talouteen koh-
distuva häiriötilanne uhkaa valtion varainhankintakykyä.

24. Miten arvioit julkisen talouden häiriön vaikuttavuutta omaan turvallisuuden
tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

25. Kuinka todennäköisenä pidät Suomessa julkisen talouden häiriötä seuraavan
viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40-60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

26. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyysarvioosi julkisen talouden häiriöstä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoin vastaus.

Rahoitusmarkkinoiden vakaa ja häiriötön toiminta on edellytys yhteiskunnan toimivuudelle. Rahoitusmarkkinoiden häiriöt vaarantavat yksityisten ja julkisten organisaatioiden toiminnan kannalta välttämättömät maksuliike-, rahoitus- ja sijoituspalvelut sekä yksityisten ihmisten päivittäisasiointiin, rahoitukseen ja sijoittamiseen liittyvät palvelut.

27. Miten arvioit rahoitusjärjestelmän häiriöiden vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

28. Kuinka todennäköisenä pidät rahoitusjärjestelmän häiriötä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40-60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

29. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyysarvioosi rahoitusjärjestelmän häiriöstä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoin vastaus.

Sähkön saanti saattaa keskeytyä tai häiriintyä monista syistä. Verrattuna aiempiin vuosiin, energiajärjestelmän häiriöiden uhkataso on muuttunut ja noussut

erityisesti Venäjän aloittaman hyökkäyssodan vuoksi. Vaikutukset energiavirtoihin ovat nostaneet energian hintaa ja vaikeuttaneet saatavuutta. Myös energiainfrastruktuuriin kohdistuva hybridi ja kyberoperaatioiden uhkataso on kasvanut.

30. Miten arvioit sähkön saannin suurhäiriön vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

31. Kuinka todennäköisenä pidät sähkön saannin suurhäiriötä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40–60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

32. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyyssarvioosi sähkön saannin suurhäiriöstä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoin vastaus.

Öljyn, hiilen, kaasun ja ydinpolttoaineen hankinnat ovat kokonaan tuonnin varassa. Energiapolitiikalla pyritään vähentämään tuontiriippuvuutta, mutta lähivuosikymmentenkin aikana merkittävä osa polttoaineiden hankinnasta tulee perustumaan tuontiin. Energiapolitiikassa tulee varautua myös hybridivaikuttamiseen, jolla voidaan pyrkiä heikentämään energiaturvallisuutta esimerkiksi manipuloimalla hintoja taikka rajoittamalla saatavuutta.

33. Miten arvioit polttoaineiden saannin vakavien häiriöiden vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

34. Kuinka todennäköisenä pidät polttoaineiden saannin vakavia häiriöitä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40-60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

35. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyysarvioosi polttoaineiden saannin vakavista häiriöistä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoin vastaus.

Yhteiskunnan digitaaliset palvelut tarvitsevat toimiakseen luotettavia ja turvallisia yhteyksiä ja tietojärjestelmiä. Riippuvuus tuo mukanaan riskejä, kuten kyberuhkia. Mahdollisia muita viestintäpalveluiden ja -verkkojen häiriötilanteiden aiheuttajia voivat muun muassa olla tietoturvahäiriöt, tiettyyn käyttäjäjoukkoon tai maantieteelliseen alueeseen vaikuttavat viestintäpalvelun toimintahäiriöt, verkkolaitteiden rikkoontumiset ja virheelliset asetukset, sään ääriolosuhteet, viestinnän tahallinen häirintä, verkkolaitteiden ja viestintäpalveluiden haavoittuvuudet ja niiden hyväksikäyttö, rikollisuus ja terrorismi sekä suuronnettomuudet.

36. Miten arvioit tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöiden vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

37. Kuinka todennäköisenä pidät tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöitä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40-60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

38. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyysarvioosi tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöistä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoim vastaus.

Suomen huoltovarmuus perustuu kuljetusketjujen toimivuuteen. Kuljetusketjujen toimintavarmuus on huoltovarmuuden perustaa. Tonneissa mitattuna Suomen ulkomaankaupan vientikuljetuksista noin 90 ja tuontikuljetuksista lähes 80 prosenttia tapahtuu merikuljetuksina.

39. Miten arvioit kuljetusten jatkuvuuden häiriöiden vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

40. Kuinka todennäköisenä pidät kuljetusten jatkuvuuden vakavia häiriöitä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40-60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

41. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyysarvioosi tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöistä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoim vastaus.

Mikrobilääkeresistenssi tarkoittaa mikrobien muuttumista vastustuskykyisiksi ihmisten ja eläinten infektioiden hoidossa käytetyille lääkkeille (mikrobilääkkeille eli antibiooteille). Mikrobilääkeresistenssi ei ole uusi ilmiö, mutta laajamittainen mikrobilääkkeiden käyttö ihmisillä ja eläimillä, nopeasti lisääntynyt matkailu, elintarvikkeiden ja eläinten liikkuminen maasta ja maanosasta toiseen sekä mikrobilääketuotantoon liittyvät ympäristöongelmat erityisesti kehittyvissä maissa, ovat pahentaneet resistenssiongelmaa. Tällä hetkellä maailmalla on mikrobeja, jotka ovat vastustuskykyisiä kaikille käytössä oleville mikrobilääkkeille, mikä tarkoittaa, että tällaisten mikrobien aiheuttamien infektioiden hoitoon ei ole enää tehokkaita lääkkeitä.

42. Miten arvioit mikrobilääkeresistenssin kasvun vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

43. Kuinka todennäköisenä pidät mikrobilääkeresistenssin kasvua Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40-60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

44. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyysarvioosi mikrobilääkeresistenssin kasvusta Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoin vastaus.

Pandemialla tarkoitetaan nopeasti ympäri maailman leviävää epidemiaa. Influenssapandemialla tarkoitetaan uuden influenssa A-viruksen alatyypin väestölle aiheuttamaa laajaa epidemiaa. Pandemiassa sairastuvuus voi olla normaalia kausi-influenssaa suurempaa.

45. Miten arvioit pandemian tai muun vastaavan laajalle levinneen epidemian vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

46. Kuinka todennäköisenä pidät pandemiaa tai muuta vastaavaa laajalle levinnyttä epidemiaa Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40-60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)

- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

47. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyysarvioosi pandemian tai muun vastaavan laajalle levinneen epidemian esiintymisestä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoin vastaus.

Eläintautiepidemiat aiheutuvat helposti leviävistä vakavista eläintaudeista. Muun muassa afrikkalainen sikarutto ja korkeapatogeeninen lintuinfluenssa ovat helposti leviäviä eläintauteja. Uhan ensisijainen kohde on kotieläintilat, ja laajalle levinnyt epidemia voi vaikuttaa myös elintarviketuotantoon ja elintarviketeollisuuteen. Lintuinfluenssasta on olemassa myös ihmisiin tarttuvaa viruskantoja, ja uhka voi pahimmillaan koskettaa laajaa joukkoa ihmisiä.

48. Miten arvioit eläintautiepidemiat vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

49. Kuinka todennäköisenä pidät eläintautiepidemiaa Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40-60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

50. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyysarvioosi eläintautiepidemian esiintymisestä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoin vastaus.

Potentiaalisesti kansallisia, vakavia vesihuollon toimitushäiriöitä tai veden laadun aiheuttamaa terveysvaaraa voi aiheuttaa kriittisten kemikaalien tai komponenttien saatavuushäiriöt, eri syistä aiheutuvat sähkönjakelun ja tietoliikenteen katkokset tai säteilyonnettomuudet. Uhkana on myös ikääntyvä infrastruktuuri,

joka on haavoittuvainen laatuhäiriöille. Vesihuolto on toimiala, jota hallinnoidaan pienillä henkilöresursseilla.

51. Miten arvioit vesihuollon häiriöiden vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

52. Kuinka todennäköisenä pidät vesihuollon häiriötä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40–60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

53. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyysarvioosi vesihuollon häiriöiden esiintymisestä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoin vastaus.

Elintarvikehuollolla tarkoitetaan alkutuotannon, elintarviketeollisuuden sekä päivittäistavara-kaupan ja jakelun muodostamaa kokonaisuutta. Elintarvikehuollon häiriöttömään toimintaan kohdistuu monenlaisia uhkia, jotka voivat olla tahattomia tai tahallisia. Ruokaturvalla tarkoitetaan tilaa, jossa ihmisillä on riittävästi turvallista ja ravitsevaa ruokaa, ja joka vastaa heidän ruokatottumuksiaan sekä mahdollistaa aktiivisen ja terveen elämän. Ruoka- ja ravintoturva -termin tavoitteena on korostaa ravinteikkaan ruoan tärkeyttä ruoan määrän lisäksi.

54. Miten arvioit elintarvikehuollon häiriöiden ja ruoka- ja ravintoturvan heikkenemisen vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

55. Kuinka todennäköisenä pidät elintarvikehuollon häiriöitä ja ruoka- ja ravintoturvan heikkenemistä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40-60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

56. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyysarvioosi elintarvikehuollon häiriöistä ja ruoka- ja ravintoturvan heikkenemisestä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoin vastaus

Öljy- ja kemikaalikuljetusten määrän voimakas kasvu Itämerellä on lisännyt vakavien ympäristöonnettomuuksien mahdollisuutta. Merellisen alusonnettomuuden tai maissa tapahtuvan öljy- tai kemikaalivuodon seurauksena mereen saattaa joutua tuhansia tai jopa kymmeniä tuhansia tonneja öljyä, öljytuotteita tai kemikaaleja.

57. Miten arvioit merellisen monialaonnettomuuden vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

58. Kuinka todennäköisenä pidät merellistä monialaonnettomuutta Suomessa (Itämeri) seuraavan viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40-60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

59. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyysarvioosi merellisestä monialaonnettomuudesta Suomessa (Itämeri) seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoin vastaus

Suomessa on viisi ydinvoimalaitosyksikköä, kaksi Loviisassa ja kolme Olkiluodossa. Suomen lähialueella on Venäjän Leningradin (Sosnovyi Bor) ja Kuolan laitokset sekä Ruotsin Forsmarkin laitos. Näillä laitospaikoilla tapahtuvilla vakavilla onnettomuuksilla voi sääolosuhteista riippuen olla laaja-alaisia suojelutoimia vaativia säteilyvaikutuksia myös Suomessa.

60. Miten arvioit vakavan ydinvoimalaitosonnettomuuden Suomessa tai Suomen lähialueilla vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

61. Kuinka todennäköisenä pidät vakavaa ydinvoimalaitosonnettomuutta Suomessa tai Suomen lähialueilla seuraavan viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40-60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

62. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyydsarvioosi vakavan ydinvoimalaitosonnettomuuden toteutumisesta Suomessa tai Suomen lähialueilla seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoin vastaus

Maastopalot edellyttävät suotuisia olosuhteita, joten Suomen oloissa suurten maastopalojen uhka rajoittuu vain kesäaikaan. Maastopalot käsitteenä kattavat sekä metsäpalot että muualla maastossa tapahtuvat palot kuten ruohikkopalot.

63. Miten arvioit useamman yhtäaikaisen laajan maastopalon vaikuttavuutta seuraaviin Suomen elintärkeisiin toimintoihin ja strategiaan tehtäviin:

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

64. Kuinka todennäköisenä pidät useampaa yhtäaikaista laajaa maastopaloa Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40-60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

65. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyysarvioosi useamman yhtäaikaisen laajan maastopalon esiintymisestä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoim vastaus

Avaruussää on yleisnimitys laajalle joukolle fysikaalisia ilmiöitä, joiden alkusyynä on auringossa tapahtunut purkaus eli "aurinkomyrsky". Auringon purkausten yleisyys vaihtelee noin 11 vuoden jaksoissa auringonpilkkujakson mukana. Voimakkaiden avaruusmyrskyjen aikana geomagneettisesti indusoituneet sähkövirrat synnyttäisivät sähkönjakelun kantaverkkoon jännitteenvaihteluja ja mahdollisesti muuntajavaurioita.

66. Miten arvioit äärimmäisen voimakkaan avaruusmyrskyn vaikuttavuutta omaan turvallisuuden tunteeseesi?

- Ei vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vähäisiä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Jonkin verran vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Merkittäviä vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- Vakavia vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni
- En osaa arvioida tapahtuman vaikutuksia turvallisuuden tunteeseeni

67. Kuinka todennäköisenä pidät äärimmäisen voimakasta avaruusmyrskyä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

- Erittäin epätodennäköisenä (5 %)
- Epätodennäköisenä (20 %)
- Mahdollisena (40-60 %)
- Todennäköisenä (75 %)
- Erittäin todennäköisenä (90 %)
- En osaa arvioida uhka- tai häiriötilanteen todennäköisyyttä

68. Kuvaile lyhyesti mitkä menneisyyden tai nykyhetken ilmiöt, trendit tai tapahtumat vaikuttavat todennäköisyysarvioosi äärimmäisen voimakkaan avaruusmyrskyn esiintymisestä Suomessa seuraavan viiden vuoden aikana?

Avoim vastaus

69. Onko jotain muuta, jota haluaisit nostaa esiin liittyen omaan turvallisuuden tunteeseesi tai Kansallisen riskiarvion 2023 esiin nostamiin uhka- ja häiriötilanteisiin ja niiden todennäköisyyksiin liittyen?

Avoin vastaus